

Dagens bostøttemottakere

En gjennomgang av bostøttemottakere i 2019, sett i lys av endringer fra 2009 - 2019

Innholdsfortegnelse

Innholdsfortegnelse.....	2
1. Innledning	5
Formål.....	5
Metode og avklaringer	5
Struktur	6
2. Bostøtteordningen fra 2009 til 2019	7
Gjeldende lov og forskrift.....	7
Bostøtten fra 2009 til i dag.....	7
2009-reformen	7
2017 – fra likningsinntekter til månedlige inntekter og ny prisjusteringsmodell	8
Bostøtteberegningen	8
Godkjente boutgifter.....	9
Egenandel	10
Dekningsprosent og utbetalt bostøtte.....	11
Inntektsgrenser i bostøtten.....	11
Statsbudsjettet år for år – utvalgte endringer i bostøtteordningen (2010-2019)	12
3. Oversikt over dagens bostøttemottakere.....	13
Utvikling over tid	15
Brukergrupper / Inntektsgrupper	16
Overgangsordninger i bostøtten.....	17
Utvikling over tid	20
Disposisjonsform	21
Utvikling over tid	21
Husstandsegenskaper	22
Utvikling over tid	24
Geografi	25
Utvikling over tid	26
4. Boutgifter	28
Utvikling over tid	29
Flere i husstanden – høyere boutgifter	29
Utvikling over tid	30
Boutgiftene er ulik etter hvilken kommune husstanden bor i	31
Utvikling over tid	32
Boutgifter i ulike disposisjonsformer	32
Boligeiere.....	34
Leietakere	35
Boutgifter knyttet til den enkelte disposisjonsform	35
Utvikling over tid	36
Brukergrupper	37

5. Inntekter.....	38
Utvikling over tid	38
Inntektsgrupper- og typer	40
Uføre.....	42
Alderspensjonister	46
Husstander med midlertidige trygdeytelser	48
Husstander uten trygdeytelser	52
Formue og andre meldepliktige inntekter	54
Husstandsegenskaper, husstandsstørrelse og geografi	54
Husstander med svært lav inntekt	55
Utvikling over tid	56
Ikke-skattepliktige inntekter	58
Sosialhjelp	58
Barnetrygd	61
Kontantstøtte	61
Andre skattefrie overføringer.....	61
6. Utbetalt bostøtte, regelverk og konsekvenser av endringer.....	62
Utvikling over tid	63
Boutgifter.....	66
Boutgifter over tak.....	66
Boutgiftstaket opp mot reelle boutgifter	71
Inntekter og egenandel.....	73
Minste, lineær og progressiv egenandel.....	76
Egenandel, reelle og godkjente boutgifter.....	78
Konsekvenser av endringer	79
Bostøttemottakere som er nære ved å falle ut av bostøtteordningen	80
7. Årsaker til nedgang i antall bostøttemottakere.....	83
Hvem har mistet bostøtten?.....	83
Langvarige bostøttemottakere	84
Utvikling i overordnede variabler	85
Minstepensjonister	85
Uføretrygdede.....	86
Arbeid og ledighet.....	87
Introduksjonsprogrammet, kvalifiseringsprogrammet og flyktninger	88
Utvikling i boligmarkedet	89
Leiemarkedet.....	90
Regulering av satsene.....	91
Boutgifter	91
Inntekter og egenandel	94
Beregning av bostøtte.....	97
Ny prisjusteringsmodell.....	99

Endringer i hvem som mottar bostøtte	101
Uførereform i 2015	101
Konsekvenser av at inntektstrekket i forbindelse med at overgangsordningen ikke er justert....	103
Overgangen til nytt inntektsgrunnlag i 2017.....	104
Hvorfor falt de ut?	106
Hvor mange returnerer i løpet av det neste året?	107
Hvor mange var med hele året?	108
Økning i inntektstillegg ved formue	109
Studenter.....	113
Oppsummering.....	113
8. Sammendrag	115
Det blir færre bostøttemottakere, men det blir flere med svært lav inntekt	115
Lavere utbetaling totalt, men mer i gjennomsnitt per mottaker	116
Manglende regulering av regelverkssatsene virker å være hovedårsaken til nedgangen.....	116
Bedre presisjon, mindre stabil og permanent lavere nivå.....	117
Avslutning.....	118

Oppdragsinformasjon

Oppdrag gitt av Kommunal- og moderniseringsdepartementet (KMD) i tildelingsbrev til Husbanken i 2019, samt tilleggsoppdrag per e-post.

Oversendt KMD 4. oktober 2019.

Forfattere

Andreas Fjelltoft (rapportansvarlig)
Hero Ezat

I tillegg bidrag og innspill fra Birthe Strand, Kjell Magne Fossheim, Gry Hamarsland og Jon Peder Bakke Unhjem (studentpraktikant).

1. Innledning

Bakgrunnen for arbeidet stammer fra et ønske, både fra Husbanken og Kommunal- og moderniseringsdepartementet (KMD), om å bruke bostøtteregisteret til å trekke ut mer informasjon om bostøttemottakerne og deres situasjon. I 2019 ble dette gitt formelt som et oppdrag til Husbanken gjennom tildelingsbrevet:

“Husbanken skal gjøre en analyse av dagens bostøttemottakere. Analysen skal gjøre rede for inntekts- og utgiftsfordeling i ulike brukergrupper og konsekvensene av moderate endringer i regelverk eller inntektsnivå. Analysen bør belyse utviklingen over tid og hvordan sammensetningen av og egenskaper ved mottakerne har bidratt til utviklingen.”

Husbanken ble også gitt følgende oppdrag 08.07.2019, som er besvart i kapittel 7:

«I tillegg til en analyse over dagens bostøttemottakere, ønsker departementet også en analyse av hvorfor så mange bostøttemottakere har fått redusert eller falt ut av ordningen de siste årene.»

Formål

Rapporten skal bidra til bedre forståelse av de boligsosiale virkemidlene. Hvordan virkemiddelet treffer med hensyn til formålet, og sett i sammenheng med andre virkemidler til målgruppen.

For å utvikle bostøtten som et boligsosialt virkemiddel er det viktig at Husbanken har oversikt over hva som kjennetegner bostøttemottakerne, og samtidig kjenner nyanser som skiller ulike mottakergrupper.

Rapporten vil gi et bedre kunnskapsgrunnlag for det videre arbeidet med å utvikle bostøtteordningen.

Metode og avklaringer

Rapporten er i stor grad en deskriptiv beskrivelse av hvem mottakerne er, og hvordan dette har utviklet seg siden reformen i 2009. I tillegg beskrives den utviklingen i mottakernes boutgifter og inntekter siden 2009, opp mot endringer i regelverket. Til slutt vurderes sårbarheten til ulike mottakergrupper ved endringer regelverk, boutgifter og inntekter fremover.

I tillegg til den deskriptive beskrivelsen benyttes også statistiske metoder for å beskrive spredningen i enkelte populasjoner av bostøttemottaker, som blant annet gjennomsnitt, median og standardavvik¹.

Hovedgrunnlaget for gjennomgangen av dagens bostøttemottakere er bostøttetermin februar 2019, og februar termin for hvert år tilbake til 2010. Det forklares nærmere hvorfor denne terminen er valgt i kapittel 3.

Ved søknad om bostøtte oppgir husstanden boutgifter for den gjeldende måneden, mens Husbanken innhenter opplysninger om månedsinntekt fra Skatteetaten. I denne rapporten forholder vi oss i hovedsak til inntekt og boutgifter på årnivå. Bakgrunnen for dette er at satsene i bostøtteregelverket baserer seg på årnivå. Der det er hentet månedstall for boutgifter og inntekt er dette multiplisert med 12 for å få det på årnivå.

Det er noen begreper som brukes om hverandre. Blant annet har Husbanken en brukergruppeinndeling som i realiteten er en overordnet inndeling av ulike inntektstyper. Dette

¹ **Gjennomsnitt:** Mål for sentraltendens. Summen av tall/observasjoner delt på antall tall/observasjoner i et utvalg. **Median:** Mål for sentraltendens. Verdien til tallet som deler et utvalg i to deler slik at hver del har like mange elementer. **Standardavvik:** Mål for spredning av verdiene i et utvalg. Verdienes gjennomsnittlige avstand fra gjennomsnittet.

beskrives nærmere i kapittel 3 og 5, men begreper som brukergruppe, inntektskategorier og inntektstyper har om lag samme betydning.

I bostøtteordningen er det *husstanden* som er bostøttemottaker, og det er husstandens samlede inntekt (med visse unntak), som legges til grunn for beregningen. Begrepene bostøttemottakere og antall husstander benyttes derfor om hverandre.

Det er kun bostøttemottakere med ordinære vedtak som er inkludert i denne gjennomgangen. Husstander som har fått utbetalt bostøtte som følger av klager og etterbehandling av saken utgjør en liten andel av mottakerne, og har tilnærmet ingen effekt på det overordnet bildet av bostøttemottakerne. Ved å inkludere denne gruppen vil tallene for hver enkelt termin kunne forandre seg i periodene fremover, og dermed i mindre grad være gjenbrukbare ved senere anledninger.

Struktur

Rapporten videre er strukturert på følgende måte:

Kapittel	Innhold
2. Bostøtteordningen fra 2009 til 2019	Hva er bostøtteordningen, hvilke endringer har blitt gjort siden 2009 og hvordan beregnes bostøtten?
3. Oversikt over dagens bostøttemottakere	Gjennomgang av de overordnede nøkkeltallene for bostøtteordningen og utvikling over tid. Dette kapittelet vil, sammen med kapittel 4 og 5, redegjøre for hvem dagens bostøttemottakere er og hvilke «egenskaper» de har.
4. Boutgifter	Bostøttemottakernes boutgifter per i dag og utvikling over tid, etter variabler som er relevante for å forklare ulikheter i mottakernes boutgifter.
5. Inntekter	Nåsituasjonen og utviklingen over tid for inntekt, som ligger til grunn for beregning av bostøtte. Spesielt med henblikk på brukergruppeinndelingen i bostøtte, altså hvilken inntektstype husstanden har. I tillegg vil kapittelet inneholde informasjon om bostøttemottakere med ytelser som ikke er skattepliktige, samt bostøttemottakere med svært lav inntekt.
6. Konsekvenser	Ser på utviklingen i bostøttemottakernes boutgifter og inntekter i sammenheng med beregningen av bostøtte. I tillegg vil konsekvenser av endringer i regelverk eller mottakernes boutgift- og inntektssituasjon belyses.
7. Årsaker til nedgang i antall bostøttemottakere	Ser på nedgangen i antallet bostøttemottakere de seneste årene og mulige forklaringsfaktorer.
8. Sammendrag	Gjennomgår hovedtrekkene av det som blir presentert i rapporten.

2. Bostøtteordningen fra 2009 til 2019

Dette kapitlet ser nærmere på grunnlaget for bostøtten som virkemiddel. Hvordan bostøtten er regulert gjennom lov og forskrift, hvordan satsene og regelverket fastsettes i statsbudsjettet, vesentlige endringer i ordningen og gjennomgang av hvordan bostøtten beregnes.

Gjeldende lov og forskrift

Bostøtten er forankret i bostøtteloven². Her foreligger blant annet formålet med den statlige bostøtten, hvem som har rett på bostøtte, og hvordan bostøtten utregnes, finansieres og organiseres.

Formålet med den statlige bostøtten er å sikre personer med lave inntekter og høye boutgifter en egnet bolig. Bostøtteloven omfatter personer som er registrerte i folkeregisteret og lovlig bosatt i Norge. I tillegg må søkere oppfylle følgende kriterier for å ha rett til bostøtte³:

- a) Søker er over 18 år eller har egne barn som bor i husstanden
- b) Boutgiftene som legges til i beregningen må knytte seg til en husstand som oppfyller boligvilkårene i bostøttelovens paragraf 5.
- c) Søker må selv bo i husstanden

Bostøtten som utbetales blir utregnet som en fastsatt prosent av differansen mellom godkjente boutgifter og en egenandel. Denne egenandel blir fastsatt ut fra inntekten og formuen til husstanden.

Regler om satser og utrekning av bostøtte fastsettes av Kommunal- og moderniseringsdepartementet i forskrift om bostøtte⁴.

Bostøtten fra 2009 til i dag

Innretningen av bostøtten, slik den fremstår i dag, ble i all hovedsak til etter en reform av ordningen i 2009. Dette er dermed et naturlig utgangspunkt når utviklingen over tid skal belyses.

Vedtak om endringer i regelverket og endringer i satsene gjør i all hovedsak gjennom de ordinære budsjettprosessene i Stortinget. Som man kan se av oversikten på siste side i kapitlet har satsene blitt justert hvert budsjettår med prisomregningsmidler, men ikke alle satser har blitt justert hvert år. Dette ble endret i 2017 gjennom en ny prisjusteringsmodell, som blir beskrevet senere i kapitlet.

2009-reformen

En større reform i utformingen av bostøtte ble implementert i løpet av 2009, og er grunnlaget for dagens bostøtteordning. Reformen åpnet for at flere fikk rett på bostøtte. Blant annet ble skillet mellom inntektsarter fjernet, slik at lav inntekt og høye boutgifter kvalifiserer til bostøtte, uavhengig av inntektstype. Før dette var bostøtten forbeholdt personer med trygd eller andre varige ytelser, i tillegg til barnefamilier. Etter reformen ble også det som var igjen av finansieringskrav, som omhandlet at boligene skulle ha påhvilende lån i Husbanken, fjernet. Dette åpnet for at flere beboere som leier privat kunne motta bostøtte.

I tillegg ble det etablert en overgangsordning som skulle sikre at ingen skulle få mindre bostøtte som følge av omleggingen. Disse fikk videreført utbetalt beløp på samme nivå, slik at de ikke gikk ned i støtte. Overgangsordningen ble gradvis trappet ned, men unntak av unge uføre.

² Lov om bustøtte, <https://lovdata.no/dokument/NL/lov/2012-08-24-64>

³ Det er visse unntak, blant annet for personer i førstegangstjeneste og studenter uten barn, se lov om bostøtte § 4

⁴ Forskrift om bustøtte, <https://lovdata.no/dokument/SF/forskrift/2012-11-29-1283>

For mer informasjon om reformen vises det til stortingsproposisjonen «Ei styrkt bustøtte» (St.prp. nr. 11 (2008-2009)) og «Den norske bostøtten – effekter av en reform» (Nordvik, Skog Hansen, Koren & Lescher-Nuland, 2011).

2017 – fra likningsinntekter til månedlige inntekter og ny prisjusteringsmodell

To vesentlige endringer i bostøtteordningen gjorde seg gjeldende fra og med 1.1.2017: Overgang fra å bruke siste tilgjengelige likningsinntekter til månedlige inntekter fra a-ordningen⁵ og ny prisjusteringsmodell for å ivareta at satsene i regelverket blir justert i henhold til inntekt- og boutgiftsvekst.

Nye inntektsopplysninger for beregning av bostøtte

Fra januar 2017 gikk Husbanken over til å beregne bostøtten ut fra den faktiske inntekten til søker med data fra a-ordningen, og ikke ut fra siste skatteoppgjør slik reglene var før. Søker man bostøtte for januar, så bruker Husbanken husstandens inntekt i januar. I måneder med lav inntekt vil man derfor kunne være berettiget bostøtte, og miste retten til bostøtte i måneder med høyere inntekt.

Med det nye inntektsgrunnlaget ville de aller fleste søkerne ha noe høyere inntekt enn i vedtaket for desember 2016, som baserte seg på likningen for 2015. For at denne inntektsforskjellen ikke skulle føre til en generell reduksjon i bostøtten ble egenandelssatsene tilpasset veksten i folketrygdens grunnbeløp, G, fra 2015 til januar 2017. Overgangen til det nye regelverket hadde likevel vesentlige konsekvenser, noe som spesielt gir utslag i enkeltmåneder.

Bruk av siste tilgjengelige likningsinntekt gjorde at man for mange husstander ikke godt nok fanget opp endringer i søkers inntektssituasjon. Når likningsinntekten for det aktuelle året ble tilgjengelig fikk dermed mange krav om å tilbakebetale bostøtte dersom inntekten var minst kr 50 000 over øvre inntektsgrense, og utbetalt bostøtte var mer enn kr 10 000. I tillegg medførte endringen at mottakere som tidligere hadde oppgitt for lav inntekt, men var under grensen for tilbakekrav, fikk redusert bostøtte eller mistet den helt.

Enkelte måneder ser man også en vesentlig effekt på antall bostøttmottakere ved at de som søker med arbeidsavklaringspenger (AAP) eller dagpenger som inntektsgrunnlag, i en del måneder mister bostøtten. Dette skyldes at AAP og dagpenger blir beregnet på bakgrunn av hva den enkelte melder inn på meldekortet hver 14. dag, og når meldekortet blir sendt inn. Utbetalingen skjer 2-3 dager etter innsending. Forutsatt at meldekortet er sendt inn til rett tid, vil en del mottakere få tre utbetalinger på én måned. I disse månedene, for de fleste 2-3 ganger i året, er inntekten for høy til å motta bostøtte.

Ny prisjusteringsmodell

I 2017 ble det også innført en ny prisjusteringsmodell som legger opp til at ordningen skal videreføres med uendret realverdi fra år til år. Alle satser i bostøtteregeverket som er oppgitt i kroner, justeres årlig i takt med prisstigningen.

Nye satser gjøres hvert år gjeldende fra 1. juni, og vil framgå av bostøtteforskriften.

Bostøtteberegningen

Hvordan bostøtten beregnes er viktig for å forstå utviklingen i antall mottakere og hvor mye de får i bostøtte. Grunnlaget for den gjeldende beregningen vil til enhver tid være oppdatert i forskrift om bostøtte, og det som presenteres under var gjeldende per september 2019.

⁵ Skatteetaten, om a-ordningen. <https://www.skatteetaten.no/bedrift-og-organisasjon/arbeidsgiver/a-meldingen/om-a-ordningen/om-a-ordningen/>

Den statlige bostøtten bygger på en gapformel. Basert på skattepliktig inntekt, formue og antall personer i husholdningen beregnes en egenandel som husstanden forventes å dekke selv. Dette trekkes fra boutgifter som inngår i beregningen. Hvis boutgiftene overstiger en øvre grense, boutgiftstaket, blir det overskytende beløpet utelatt i beregningen av bostøtte. Bostøtten dekker en viss prosent av differansen mellom godkjente boutgifter og egenandel, som da blir beregnet bostøtte for husstanden/søker.

$$(Godkjente\ boutgifter - egenandel) * dekningsprosent = Utbetalt\ bostøtte$$

Godkjente boutgifter

Det er noe forskjell på hvilke boutgifter som godkjennes avhengig av disposisjonsform.

Tabell 1: Godkjente boutgifter etter søkers disposisjonsform per 01.09.19

Disposisjonsform	Godkjente boutgifter
Leid bolig	Husleie
Borettslag, seksjonssameie, aksjeleilighet og obligasjonsleilighet	Felleskostnader, utgifter til renter, avdrag og gebyr på lån til finansiering av boligen
Eid bolig	Driftsutgifter, utgifter til renter, avdrag og gebyr på lån til finansiering av boligen, utgifter til kommunale avgifter, eiendomsskatt, festeavgift

For alders-, uføre- og etterlattepensjonister som ikke betaler for oppvarming gjennom husleie eller fellesutgifter, inngår i tillegg utgifter til oppvarming.

Den øvre grensen for boutgifter for hver enkelt husstand er differensiert etter antall personer som bor i husstanden (1, 2, 3, 4, 5 eller flere) og hvilken kommune husstanden bor i.

Øvre grense for boutgifter: Tak gitt antall personer i husstanden + eventuelt kommunetillegg

Kommunene er delt inn i fire grupper, der kommunegruppe 1 har høyest tillegg, mens kommunegruppe 4 har ingen ekstra tillegg i øvre grense for boutgifter (boutgiftstak). Per januar 2019 har denne inndelingen vært uforandret siden reformen i 2009:

Tabell 2: Kommunegruppeinndeling per 01.09.19

Kommunegruppe	Kommuner
1	Oslo
2	Bergen, Trondheim, Tromsø, Stavanger og Bærum
3	Kristiansand, Skedsmo, Frogn, Lørenskog, Opegaard, Asker, Nesodden, Sola og Sandnes
4	Øvrige kommuner

I tillegg kan man få en økning i boutgiftstaket ved særskilt høye boutgifter som følge av at noen i husstanden har nedsatt funksjonsevne og har behov for en spesialtilpasset bolig.

Egenandel

Inntekten som blir benyttet i utregningen av bostøtte blir hentet inn fra Skatteetaten hver måned på bakgrunn av tall fra a-ordningen. I tillegg må søkeren gi opplysninger om skattbar inntekt og formue som ikke blir hentet fra a-ordningen. Før januar 2017 var inntekten basert på siste tilgjengelige likningsinntekt.

Inntekten og formuen til alle i husstanden med unntak av barn under 18 år blir lagt til grunn ved beregning av egenandel. Inntekten som blir lagt til grunn blir omregnet før beregning av egenandel ved at den divideres med en vekt etter størrelsen på husstanden. Det er den omregnede inntekten som ligger til grunn for videre beregning av egenandel.

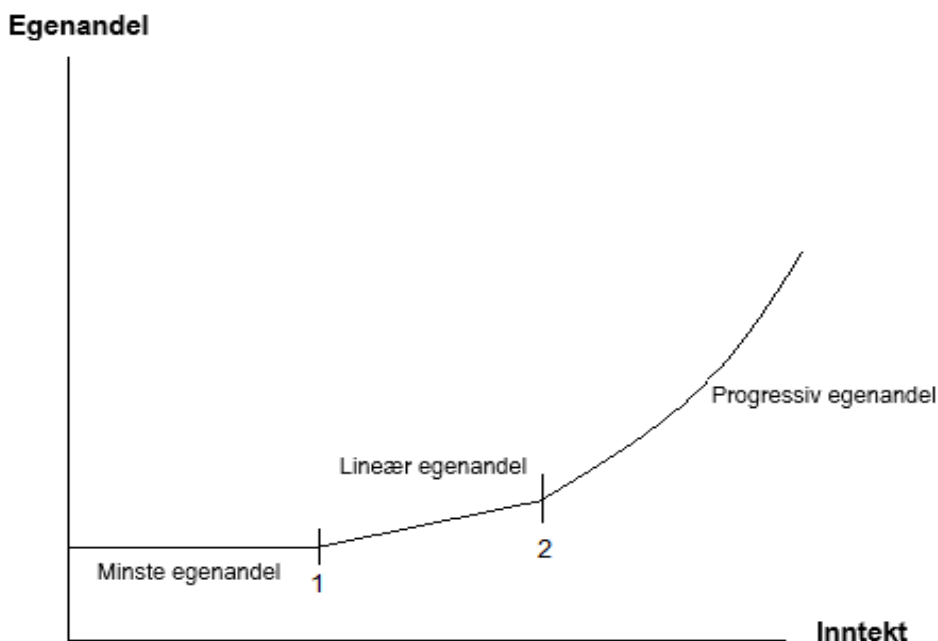
Med bakgrunn i den omregnede inntekten beregnes så egenandel gjennom tre ledd:

1. Alle husstander får lagt til grunn en minste egenandel.
2. Husstander med omregnet inntekt over en viss grenseverdi får lagt til en prosentandel av den omregnede inntekten som overstiger et innslagspunkt. Videre blir denne beskrevet som «lineær egenandel», og innslagspunktet er markert med «1».
3. Et progressivt ledd blir lagt til egenandelen for omregnede inntekter over en viss grenseverdi⁶. En prosentandel av den omregnede inntekten blir lagt til, men andelen øker med x prosentpoeng for hver y kronebeløp den omregnede inntekten overstiger grenseverdien. X = prosentandelen. Dette beskrives videre som «progressiv egenandel», og innslagspunktet er markert med «2».

Egenandelen som hver enkelt husstand får lagt til grunn i beregningen blir da basert på følgende:

Minste egenandel (alle) + lineær egenandel (omregnet inntekt over 1. grenseverdi) + progressiv egenandel (omregnet inntekt over 2. grenseverdi)

Figur 1: Forholdet mellom inntekten som ligger til grunn ved beregning av bostøtte og beregning av egenandel

⁶ Husstander som har et medlem med varig uføretrygd eller uførepensjon, og som i tillegg er ung ufør, har en høyre grenseverdi enn andre husstander for det progressive leddet, for å kompensere for høyere trygdesats.

Dekningsprosent og utbetalt bostøtte

Dekningsprosenten er en fastsatt sats som viser hvor mye av differansen mellom godkjente boutgifter og beregnet egenandel som bostøtten dekker. Differansen multiplisert med dekningsprosenten er altså utbetalt bostøtte til husstanden. I 2019 er dekningsprosenten på 73,7 prosent.

Det er derimot en nedre grense for hvor lavt bostøttebeløpet kan være for at det skal bli utbetalt til husstanden. Dersom beløpet er mindre enn minste utbetalte beløp vil man få avslag på søknaden om bostøtte. Minste utbetaling er 30 prosent av rettsgebyret.

Inntektsgrenser i bostøtten

De maksimale inntektsgrensene er ofte nevnt i sammenheng med bostøtte. Inntektsgrensen for hver enkelt husstand er ikke noe som settes eksplisitt i bostøtteregelverket, men utledes som en funksjon av den øvrige bostøtteberegningen. Kort forklart er den maksimale inntektsgrensen for en husholdning det inntektsnivået der egenandelen utgjør et beløp som gjør at bostøtteberegning blir:

$$(Godkjente\ boutgifter - egenandel) * dekningsprosent = Utbetalt\ bostøtte$$

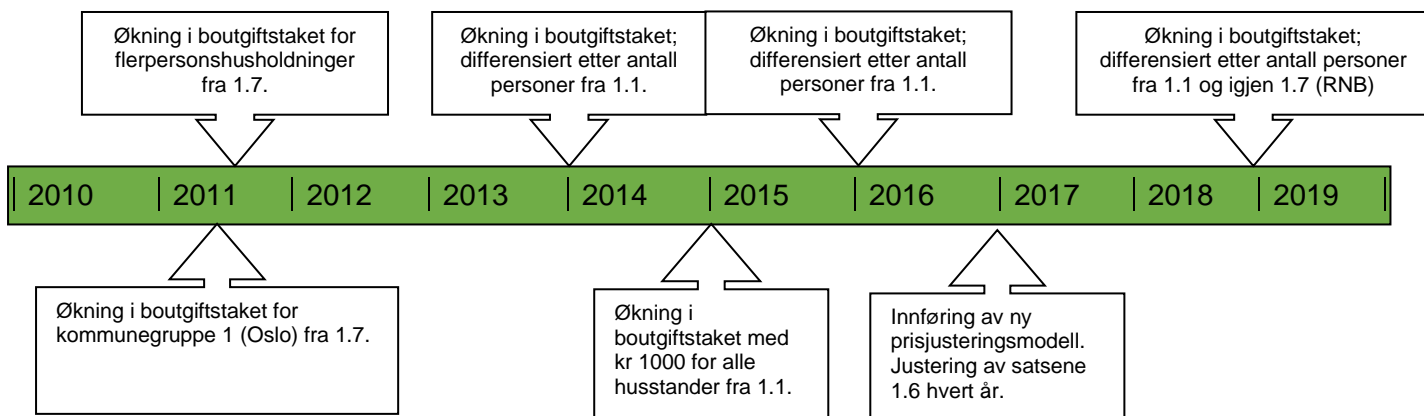
$$\rightarrow Utbetalt\ bostøtte = Minste\ utbetalte\ beløp$$

I og med at det ikke utbetales bostøtte under minste utbetalte beløp, så vil ikke inntekten kunne økes (gitt antall husstandsmedlemmer, bosted og boutgifter) uten at husstanden mister retten til bostøtte.

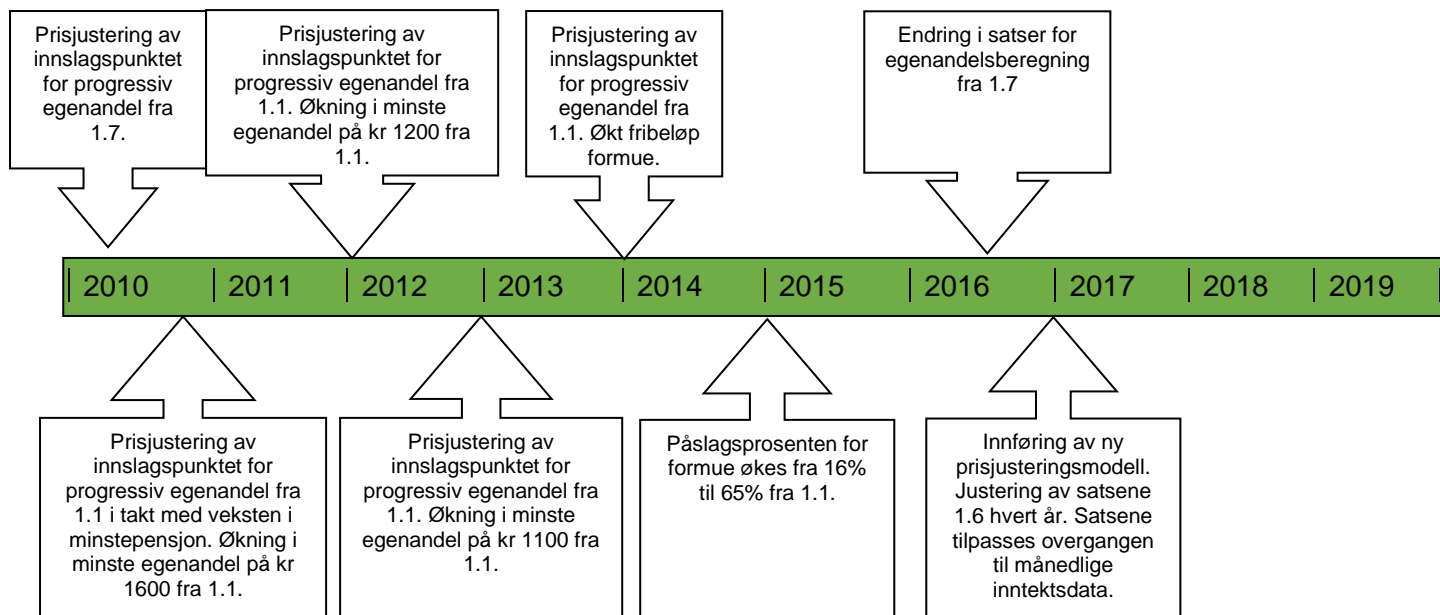
For å øke de maksimale inntektsgrensene må man derfor endre satsene for godkjente boutgifter, beregning av egenandel, dekningsprosent eller minste utbetalte beløp.

Statsbudsjettet år for år – utvalgte endringer i bostøtteordningen (2010-2019)

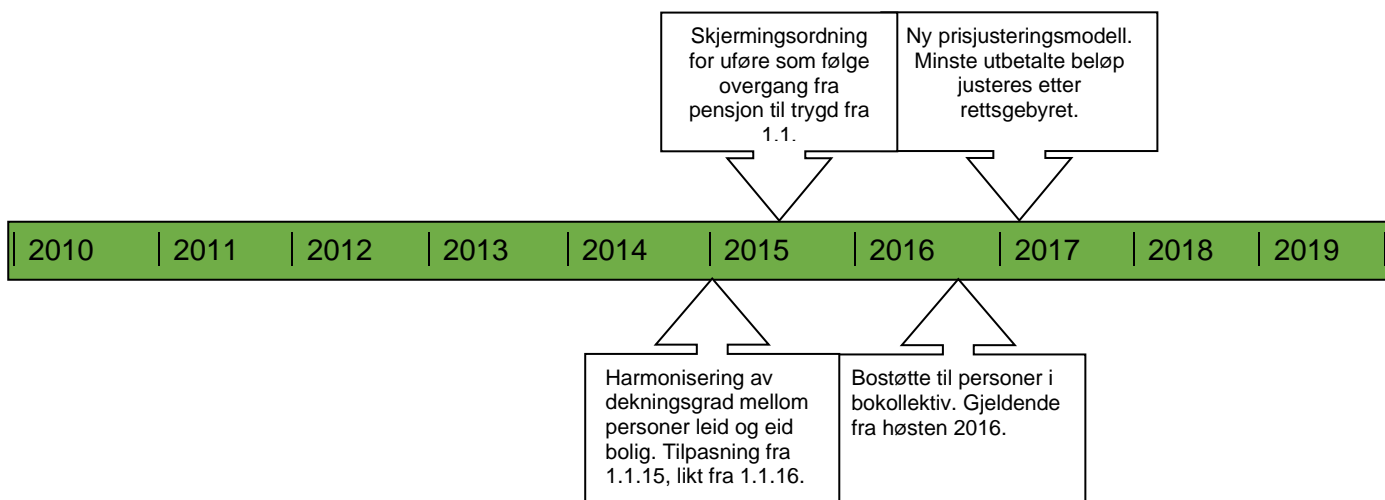
Boutgifter

Inntekter og egenandelsberegning

Andre viktige regelverksendringer

3. Oversikt over dagens bostøttemottakere

Totalt var det 3,6 prosent av landets 2 439 242 husholdninger⁷ som mottok bostøtte i februar 2019. I dette kapittelet ser vi nærmere på hvem bostøttemottakere er. I tillegg til dagens situasjon, vil også se på utviklingen tilbake til 2010, som er første året etter 2009-reformen, belyses.

Nøkkeltall for bostøttemottakere februar 2019:

- Antall husstander som mottok bostøtte: **88 023**
- Antall personer: **151 656**
- Antall barn: **49 061**

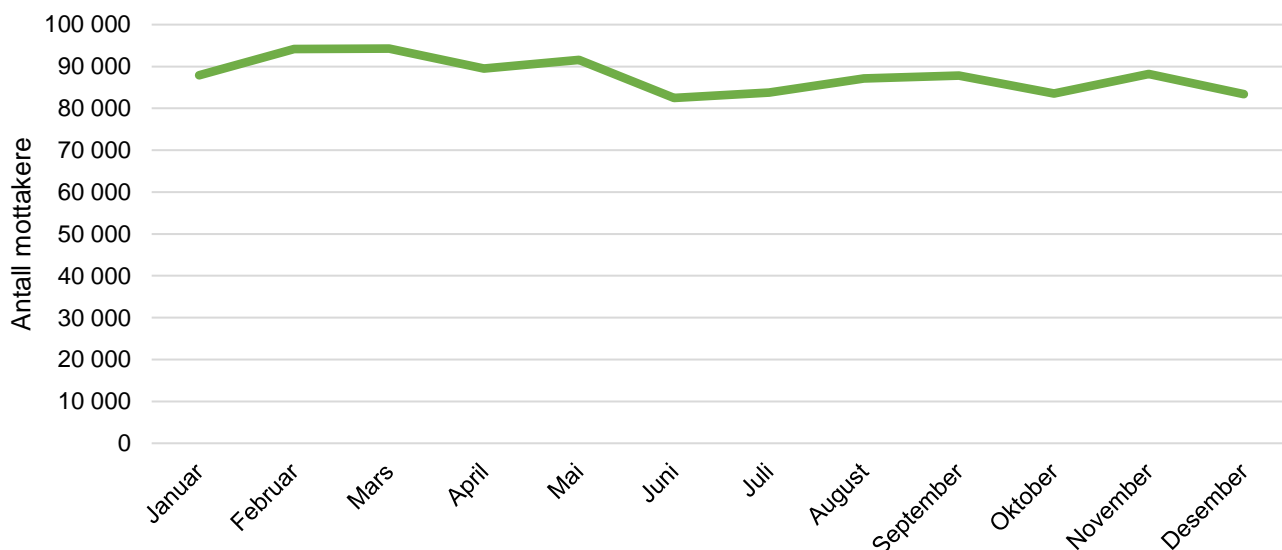
Antallet bostøttemottakere varierer fra måned til måned, og funnene i analysen vil kunne påvirkes av hvilken måned som analyseres. Dette knytter seg mer spesifikt til at ulike inntektsgrupper har varierende månedsinntekt; spesielt knyttet til mottakere med meldekort, aktivitetsbasert utbetaling eller arbeidsinntekt.

En metode med utgangspunkt i flere måneder vil derimot være utfordrende metodisk. Blant annet fordi husstander som mottar bostøtte over flere måneder vil kunne ha ulike boutgifter og inntekter i ulike måneder. I tillegg vil de blant annet kunne ha ulike inntektstyper, ulik sammensetning av husstanden eller endret bokommune.

I gjennomgangen av dagens bostøttemottakere, tar vi utgangspunkt i husstander som mottok bostøtte i februar 2019. Valget av februar er først og fremst med bakgrunn i at dette er en måned som i liten grad påvirker mottakere med utbetalinger hver 14. dag.

Dersom man sammenligner februar 2019 med gjennomsnittet av alle terminer i 2018 finner vi at det totalt sett er liten forskjell. Antall mottakere er kun 0,2 prosent høyere i februar 2019 enn gjennomsnittet for 2018.

Figur 2: Antall bostøttemottakere per termin i 2018

Gjennomsnitt per måned 2018:

- Antall husstander som mottok bostøtte: **87 815**

⁷ SSB (2019), *Familier og husholdninger*

Om man ser nærmere på differansen mellom februar 2019 og gjennomsnittet for 2018 ved enkelte kjennetegn knyttet til bostøttemottakere, finner vi derimot for noen grupper større en differanse. Spesielt knyttet til disposisjonsform er det for noen underkategorier vesentlig økning eller reduksjon, samt for aldersgruppen 0-24 år.

Noen av disse kategoriene har derimot ganske få observasjoner, og derfor statistisk sårbare ved mindre endringer. Men endringene skyldes også at disse gruppene i stor grad sammenfaller med grupper som opplever en nedgang i antall mottakere i bostøtten, som enslige mottakere og mottakere av faste trygdeytelser. Det kan derfor være nyttig å se på en måned der flest mulig mottakere som ellers faller inn og ut av ordningen er med, for å få et tilstrekkelig nyansert bilde av bostøttemottakerne.

Tabell 3: Differanse (%) antall husstander som mottok bostøtte i februar 2019 og snitt 2018

Overordnet kategori	Kategori	Differanse antall mottakere
Totalt	Totalt	0,2 %
Brukergruppe/Inntektstype	Eldre	-0,5 %
Brukergruppe/Inntektstype	Husstander med midlertidige trygdeytelser	0,1 %
Brukergruppe/Inntektstype	Husstander uten trygdeytelser	1,6 %
Brukergruppe/Inntektstype	Uføre for øvrig	-1,8 %
Brukergruppe/Inntektstype	Unge uføre	-2,4 %
Disposisjonsform	Aksjeleilighet	9,2 %
Disposisjonsform	Borettslag	1,0 %
Disposisjonsform	Godkjent privat bokollektiv	-0,6 %
Disposisjonsform	Kommunal	-3,8 %
Disposisjonsform	Kommunalt disponert bofellesskap	-30,7 %
Disposisjonsform	Obligasjonsleilighet	-1,4 %
Disposisjonsform	Privat	3,1 %
Disposisjonsform	Sameie	3,3 %
Disposisjonsform	Selveier	3,4 %
Aldersgruppe	0-24	-8,1 %
Aldersgruppe	25-34	-1,6 %
Aldersgruppe	35-66	3,3 %
Aldersgruppe	Over 67	-0,6 %
Hustandssammensetning	Enslige	-1,4 %
Hustandssammensetning	Enslige med barn	3,4 %
Hustandssammensetning	Flere voksne	1,8 %
Hustandssammensetning	Flere voksne med barn	5,4 %
Husstandsstørrelse	1 person	-1,4 %
Husstandsstørrelse	2 personer	3,0 %
Husstandsstørrelse	3 personer	4,3 %
Husstandsstørrelse	4 personer	3,9 %
Husstandsstørrelse	5 eller flere personer	4,9 %
Kommunegruppe	1	1,2 %
Kommunegruppe	2	0,1 %
Kommunegruppe	3	1,9 %
Kommunegruppe	4	-0,2 %
Storby	Oslo	1,2 %
Storby	Bergen	2,3 %
Storby	Trondheim	-1,7 %
Storby	Stavanger	-0,8 %

Utvikling over tid

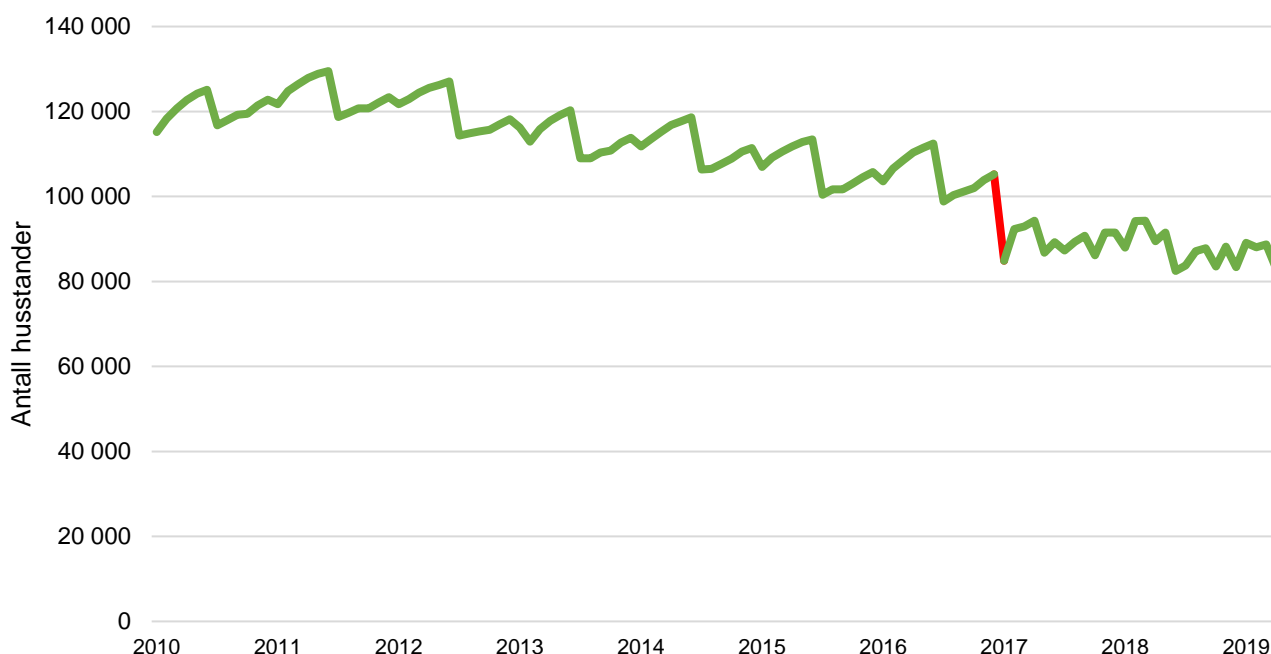
I februar 2010 mottok i alt 118 332 husstander bostøtte. Tidligere lå siste tilgjengelige skattelikning til grunn for beregning av bostøtte. Da fulgte bostøtten et tydelig mønster fra måned til måned gjennom året. Antall mottakere økte jevnt gjennom året etterfulgt av en vesentlig reduksjon når ny likning forelå.

Mange falt ut av ordningen da inntektsgrunnlaget i beregningen av bostøtte ble endret til månedlig likningsinntekt fra a-ordningen fra og med januar 2017. Som beskrevet i kapittel 2, falt mange ut av ordningen med denne endringen.

Overgangen til månedlig inntektsgrunnlag har også gitt langt større variasjon fra måned til måned. Dette gjør at samme husstand kan motta bostøtte i måneder med lav inntekt, og ikke motta støtte i måneder med høyere inntekt.

Det er færre mottakere i februar 2019 sammenlignet med februar 2010. Noe av denne reduksjonen kan tilskrives omleggingen i 2017 (markert i rødt i figuren under), der mange husstander som tidligere mottok bostøtte på grunnlag av likningsinntekt ikke hadde rett på bostøtte⁸ ved overgangen til månedlige inntektsdata.

Figur 3: Antall husstander som mottok bostøtte per termin, 2010-2019

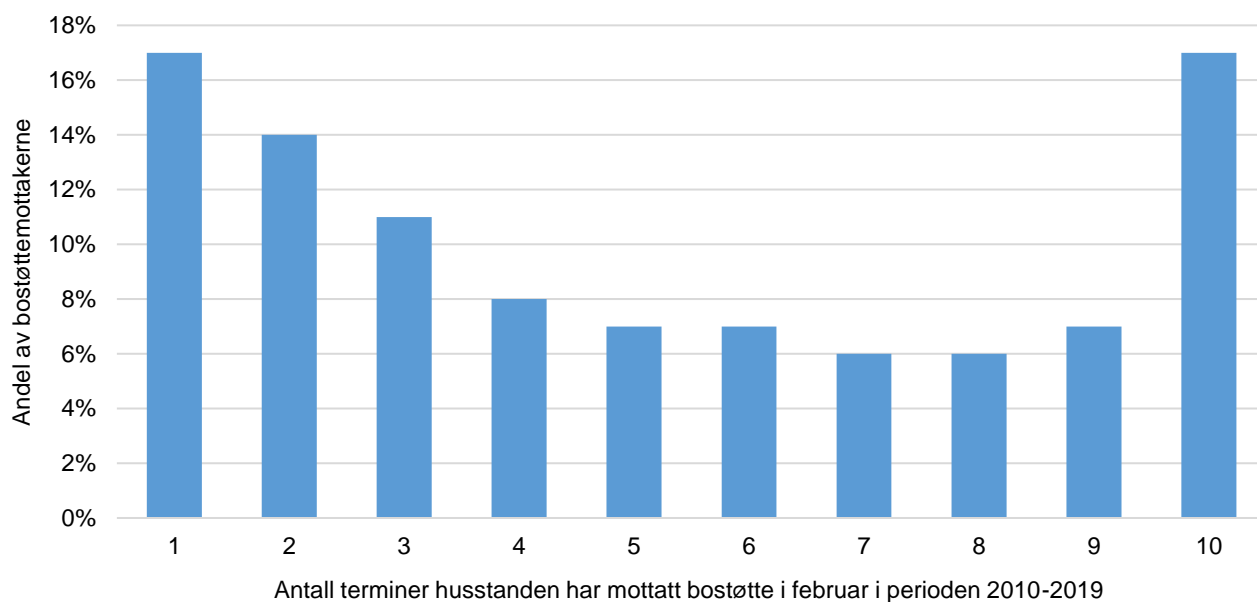

For å danne seg et grovt bilde av hvor lenge hver enkelt mottaker er inne i bostøtteordningen, kan vi i figur 4 utgangspunkt i bostøttemottakere i februar 2019, for så å se hvor mange av disse som også mottok bostøtte ved hver enkelt februar-termin i perioden 2010 til 2019.

17 prosent av mottakerne har kun vært bostøttemottakere ved februar-termin i 2019, mens 17 prosent har vært med i alle de ti februar-terminene fra 2010 til 2019.

⁸ Mange av disse mottakerne fikk krav om tilbakebetaling av bostøtte fra Husbanken

Figur 4: Antall februar-terminer bostøttemottakere i februar 2019 har mottatt bostøtte i perioden 2010-2019, som andel av alle mottakere i februar 2019

Brukergrupper / Inntektsgrupper

Brukergruppene i bostøttestatistikken er basert på hvilken type skattbar ytelse husstanden har. Tabellen under viser hvilke ytelsestyper som tilhører de fem brukergruppene. Inntektsklassifiseringen fungerer som et hierarki; dersom én i husstanden er ung ufør blir hele husstanden registret som ung ufør selv om den også mottar en annen ytelse/inntekt. Dette skyldes blant annet unge uføre har en gunstigere beregning av egenandel enn andre mottakere.

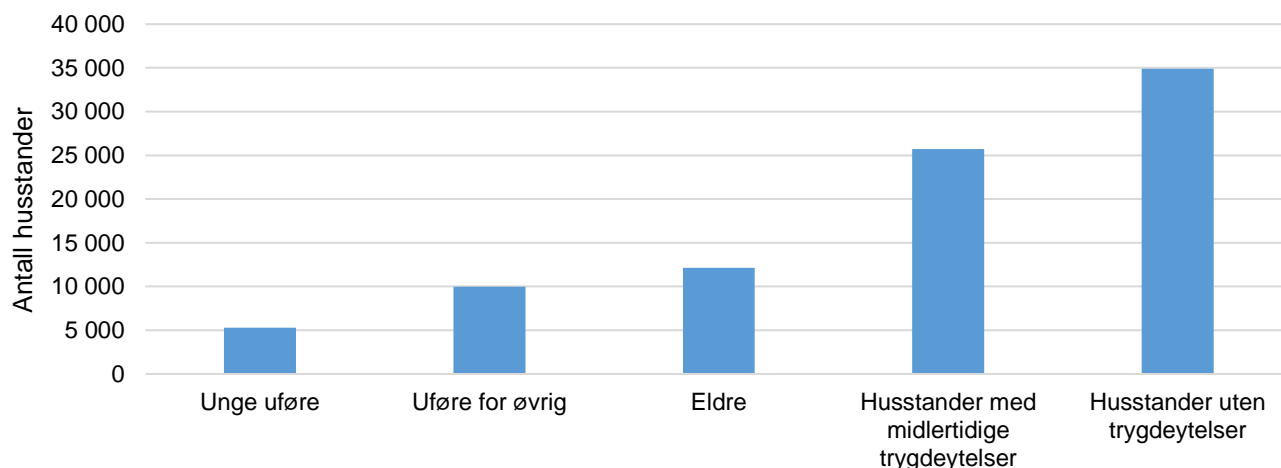
Bruk av inntektsdata fra a-ordningen gir et mer presist tallgrunnlag for ytelsestypene introduksjonsstønad og kvalifiseringsstønad. Dette medførte en økning i antall mottakere i gruppen med midlertidige trygdeytelser og en reduksjon i antall mottakere i gruppen uten trygdeytelser fra januar 2017. I tillegg ble bostøttemottakere med dagpenger flyttet fra brukergruppe uten trygdeytelser til brukergruppen med midlertidige trygdeytelser, noe som utgjør ca. 2 000 mottakere. Fra og med vedtaket i januar 2017 er derfor disse brukergruppene ikke direkte sammenliknbare med tidligere publiserte tall.

Tabell 4: Brukergruppe- / inntektsgruppekategorisering fra og med 01.01.2017

Brukergruppe / Inntektsgruppe	Inntekt
1. Unge uføre	- Uføretrygd med innvilget rettighet som ung ufør
2. Uføre for øvrig	- Uføretrygd
3. Eldre	- Alderspensjon - Supplerende stønad for personer med kort botid i Norge
4. Husstander med midlertidige ytelser	- Arbeidsavklaringspenger - Introduksjonsstønad - Kvalifiseringsstønad - Overgangsstønad - Etterlattepensjon - Dagpenger (ny 1.1.2017)
5. Husstander uten ytelser	- Arbeidsinntekt - Øvrig inntekt/ingen inntekt

Per februar 2019 var fordelingen per inntektsgruppe følgende:

Figur 5: Antall mottakere per brukergruppe, februar 2019

Det er altså flest bostøttemottakere som enten har midlertidige eller ingen trygdeytelser. En forståelse av brukergruppene er viktig for å forstå inntektsutviklingen til bostøttemottakerne. De ulike inntektstypene indikerer ulike livssituasjoner og ulik inntektssituasjon. Dette vil bli nærmere gjennomgått i kapittel 5.

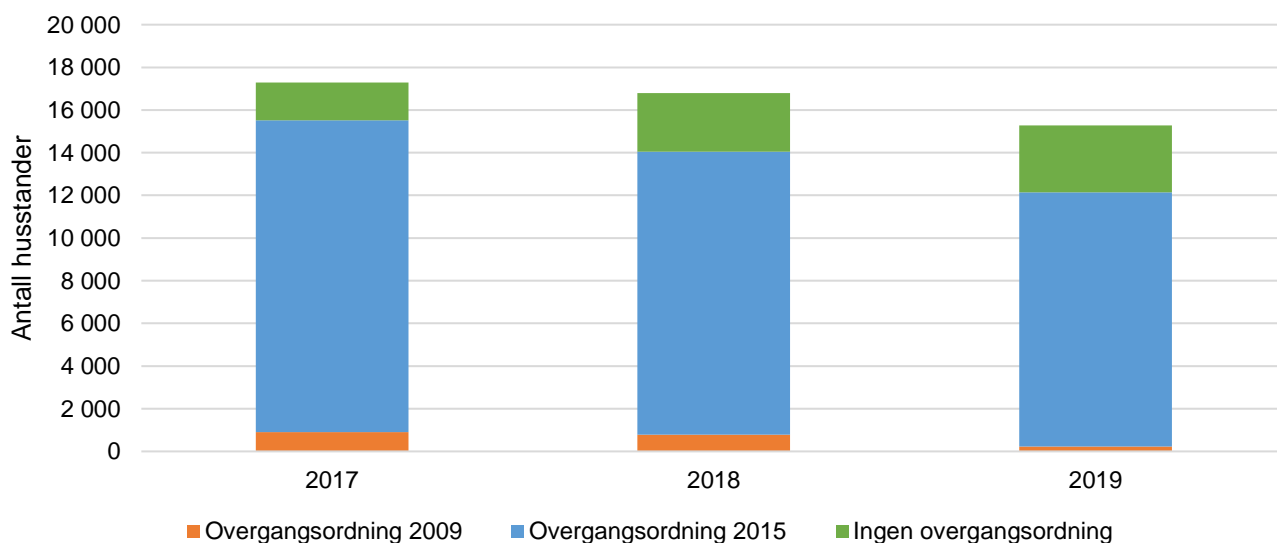
Overgangsordninger i bostøtten

12 140 mottakere er knyttet til én av de to overgangsordningene som ble beskrevet i kapittel 2, og nesten 11 908 av disse er tilknyttet overgangsordningen fra 2015.

	Antall husstander
Overgangsordning 2009	232
Overgangsordning 2015	11 908
Totalt	12 140

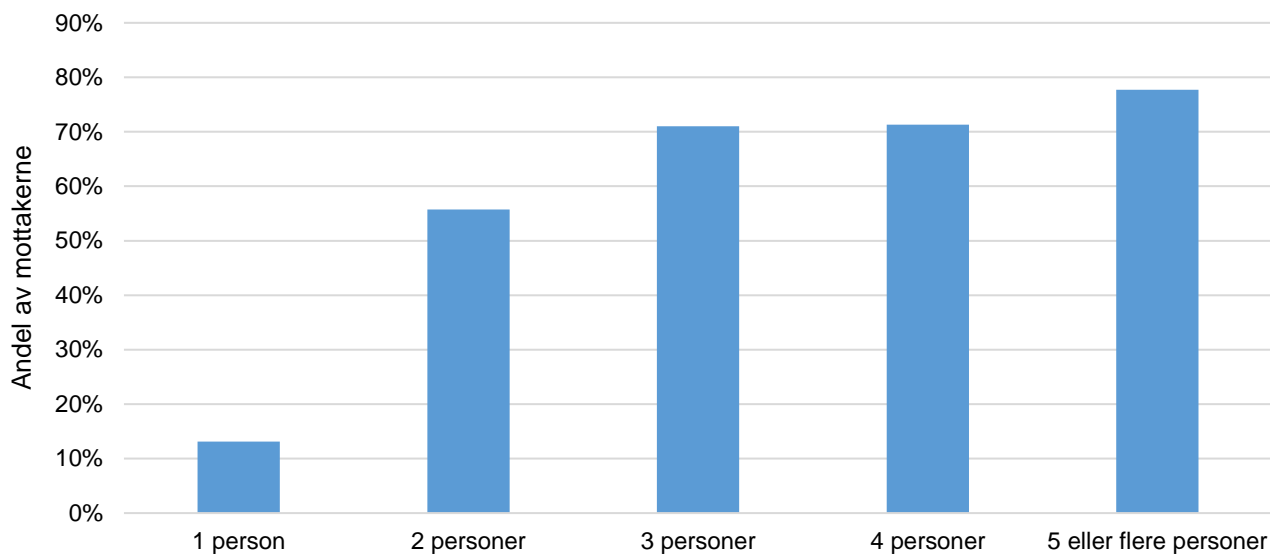
Andelen av mottakere med uføretrygd som ikke er omfattet av overgangsordning er økende. Men nedgangen i mottakere som er omfattet av overgangsordning er større enn denne økningen, slik at antallet uføre-mottakere totalt sett er fallende.

Figur 6: Antall uføre omfattet av overgangsordninger, per februar termin (2017-2019)

Mens de fleste uføre-mottakerne er enslige, er andelen flerpersonshusholdninger vesentlig høyere for de som ikke er omfattet av noen overgangsordning.

Figur 7: Andel uføre som ikke er omfattet av overgangsordning

I kapittel 5 blir inntekstrekket mottakerne i denne overgangsordningen har nærmere beskrevet.

Overgangsordningen fra 2009

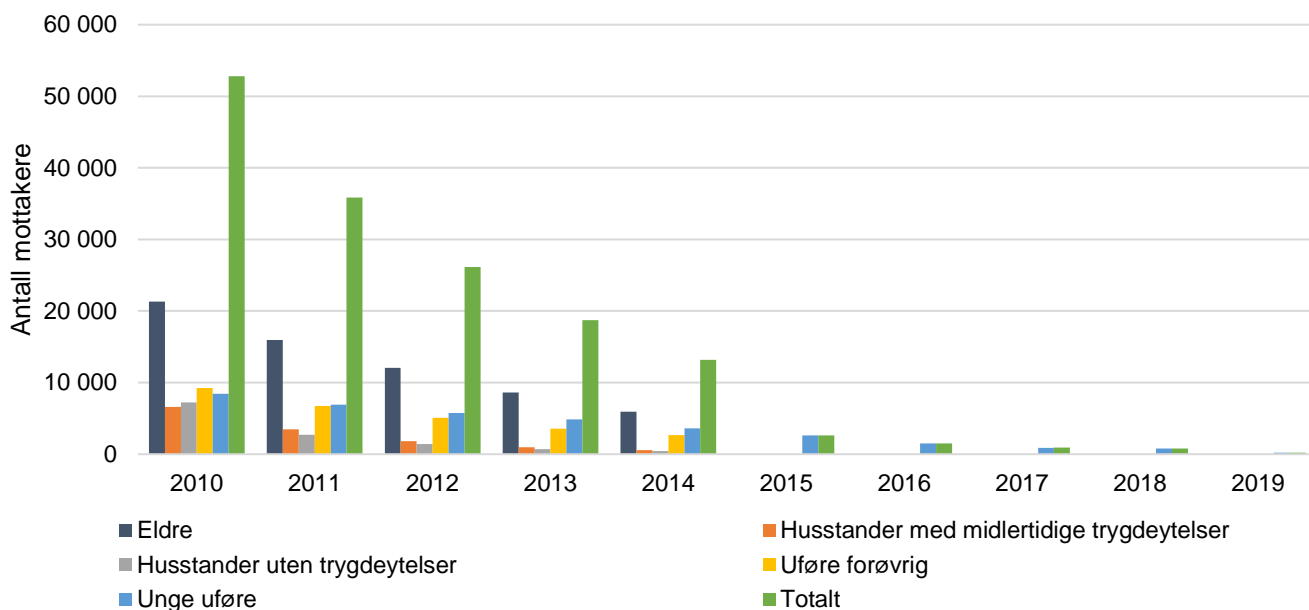
Retten til overgangsordningen fra 2009 framkommer av bostøtteforskriften § 17, og kom i stand som følge av 2009-reformen.

Ordningen skulle sikre at ingen kom dårligere ut som følge av omleggingen, og gjaldt i utgangspunktet for alle bostøttemottakere. Dersom ny beregnet bostøtte var lavere enn før reformen, fikk husstanden utbetalt gammel beregnet bostøtte. Men for alle andre enn uføre som har status som ung ufør etter folketrygdloven § 12-13 annet ledd, ble ordningen trappet ned over fem år, slik at det i dag kun er unge uføre som omfattes.

Retten til ytelser fra overgangsordningen faller bort dersom søker flytter, husstandens sammensetning endrer seg, eller søker får en inntekt som er over høyeste inntektsgrense for å motta bostøtte. Likevel faller ikke retten bort dersom inntektsøkningen skyldes etterbetaling av trygd som følge av det årlige trygdeoppgjøret. Den siste bestemmelsen knyttet til trygdeoppgjøret kom inn som en ny regel i juni 2019.

Per februar 2019 var det altså 232 husstander som har rettigheter til ytelse etter denne overgangsordningen. Dermed er det nesten ingen av de om lag 53 000 bostøttemottakerne som var omfattet av ordningen i februar 2010, som fortsatt er omfattet av overgangsordningen.

Figur 8: Antall bostøttemottakere omfattet av overgangsordningen fra 2009, per februar termin (2010-2019), fordelt på inntektskategoriseringen

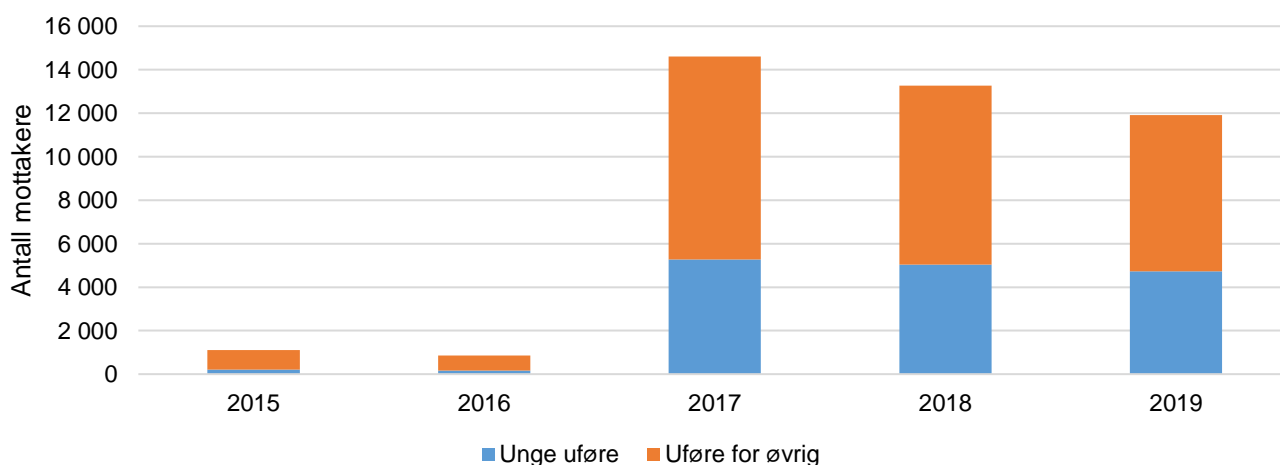
Overgangsordningen fra 2015

Retten til overgangsordningen fra 2015 framkommer av bostøtteforskriften § 8. Overgangsordningen kom i stand som følge av uførereformen i 2015. Som en konsekvens av uførereformen økte den skattbare inntekten til de uføre, samtidig som skattereglene ble lagt om slik at lønn og trygd skulle beskattes likt.

For å unngå at bostøttemottakere skulle miste eller få redusert bostøtte som følge av økt uførepensjon, vedtok Stortinget en overgangsordning for bostøttemottakere som ble omfattet av reformen. Det vil si bostøttemottakere som var uføretrygdet ved årsskiftet 2014/2015. Overgangsordningen innebærer at det blir foretatt et trekk i inntekten til den uføretrygdede før bostøtten beregnes. Trekket tilsvarer differansen mellom ny uføretrygd og gammel uførepensjon.

Per februar 2019 var det altså 11 908 mottakere som har rettigheter til ytelse etter denne overgangsordningen. En nedgang på i underkant av 2 700 mottakere sammenliknet med februar 2017. Årsaken til at så få var omfattet av ordningen i februar 2015 og 2016 er at likningen for 2015 først ble hentet inn ved beregning av bostøtte sommeren 2016. 2017 var dermed første februar måned den «nye inntekten» fikk effekt.

Figur 9: Antall bostøttemottakere omfattet av overgangsordningen fra 2015, per februar termin (2015-2019), fordelt på uføre for øvrig og unge uføre

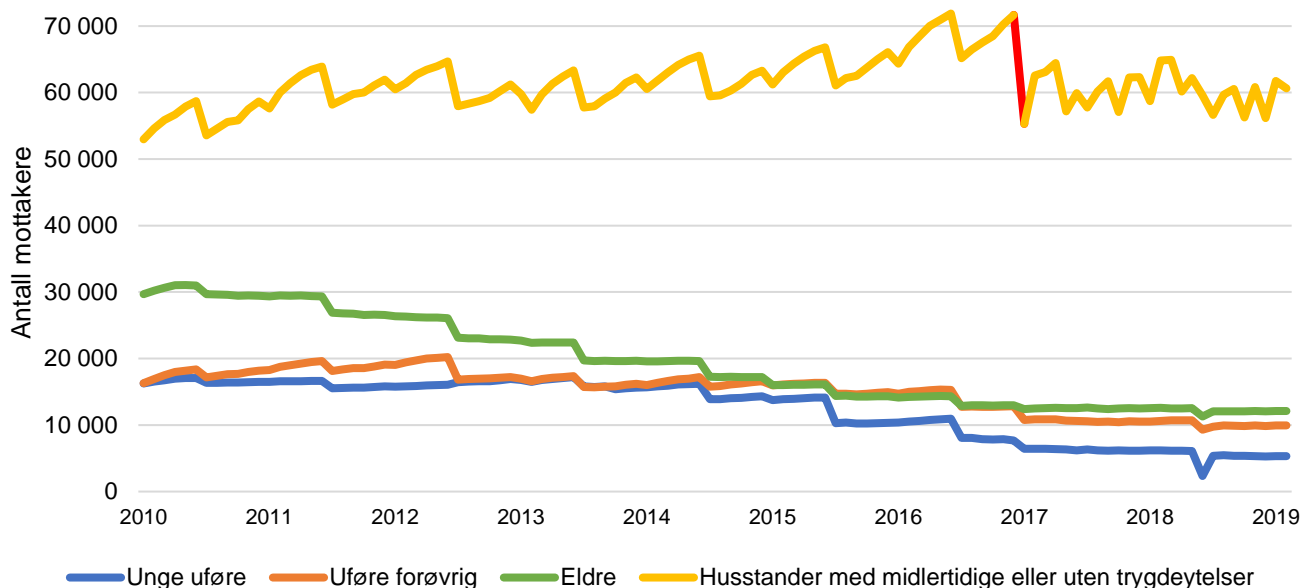

Utvikling over tid

Det har siden 2012 vært et fallende antall bostøttemottakere. Den generelle trenden ser man spesielt igjen i gruppene som har fast pensjon/trygd hver måned. Antall alderspensjonister har falt jevnt siden 2010, mens det har vært nedgang i begge uføregruppene fra 2012.

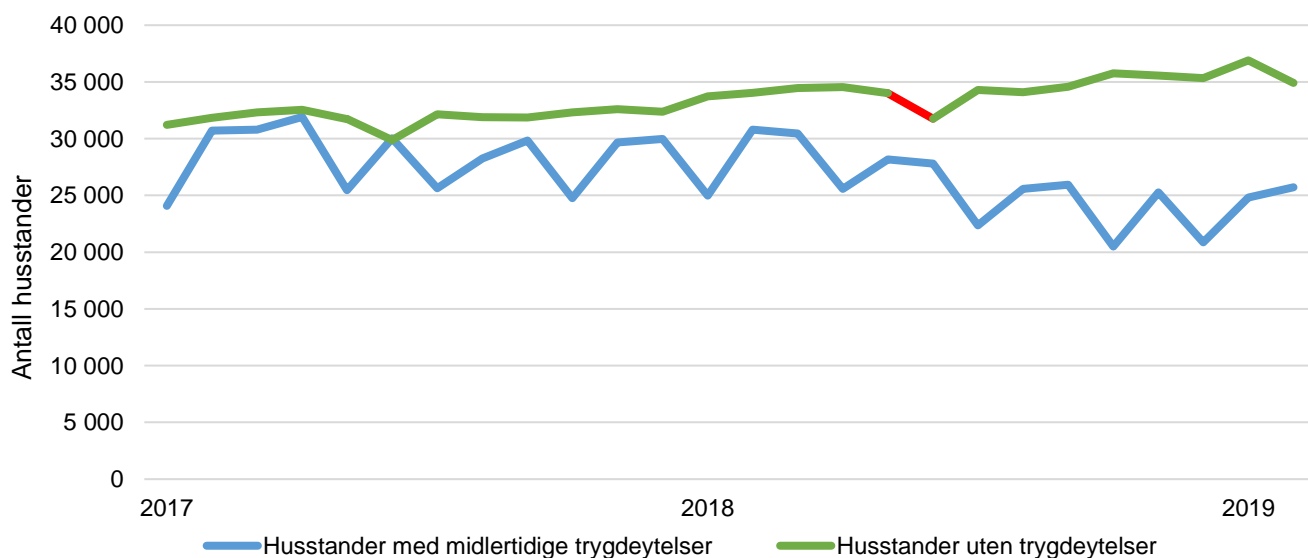
På grunn av endringen internt i brukergruppene med midlertidige og uten trygdeytelser i 2017, er disse brukergruppene sammenslått i figur 10. Av grafen ser vi at dette er den eneste gruppen som har hatt en vekst i antall mottakere siden 2010, men den var også gruppen som falt kraftigst i forbindelse med omleggingen til månedlige inntektsdata i 2017.

Figur 10: Antall mottakere per termin (januar 2010 – februar 2019), etter brukergruppe

Dersom vi isolerer brukergruppene med og uten trygdeytelser til perioden fra og med januar 2017 ser man at det er forskjell i utviklingen mellom gruppene. Brukergruppen uten trygdeytelser er den eneste brukergruppen som har hatt en vekst i denne perioden, men med en tydelig nedgang midt i året (markert i rødt) i forbindelse med feriepengeutbetaling. Husstander med midlertidige trygdeytelser har større svingninger fra måned til måned, noe som hovedsakelig skyldes bortfall av mottakere med arbeidsavklaringspenger og dagpenger i enkeltmåneder.

Figur 11: Antall mottakere per termin januar 2017 – februar 2019. Utvalgte brukergrupper.

Disposisjonsform

77 000 av husstandene som mottok bostøtte i februar 2019 leide bolig, noe som utgjør en andel på om lag 90 prosent. Av disse bodde nesten 29 000 i et kommunalt leieforhold, mens i underkant av 48 000 husstander leide privat.

Tabell 5: Disposisjonsform for husstander som mottok bostøtte i februar 2019

	Antall husstander
Borettslag med videre	6 277
<i>Aksjeleilighet</i>	80
<i>Borettslag</i>	6 180
<i>Obligasjonsleilighet</i>	17
Eiebolig	4 389
<i>Sameie</i>	1 277
<i>Selveier</i>	3 112
Leiebolig	77 357
<i>Godkjent privat bokollektiv</i>	1 594
<i>Kommunal leiebolig</i>	27 877
<i>Kommunalt disponert bofellesskap</i>	887
<i>Privat leiebolig</i>	46 999

Som man ser av tabell 6, er det av de som eier en forholdsmessig større andel bostøttemottakere over 67 år, og husstander med faste pensjons- eller trygdeytelser. Husstander med midlertidige trygdeytelser, eller annen inntektskilde enn trygdeytelser, leier i større grad bolig; og da spesielt i private leieforhold.

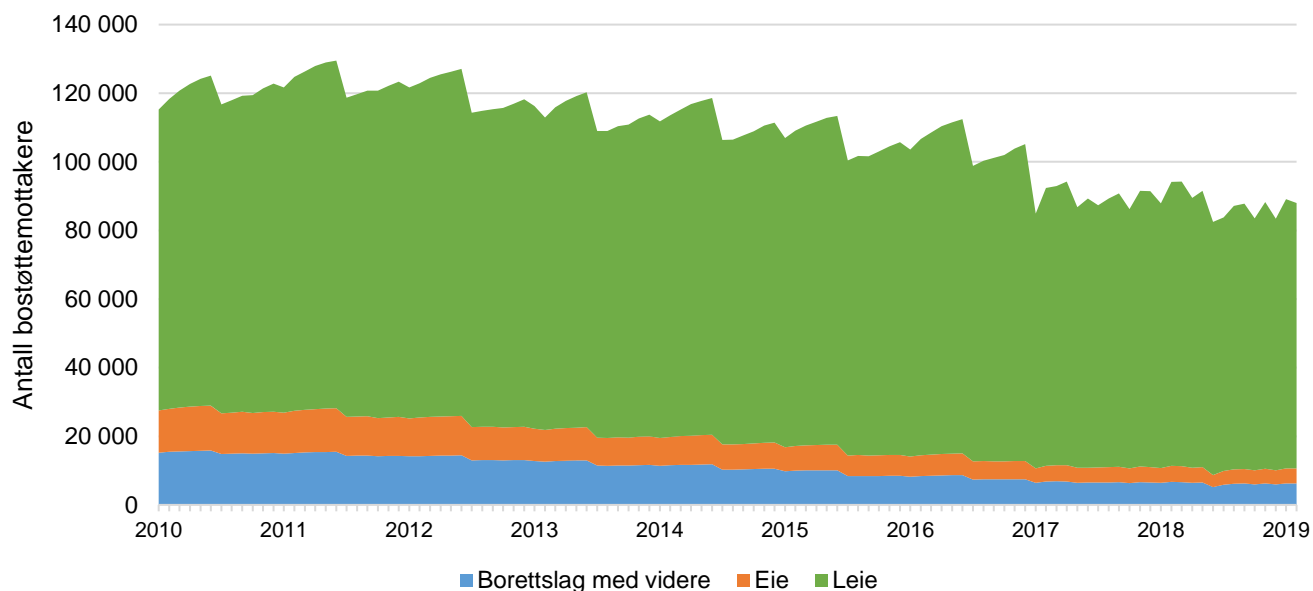
Tabell 6: Andel bostøttemottakere per februar 2019 etter ulike kjennetegn for bostøttemottakere, for hver disposisjonsform

	Enslige	Barnefamilier	Over 67	Under 24	Faste trygdeytelser	Midlertidige trygdeytelser	Uten trygdeytelser
Borettslag med videre	79 %	18 %	33 %	2 %	68 %	14 %	18 %
<i>Aksjeleilighet</i>	73 %	25 %	6 %	1 %	38 %	25 %	38 %
<i>Borettslag</i>	79 %	18 %	33 %	2 %	68 %	14 %	18 %
<i>Obligasjonsleilighet</i>	88 %	12 %	59 %	6 %	82 %	12 %	6 %
Eierbolig	65 %	31 %	18 %	2 %	50 %	20 %	29 %
<i>Sameie</i>	75 %	22 %	16 %	3 %	53 %	22 %	25 %
<i>Selveier</i>	61 %	34 %	19 %	2 %	49 %	20 %	31 %
Leiebolig	67 %	29 %	12 %	11 %	27 %	31 %	42 %
<i>Godkjent privat bokollektiv</i>	98 %	1 %	1 %	32 %	3 %	37 %	61 %
<i>Kommunal leiebolig</i>	71 %	26 %	19 %	7 %	44 %	25 %	31 %
<i>Kommunalt disponert bofellesskap</i>	97 %	3 %	21 %	27 %	40 %	36 %	24 %
<i>Privat leiebolig</i>	64 %	32 %	8 %	13 %	17 %	34 %	48 %

Utvikling over tid

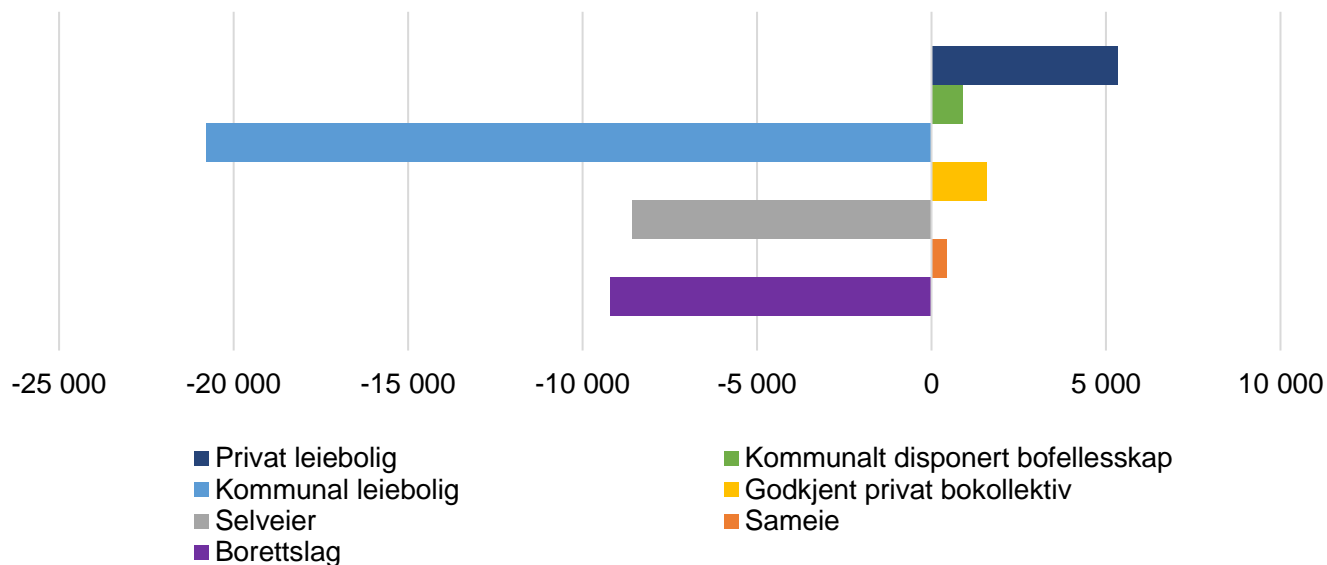
I takt med færre antall bostøttemottakere har både antallet mottakere som eier egen bolig og mottakere som leier bolig, blitt lavere enn i 2010. Den prosentvise nedgangen har vært klart størst for de i eid bolig. Siden februar 2010 har antall leiere falt med 14 prosent, mens antallet eiere har falt med 62 prosent - en reduksjon på over 17 000 husstander.

Figur 12: Antall bostøttemottakere per disposisjonsform, januar 2010 til februar 2019

Går man utviklingen i hver av disposisjonsformene enda litt nærmere i sømmene kan vi se at det faktisk har vært en økning av private leiere blant bostøttemottakerne fra februar 2010 til februar 2019. Den store nedgangen finner man blant mottakere i kommunal leiebolig, borettslag og selveiere.

Figur 13: Differanse antall husstander som mottok bostøtte februar måned, fra 2010 til 2019, etter disposisjonsform

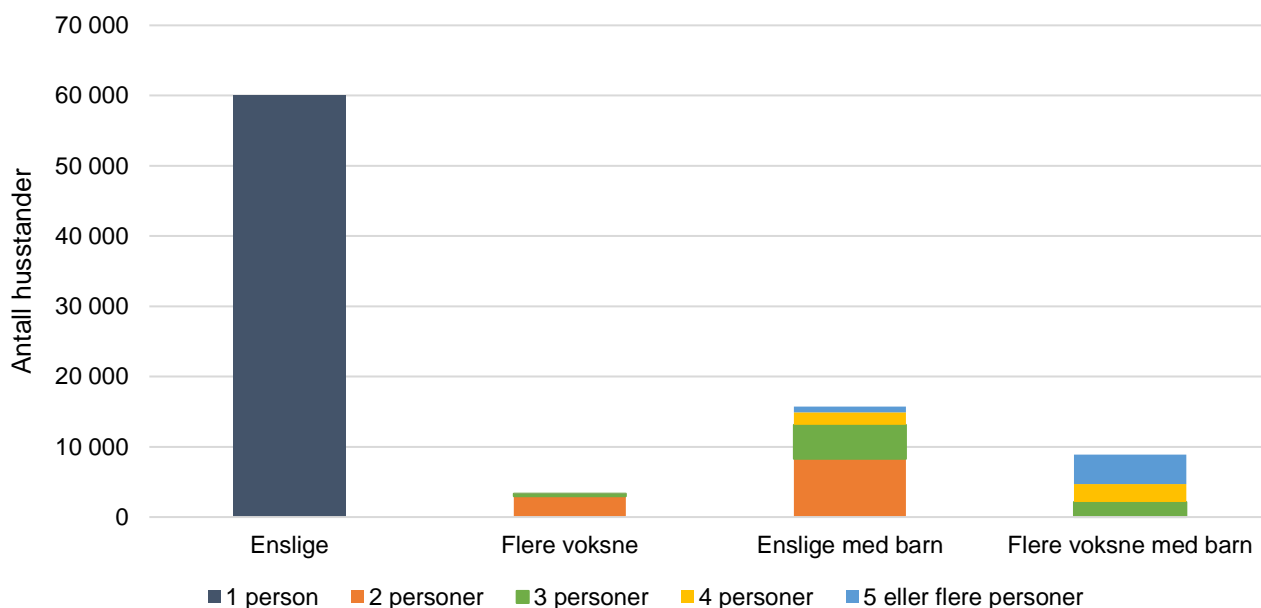

Husstandsegenskaper

Det er ulik sammensetning av husstander som mottar bostøtte. Som vi ser av figur 14 er det flest enslige blant bostøttemottakerne, og de 60 000 mottakerne utgjør om lag 70 prosent av alle bostøttemottakere. I overkant av 12 000 mottakere er barnefamilier, hvorav 3 400 av disse er enslige forsørgere.

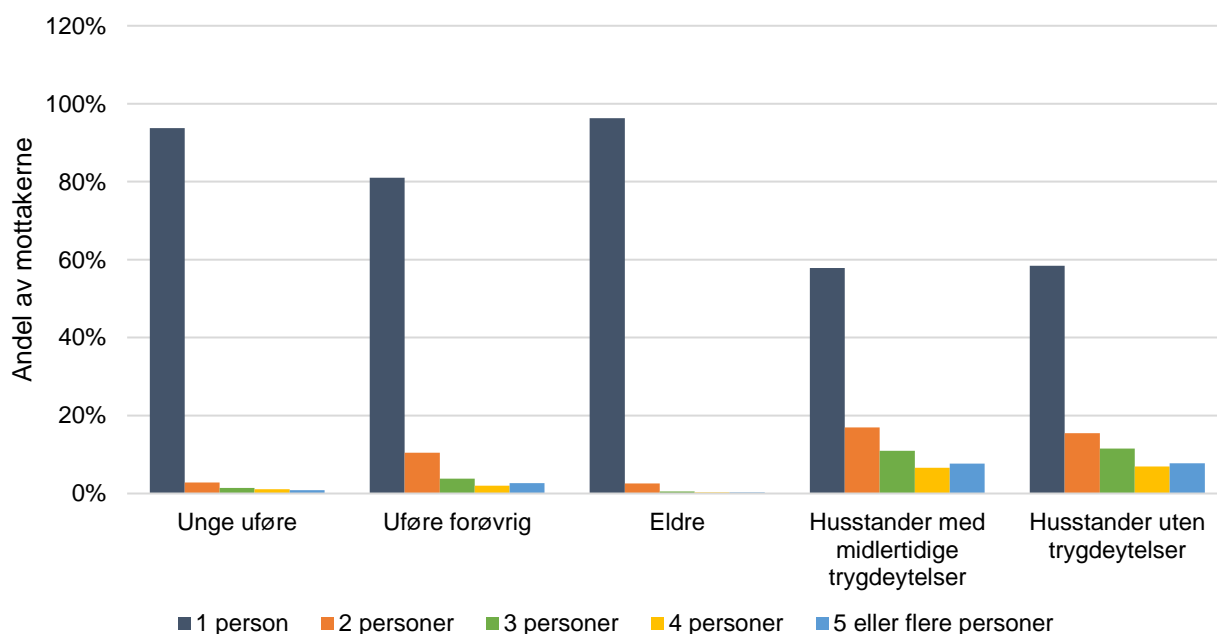
De fleste enslige forsørgere har ett eller to barn, mens det i barnefamilier med flere voksne er en overvekt av husstander med fem eller flere personer. I alt er det om lag 5 000 husstander med barn som har fem eller flere husstandsmedlemmer.

Figur 14: Antall husstander februar 2019, fordelt etter husstandssammensetning og antall personer i husstanden

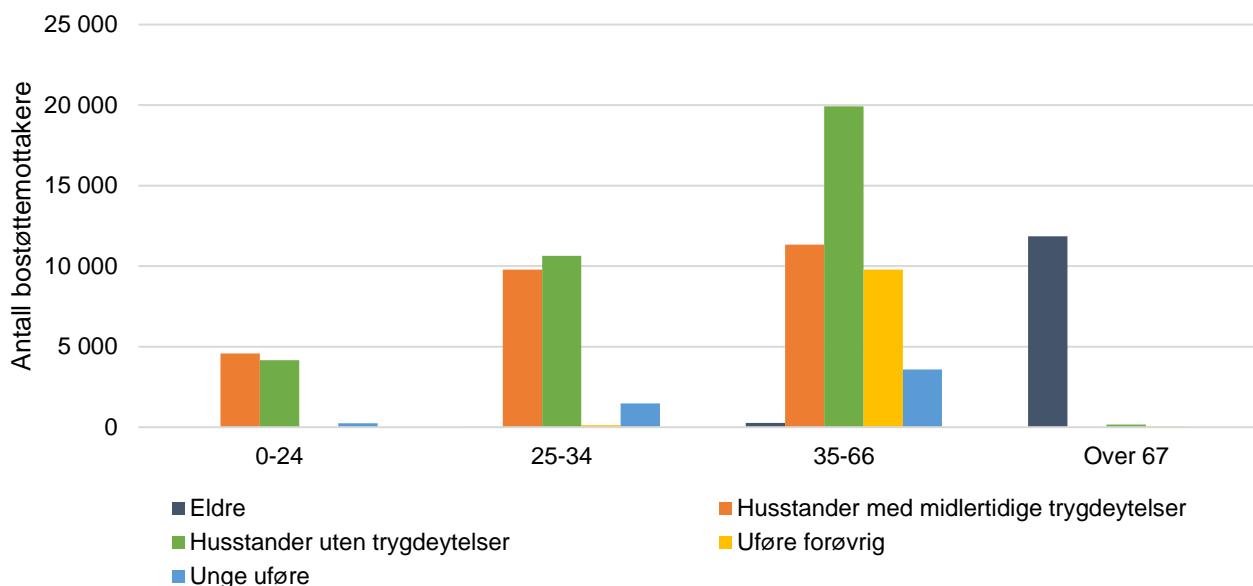
Dersom man ser på husstandsstørrelse for hver av inntektsgrupperingene, ser man at for unge uføre og eldre er over 90 prosent av mottakerne enslige, mens for uføre for øvrig ligger andelen på i overkant av 80 prosent. Det er en høyere andel av uføre for øvrig med to personer enn eldre og unge uføre. Andelen flerpersonghusholdninger blant husstander med midlertidige trygdeytelser er på over 40 prosent, og skiller seg dermed fra de andre brukergruppene. Naturlig nok er disse to gruppen også derfor de to med høyest andel barnefamilier, med henholdsvis 39 prosent blant mottakerne med midlertidige trygdeytelser og 37 prosent blant mottakerne uten trygdeytelser (gjennomsnitt alle bostøttmottakere: 28 prosent).

Figur 15: Andel av mottakerne i hver brukergruppe februar 2019, fordelt på husstandsstørrelse

Aldersmessig er ca. halvparten av mottakerne i aldersgruppen 35-66 år. I overkant av 30 000 er unge voksne under 35 år, mens 12 000 er over 67 år. De fleste mottakerne i de to yngste aldersgruppene har enten midlertidige eller ingen trygdeytelser.

Figur 16: Antall bostøttemottakere, fordelt etter aldersgruppe og brukergruppe

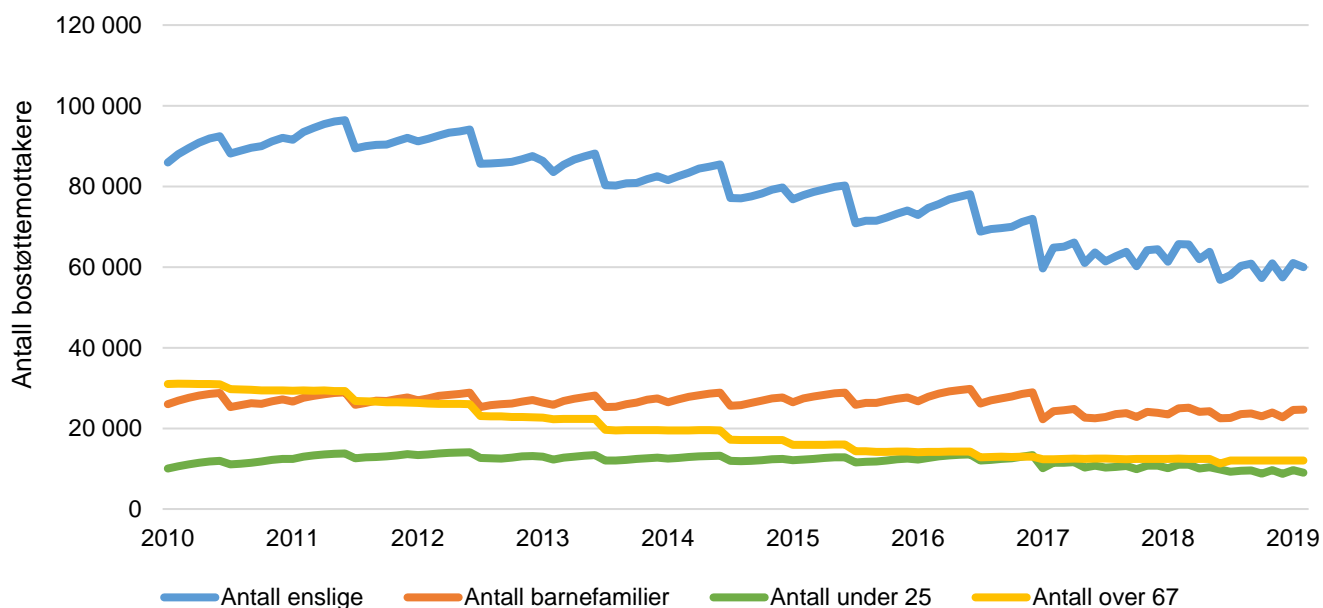
Det er flere kvinner enn menn som er registrert som hovedsøker på bostøttesøknaden av bostøttemottakerne februar 2019. I 56 prosent av husstandene var søknaden registrert på en kvinne. Det er spesielt blant mottakere over 67 år at kvinner overrepresentert; i denne gruppen var hovedsøker kvinne i 81 prosent av tilfellene.

Utvikling over tid

Figur 17 viser utviklingen siden 2010 for noen utvalgte husstandsparametere. Den tidligere observerte nedgangen i mottakere med alderspensjon gjenspeiles i en nedgang i antallet over 67 år siden 2010. De fleste av alderspensjonistene er enslige, og samsvarer dermed med antallet enslige i bostøtteordningen, som har falt fra i underkant av 100 000 mottakere i juli 2011 til 60 000 mottakere i februar 2019.

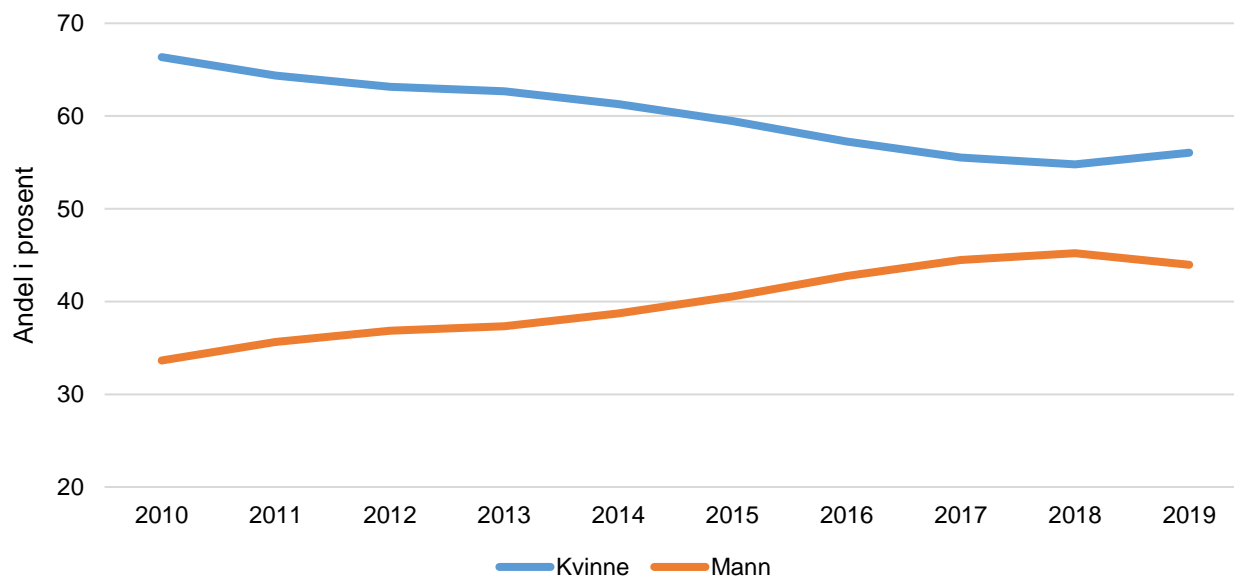
Antallet under 25 år og antallet barnefamilier har holdt seg på samme nivå som i 2010. Barnefamilier utgjør derfor en større andel av bostøttemottakerne enn tidligere.

Figur 17: Antall bostøttemottakere for utvalgte husstandsparametere, januar 2010 til februar 2019

Nedgangen i antallet over 67 år har sannsynligvis også slått ut i en endret kjønnsbalanse blant bostøttemottakerne, med tanke på at kvinner er overrepresentert i denne gruppen. I februar 2010 var kvinneandelen blant alle bostøttemottakerne på 66 prosent, mens i februar 2019 hadde denne altså sunket med ti prosentpoeng til 56 prosent.

Figur 18: Andel av bostøttemottakerne per februar (2010-2019), etter kjønn på hovedmottaker

Geografi

I alt 421 av landets 422 kommuner hadde minst én bostøttemottaker i februar 2019. Om man fordeler de etter kommunestørrelse blir fordelingen slik:

Tabell 5: Antall kommuner og antall bostøttemottakere fordelt etter kommunestørrelse, per februar 2019

Kommunestørrelse (innbyggere)	Antall kommuner	Antall husstander
Over 100 000	5	30 107
50 000 - 100 000	11	13 958
10 000 - 50 000	97	31 138
5 000 - 10 000	89	7 497
Under 5 000	219	5 323
Totalt	421	88 023

Oslo er, ikke overraskende, den kommunen med flest mottakere av bostøtte, etterfulgt av Bergen og Trondheim. Deretter følger Kristiansand, selv om Stavanger har om lag 40 000 flere innbyggere.

Tabell 6: Antall kommuner og antall bostøttemottakere per februar 2019, de fem kommunene med flest bostøttemottakere

Kommune	Antall husstander
Oslo	16 519
Bergen	6 064
Trondheim	3 648
Kristiansand	2 493
Stavanger	2 400

Kristiansand har den høyeste andelen bostøttemottakere av alle landets kommuner; 5,8 prosent av kommunens husstander mottok bostøtte i februar 2019. Til sammenlikning var den samme andelen i Stavanger på 3,9 prosent. Av kommunene med lavest andel finner vi en rekke mindre kommuner. For kommuner med flere enn 10 000 innbyggere er det Nannestad som har lavest andel; 1,7 prosent av husstandene i kommunen er bostøttemottakere.

Det er stor variasjon mellom hver kommune⁹ i andel bostøttemottakere, men også innenfor de andre kategoriene som har vært gjennomgått i dette kapittelet. Mange kommuner har svært få mottakere, slik at man får en del ekstremverdier (ingen/alle mottakere i en enkelt kategori). De viktigste nøkkelfaktorene er oppsummert i tabell 7. Spredningen for de fleste kategoriene er ganske stor, noe som kan forventes med mange små kommuner som har få observasjoner.

Det er også lagt til en variabel for å måle samvariasjonen (korrelasjon) mellom andel mottakere i den enkelte kategori og folketall i hver enkelt kommune. Blant annet ser man at andelen bostøttemottakere, uføre og husstander uten trygdeytelser øker med antall innbyggere i kommunen. Andelen alderspensjonister er derimot invers korrelert med folketallet i kommunen.

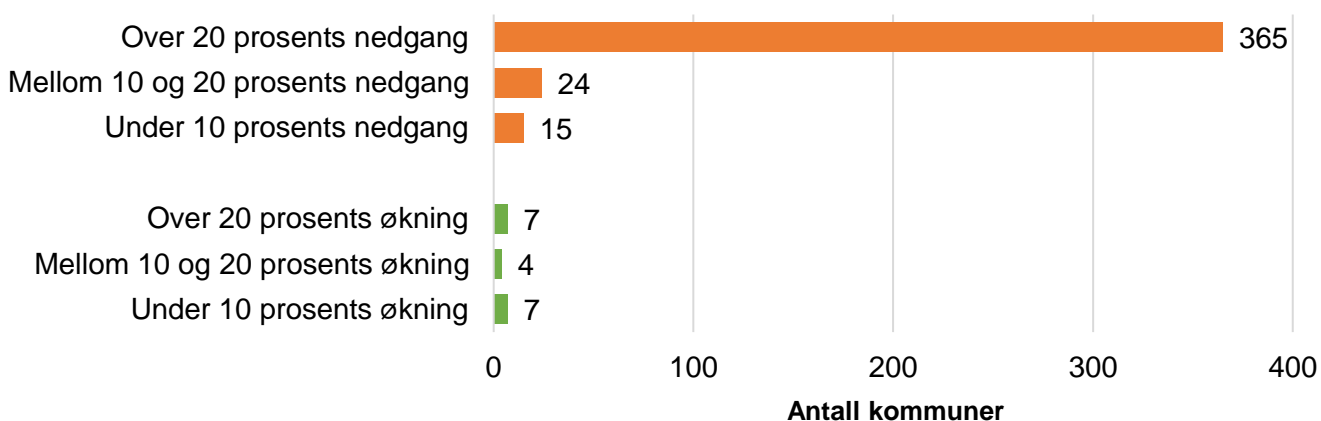
Tabell 7: Ekstremverdier, gjennomsnitt, variasjon og korrelasjon for alle kommuner med bostøttemottakere, fordelt etter ulike andelskategorier

	Bostøtte- mottakere	Alders- pensjonister	Uføre	Midlertidige trygdeytelser	Uten trygdeytelser	Barne- familier	Enslige	Eiere
Høyeste verdi	5,8 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	45 %
Laveste verdi	0,2 %	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %
Gjennomsnitt - totalt	3,6 %	14 %	17 %	29 %	40 %	28 %	68 %	12 %
Gjennomsnitt - kommuner	2,6 %	21 %	15 %	29 %	35 %	29 %	68 %	12 %
Standardavvik - kommuner	0,01	0,14	0,09	0,13	0,13	0,13	0,13	0,08
Korrelasjonskoeffisien- t - folketall	0,29	-0,14	0,07	0,01	0,09	-0,01	0,01	0,00

Utvikling over tid

De aller fleste kommuner hadde færre bostøttemottakere i februar 2019 sammenliknet med februar 2010. Totalt hadde 404 kommuner en nedgang i antall mottakere, mens 18 kommuner hadde flere mottakere enn i 2010. 365 av kommunene hadde i tillegg en nedgang på over 20 prosent, og disse hadde i snitt en nedgang på nesten 50 prosent.

Figur 19: Prosentvis endring antall bostøttemottakere mellom februar 2010 og februar 2019 – antall kommuner per kategori

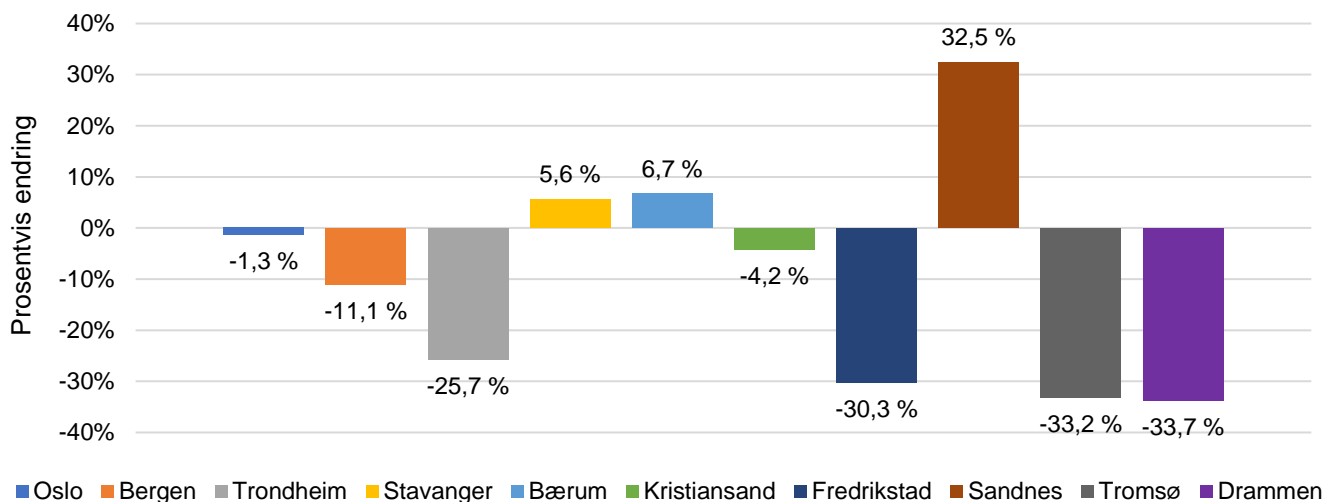
⁹ Én kommune har altså ikke bostøttemottakere, og tabell 7 og figur 19 innebefatter ikke denne kommunen.

Av de 200 kommunene med størst nedgang i antall bostøttlemottakere har bare 5 av kommunene over 10 000 innbyggere.

For de 10 største kommunene i landet er det store forskjeller. Oslo har en liten nedgang i antall mottakere, mens Bergen og Trondheim har en nedgang på henholdsvis 11 og 26 prosent. Stor nedgang i antall mottakere har det også vært i Fredrikstad, Tromsø og Drammen som alle har hatt en nedgang på over 30 prosent.

Sandnes, Bærum og Stavanger har alle hatt en økning i antall mottakere, hvor Sandnes har hatt den klart største med 32,5 prosent.

Figur 20: Prosentvis endring antall bostøttlemottakere mellom februar 2010 og februar 2019 – landets 10 største kommuner

En interessant øvelse er å se endring i antall bostøttlemottakere med endringer i folketall i samme periode. Som vi ser av tabell 8 er det 266 kommuner som har hatt befolkningsvekst i perioden. Kun 15 av disse hadde derimot en vekst i antall bostøttlemottakere samtidig.

De kommunene som både har hatt en økning i antall bostøttlemottaker og befolkningsnedgang er kommuner med få innbyggere der små utslag i antall mottakere gir store prosentvise endringer.

Tabell 8: Endring i folketall og antall bostøttlemottakere – antall kommuner*

	Antall kommuner	Antall kommuner med økning i antall bostøttlemottakere			Antall kommuner med ingen endring eller nedgang i antall bostøttlemottakere		
		Under 10 prosent	Mellom 10 og 20 prosent	Over 20 prosent	Under 10 prosent	Mellom 10 og 20 prosent	Over 20 prosent
Antall kommuner med økning i folketall	266	7	4	4	15	22	214
Under 10 prosent	177	2	1	0	3	12	159
Mellom 10 og 20 prosent	77	4	2	4	11	9	47
Over 20 prosent	12	1	1	0	1	1	8
Antall kommuner med ingen endring eller nedgang i folketall	156	0	0	3	0	2	151
Under 10 prosent	149	0	0	2	0	2	145
Mellom 10 og 20 prosent	7	0	0	1	0	0	6
Over 20 prosent	0	0	0	0	0	0	0

*Tar utgangspunkt i kommunene slik de så ut 1.1. 19

4. Boutgifter

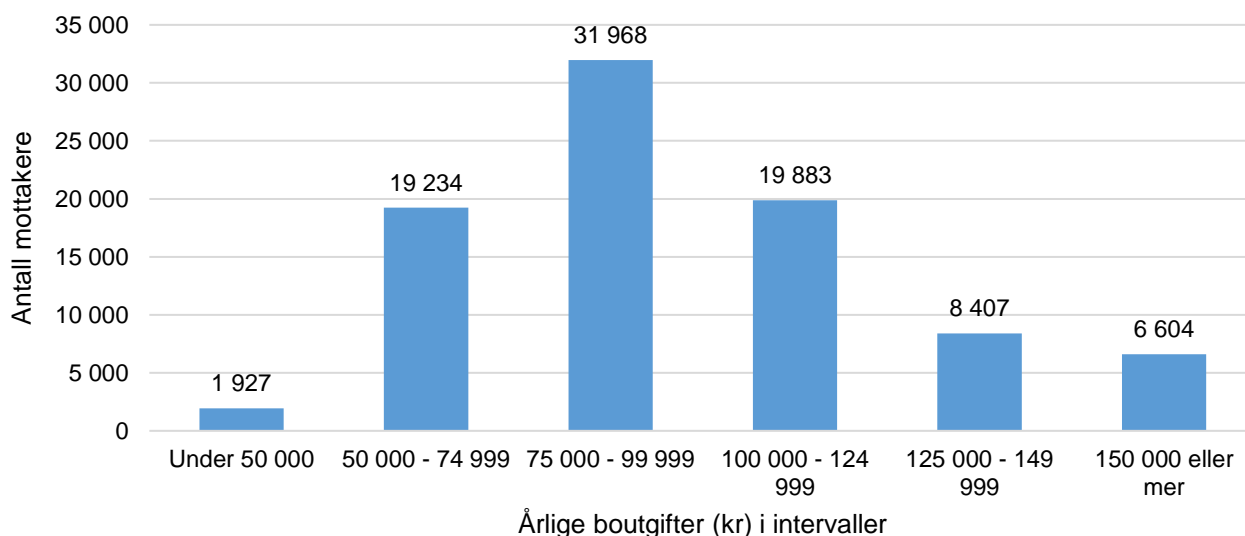
Boutgiftene inngår som et viktig ledd i beregningen av bostøtte. I dette kapittelet ser vi nærmere på bostøttemottakernes boutgifter, og hvordan disse har utviklet seg over tid. Spesielt blir faktorer som i større grad enn andre påvirker boutgiftene, og som også påvirker beregning av taket for godkjente boutgifter for hver enkelt søker, nærmere gjennomgått.

Nøkkeltall for februar 2019:

- Gjennomsnittlig månedlig boutgift per husholdning med bostøtte: **kr 8 157**
- Gjennomsnittlig årlige boutgifter per husholdning med bostøtte: **kr 97 884**

Gjennomsnittlige årlige boutgifter blant bostøttemottakerne var i underkant av kr 98 000 per februar 2019. De fleste husstandene har årlige boutgifter¹⁰ mellom kr 50 000 og kr 125 000, og aller flest i kategorien mellom kr 75 000 og kr 99 999. Om lag 35 000 husstander har over kr 100 000 i årlige boutgifter.

Figur 21: Antall mottakere i februar 2019, fordelt etter kategorier av årlig boutgiftsstørrelse

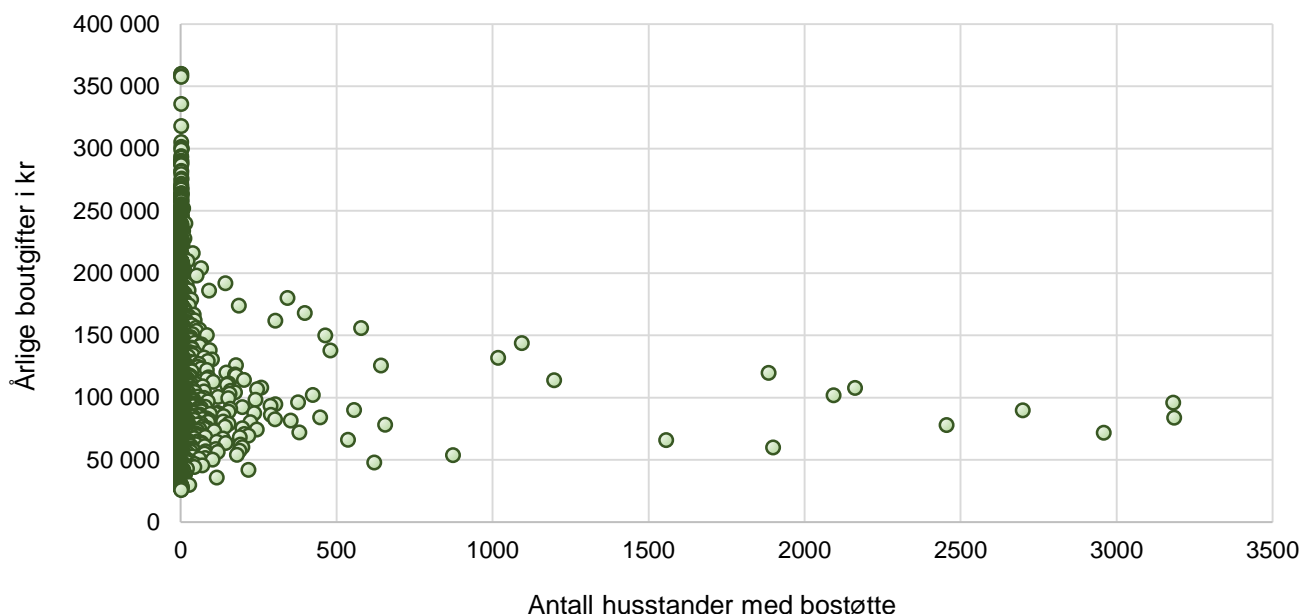

Går man enda nærmere i detalj ser man at bostøttemottakerne er spredt utover boutgifts-skalaen i alt fra kr 25 000 til kr 360 000 i årlige boutgifter. Figur 22 viser de årlige boutgiftene fordelt på antall husstander med den spesifikke boutgiften. Hvert punkt i figuren viser antall husstander det gjelder på den horisontale akse, og hvor høye boutgiftene er for dette antallet husstander (vertikal akse).

Punktene som sprer seg horisontalt mot høyre i figuren viser at mange husstander har boutgifter konsentrert på samme nivå; ofte sentrert rundt beløp som er gitt i hele tusenkroner, eller i hele hundrekroner.

¹⁰ I bostøttesøknaden oppgir man månedlig boutgift, men i og med at regelverket bruker årlige boutgifter er den månedlige boutgiften multiplisert med 12.

Figur 22: Årlige boutgifter per februar 2019, fordelt på antall husstander med den spesifikke boutgiften

Utvikling over tid

Gjennomsnittlig årlige boutgifter var i februar 2010 i overkant kr 68 000. Det har siden vært en jevn vekst i årlige boutgifter blant bostøttemottakerne. Den gjennomsnittlige årlige veksten siden 2010 har vært 3,9 prosent, og veksten var høyest i 2013.

De gjennomsnittlige boutgiftene økte med 44 prosent fra februar 2010 til 2019. Medianen ligger under gjennomsnittet, noe som kan tyde på at enkelthusholdninger med svært høye boutgifter trekker gjennomsnittet opp. Standardavviket har også økt, noe som tyder på større spredning i boutgifter blant mottakerne i 2019 enn i 2010.

Tabell 9: Årlige boutgifter per februar, 2010 og 2019, gjennomsnitt, median og standardavvik

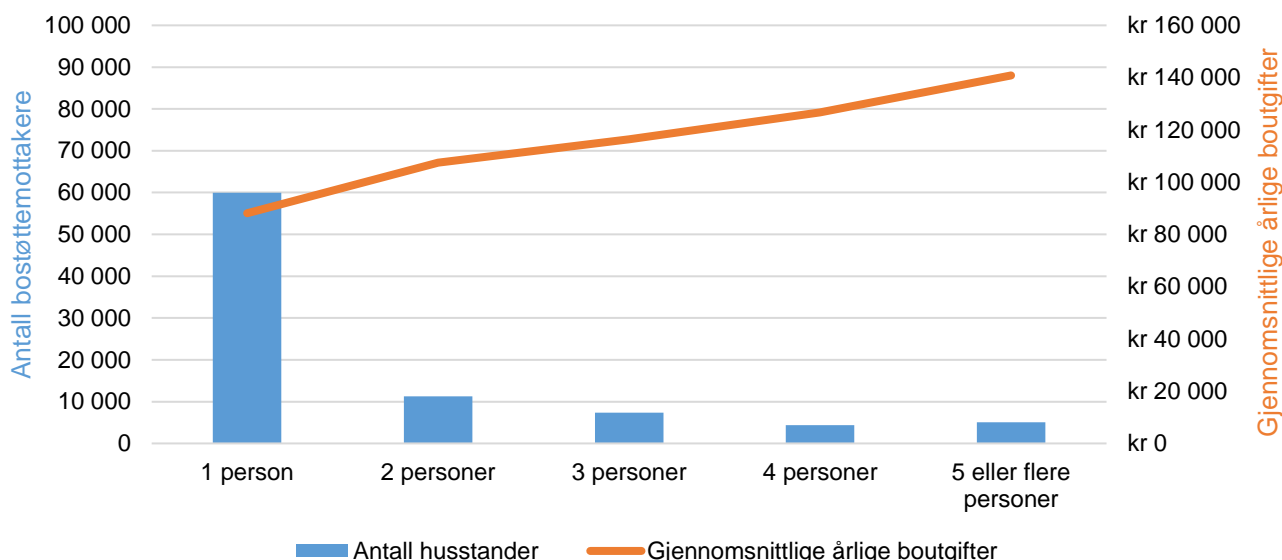
	2010	2019
Gjennomsnittlige årlige boutgifter	Kr 68 010	Kr 97 882
Boutgifter (median)	Kr 65 664	Kr 92 136
Standardavvik (boutgift)	Kr 24 351	Kr 31 800

Flere i husstanden – høyere boutgifter

Desto flere i husstanden, jo høyere kan boutgiftene som blir lagt til grunn ved beregning av bostøtte være. De fleste husstandene består av én til to personer, og en liten andel husstander har flere husstandsmedlemmer. Det er relativt få husstander med bostøtte som består av flere enn fem personer. I februar 2019 besto 2 440 husstander med bostøtte av flere enn fem personer.

Figuren under viser hvordan antallet husstander med bostøtte fordeler seg på husstandsstørrelse, og gjennomsnittlige årlige boutgifter for de respektive husstandsstørrelsene. For en én-personshusholdning var gjennomsnittlig boutgift i februar 2019 på kr 7 350, mens boutgiftene for en fem-personshusholdning i gjennomsnittlig månedlig boutgift var om lag kr 11 700.

Figur 23: Antall husstander fordelt på husstandsstørrelse og gjennomsnittlige boutgifter, februar 2019

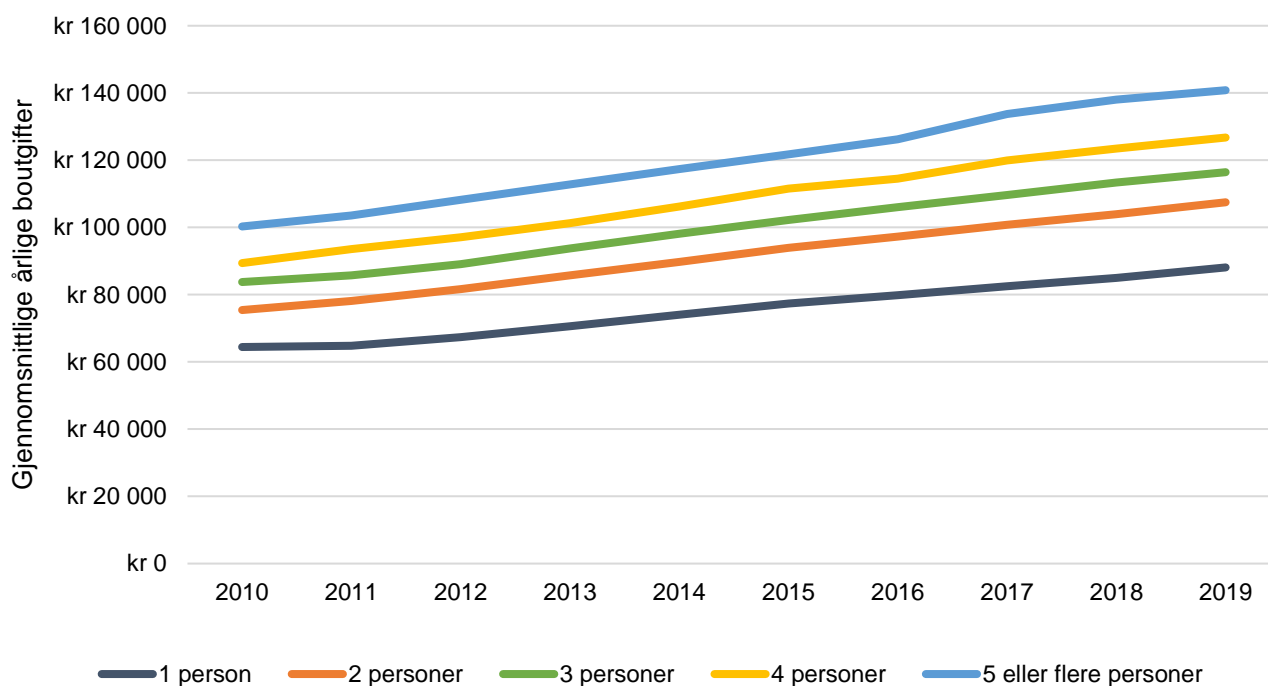

Medianverdien for hver av husstandsstørrelsene ligger også under gjennomsnittet, mens det blir større varians i boutgiftene (standardavvik), jo større husstanden er. Det betyr at det for hver husstandsstørrelse, er noen verdier som er betydelig større enn det «normale» for den aktuelle husstandsstørrelsen, og at de høye verdiene blir høyere med husstandsstørrelsen.

Utvikling over tid

Gjennomsnittlige boutgifter har økt for alle husstandsstørrelsene. For enslige har den økt med nesten kr 24 000 siden februar 2010, mens for husstander med fem eller flere personer har økningen vært på i overkant av kr 40 000. Målt i prosent har veksten allikevel vært omtrent lik og om lag 40% for alle husstandsstørrelsene.

Figur 24: Boutgifter fordelt på antall husstandsmedlemmer over tid (februar 2010-2019)

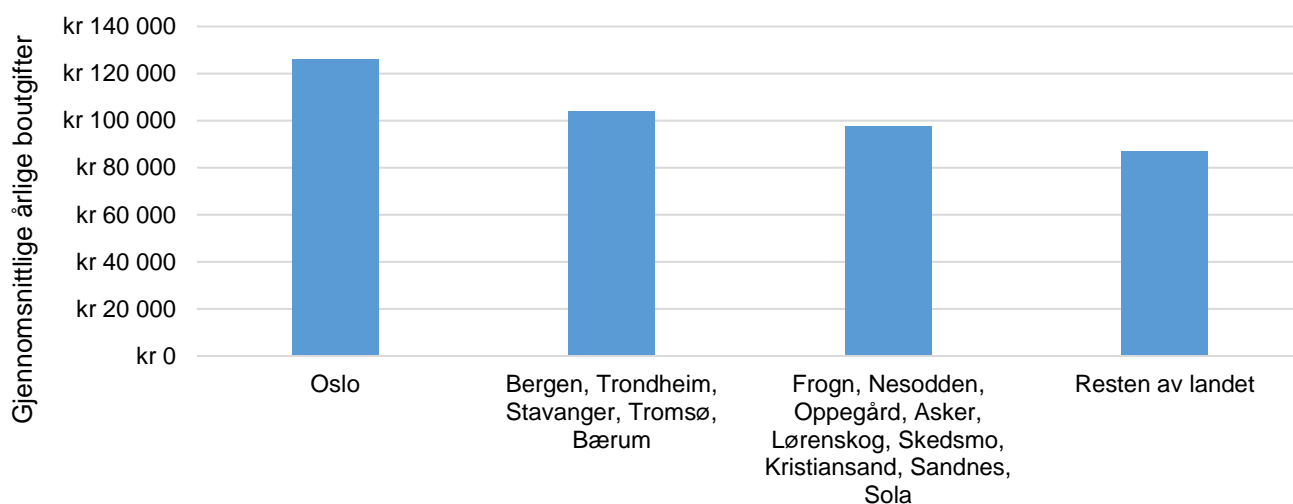
Boutgiftene er ulik etter hvilken kommune husstanden bor i

Som vist i kapittel 2, er hvor mye boutgifter man kan få lagt til grunn i beregningen, bestemt ut fra en kommuneinndeling på i alt fire grupper.

Ser vi på gjennomsnittlige boutgifter blant bostøttemottakerne, så er utgiftene generelt høyere i kommunegruppe 1, som består av Oslo, enn i resten av landet. Samtidig er andelen større husstander som mottar bostøtte noe høyere i Oslo enn i de andre kommunegruppene. Det kan være med på å drive opp de gjennomsnittlige boutgiftstallene i kommunen.

Både gjennomsnittlige boligpriser og leiepriser høyere i Oslo enn i de øvrige kommunene. Oslo er også kommunen med flest antall bostøttemottakere.

Figur 25: Gjennomsnittlige boutgifter fordelt på kommunegrupper (2019)

Også her følger medianverdien for hver av kommunegruppene i stor grad samme trend som for bostøttemottakerne totalt; medianen ligger noe under gjennomsnittet. Samtidig er det større varians i boutgiftene (standardavvik) jo høyere boutgiftstak kommunen har, det vil for eksempel si at Oslo ligger på topp i varians i boutgifter.

Kommunegruppeinndelingen ble foretatt i forbindelse med reformen i 2009, og er ikke representativ for nåværende boutgiftsnivå relativt mellom alle kommunene. I kommunegruppe 4 er det en del kommuner der den gjennomsnittlige bokostnaden er høyere enn gjennomsnittet i både kommunegruppe 2 og 3.

Som vist i tabellen under, så er det blant de ti kommunene som har høyest gjennomsnittlig boutgift, fire kommuner fra kommunegruppe 4. Oslo og Lørenskog hadde i februar en andel bostøttemottakere på om lag to prosent, mens andelen bostøttemottakere i de resterende kommunene i tabellen under var alle om lag én prosent. I tabellen kommer det tydelig frem at kommunene med de høyeste boutgiftene er Oslo og Oslos randkommuner.

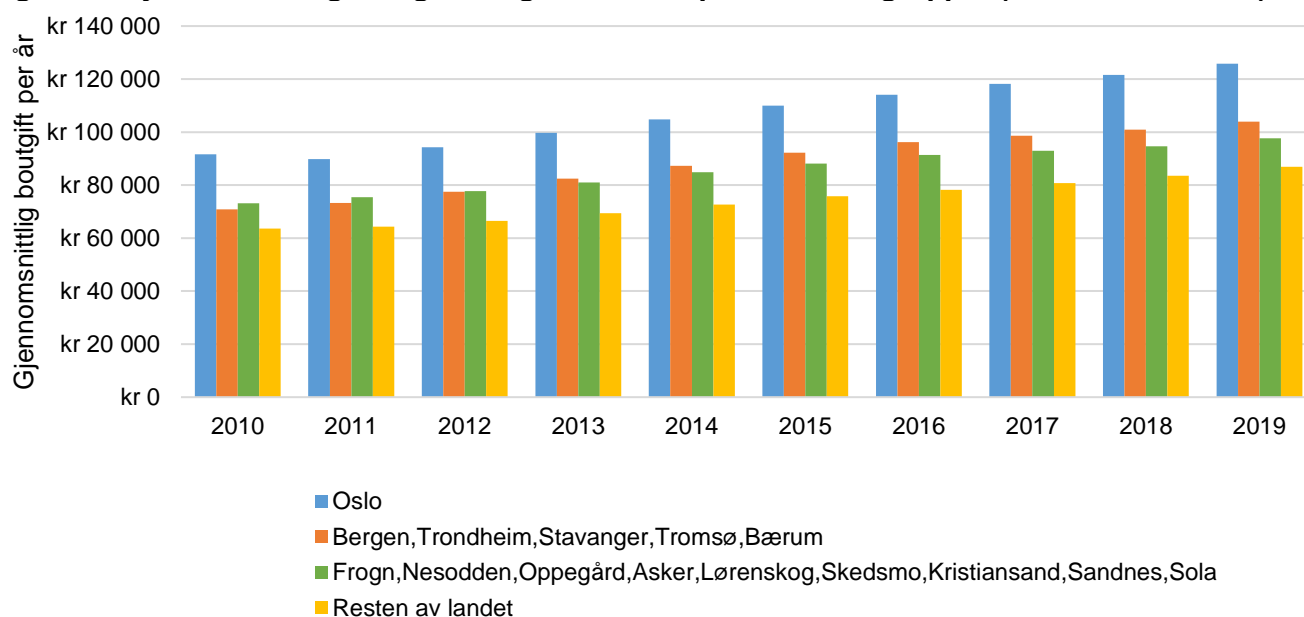
Tabell 10: Gjennomsnittlig boutgifter per februar 2019, de 10 kommunene med høyest gjennomsnitt

Kommune	Kommunegruppe	Antall bostøttemottakere	Gjennomsnittlig boutgifter
Oslo	1	16 519	kr 125 779
Skedsmo	3	808	kr 117 807
Gjerdrum	4	39	kr 115 829
Bærum	2	1 476	kr 115 261
Ski	4	358	kr 113 822
Lørenskog	2	633	kr 111 389
Vestby	4	149	kr 108 346
Oppegård	2	306	kr 106 770
Frogn	2	158	kr 106 607
Fet	4	87	kr 106 517

Utvikling over tid

Frem til 2012 var bokostnadene i kommunegruppe 3 høyere enn i gruppe 2. Etter 2012 har bokostnadene alltid vært høyere i kommunegruppe 1, og lavere i kommunegruppe 4, samtidig som forskjellene mellom kommunegruppene har økt. Den økte forskjellen mellom kommunegruppene kommer i hovedsak av spesielt høy økning i gjennomsnittlige bokostnader i Oslo.

Figur 26: Gjennomsnittlige årlige boutgifter fordelt på kommunegrupper (februar 2010-2019)

Boutgifter i ulike disposisjonsformer

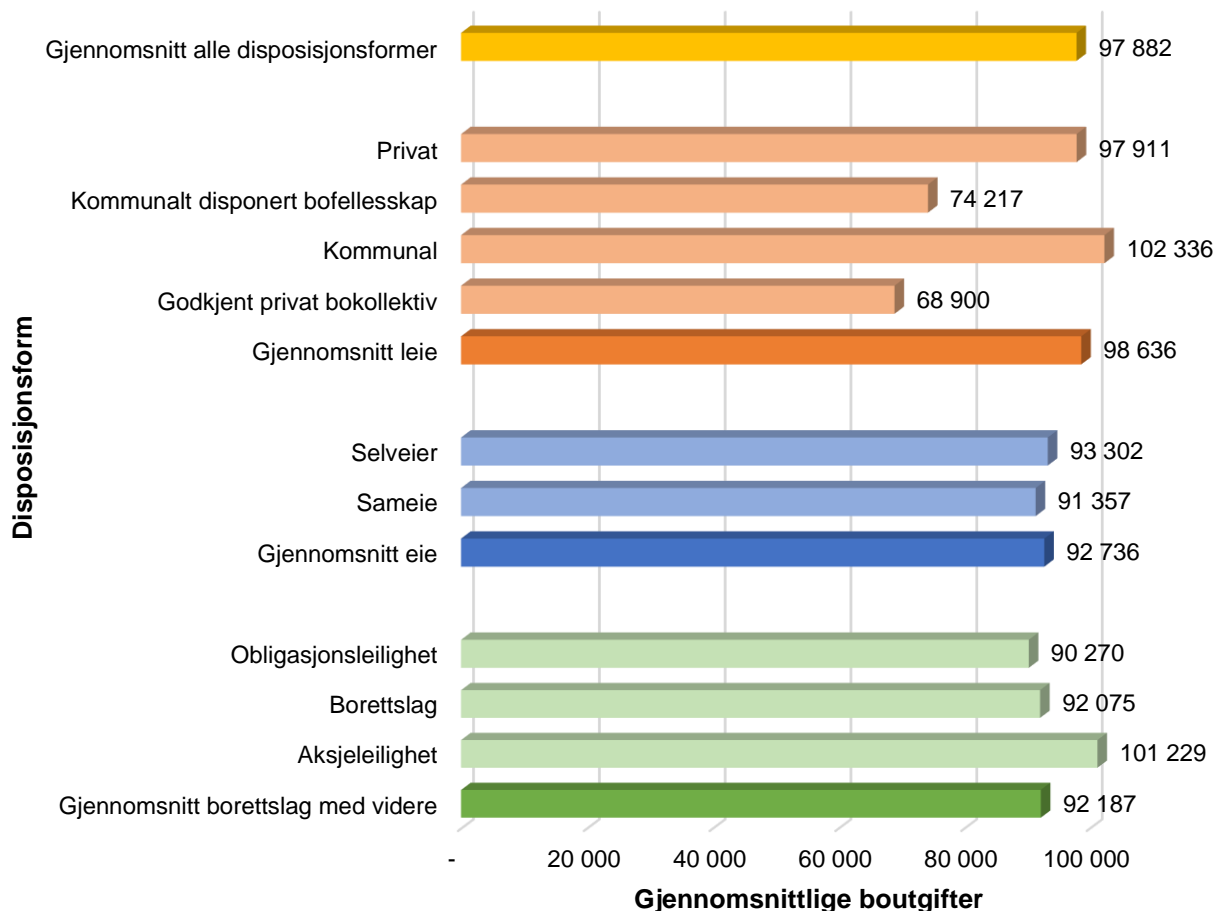
Det er til dels store ulikheter i boutgifter ut ifra om husstanden som mottar bostøtte eier eller leier boligen.

I gjennomsnitt har bostøttemottakere som leier bolig høyere bokostnader enn husstander som bor i en selveierbolig eller i et borettslag. Den rimeligste boformen blant bostøttemottakerne er de som bor i godkjent privat bokollektiv. Denne boformen ble godkjent i bostøtteordningen i 2016. Både privat og

kommunalt bofellesskap er betydelig rimeligere enn de andre disposisjonsformene blant bostøttemottakerne.

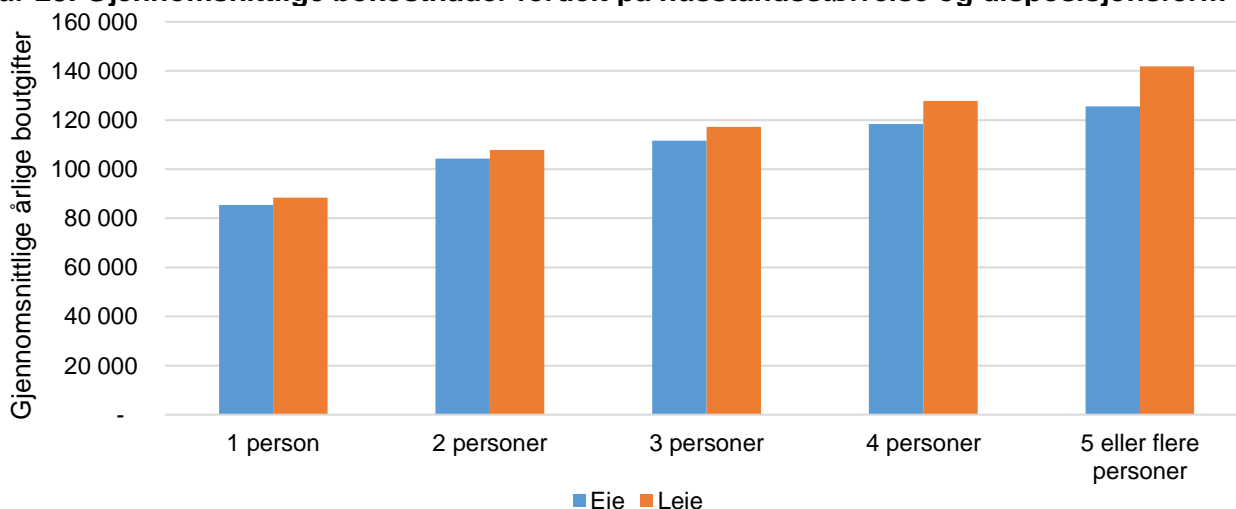
Foruten husstander som bor i kommunal leiebolig og aksjeleiligheter, er gjennomsnittlige bokostnader under 100 000 kroner for husstandene i de øvrige disposisjonsformene, i både leie- og eierbolig.

Figur 27: Gjennomsnittlige boutgifter fordelt på disposisjonsform

Forskjellen i gjennomsnittlige boutgifter mellom husstander som leier og eier bolig blir større med husstandsstørrelsen. For de fleste bostøttemottakerne, det vil si én-personshusholdninger, ser de de gjennomsnittlige bokostnadene til å være mindre avhengige av disposisjonsform enn det avhenger av prisnivået i området.

Figur 28: Gjennomsnittlige bokostnader fordelt på husstandsstørrelse og disposisjonsform

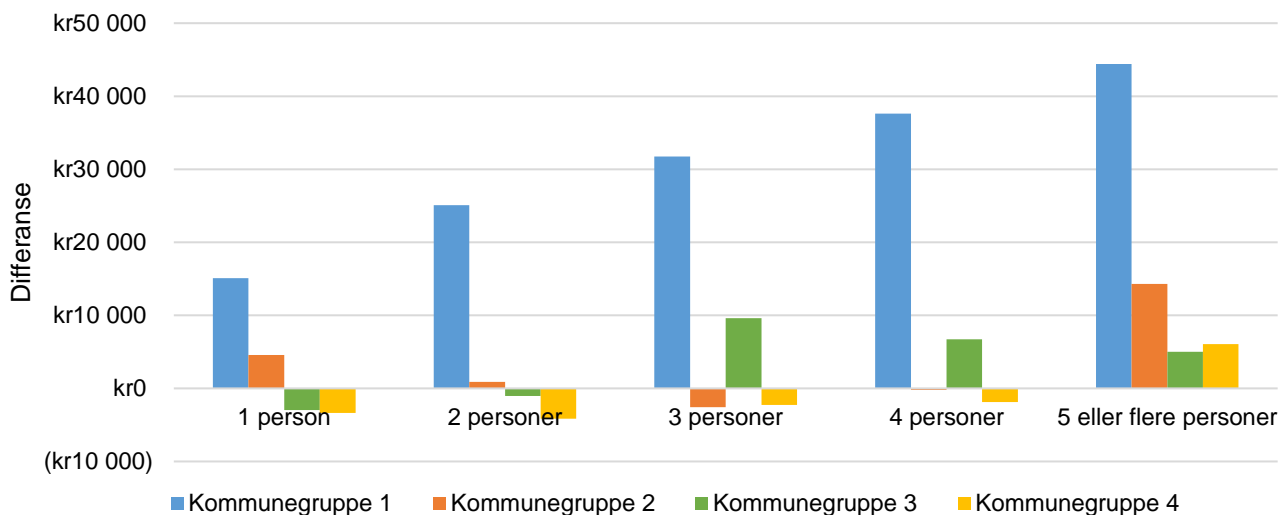

Forskjellen mellom boutgifter for eie og leie etter husstandsstørrelse holder seg forholdsmessig likt om man også legger til kommunegruppeinndelingen, men ligger jevnt høyere i Oslo og lavest i kommunegruppe 4, «resten av landet».

Dersom vi ser på disposisjonsform fordelt etter husstandsstørrelse og kommunegruppe, er det ganske store differanser. I kommunegruppe 1, Oslo, så har jevnt over eiere lavere gjennomsnittlige boutgifter. Forskjellen øker også jo større husstanden er.

For de andre kommunegruppene er det mindre forskjeller. Variasjonen i disse gruppene kommer av hvor mange som bor i husstanden. Husstander med 5 eller flere personer er den eneste kategorien der det for alle kommunegruppene er lavere gjennomsnittlige boutgifter ved å eie.

Figur 29: Differanse* mellom gjennomsnittlige boutgifter for personer som leier og eier bolig, etter kommunegruppe og antall husstandsmedlemmer

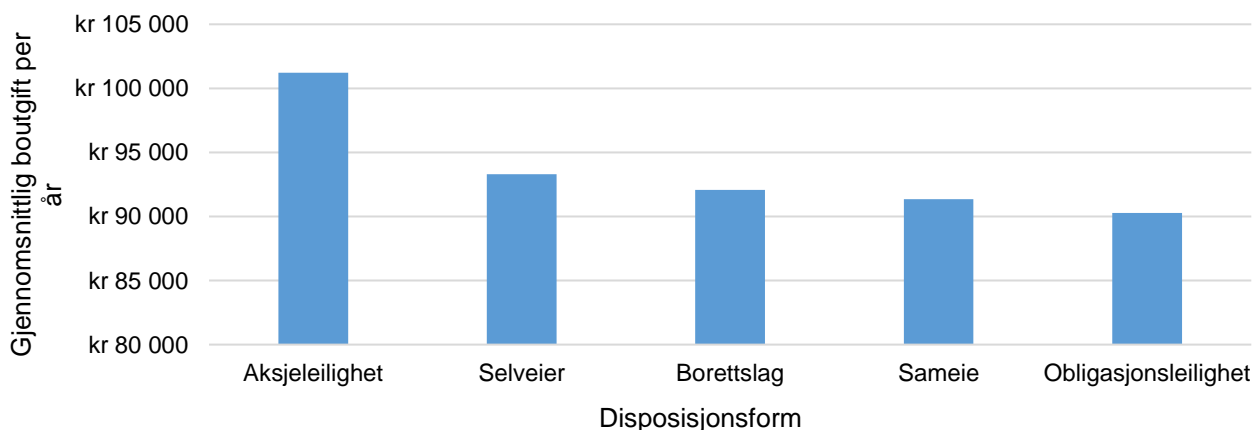
*Differansen målt som «Gjennomsnittlig boutgift for personer i leid bolig – Gjennomsnittlig boutgift for personer i eid bolig»

Boligeiere

I februar 2019 hadde husstander som bodde i en bolig de eiet samlet sett gjennomsnittlige boutgifter på nesten kr 92 400, omlag kr 6 000 lavere enn de som leier boligen sin. Det er noe differanser mellom de ulike leieformene.

Husstander som bor i aksjeleiligheter ser ut til å ha generelt høyere bokostnader enn husstander som bor i de øvrige eierformene. Husstandene med tre og fire husstandsmedlemmer i obligasjonsboliger hadde de høyeste gjennomsnittlige boutgiftene. Samtidig er det få personer som bor i obligasjonsleilighet, noe som gjør at enkelthusstander med høye boutgifter får store utslag.

Figur 30: Gjennomsnittlige årlige boutgifter for husstander som bor i eide boliger, fordelt på eierform

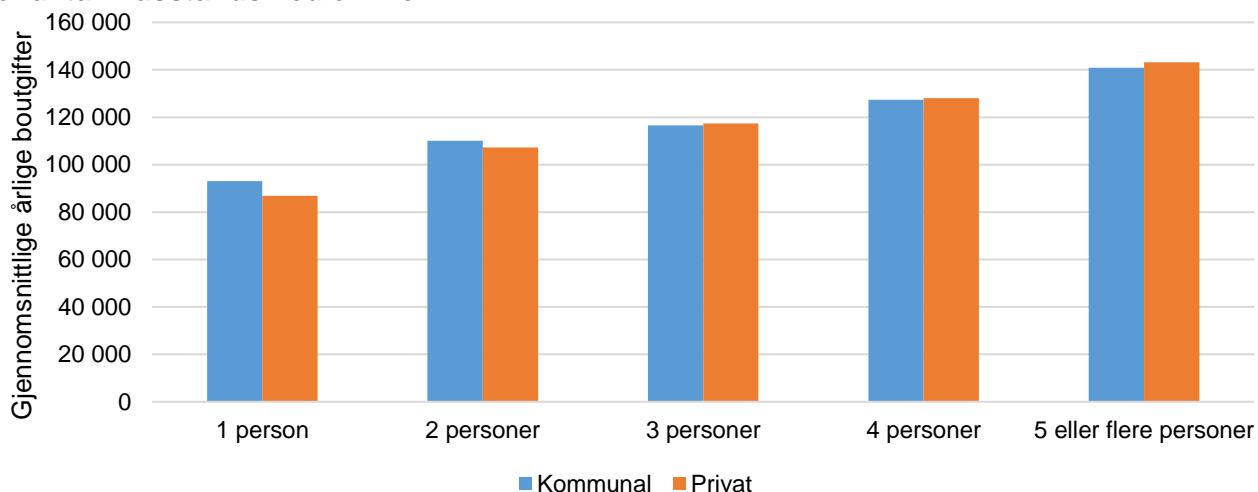

Leietakere

I februar 2019 var de gjennomsnittlige bokostnadene for én og to-persons husholdninger i kommunale boliger høyere enn for de som bodde i private leieboliger. For større husholdninger var prisnivået omtrent likt uavhengig av om leieforholdet var med kommunen eller privat.

Dette bør sees i sammenheng med prisnivået i kommuner som har en stor beholdning av kommunale utleieboliger. Det er typisk flere kommunale utleieboliger i Oslo kommune enn i andre kommuner, og dersom en stor andel av disse er små boliger, kan det være nok til å påvirke gjennomsnittlig boutgift i kategorien «én-personshusholdninger i kommunale boliger» for hele landet.

Figur 31: Gjennomsnittlige årlige boutgifter fordelt på kommunal og privat leie i februar 2019, etter antall husstandsmedlemmer

Boutgifter knyttet til den enkelte disposisjonsform

Tabell 1 i kapittel 2 viser hvilke boutgifter som er godkjente for de ulike disposisjonsformene i beregningen av bostøtte.

Husstander som leier, har husleie og eventuelt strømkostnader. Disse husstandene utgjør nesten 90 prosent av bostøttemottakerne. For de resterende husstandene, som eier sin bolig, kan det være interessant å se hvilke typer utgiftsposter de har, som blir inkludert i beregningen av bostøtte.

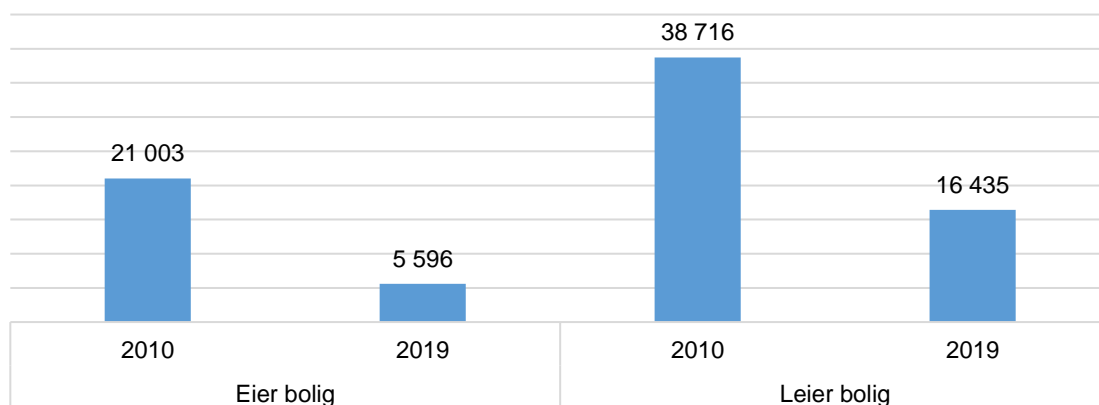
Av de 10 666 mottakerne som eide egen bolig i februar 2019 hadde 1 733 hadde medberegnet eiendomsskatt, og i overkant av hundre mottakere hadde registrert festeavgift.

Tabell 11: Antall mottakere i eierbolig med ulike utgiftstyper

	Antall
Eier bolig	10 666
Eiendomsskatt	1 733
Festeavgift	127

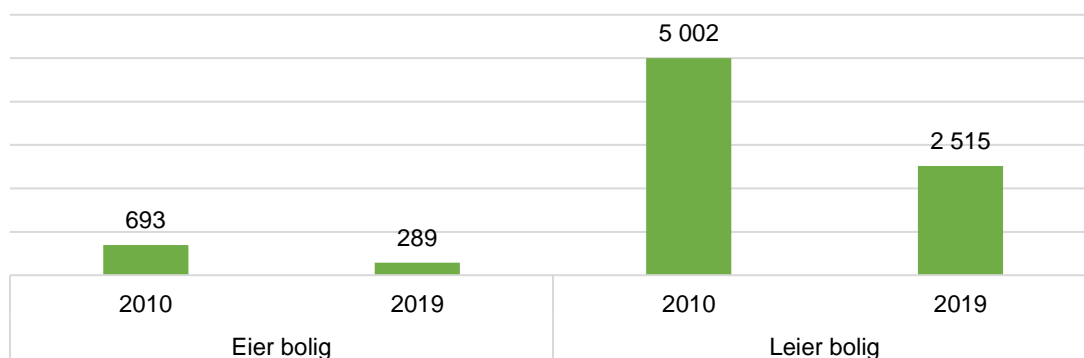
For alders, uføre- og etterlattepensjonister som ikke betaler for oppvarming gjennom husleie eller fellesutgifter, inngår i tillegg utgifter til oppvarming. Tillegget inngår som en utgiftspost i boutgiftene, og påvirker ikke boutgiftstaket. Tillegget har dermed ingen betydning for husstander som har boutgifter over tak før tillegget. Det er langt færre i 2019 som får et tillegg for lys og varme, sammenlignet med 2010. Nedgangen i antall husholdninger som får tillegget gjelder både for leietakere og boligeiere.

Figur 32: Antall husstander med tillegg for lys og varme, februar 2010 og 2019

Også for husstander som får en dispensasjon fra boutgiftstaket som følge av spesialtilpasset bolig er antallet redusert betydelig fra 2010 til 2019. Antall mottakere av bostøtte har også falt i samme periode, men totalt sett har andelen mottakere med tillegg av lys og varme- utgifter gått ned fra 50 prosent til 25 prosent, og andelen med dispensasjon fra boutgiftstaket gått ned fra fem prosent til tre prosent.

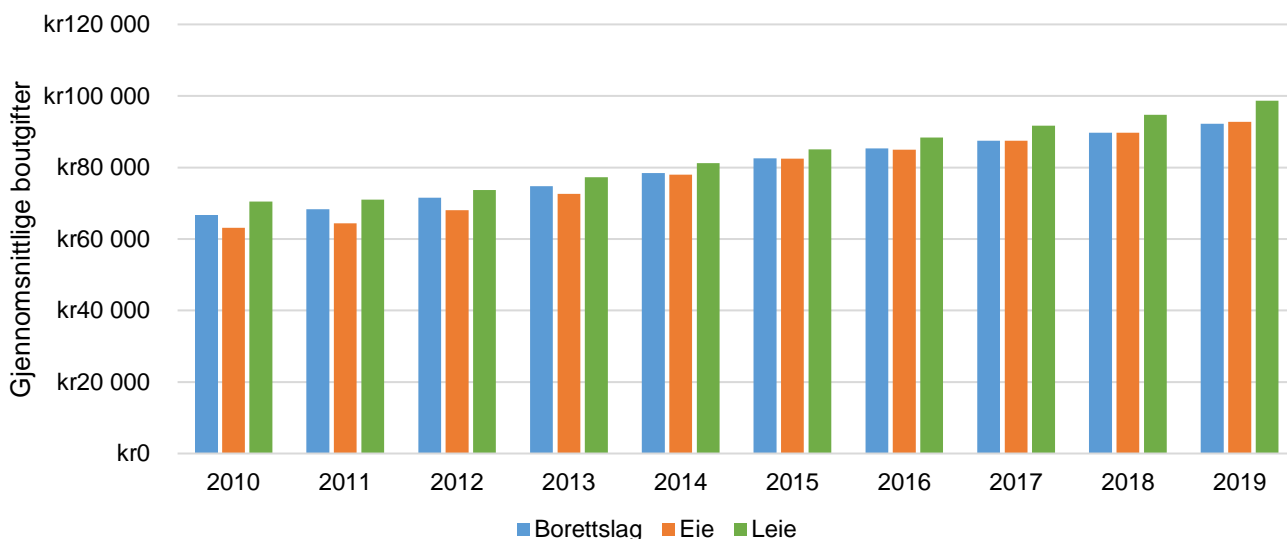
Figur 33: Antall husstander med dispensasjon fra boutgiftstak, februar 2010 og 2019

Utvikling over tid

I gjennomsnitt har husstander i bostøtteregisteret som leier hatt høyere bokostnader enn boligeiere. Forskjellen i bokostnader mellom husstander som bor i egen eid bolig og husstander som bor i borettslag med videre har jevnet seg ut siden 2010. I februar 2019 er det for første gang slik at gjennomsnittlige bokostnader for selv- og sameiere overgikk bokostnadene knyttet til borettslagsboliger.

Figur 34: Gjennomsnittlige boutgifter fordelt på eierforhold, februar måned (2010-2019)

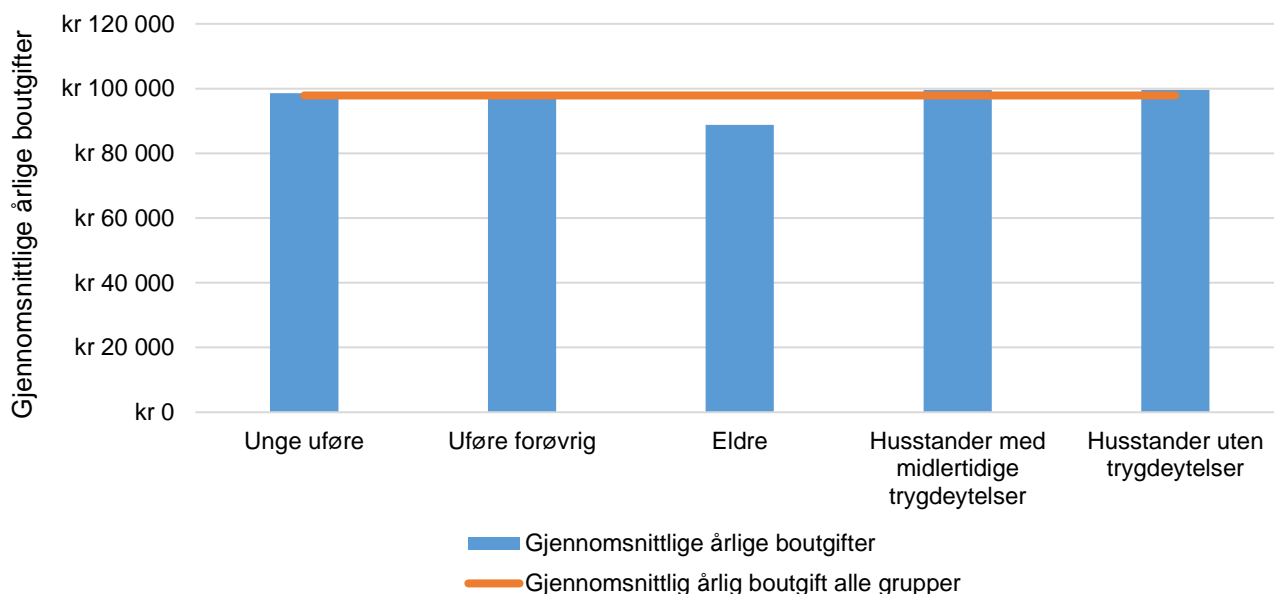
Medianboutgiften har økt i takt med gjennomsnittet over fra 2010 til 2019. Samtidig har forholdet mellom standardavviket i boutgiftene for leiere og eiere endret seg. I 2010 var variasjonen i boutgiftene større for boligeiere, mens det i 2019 er lavere. Det betyr at boutgiftene for husstandene som leier er mer konsentrert enn for boligeiere, og på et høyere nivå.

Brukergrupper

Husstander uten trygdeytelser, eller med midlertidige trygdeytelser har noe høyere gjennomsnittlige årlige boutgifter enn de andre brukergruppene. Samtidig består disse to brukergruppene av de største husstandene. Brukergruppene uføre og eldre som mottar bostøtte består ofte av enpersonshusholdninger. Likevel er det en betydelig differanse i gjennomsnittlige boutgifter mellom disse to brukergruppene.

Det kan være flere faktorer som kan være med på å forklare forskjellen. Blant annet bor en lavere andel eldre i Oslo enn i resten av landet, både blant bostøttemottakerne og i befolkningen generelt.

Figur 35: Gjennomsnittlige årlige boutgifter fordelt på brukergrupper, februar 2019

5. Inntekter

En del av bostøtteberegningen er å fastsette hvor mye av husstandens boutgifter det er rimelig at de skal kunne dekke selv gjennom egen inntekt. Dette kapittelet vil se nærmere på bostøttemottakernes skattepliktige inntekt, som ligger til grunn for beregningen av egenandelen. Kapittelet gjennomgår også hvordan bostøtteberettigedes skattepliktige inntekt har utviklet seg over tid, samt en gjennomgang av bostøttemottakere med svært lav inntekt og ikke-skattepliktige inntekter.

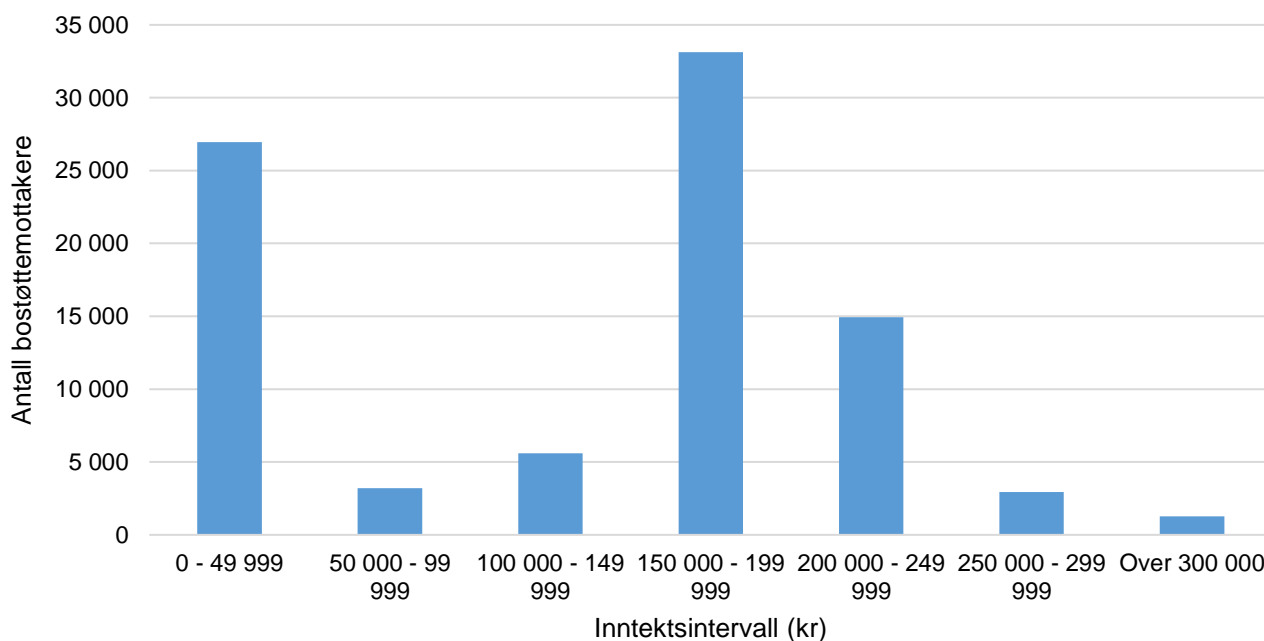
Nøkkeltall for februar 2019:

- Gjennomsnittlig årlig inntekt per bostøttemottaker: **kr 133 720**

Gjennomsnittlig årlig inntekt per husstand som mottar bostøtte er på kr 133 720. Dette er et lavt tall, spesielt om man ser det opp mot for årlige boutgifter på kr 97 882. Dette er derimot ikke et tall som godt representerer den gjennomsnittlige bostøttemottakeren. Årsaken til dette ser man i figuren nedenfor.

Som man ser er det svært få husstander som har en samlet skattepliktig inntekt på mellom kr 100 000 og kr 150 000. De aller fleste befinner seg enten i kategorien med inntekt under kr 50 000 eller med inntekt mellom kr 150 000 og kr 250 000. Bruk av gjennomsnittsinntekten gir derfor et lite riktig bilde av den gjennomsnittlige bostøttemottakeren.

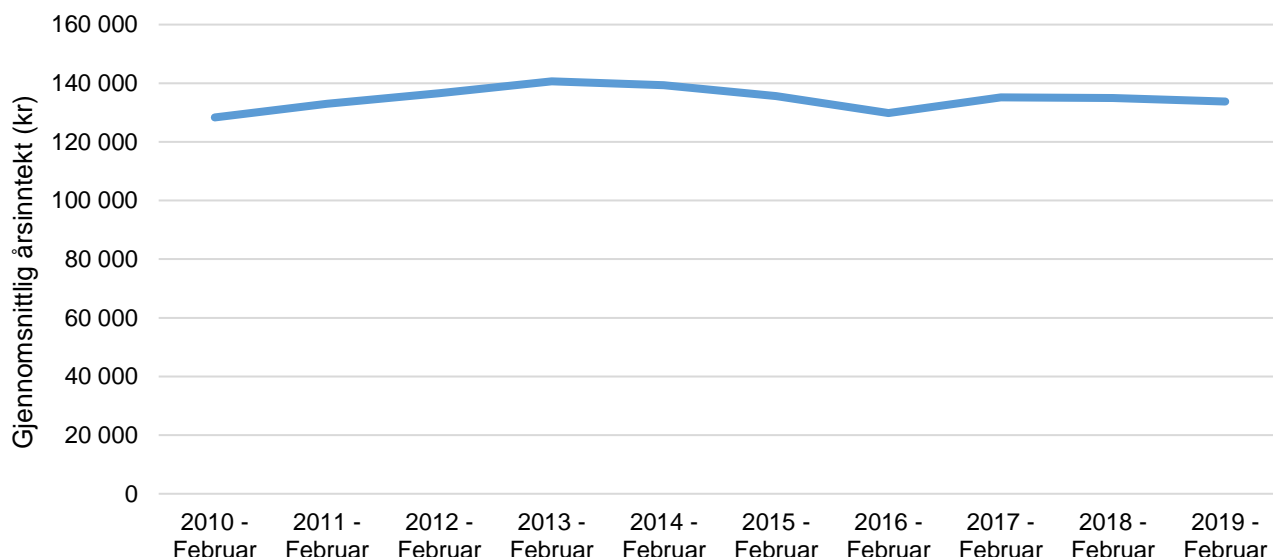
Figur 36: Antall bostøttemottakere i februar 2019, per inntektsintervall (årlig inntekt, løpende nominelle kr)

Utvikling over tid

Gjennomsnittlig årlig inntekten per mottaker økte fram til februar 2013, og deretter falt den noe frem til og med 2016, før inntekten økte i 2017 som følge av ny inntektsberegning i 2017. I 2018 og 2019 har årlig gjennomsnittsinntekt hos bostøttemottakerne igjen blitt noe lavere, det vil si at den underliggende, nedadgående trenden fortsetter.

Figur 37: Gjennomsnittlig årlig inntekt per bostøttmottaker, februar termin (2010-2019)

For å se nærmere på utviklingen, kan vi se på den samme inntektskategoriseringen som i figur 36 fra 2010 til 2019.

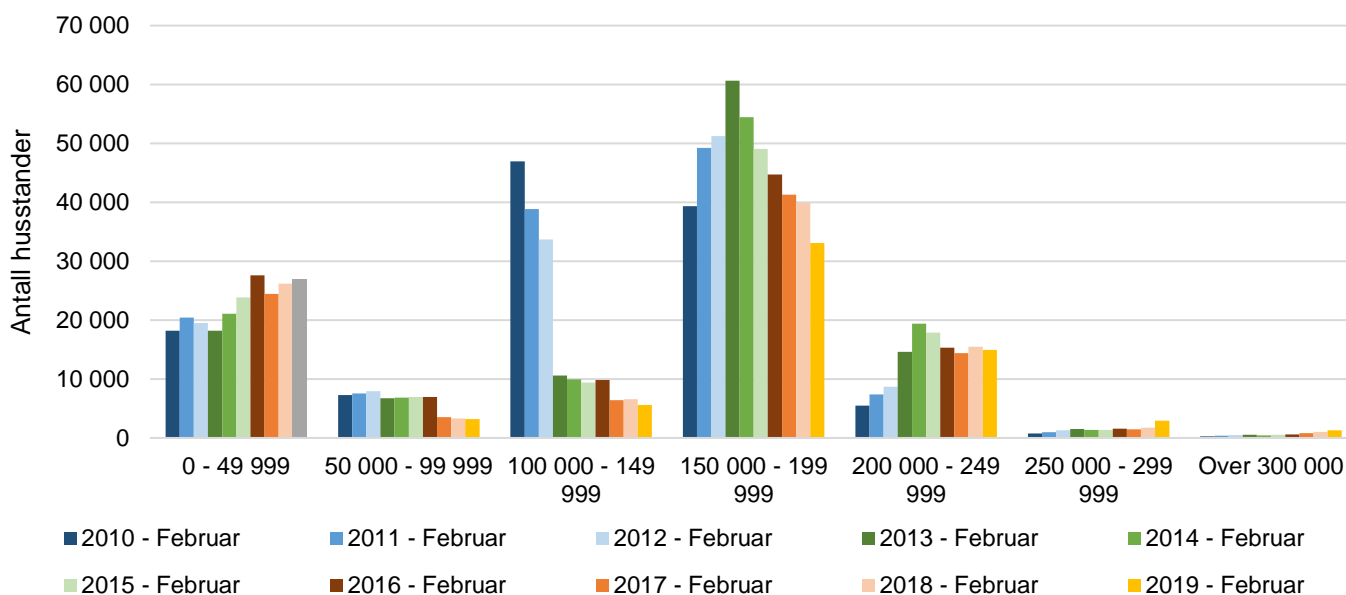
Inntektskategorien med de laveste inntektene har økt relativt jevnt fra år til år. Dette er ofte mottakere som kun mottar sosialhjelp eller andre ikke-skattepliktige ytelser. Senere i kapittelet er det en nærmere gjennomgang av mottakere med svært lav inntekt.

Husstander med inntekt mellom kr 50 000 og kr 100 000 lå jevnt på om lag 7 000 mottakere hver februar termin fra 2010 til 2016. Etter overgangen til månedlige inntektsdata har det derimot bare vært i overkant av 3 000 mottakere i denne inntektskategorien.

Effekten med færre mottakere fra og med 2017 ser man også til dels for gruppen mellom kr 100 000 og kr 150 000 fra og med februar 2017. Men for denne gruppen er det den store nedgangen i antall mottakere, fra 2012 til 2013 spesielt, som er iøynefallende. Dette henger sammen med at størrelsesnivået på utbetaling av pensjon og trygd (2G) ble høyere, og dermed ble det en forskyvning over i neste inntektskategori.

Inntektskategorien mellom kr 150 000 og kr 200 000 økte derfor i antall til og med 2013. Halveringen fra 2013 til 2019 skyldes til en viss grad den samme forskyvningen mellom inntektskategorier som følge av at det er nominelle inntekter som benyttes. Inntektsintervallene over har derimot ikke hatt en tilsvarende økning i antall mottakere, og de øverste inntektsintervallene er i hovedsak forbehold flerpersongshusholdninger. Nedgangen i mottakere i inntektsintervallet mellom kr 150 000 og kr 200 000 må sees i sammenheng med den generelle nedgangen i antall bostøttmottakere.

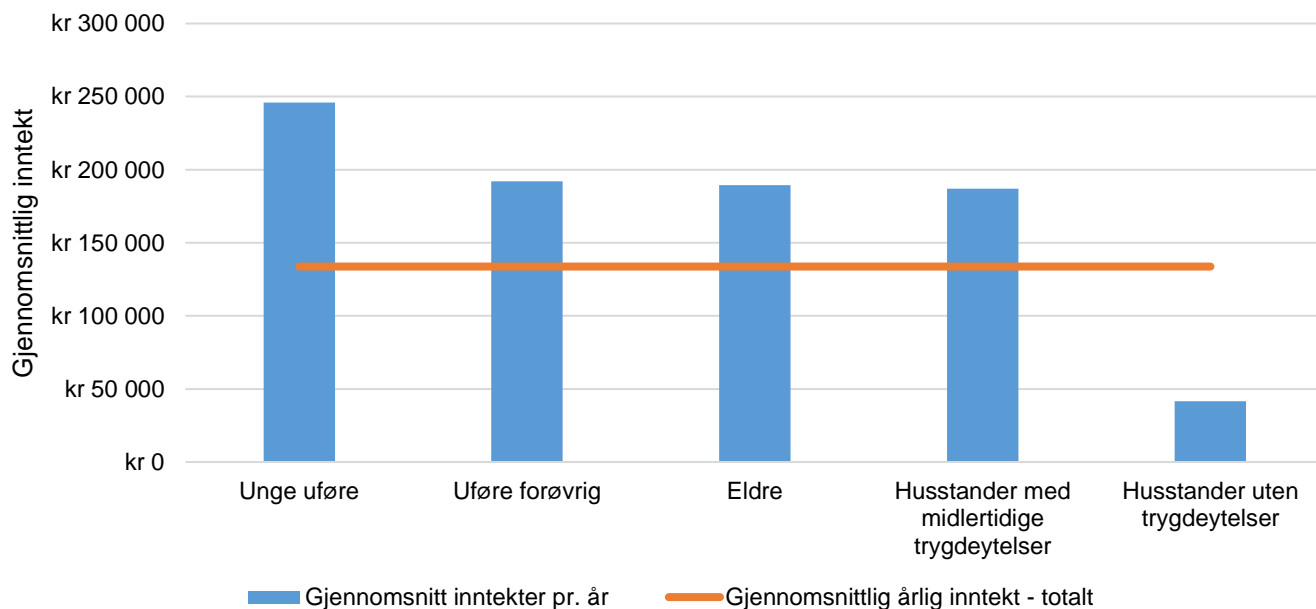
Figur 38: Antall bostøttemottakere per inntektsintervall (årlig inntekt), februar måned (2010-2019)

Inntektsgrupper- og typer

De ulike inntektstypebrukergruppene har veldig ulik gjennomsnittsinntekt, noe som blir illustrert i figur 39 under. Fire av brukergruppene har gjennomsnittsinntekt langt over snittet, mens gruppen uten trygdeytelser ligger langt under. Husstander uten trygdeytelser er brukergruppen med flest mottakere, slik at den lave gjennomsnittsinntekten til disse mottakerne trekker gjennomsnittet for alle bostøttemottakere ned.

Figur 39: Gjennomsnittlig årlig inntekt per brukergruppe, februar måned 2019

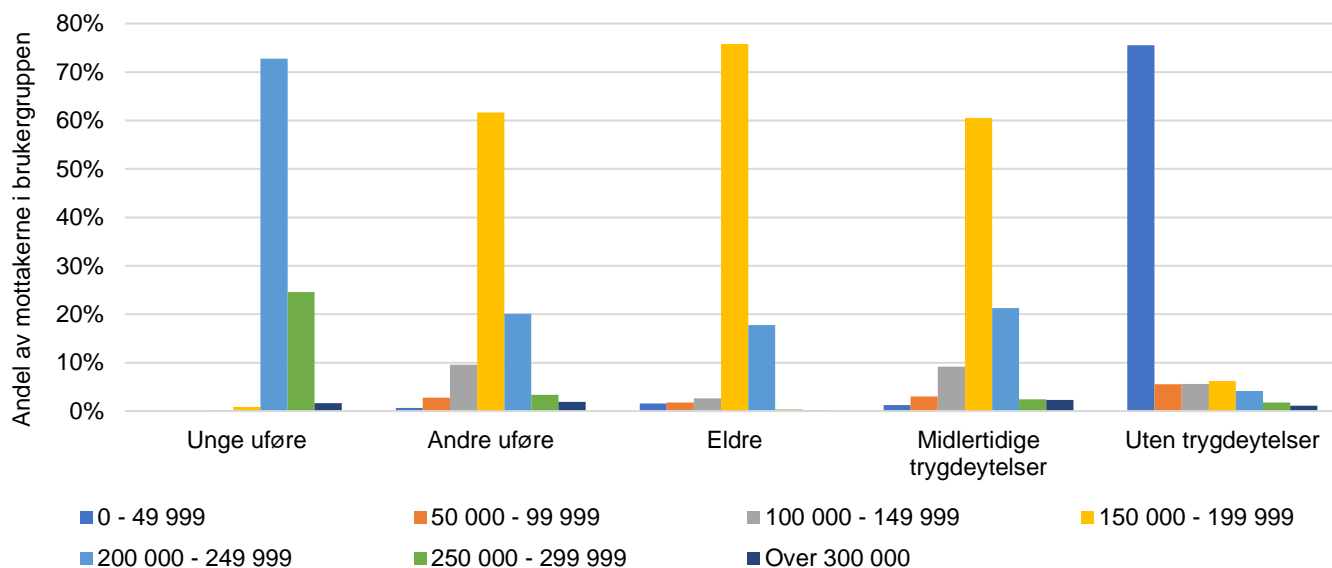

Ser man på inntektsfordelingen innad i hver av inntektstypegruppene ser man at inntektsintervallet kr 150 000 – kr 199 999 er klart størst for tre av gruppene, etterfulgt av inntektskategorien mellom kr 200 000 og kr 249 999. Det samme gjelder for gruppen «unge uføre»¹¹, men disse har en høyere sats ved trygdeutbetaling enn de andre gruppene, og har derfor overvekt av mottakere i kategorien med inntekt

¹¹ Inntekten som brukes her er den som ligger til grunn for beregning av bostøtte. For mottakere på overgangsordningen fra 2015 ligger det til grunn et inntekstrekk. Mer om dette senere i kapittelet.

mellom kr 200 000 og kr 249 999. For inntektsgruppen uten trygdeytelser har derimot ¾ av mottakerne en samlet skattepliktig inntekt på under kr 50 000.

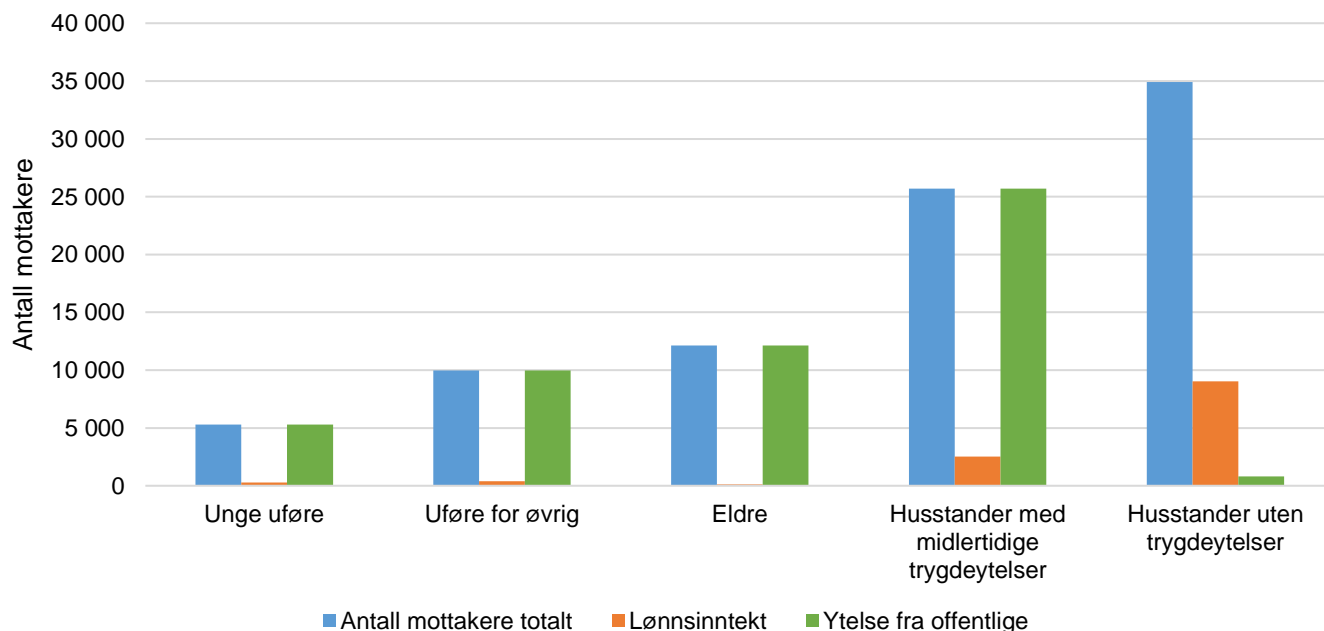
Figur 40: Andel bostøttmottakere per brukergruppe, etter inntektsintervall (årlig inntekt), februar termin (2010-2019)

La oss se litt nærmere på inntekstypene for de enkelte brukergruppene.

Tabell 4 i kapittel 3 viser hvilke skattepliktige inntektstyper som er registrert på hver husstand, som gjør at de faller inn i den enkelte brukergruppe. I figur 41 nedenfor er det gitt oversikt over hvor mange husstander i den enkelte brukergruppe som er registrert med enten en lønnsinntekt, en ytelse fra det offentlige eller begge deler.

Figur 41: Antall bostøttmottakere per brukergruppe i februar 2019, fordelt etter om de har lønnsinntekt og/eller ytelse fra det offentlige

Naturlig nok, gitt premisene for inndelingen, har alle mottakere i de fire inntektstypegruppene med faste eller midlertidige ytelser, registrert en ytelse fra det offentlige. Noen få mottakere har i tillegg en lønnsinntekt, spesielt i husstander med midlertidige trygdeytelser.

For mottakere uten trygdeytelser er derimot at over 2/3 av mottakerne ikke registrert med en skattepliktig inntekt. Av de som er registrert med inntekt har de aller fleste lønnsinntekt, mens resten sannsynligvis mottar ytelser som ikke er skattepliktige og dermed ikke ligger til grunn ved beregning av bostøtte.

Uføre

Uføretrygd er en inntektssikring for personer som har fått sin inntektsevne varig nedsatt på grunn av sykdom eller skade. Inntekten de siste årene før sykdom/skade ligger til grunn ved beregningen, men ytelsen blir ikke lavere enn minsteytelsen, som blir beregnet ut fra folketrygdens grunnbeløp (G), se tabell 12. Dersom man blir alvorlig og varig syk før fylte 26 får man innvilget rettighet som såkalt *ung ufør*. Denne gruppen er sikret en høyere minstesats enn andre.

Tabell 12: Sats minsteytelse og beløp minsteytelse februar 2019, ufør og ung ufør

	Ufør		Ung ufør	
	Sats minsteytelse	Minsteytelse per februar 2019	Sats minsteytelse	Minsteytelse per februar 2019
Enslige	2,48 G	Kr 240 270	2,91 G	Kr 281 930
Har ektefelle/samboer*	2,28 G*	Kr 220 893	2,66 G	Kr 257 709

*Hvis du bor sammen med ektefelle eller samboer og mottar en uføretrygd som er en omregnet uførepensjon, er du fra 1. september 2016 sikret en årlig uføretrygd på 2,33 ganger folketrygdens grunnbeløp.

Den gjennomsnittlige inntekten per år for uføre bostøttemottakere er kr 245 959 for unge uføre, og kr 191 932 for uføre for øvrig. Dette er under satsen for minsteytelse, noe som i stor grad skyldes fratrukk i inntektsberegningen for de på overgangsordning. I tillegg vil det kunne være personer som har gradert uføretrygd eller ikke har full botid.

Medianverdien ligger over gjennomsnittet for uføre for øvrig, mens den er lavere enn gjennomsnittet for unge uføre. Uføre for øvrig har også et høyere standardavvik enn unge uføre, altså hadde mottakerne i snitt større avstand til den gjennomsnittlige inntekten for brukergruppen enn unge uføre. Inntektene til husstander med unge uføre er i større grad samlet rundt gjennomsnittsinntekten til brukergruppen.

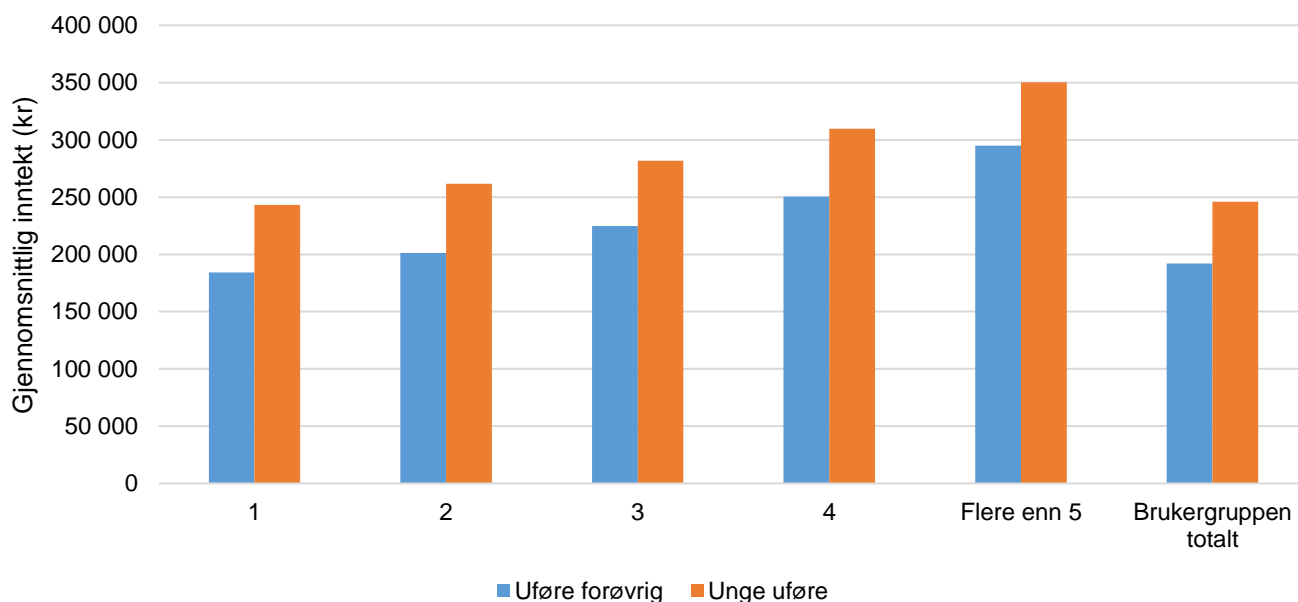
Tabell 13: Gjennomsnitt, median og standardavvik for uføre, februar 2019

	Uføre for øvrig	Unge uføre
Gjennomsnitt	191 932	245 956
Median	196 401	241 780
Standardavvik	42 239	18 799

Dersom vi fordeler gjennomsnittsinntekten etter hvor mange personer som bor i husstanden, ser man at inntekten øker betydelig jo flere husstandsmedlemmer det er i husstanden. Husstander med flere personer får omregnet sin inntekt før egenandelen (se forklaring i kapittel 2) og får i tillegg lagt til grunn et høyere boutgiftstak.

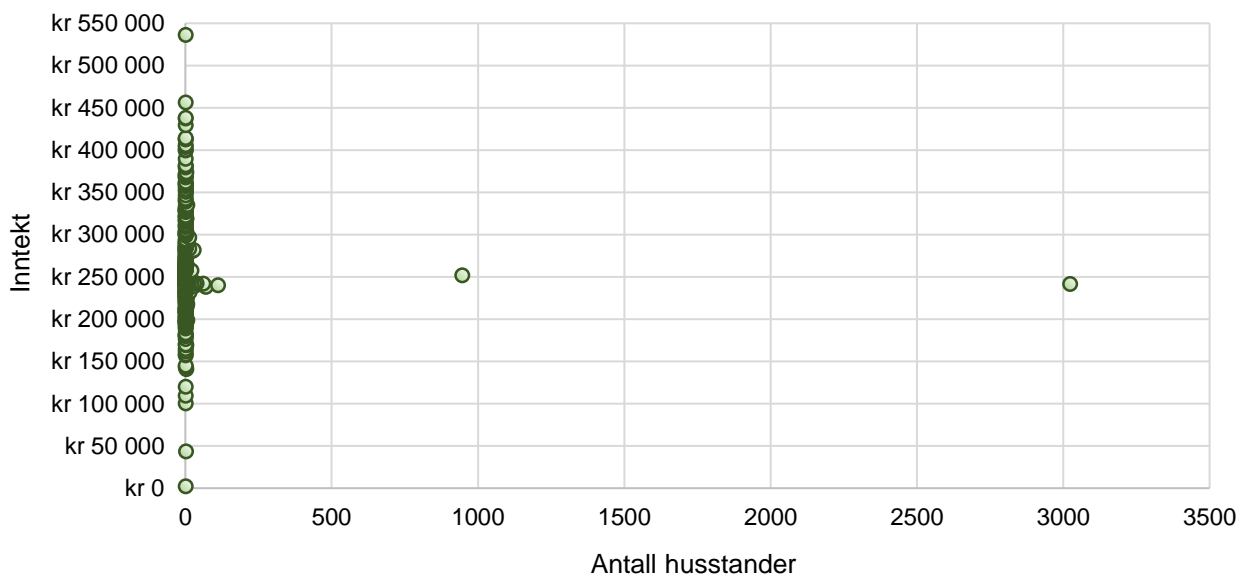
Figur 15 i kapittel 3 viser at andelen enslige mottakere er høyere for unge uføre enn uføre for øvrig. Ettersom inntekten er høyere ettersom jo flere som bor i husstanden, er dette en forklarende faktor på at det er større inntektsspredning blant gruppen andre uføre sammenliknet med unge uføre.

Figur 42: Gjennomsnittlig årlig inntekt for bostøttemottakere med uføretrygd, fordelt på uføergruppe og etter antall husstandsmedlemmer

I figur 43 ser vi at det oppstår en del «klynger» av mottakere med samme inntekt. For unge uføere er det for eksempel 3 023 mottakere med inntekt på kr 241 780 (medianinntekten) og 946 mottakere med kr 251 920. Dette utgjør $\frac{3}{4}$ av alle bostøttemottakere som er unge uføere. Mottakerne i disse to klyngene er i all hovedsak enslige mottakere. Klyngene blir mindre i større husstatter; for husstatter med to personer utgjør den største klyngen 19 husstatter, mens for husstatter med tre personer er den største klyngen på ni husstatter.

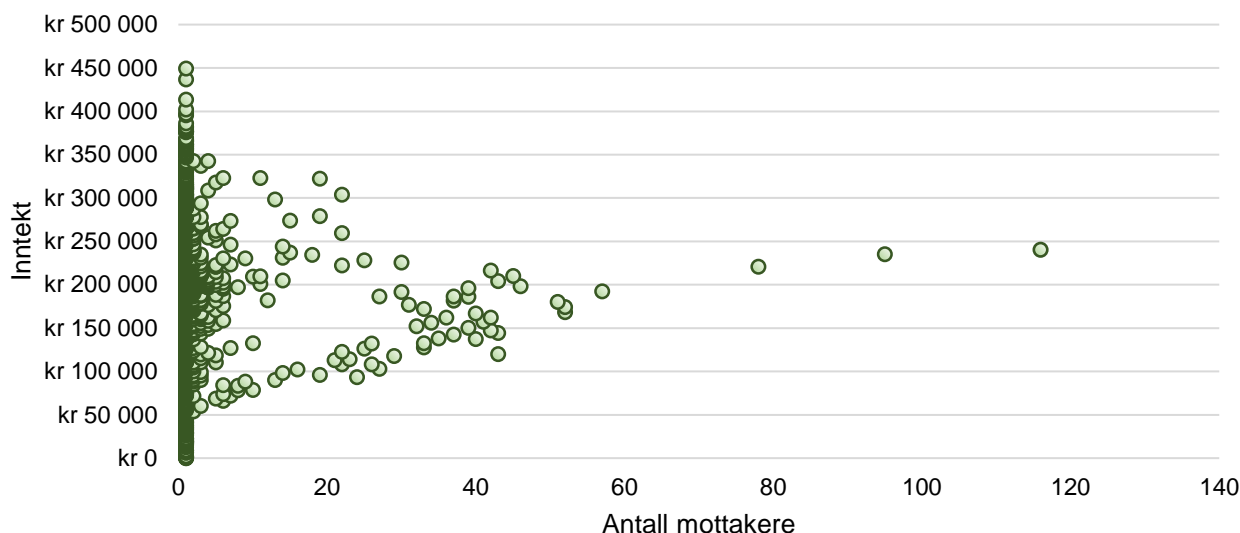
Figur 43: Antall mottakere fordelt etter inntektsstørrelse, februar 2019, unge uføere

I gruppen uføere for øvrig er det spesielt én inntektsstørrelse som skiller seg ut. 4 365 av husstandene får beregnet bostøtte med utgangspunkt i en årlig inntekt på kr 196 401, og er hovedsakelig enslige mottakere. Klyngene blir også her mindre for større husstatter; for husstatter med to personer utgjør den største klyngen 93 husstatter, mens for husstatter med tre personer er det to klynger med 16 husstatter.

For uføere for øvrig er det flere mindre klynger med større spredning i inntektsstørrelse enn for unge uføere. Figur 44 viser hvordan disse fordeler seg, men den største gruppen er utelatt. Som man ser ligger de største klyngene på mellom kr 200 000 og kr 250 000, men det er også flere klynger hele veien fra en årlig inntekt på kr 50 000 til kr 350 000.

Figur 44: Antall mottakere fordelt etter inntektsstørrelse*, februar 2019, uføre for øvrig

*Inntektsstørrelsen med flest mottakere, kr 196 401, er fjernet for å bedre fremstille fordelingen av de øvrige inntektsstørrelsene

Inntektstyper

795 av bostøttemottakerne med uføretrygdde mottok også en annen skattepliktig ytelse fra det offentlige; de aller fleste i kategorien *andre uføre*. De største inntektstypene er arbeidsavklaringspenger og alderspensjon. 666 husstander mottok i tillegg en lønnsinntekt, men her er fordelingen mellom de to uføregruppene jevnere.

Tabell 14: Antall husstander som mottok bostøtte i februar 2019, brukergruppene unge uføre og andre uføre, etter andre inntekts- og ytelsestyper enn uføretrygd

Inntektstype	Antall husstander
Ytelse fra det offentlige	450
<i>Arbeidsavklaringspenger</i>	202
<i>Alderspensjon</i>	84
Lønnsinntekt	666

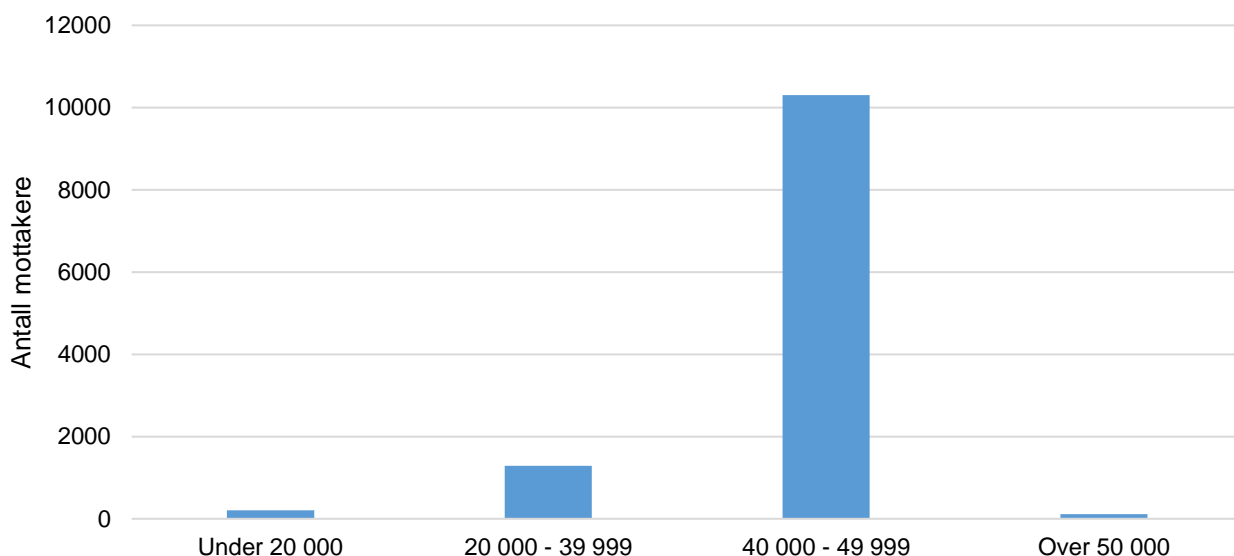
Overgangsordninger

232 unge uføre mottakere var tilordnet overgangsordningen fra 2009 i februar 2019. Disse mottakerne har om lag samme gjennomsnittsinntekt som andre unge uføre mottakere, men får utbetalt bostøttebeløpet de hadde før reformen dersom det er mer gunstig enn den til enhver tid gjeldende beregningen. Disse mottakerne fikk i gjennomsnitt utbetalt kr 3 282 i februar 2019, langt mer enn gjennomsnittet på kr 1 108 for brukergruppen unge uføre som helhet.

Mottakere som er tilordnet overgangsordningen fra 2015 får et trekk i inntekten lik inntektsdifferansen ved overgangen fra pensjon til trygd fra desember 2014 til januar 2015. For å se på de uføre mottakernes reelle inntekt må man derfor legge til trekket i inntekten for husstander som er omfattet av overgangsordningen fra 2015.

I gjennomsnitt har de 11 907 uføremottakere i overgangsordning per februar 2019 et inntekstrekk på kr 41 251. Dette fordeler seg fra i overkant av kr 2 000 til et trekk på nesten kr 90 000, men mange mottakere er samlet ved de samme trekkbeløpene. Eksempelvis har 4 922 mottakere et trekk på kr 43 875, 3 152 mottakere har et trekk på kr 41 504 og 901 mottakere har et trekk på kr 40 772.

Figur 45: Antall bostøttemottakere i februar 2019, med inntekstrekk knyttet til overgangsordningen fra 2015, kategorisert etter størrelse på trekkbeløpet.

Unge uføre og uføre for øvrig har om lag samme gjennomsnittstrekk, slik at avstanden i kronebeløp mellom gjennomsnittlig inntekt før og etter inntekstrekket er lik.

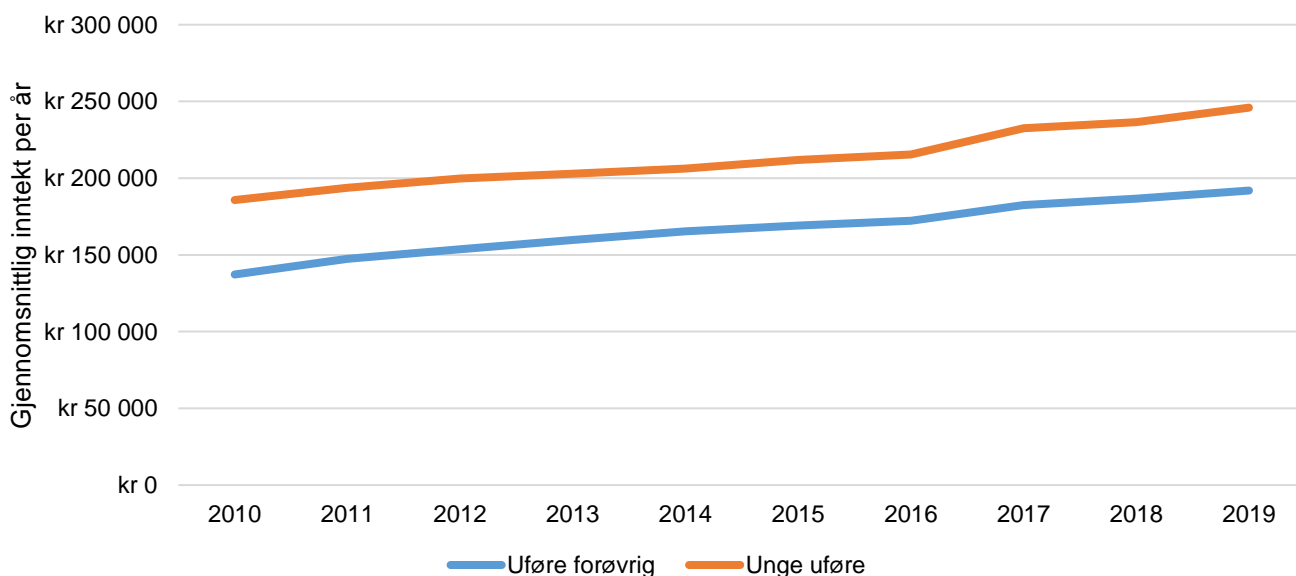
Tabell 15: Gjennomsnittlig trekk og inntekt før og etter trekk, for mottakere i februar 2019, omfattet av overgangsordningen fra 2015, fordelt på unge uføre og uføre for øvrig

	Totalt	Unge uføre	Uføre for øvrig
Gjennomsnitt trekk	41 251	41 589	41 027
Gjennomsnitt inntekt før trekk	253 731	285 935	232 461
Gjennomsnitt inntekt etter trekk	212 480	244 346	191 434

Utvikling over tid

Den gjennomsnittlige inntekten, inkludert inntekstrekk for husstander i overgangsordningen fra 2015, har økt jevnt for gruppen fra år til år, med et ekstra lite løft i 2017 som skyldes overgangen til månedlige inntektsdata. Dette er en naturlig utvikling gitt at vi følger de nominelle inntekten.

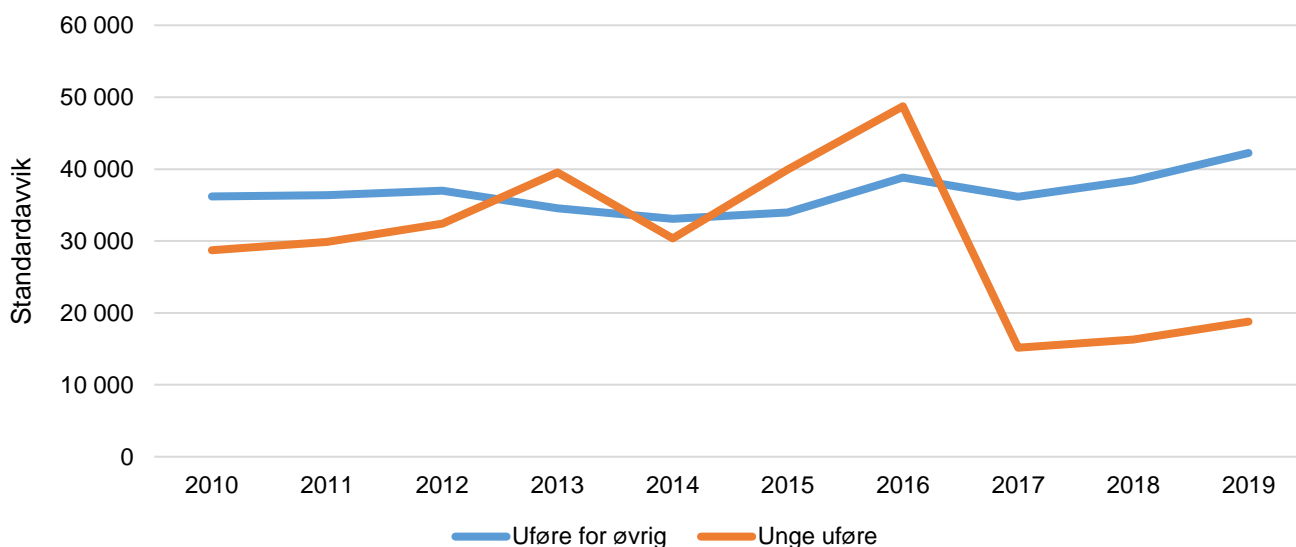
Figur 46: Gjennomsnittlig årlig inntekt, per februar måned (2010-2019), fordelt på uføre for øvrig og unge uføre

Ser vi nærmere på standardavviket, som forteller noe om konsentrasjonen av inntekt, ser vi at det har vært litt ulikt for de to gruppene med uføremottakere. Uføre for øvrig har hatt en relativt stabil spredning fra gjennomsnittsinntekten siden 2010, med en liten økning perioden sett under ett.

Unge uføre hadde derimot en brå vekst fra 2014 til 2016 for deretter å falle kraftig i 2017. De unge uføre bostøttmottakere har dermed en inntekt som ligger mer konsentrert rundt gjennomsnittsinntekten enn tidligere.

Figur 47: Standardavvik (gjennomsnittlig inntekt per år) per februar måned (2010-2018), fordelt på uføre for øvrig og unge uføre

Alderspensjonister

For å sikre en inntekt til alle den dagen de blir pensjonist, mottar man alderspensjon fra folketrygden. I tillegg kan man ha pensjon fra arbeidsgiver og egen pensjonssparing, men mottakerne av bostøtte har primært alderspensjon kun fra folketrygden.

Minste pensjonsnivå er en garantert minste alderspensjonsytelse fra folketrygden. Mottakers sivilstatus avgjør størrelsen på minste pensjonsnivå. For personer som er gift eller samboende, vil størrelsen på minste pensjonsnivå også avhenge ektefelle/samboers inntekt og pensjon.

Mens du tjener opp pensjon, blir pensjonsrettighetene dine regulert én gang i året tilsvarende lønnveksten i samfunnet. Når du tar ut alderspensjon, blir pensjonen på samme måte regulert én gang i året tilsvarende lønnsveksten, men deretter redusert med 0,75 prosentpoeng.

Det er flere ulike satser¹², men den mest relevante for bostøttmottakere er den særskilte satsen for enslige.

Tabell 16: Særskilt sats for enslige, 2017 – 2019 (Kilde: NAV)

Gjeldende fra og med	Særskilt sats enslige
01.05.2019	198 818
01.05.2018	194 192
01.05.2017	184 766

¹² De ulike satsene er omtalt på NAV sine hjemmesider:

<https://www.nav.no/no/Person/Pensjon/Alderspensjon/Relatert+informasjon/minste-pensjonsniv%C3%A5-tidligere-kalt-minstepensjon>

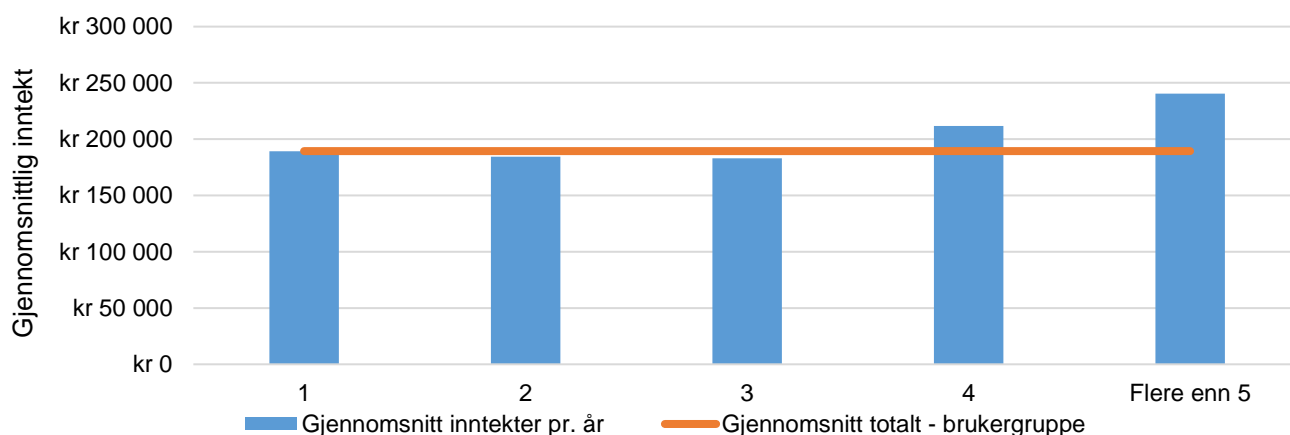
Den gjennomsnittlige inntekten per år for uføre bostøttmottakere er kr 189 422. Medianverdien ligger over gjennomsnittet, og er på nivå med særskilt sats enslige. Standardavviket ligger på i overkant av kr 30 000.

Tabell 17: Gjennomsnitt, median og standardavvik for uføre, februar 2019

	Inntekt
Gjennomsnitt	Kr 189 422
Median	Kr 194 196
Standardavvik	Kr 30 527

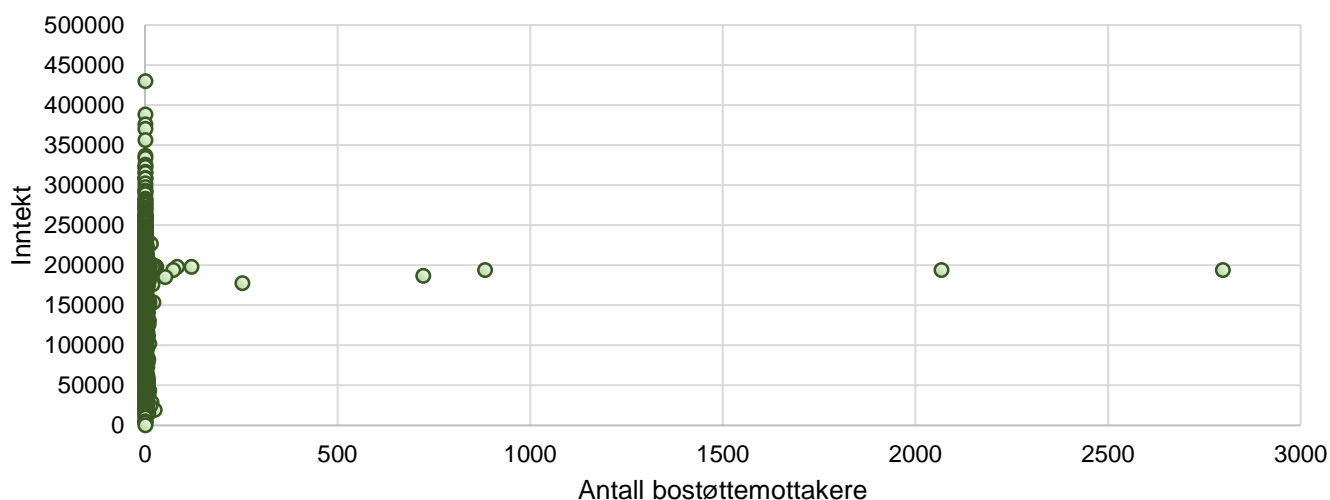
Figuren 48 viser hvordan den årlige gjennomsnittsinntekten fordeler seg etter størrelsen på husstanden for gruppen bostøttmottakere som er alderspensjonister. Ulikt uføre, er ikke gjennomsnittsinntekten for flerpersonshusholdninger høyere før det blir fire eller flere i husstanden. Gjennomsnittsinntekten er i tillegg lavere for enslige bostøttmottakere enn særskilt sats for enslige minstepensjonister, som i februar 2019 var kr 194 192.

Figur 48: Gjennomsnittlig inntekt for brukerguppen eldre, fordelt etter antall husstandsmedlemmer

For alderspensjonister er det noen store klynger av mottakere med lik inntekt som skiller seg ut. De tre klyngene med flest mottakere omfatter nesten 6 000 bostøttmottakere, og knytter seg alle til særskilt sats for enslige. Dette utgjør nesten halvparten av alle mottakere i brukerguppen eldre. De to neste klyngene, som omfatter i underkant av 1 000 mottakere, knytter seg til henholdsvis «Høy sats» og «Ordinær sats» for minstepensjon¹³.

Figur 49: Antall mottakere fordelt etter inntektsstørrelse, februar 2019, alderspensjonister

¹³ <https://www.nav.no/no/Person/Pensjon/Alderspensjon/Relatert+informasjon/minste-pensjonsniv%C3%A5-tidligere-kalt-minstepensjon>

Inntektstyper

105 bostøttemottakere med alderspensjon har i tillegg lønnsinntekt, mens svært få har ytelser fra det offentlige utover en eller annen form for pensjon.

De aller fleste mottar alderspensjon fra folketrygden, mens de to andre inntektstypene av litt omfang er mottakere som har pensjon fra arbeidsforhold, samt supplerende stønad til alderspensjonister med kort botid i Norge.

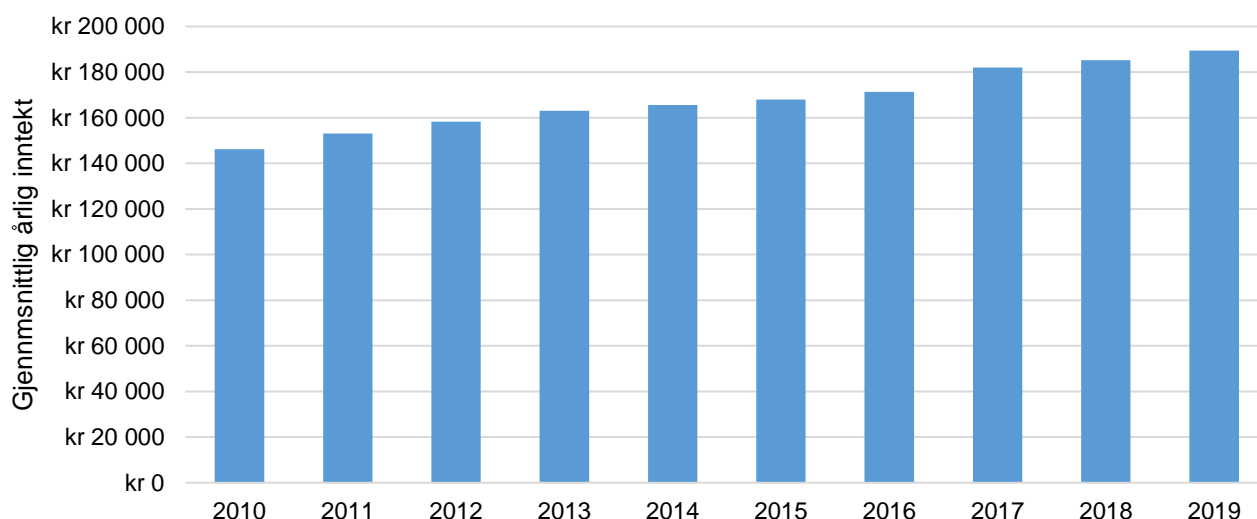
Tabell 18: Antall husstander som mottok bostøtte i februar 2019, brukergruppen eldre, etter type pensjon

Inntektstype	Antall husstander
Alderspensjon	11 873
Pensjon og livrenter i arbeidsforhold	1 779
Supplerende stønad ved kort botid	1 224

Utvikling over tid

Den gjennomsnittlige inntekten har økt for gruppen fra år til år, i takt med veksten i G. Et ekstra lite løft i 2017 skyldes overgangen til månedlige inntektsdata. Veksten har også vært stabil for medianinntekt og standardavvik i gruppen.

Figur 50: Gjennomsnittlig årlig inntekt, per februar måned (2010-2019), alderspensjonister

Husstander med midlertidige trygdeytelser

Denne mottakergruppen innebærer husstander som mottar sine skattepliktige inntekter gjennom offentlige ytelser som ikke er av fast karakter.

Tabell 19 lister opp de mest vesentlige, etter hvem som er berettiget til å motta ytelsen og hvordan beregning og utbetaling foretas.

Tabell 19: Oversikt over ytelser¹⁴ i kategorien «husstander med midlertidige trygdeytelser»

Ytelse	Forklaring	Beregning og utbetaling
Arbeidsavklaringspenger	Arbeidsavklaringspenger (AAP) skal sikre mottakeren inntekt i perioder der man på grunn av sykdom eller skade har behov for hjelp fra NAV for å komme i arbeid. Må være mellom 18 og 67 år. Man kan som hovedregel ikke motta AAP i mer enn tre år.	66 prosent av inntektsgrunnlaget det siste året før du ble syk eller gjennomsnitt av de tre siste årene før du ble syk + barnetillegg. Maks 6G. For å få utbetalt AAP må man sende meldekort hver 14. dag.
Introduksjonsstønad	De som deltar på introduksjonsprogram mottar introduksjonsstønad. Stønaden er ment som inntektssikring mens de deltar. Dersom deltakeren får andre offentlige ytelser som for eksempel dagpenger, uføretrygd eller lignende, skal stønaden reduseres.	2G. Deltakere under 25 år får 2/3 av dette. Utbetaling av kvalifiseringsstønad skjer etterskuddsvis på grunnlag av registrert frammøte.
Kvalifiseringsstønad	Stønad for de som deltar i kvalifiseringsprogrammet. Kan ha inntil 50 prosents stilling i kombinasjon med programmet. Varighet inntil ett år.	2G. Deltakere under 25 år får 2/3 av dette + barnetillegg. Utbetaling av kvalifiseringsstønad skjer etterskuddsvis på grunnlag av registrert frammøte.
Overgangsstønad	Sikrer inntekt til de som er alene om omsorgen for barn, under en rekke vilkår. Gis i en begrenset periode. Gjelder i opptil tre år.	2,25G. Reduseres mot inntekt man har eller forventes å få.
Etterlattepensjon / ytelser til gjenlevende	Gjenlevendepensjon og overgangsstønad til gjenlevende er ytelser som skal bidra til å sikre ektefelle/samboer inntekt til livsopphold etter dødsfall. Det er varigheten på ekteskapet og om det er barn involvert som avgjør om du har rett til enten gjenlevendepensjon eller overgangsstønad til gjenlevende ektefelle/partner/registrert samboer.	Gjenlevendepensjon består av grunnpensjon, tilleggspensjon og/eller særtilllegg. Bortfaller ved nytt giftemål, får barn med ny samboer, eller blir samboer man har felles barn med eller har vært gift med tidligere. Bortfaller også ved fylte 67 år.
Dagpenger	Dagpenger skal gi økonomisk støtte til de som har blitt arbeidsledig/permittert mens de søker jobber. Hvor lenge du kan få dagpenger avhenger av hvor høy arbeidsinntekt du har hatt i det siste avsluttede kalenderåret, eller i gjennomsnitt i de tre kalenderårene før du søker om dagpenger. Fra ett til to år.	Opptil 62,4 prosent av inntektene man hadde året før man søkte dagpenger, eller gjennomsnittet de tre siste årene før man søkte dagpenger. Maks 6G. For å få utbetalt dagpenger må man sende meldekort hver 14. dag.

¹⁴ Kilder: NAV, IMDi

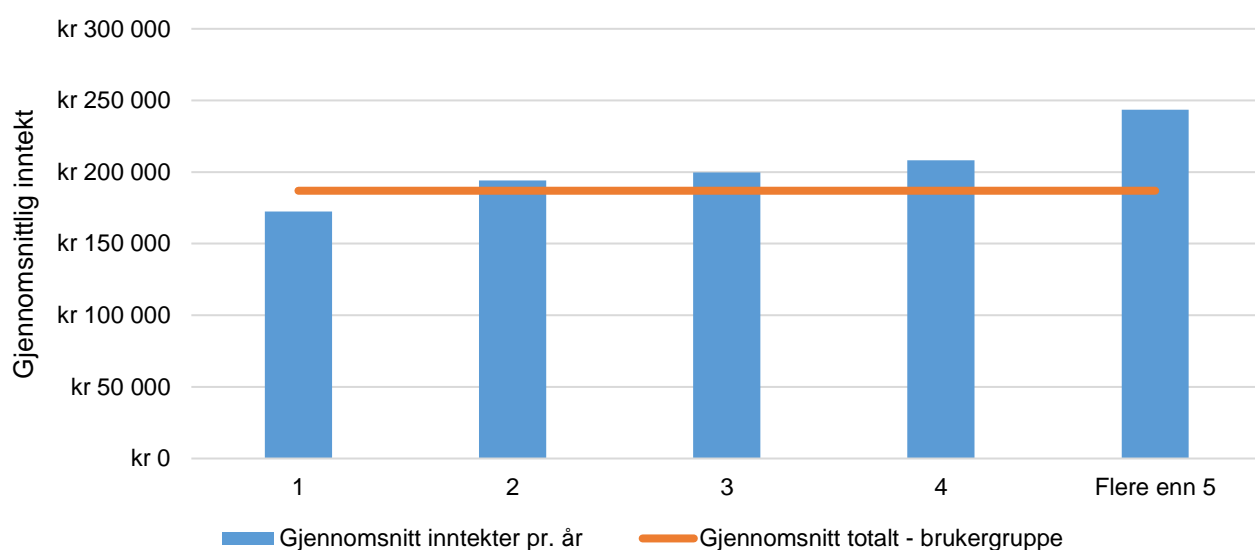
Den gjennomsnittlige inntekten per år for bostøttemottakere med midlertidige ytelser er kr 186 965. Medianverdien ligger litt under gjennomsnitt, mens standardavviket ligger på kr 46 006, som er høyere enn inntektsgruppene med faste trygdeytelser.

Tabell 20: Gjennomsnitt, median og standardavvik for husstander med midlertidige ytelser, februar 2019

	Inntekt
Gjennomsnitt	Kr 186 965
Median	Kr 185 280
Standardavvik	Kr 46 006

Figuren under viser hvordan den årlige gjennomsnittsinntekten fordeler seg etter størrelsen på husstanden for gruppen bostøttemottakere som har midlertidige trygdeytelser. Gjennomsnittsinntekten øker for flerpersonshusholdninger.

Figur 51: Gjennomsnittlig årsinntekt for bostøttemottakere i brukergruppen «husstander med midlertidige trygdeytelser», februar termin 2019, etter antall husstandsmedlemmer.

Inntektstyper

Blant husstander med midlertidige trygdeytelser er det flest mottakere av arbeidsavklaringspenger, etterfulgt av mottakere som går på introduksjonsprogrammet.

Tabell 21: Antall husstander som mottok bostøtte i februar 2019, brukergruppen med midlertidige ytelser, utvalgte ytelser

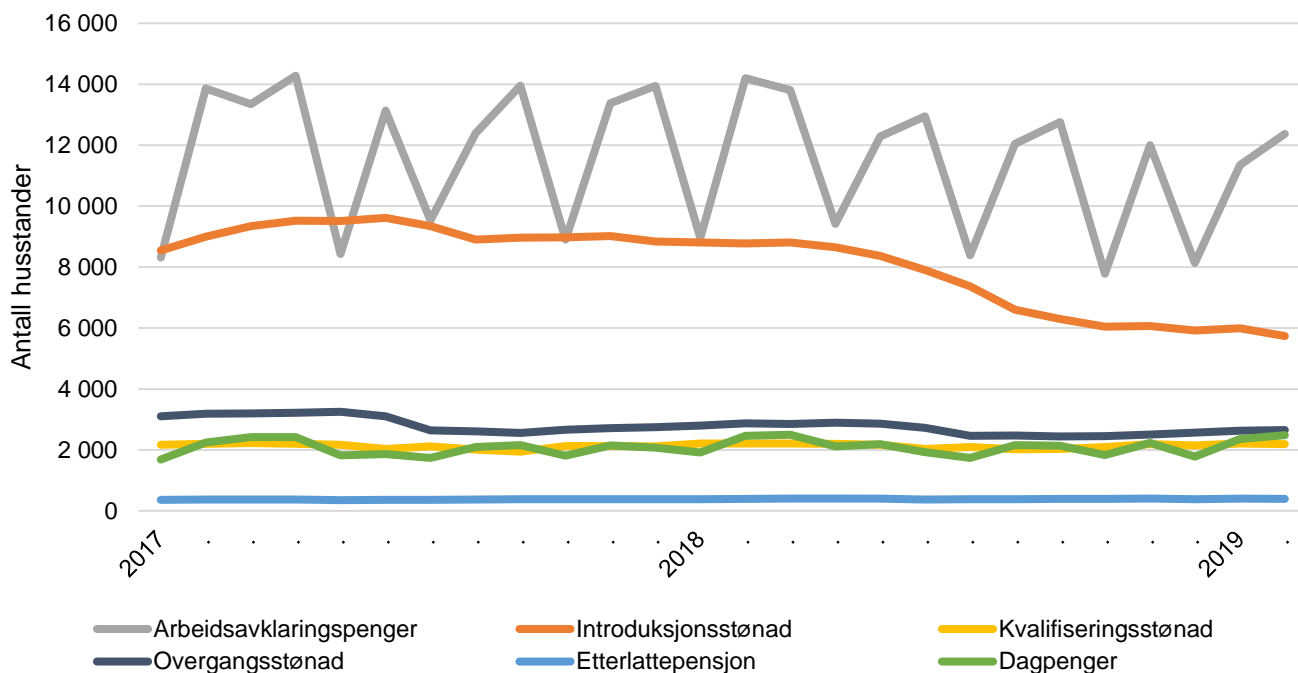
Inntektstype	Antall husstander
Arbeidsavklaringspenger	12 371
Introduksjonsstønad	5 736
Kvalifiseringsstønad	2 186
Overgangsstønad	2 649
Etterlattepensjon	394
Dagpenger	2 479

Husstander med midlertidige trygdeytelser er den inntektsgruppen med størst variasjon gjennom året. Som tidligere nevnt skyldes dette utbetaling av arbeidsavklaringspenger og dagpenger hver 14. dag, noe som betyr at mottakere med disse to trygdeytelsene i enkeltmåned får tre utbetalinger.

I måneder med tre utbetalinger blir inntekten for høy til å motta bostøtte. Dette er ikke gjeldende for februar 2019.

Sammenliknet med februar 2017 er det en klar nedgang i antall mottakere med arbeidsavklaringspenger og introduksjonsstønad, mens det har vært en liten nedgang i mottakere med overgangsstønad. Antall mottakere med kvalifiseringsstønad og etterlattepensjon har holdt seg om lag på samme nivå, mens antall mottakere med dagpenger har økt noe.

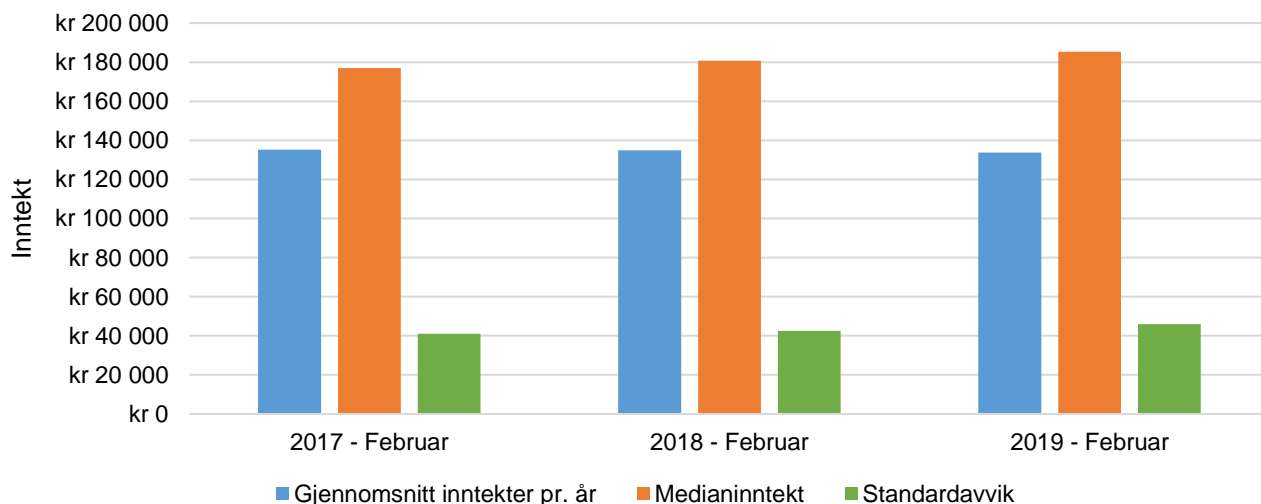
Figur 52: Antall mottakere med midlertidige trygdeytelser per inntektstype, alle terminer i perioden januar 2017 – februar 2019

Utvikling over tid

I og med at inntektsgruppene husstander med midlertidige og uten trygdeytelser ble endret fra og med januar 2017 (se tabell 4 i kapittel 3), er sammenlikning med perioden før 2017 ikke mulig. Den gjennomsnittlige inntekten for bostøttemottakere med midlertidige ytelser har gått ned siden februar 2017, mens medianinntekten har økt. Standardavviket har økt med om lag kr 5 000 i samme periode, noe som betyr at mottakerne sprer seg over noe større avstand fra gjennomsnittet enn tidligere.

Figur 53: Gjennomsnittlige inntekter, medianinntekt og standardavvik, februar 2017-2019, for mottakere med midlertidige trygdeytelser

Husstander uten trygdeytelser

Denne gruppen omfatter mottakere som ikke har registrert noen skattepliktige trygdeytelser. De fleste av disse, som har en skattepliktig inntekt, har en form for arbeidsinntekt. 73 prosent har derimot ingen registrerte inntekter. Disse mottakerne vil i stor grad være mottakere av sosialhjelp, som blir nærmere omtalt nærmere i delen som omhandler ikke-skattepliktige inntekter i dette kapitlet.

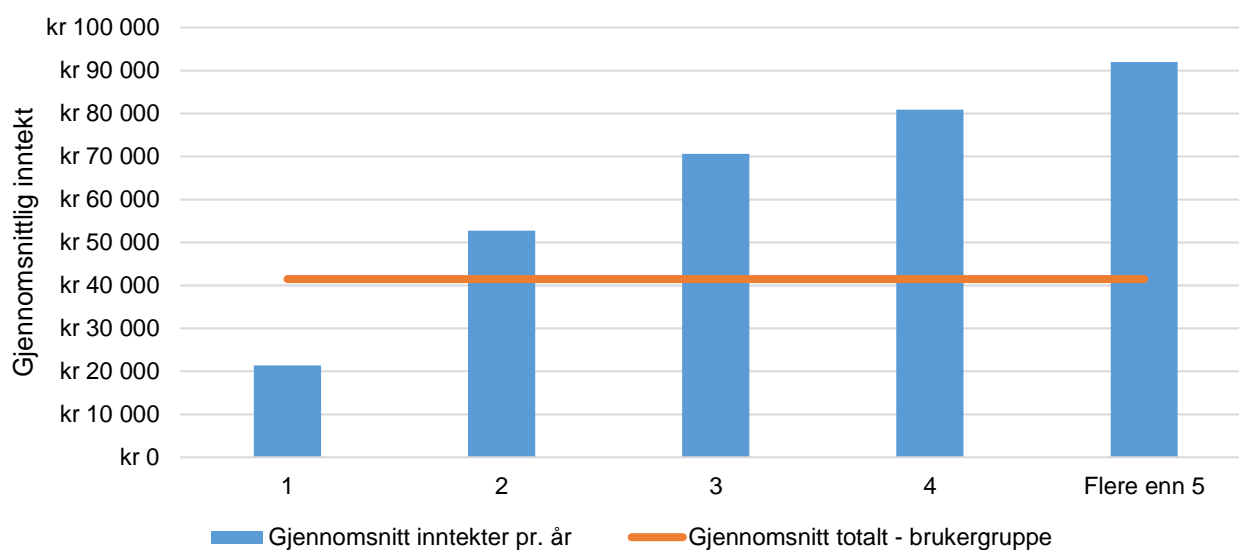
Den gjennomsnittlige inntekten per år for bostøttmottakere uten offentlige ytelser er kr 41 477. Medianverdien ligger derimot på kr 0, noe som viser at hovedtyngden av disse mottakerne ikke har noen registrert inntekt. Standardavviket, som ligger på kr 78 471, tyder også på stor variasjon i inntektsstørrelse blant disse mottakerne. Gjennomsnittsinntekten for husstander uten trygdeytelser kan derfor gi et uriktig bilde av inntektsnivået til husstandene.

Tabell 22: Gjennomsnitt, median og standardavvik for husstander uten trygdeytelser, februar 2019

	Inntekt
Gjennomsnitt	Kr 41 477
Median	Kr 0
Standardavvik	Kr 78 471

Figuren under viser hvordan den årlige gjennomsnittsinntekten fordeler seg etter størrelsen på husstanden for denne gruppen bostøttmottakere. Gjennomsnittsinntekten øker for størrelsen på husstanden.

Figur 54: Gjennomsnittlig årsinntekt for bostøttmottakere i brukergruppen husstander uten trygdeytelser, februar 2019, etter antall husstandsmedlemmer.

En gjennomgang av mottakere med svært lav inntekt kommer senere i kapitlet i delen som heter «Husstander med svært lav inntekt».

Inntektstyper

Som tidligere nevnt har i underkant av 1/3 av mottakerne i brukergruppen en registrert skattepliktig inntekt. I overkant av 9 000 mottakere har registrert lønnsinntekt.

Tabell 23: Antall husstander som mottok bostøtte i februar 2019, brukergruppen uten trygdeytelser, utvalgte lønnsinntektstyper

Inntektstype	Antall husstander
Timelønn	6 787
Uregelmessige tillegg knyttet til arbeidet tid	2 609
Fastlønn	2 468
Skattepliktige delforsikringer	1 952
Feriepenger	547

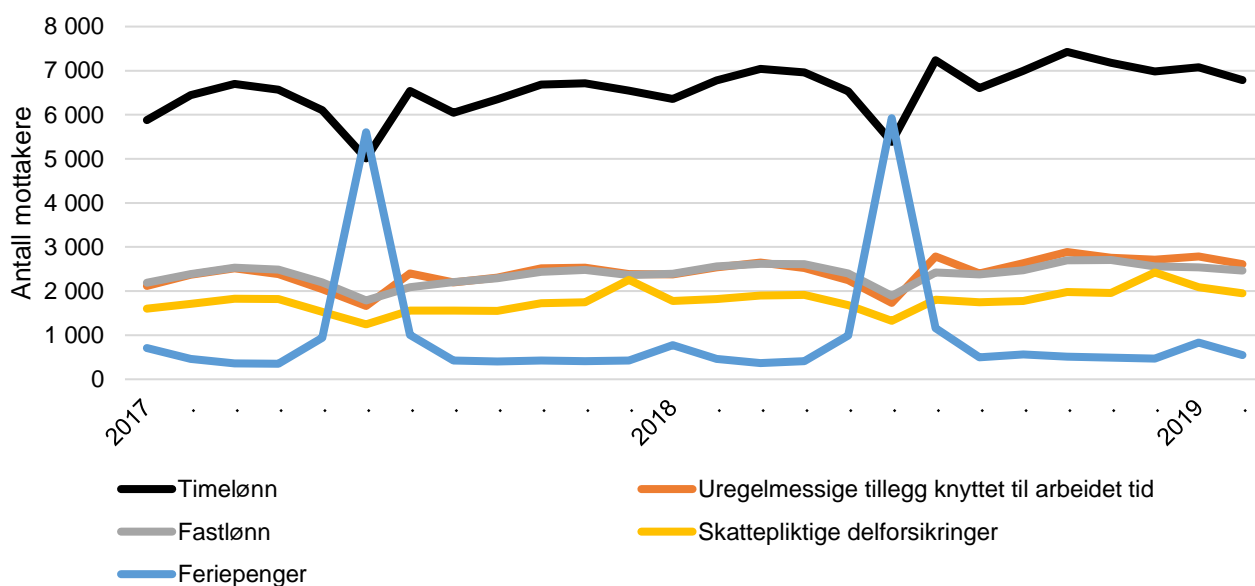
I tillegg er det også 815 husstander i brukergruppen med én eller flere skattepliktige ytelser fra det offentlige. Sykepenger og foreldrepenger er det mest vanlige.

Dersom man ser hvordan disse inntektene fordeler seg for hver måned siden januar 2017 ser vi noen klare tendenser. I figur 55 ser man at alle inntektstyper har flere mottakere i februar 2019 sammenliknet med februar 2017.

Det som også kommer tydelig frem i figuren er sammenhengen mellom utbetaling av feriepenger og antall mottakere registrert med timelønn, fastlønn og andre lønnsinntektstyper. Økningen i skattepliktig inntekt som følge av utbetaling av feriepenger medfører at mange mottakere får avslag på søknaden om bostøtte denne måneden. Neste måned faller inntekten til «normalt nivå» igjen, og de er igjen berettiget til å motta bostøtte.

I juni 2019 fikk 8 722 bostøttmottakere feriepenger, hvorav 69 prosent var i gruppen uten trygdeytelser, mens 27 prosent var i gruppen med midlertidige trygdeytelser.

Figur 55: Antall mottakere uten trygdeytelser per inntektstype, januar 2017 – februar 2019

Økningen i skattepliktig inntekt som følge av utbetaling av feriepenger medfører også at mange får avslag på søknaden om bostøtte i månedene det gjelder.

Utvikling over tid

Som med forrige inntektsgruppe er sammenlikning med perioden før dette ikke mulig på grunn av brudd i tidsserien. Den gjennomsnittlige inntekten har økt siden februar 2017, mens medianinntekten har vært 0 hele perioden. Standardavviket har økt med noen tusen i samme periode.

Tabell 24: Gjennomsnittlige inntekter, medianinntekt og standardavvik, februar 2017-2019, for mottakere med uten trygdeytelser

	Gjennomsnitt inntekt	Medianinntekt	Standardavvik
2017 - Februar	kr 40 813	kr 0	kr 75 612
2018 - Februar	kr 41 107	kr 0	kr 76 650
2019 - Februar	kr 41 477	kr 0	kr 78 471

Formue og andre meldepliktige inntekter

Formuen til alle i husstanden, med unntak av barn under 18, blir altså, blir altså lagt til grunn ved beregningen av husstandens egenandel. Det tillegges 65 prosent av den netto formuen til husstanden som er igjen når et fribeløp er trukket fra. Dette fribeløpet var per februar 2019:

- kr 271 049 for husstander som leier bolig
- kr 569 202 for husstander som eier bolig

Av de totalt 88 023 husstandene som mottok bostøtte i januar 2019 hadde 41 748 husstander positiv nettoformue. Men det er kun 2 prosent av disse som hadde en formuesberegning som utløste et formuestillegg ved beregning av bostøtte.

Tabell 25: Antall bostøttmottakere i februar 2019 med positiv nettoformue, og hvorvidt de er over fribeløpet for formue

	Antall husstander
Positiv nettoformue	41 748
<i>Har formuestillegg - leier bolig</i>	494
<i>Har formuestillegg - eier bolig</i>	334

Av andre meldepliktige inntekter hadde nesten 79 000 husstander registrert kapitalinntekt, mens en langt lavere andel hadde registrert nærings- og utenlandsinntekt i februar 2019.

Tabell 26: Antall bostøttmottakere i februar 2019 for utvalgte meldepliktige inntekter

Meldepliktig inntekt	Antall husstander
Kapitalinntekt	78 624
Næringsinntekt	1 547
Utenlandsinntekt	351

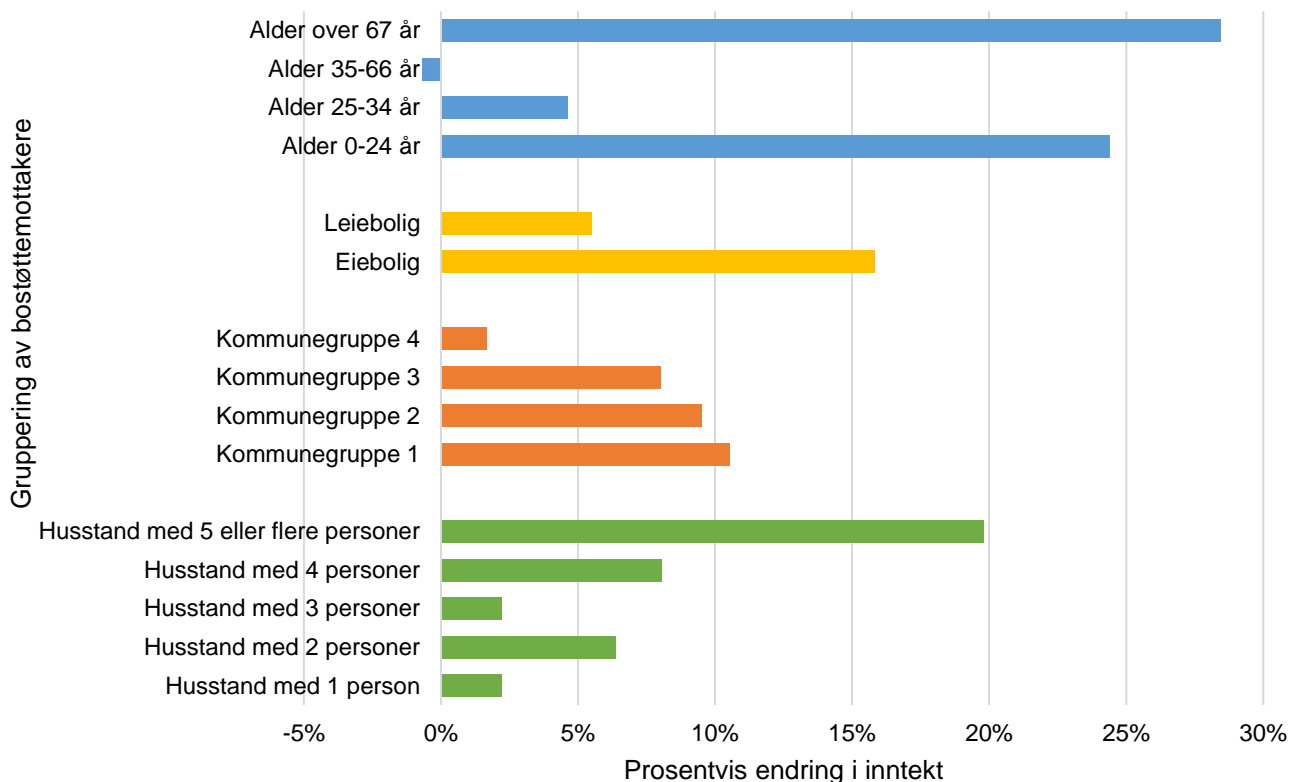
Husstandsegenskaper, husstandsstørrelse og geografi

Inntekten til bostøttmottakerne er i stor grad bestemt av hvilken inntektstype de har. Det kan allikevel være interessant å se raskt på hvordan utviklingen som er beskrevet tidligere i kapitlet har slått ut for ulike grupper.

Ser vi på utviklingen fra februar 2010 til februar 2019 er det noen tendenser som skiller seg ut:

- Alder: Klart størst inntektsøkning blant bostøttmottakere for de yngste og de eldste
- Disposisjonsform: Bostøttmottakere som eier sin egen bolig har hatt en større inntektsøkning enn de som leier
- Geografi: Bostøttmottakere i kommunegruppe 4 har hatt liten vekst i gjennomsnittlig inntekt mellom 2010 og 2019, mens gjennomsnittlig inntekt har vært 9 prosentpoeng høyere for mottakere i Oslo
- Antall husstandsmedlemmer: Inntektsveksten har vært klart høyere for store husstander, og spesielt for bostøttmottakere med 5 eller flere personer i husstanden.

Figur 56: Prosentvis endring i gjennomsnittlig årsinntekt fra februar 2010 til februar 2019, etter ulike grupperinger av bostøttemottakere

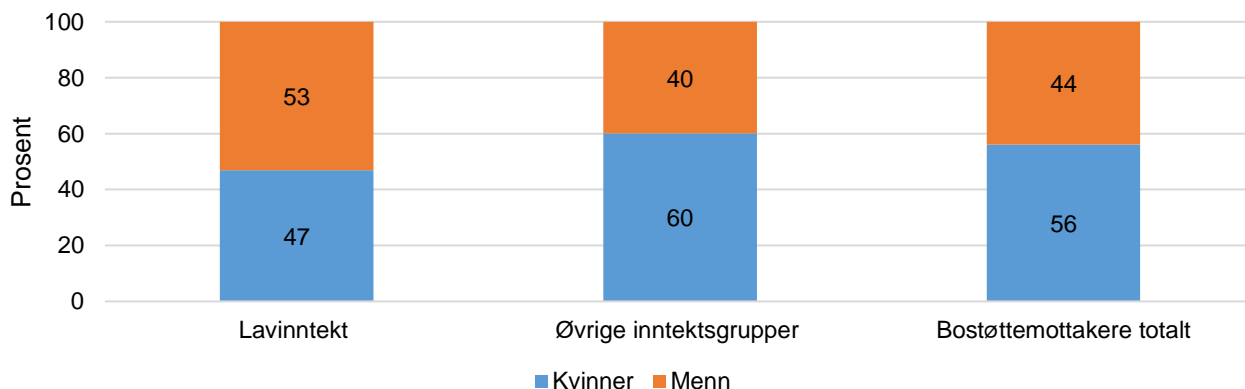
Husstander med svært lav inntekt

I dette avsnittet ser vi nærmere på de som kan defineres til å ha lav inntekt opp imot de øvrige mottakerne i bostøtteordningen. De med svært lav inntekt anser vi å være de i nederste inntektsintervall, altså de med samlet husstandsinnkomst på under kr 50 000. De blir her definert til å være i lavinntektskategorien blant bostøttemottakere.

Om lag 1/3 av alle bostøttemottakerne har inntekt som plasserer dem i den laveste inntektskategorien, og tilhører i all hovedsak husstander uten trygdeytelser.

Menn utgjør over halvparten av de husstandene som er i lavinntektskategorien blant bostøttemottakerne, og andelen er 13 prosentpoeng høyere enn for øvrige inntektsgrupper. Kvinner, som utgjør 56 prosent av alle bostøttemottakerne, har derimot færre som kategoriseres i lavinntektsgruppen.

Figur 57: Kjønnfordeling* for de ulike innteksgruppene og bostøttemassen totalt, februar termin 2019

* Kjønn er relatert til den som står som hovedsøker på vedtaket.

Ser man enda nærmere på hvordan dette fordeler seg sammen med andre kjennetegn, kan man trekke ut noen egenskaper som virker å være beskrivende for lavinntektshusholdningene som mottar bostøtte.

- Enslige menn utgjør en stor andel av lavinntektshusholdningene
- Enslige kvinner er generelt underrepresentert
- Enslige kvinner med barn er overrepresentert
- Aldersgruppen 35-66 år er overrepresentert hvorav enslige menn uten barn er overrepresentert

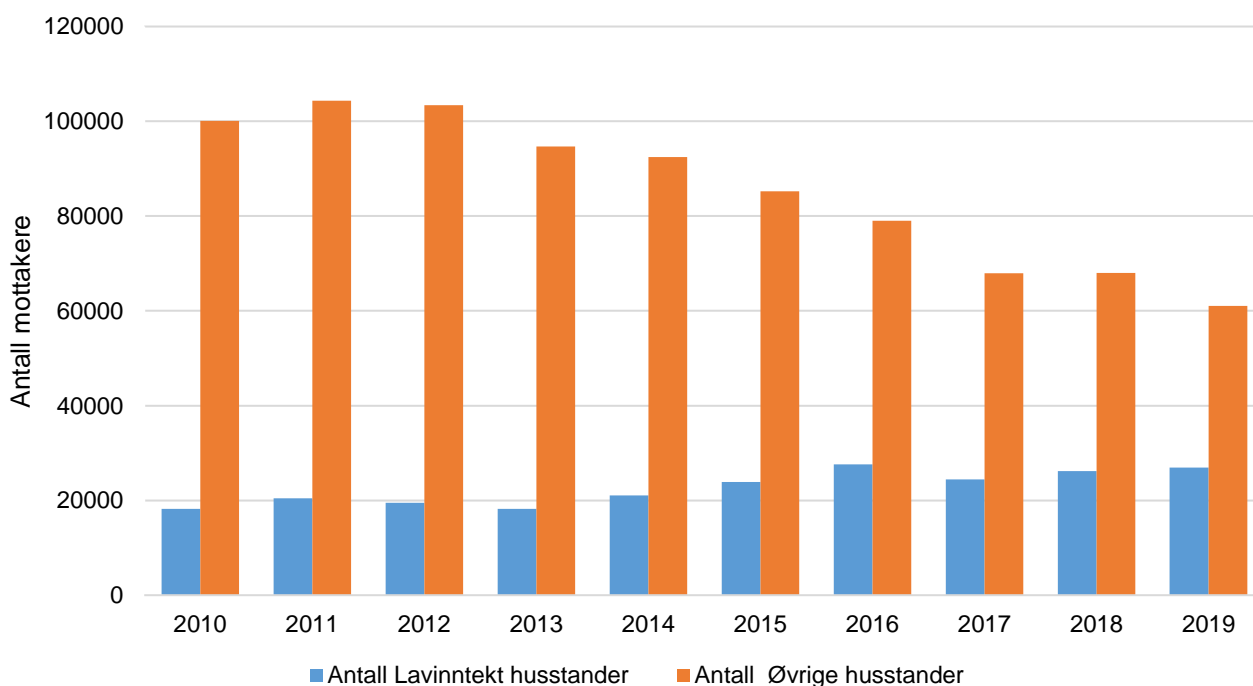
Tabell 27: Familiesammensetting og aldersgrupper fordelt på inntektsgrupper og kjønn, februar termin 2019

	Lavinntekts husholdninger		Øvrige husholdninger	
	Kvinne	Mann	Kvinne	Mann
Enslige	46 %	84 %	64 %	77 %
Enslige med barn	41 %	3 %	26 %	3 %
Flere voksne	4 %	3 %	4 %	5 %
Flere voksne med barn	9 %	10 %	7 %	15 %
0-24	11 %	13 %	8 %	12 %
25-34	31 %	28 %	22 %	26 %
35-66	56 %	59 %	45 %	53 %
Over 67	2 %	0 %	26 %	9 %

Kommentar: Prosent regnet av kolonne innenfor familiesammensetting og aldersgruppe, etter kjønn på hovedsøker

Utvikling over tid

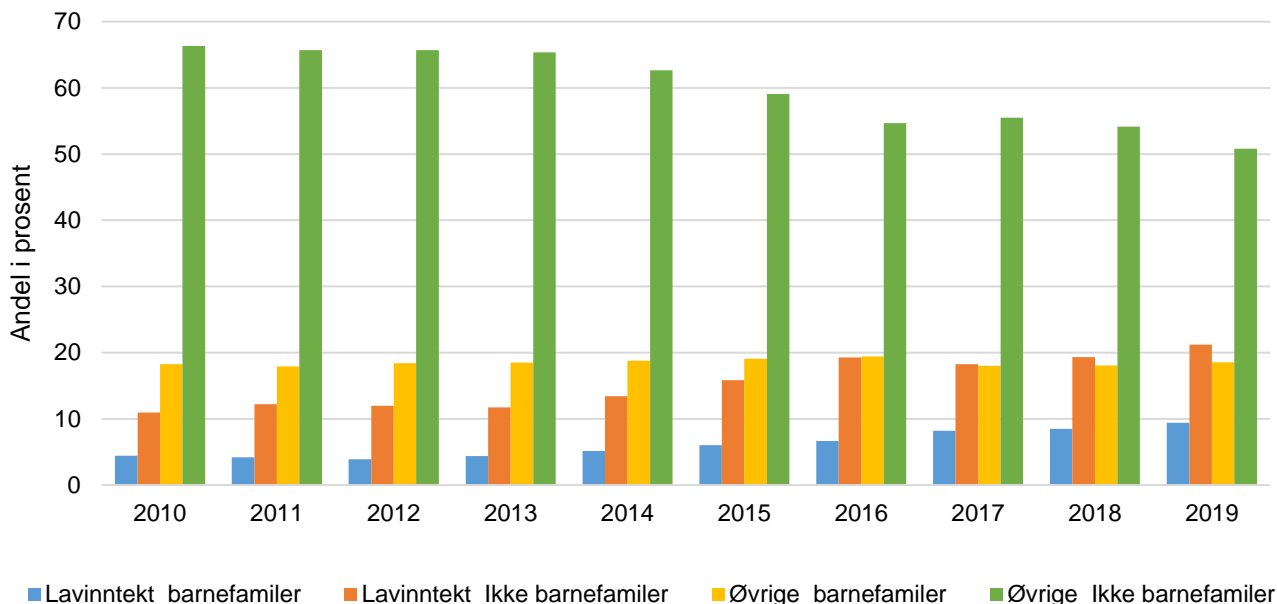
Fra 2010 til 2019 har antall husstander med svært lav inntekt økt med nesten 9 000. Antallet med inntekt over kr 50 000 er derimot redusert med om lag 40 000. Andelen bostøttemottakere med lavinntekt har dermed økt fra 15 prosent i 2010 til 31 prosent i 2019.

Figur 58: Utvikling i antall husstander fordelt på inntektskategori, februar termin (2010-2019)

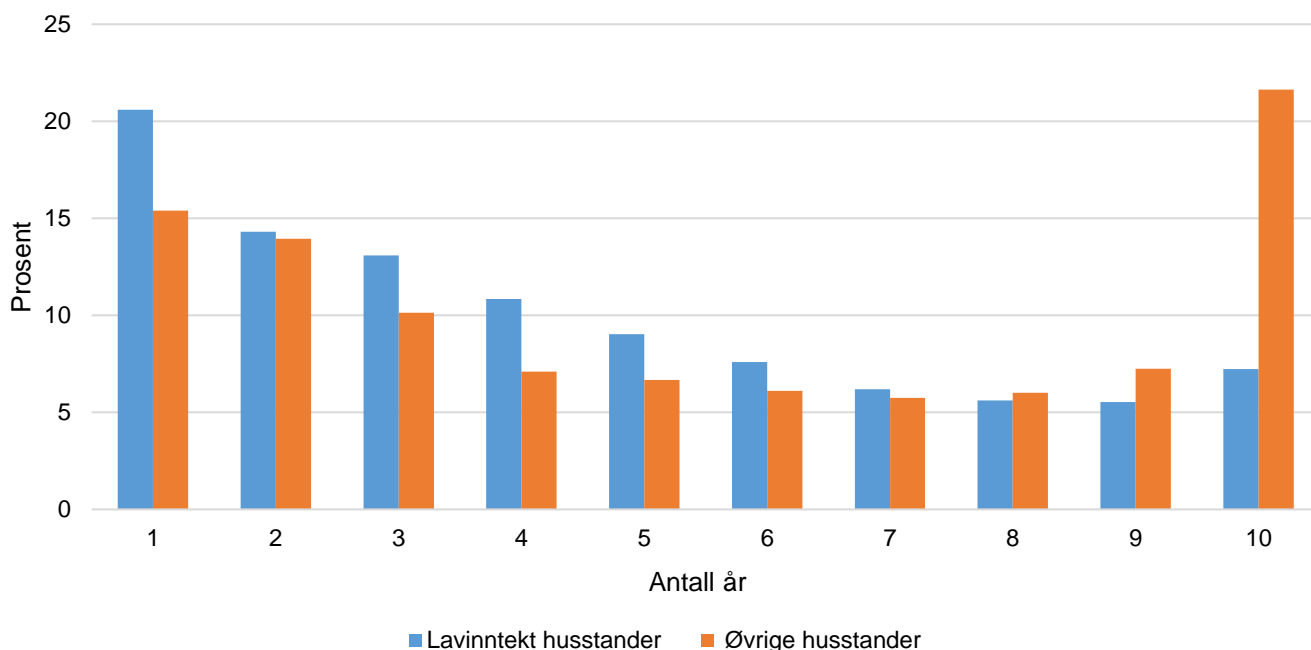
Økningen har vært størst i familier uten barn med ca. 10 prosentpoengs økning, mens økningen for barnefamilier har vært på ca. 5 prosentpoeng. Andelen barnefamilier blant de øvrige husstandene har holdt seg stabilt, mens andelen som ikke er barnefamilier har sunket med 15 prosentpoeng.

Figur 59: Andel av alle bostøttemottakere, februar 2010-2019, fordelt på inntektskategori og om husstanden har barn under 18 år eller ikke

Figur 60 illustrerer at lavinntektshusstander generelt har mottatt bostøtte i færre terminer enn de øvrige husstandene. Det er kun 7 prosent av lavinntektsgruppen som har mottatt bostøtte de siste 10 årene mot 22 prosent for de øvrige bostøttemottakere.

Figur 60: Andel i prosent av bostøttemottakerne i februar 2019 etter hvor mange februar-terminer i perioden 2010 til 2019 de har vært bostøttemottakere, fordelt på lavinntektshusstander og øvrige

Ikke-skattepliktige inntekter

Som tidligere nevnt inngår ikke inntekter og ytelser som er skattefrie ved beregningen av bostøtte. Inntektsbildet til bostøttemottakerne berikes ved å få en oversikt over disse ytelsene også.

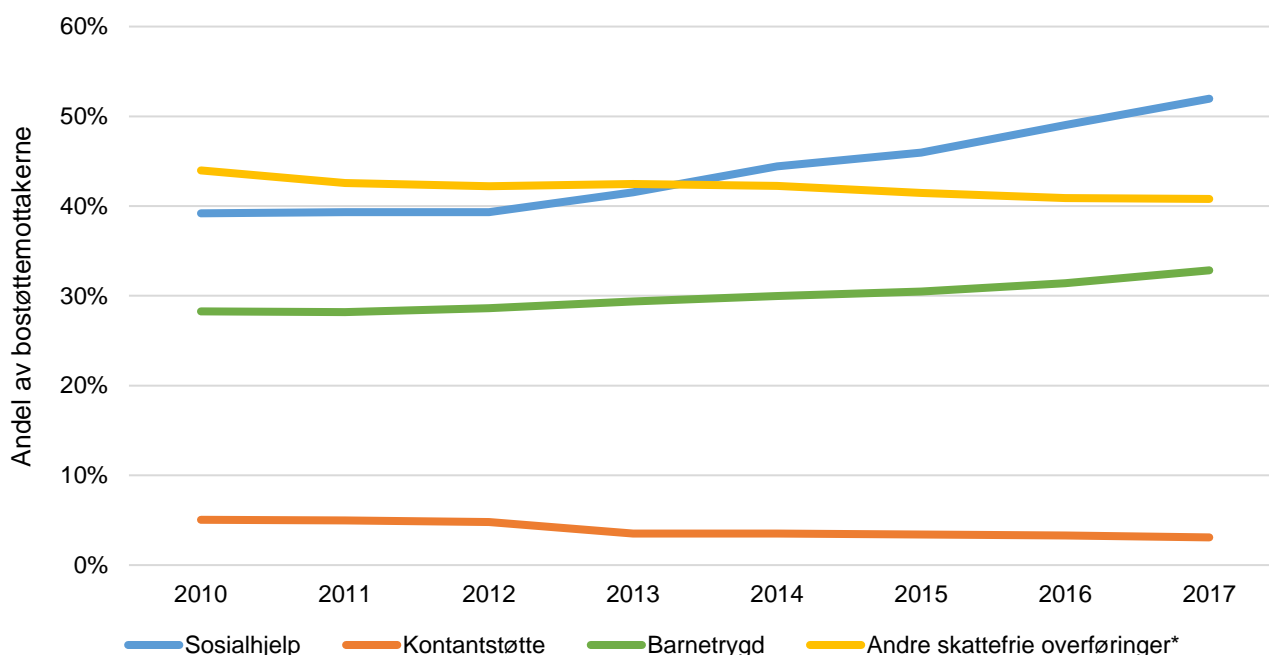
I utgangspunktet er ikke opplysninger om ikke-skattepliktige ytelser tilgjengelige for Husbanken, ettersom de ikke innhentes ved beregning av bostøtte. For å få bedre innsikt i husstanders inntekt har Husbanken mottatt en oversikt basert på inntekts- og formuesstatistikk fra Statistisk sentralbyrå, SSB. Siste tilgjengelige år for data var 2017. Tallene er ikke direkte anvendbare for analyse på husstandsnivå, men gir et overordnet bilde, samt utvikling og trender.

Oversikten tar utgangspunkt i husstander som er registrerte bostøttemottakere i løpet av et år. Statistikken tar ikke hensyn til hvor mange måneder husstanden har mottatt bostøtte i løpet av året. Oversikten viser hvor mange som har mottatt utvalgte andre ytelser, blant annet en del ikke-skattepliktige ytelser.

Ifølge tallene fra SSB mottok 68 000 husstander sosialhjelp i tillegg til bostøtte i 2017. Sosialhjelp er dermed den største skattefrie overføringen blant bostøttemottakere. 43 000 mottakere fikk barnetrygd, mens i overkant av 4 000 mottakere fikk kontantstøtte. I gjennomsnitt mottok bostøttemottakere skattefrie overføringer, inkludert bostøtte, for om lag 84 400 kr i 2017. Dette er en nominell økning på kr 18 000 fra 2010.

Figur 61 under viser hvor stor andelen av bostøttemottakere som per år, i tillegg til bostøtte, har mottatt noen utvalgte skattefrie ytelser. Mest iøynefallende er den sterke veksten i andelen sosialhjelpsmottakere blant bostøttemottakere. Antall sosialhjelpsmottakere blant bostøttemottakere har økt med nesten 15 000 fra 2010 til 2017.

Figur 61: Andel av bostøttemottakerne per år som også har mottatt sosialhjelp, kontantstøtte, barnetrygd eller andre skattefrie overføringer, 2010-2017

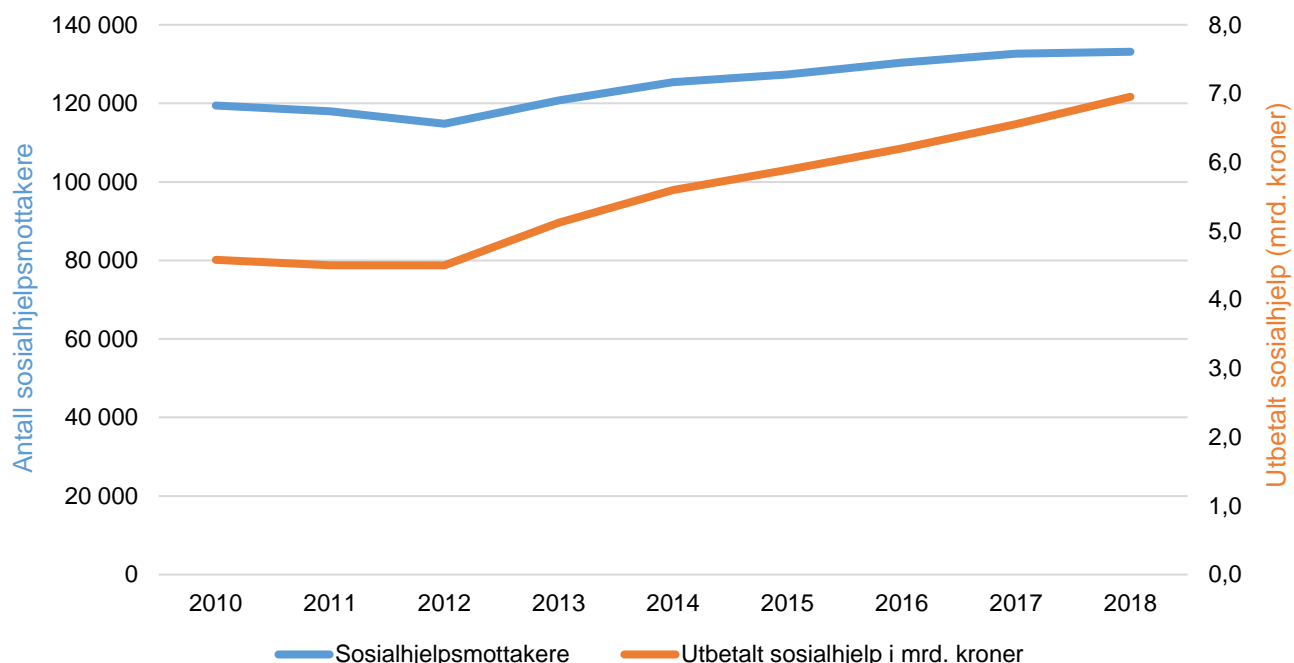
*Bostøtte ikke inkludert

Sosialhjelp

Økonomisk sosialhjelp fra NAV skal sikre midlertidige inntekter til et forsvarlig livsopphold. Før man kan få stønad må alle andre muligheter til selvforsørgelse vurderes. NAV vurderer situasjonen individuelt; hvilke behov man har for veiledning og oppfølging, og hvor mye man kan få i støtte.

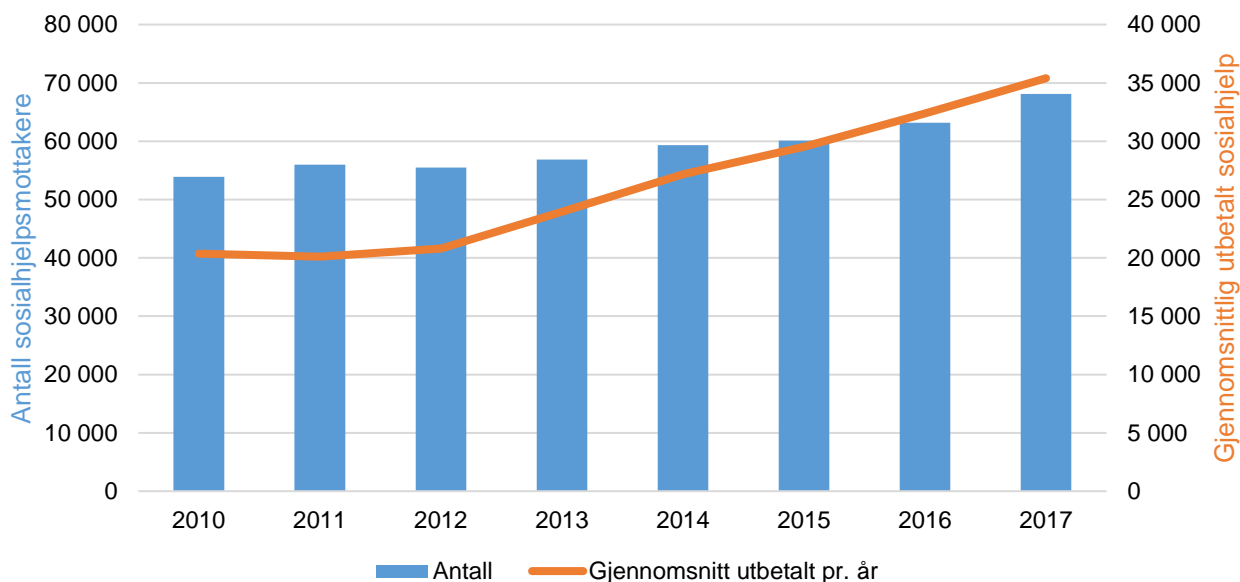
Antallet sosialhjelpsmottakere i Norge har økt fra i underkant av 115 000 i 2012 til over 133 000 i 2018, og veksten i utbetalt sosialhjelp har i samme periode økt med 2,5 mrd. kroner nominelt.

Figur 62: Antall sosialhjelpsmottakere per år (2010-2018)

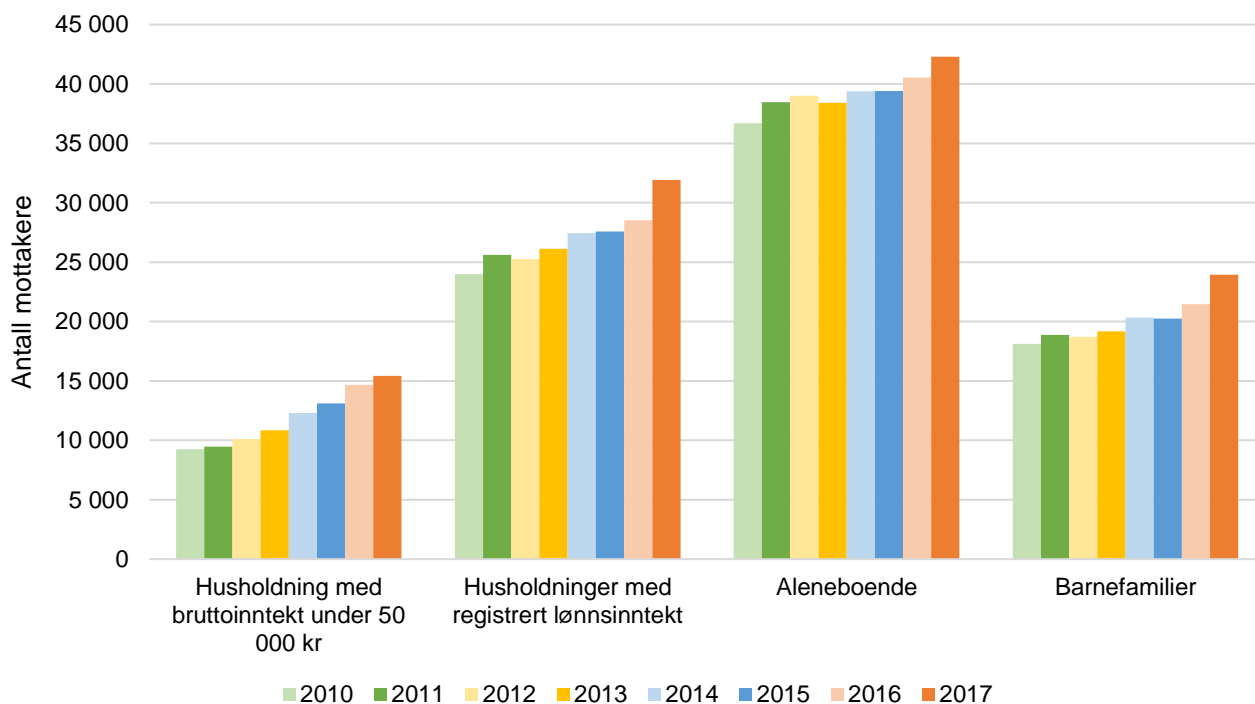
Denne trenden ser man også igjen blant bostøttemottakerne. Det har vært en klar vekst i antall bostøttemottakere som også har mottatt sosialhjelp, og den gjennomsnittlige sosialhjelpsutbetalingen blant disse har økt fra kr 20 000 i 2010 til over kr 35 000 i 2017 (løpende kroner).

Figur 63: Antall bostøttemottakere med sosialhjelp og gjennomsnittlig utbetalt årlig sosialhjelp for disse (2010-2017)

Bryter man disse tallene ned på ulike husholdningstyper tegner det seg et bilde av økning i antall bostøttemottakere med sosialhjelp for flere store grupper av mottakere.

Figur 64: Antall bostøttmottakere med sosialhjelp, ulike husstandstyper (2010-2017)

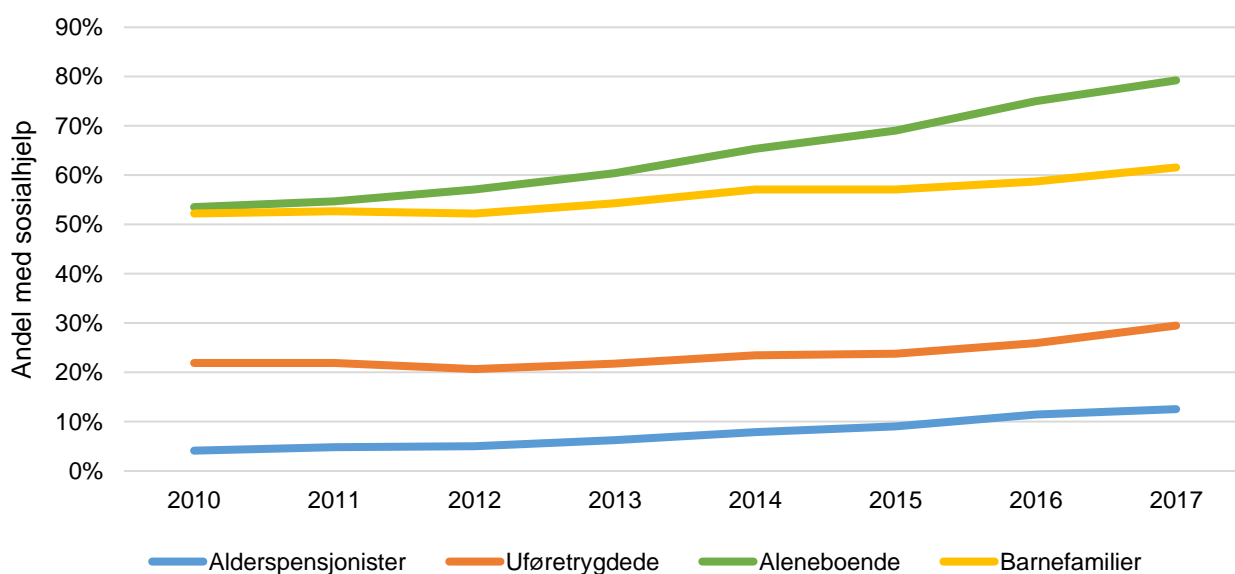

Ser man på andelen bostøttmottakere med sosialhjelp, er det noen andre husstandstyper som stikker seg mer ut. Andelen blant de med svært lav inntekt har holdt seg relativt stabil, men for både alderspensjonister og uføretrygdede har andelen sosialhjelpsmottakere økt med om lag ti prosentpoeng.

Alderspensjonister og uføretrygdede er også sterkt representert i gruppen «aleneboende», som har hatt en vekst i andelen fra 54 prosent i 2010 til 79 prosent i 2017. Om lag 4/5 enslige bostøttmottakere er med andre ord også mottakere av sosialhjelp.

Gruppeinndelingen i figur 65 er ikke gjensidig utelukkende, det betyr at samme husstand kan være med i to grupper. For eksempel kan søker både være aleneboende og uføretrygdet.

Figur 65: Andel av bostøttmottakerne som også har sosialhjelp, ulike husstandstyper (2010-2017)

Barnetrygd

Barnetrygden skal bidra til å dekke utgifter som følger med det å ha barn, og gis til foreldre med barn under 18 år som oppholder seg i Norge. Det gis like mye ytelse per barn, med visse unntak (utvidet barnetrygd), og ordningen er ikke behovsprøvd. Per 31. mars 2019 var det 668 994 mottakere av barnetrygd.

Siden 2010 har det vært en vekst på i overkant av 4 000 bostøttemottakere som også har fått utbetalt barnetrygd, og i 2017 mottok 43 000 bostøttemottakere også barnetrygd. Gjennomsnittlig utbetalt barnetrygd per år for disse mottakerne var i 2017 kr 9 142, en økning på kr 1 000 sammenliknet med 2010. Dette betyr antakeligvis at økning i antall barn per bostøttemottaker med barnetrygd, ettersom satsene ikke ble regulert for barnetrygden i perioden.

Kontantstøtte

Man kan motta kontantstøtte dersom man har barn mellom 1 og 2 år som ikke går i barnehage med offentlig tilskudd. Ved utgangen av mars 2019 var det 16 249 mottakere av kontantstøtte i Norge, en nedgang på nesten 22 prosent sammenliknet med mars 2010.

Dette gjenspeiler seg også blant bostøttemottakerne, der antallet bostøttemottakere med kontantstøtte har falt fra 6 937 i 2010 til 4 042 i 2017. Gjennomsnittlig utbetalt beløp har holdt seg på om lag samme nivå i denne perioden – i underkant av kr 1 200 per år.

Andre skattefrie overføringer

Andre skattefrie overføringer, kan eksempelvis være grunn- og hjelpestønad, forsørgerfradrag, engangsstønad ved fødsel eller studiestipend for studenter som har barn.

Antallet bostøttemottakere med andre skattefrie overføringer ligger på ca. 53 500, en nedgang på 7 000 mottakere siden 2010; hovedsakelig blant aleneboende mottakere som har falt fra 18 200 til 11 000 mottakere. I gjennomsnitt mottar disse mottakerne kr 18 500 i andre skattefrie overføringer per år, en nominell økning på over kr 3 000 fra 2010.

6. Utbetalt bostøtte, regelverk og konsekvenser av endringer

Dette kapittelet vil se nærmere hvordan endringer i innsatsfaktorene, boutgifter og inntekter, gir utslag i beregningen av bostøtte. Det vil også bli sett nærmere på hvordan dette har utviklet seg siden 2010, og se hvordan fremtidig utvikling vil kunne påvirke dagens bostøttemottakere.

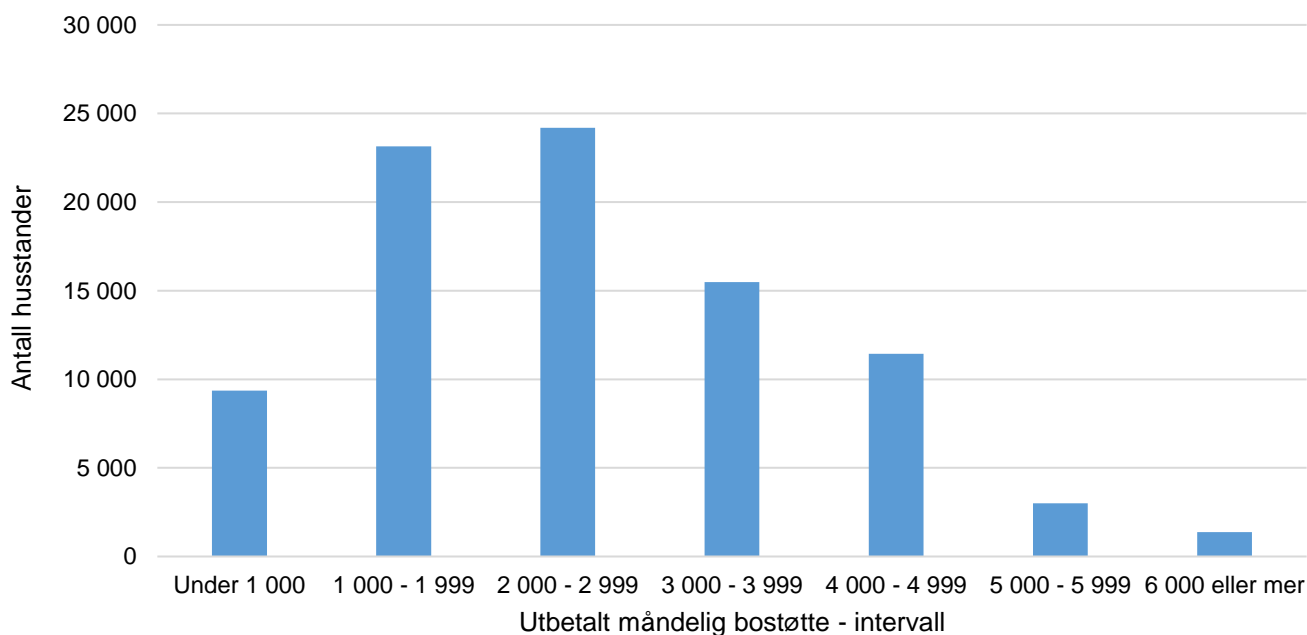
I februar 2019 ble det altså utbetalt i overkant av 232 mill. kroner i bostøtte til 88 023 husstander. Dette gir et gjennomsnitt per husstand på kr 2 636, og det høyeste utbetalte beløpet var på i underkant av kr 7 000. Medianinntekten ligger på nivå med gjennomsnittsinntekten.

Nøkkeltall for februar 2019:

- Utbetalt beløp: **kr 232 058 829**
- Gjennomsnittlig utbetalt bostøtte per husstand: **kr 2 636**

54 prosent av bostøttemottakerne fikk i februar 2019 mellom kr 1 000 og kr 2 999. I overkant av 9 000 mottakere fikk utbetalt mindre enn kr 1 000 i bostøtte, mens nesten 4 400 mottakere mottok mer enn kr 5 000.

Figur 66: Antall bostøttemottakere i februar 2019, fordelt etter størrelse på bostøtteutbetalingen

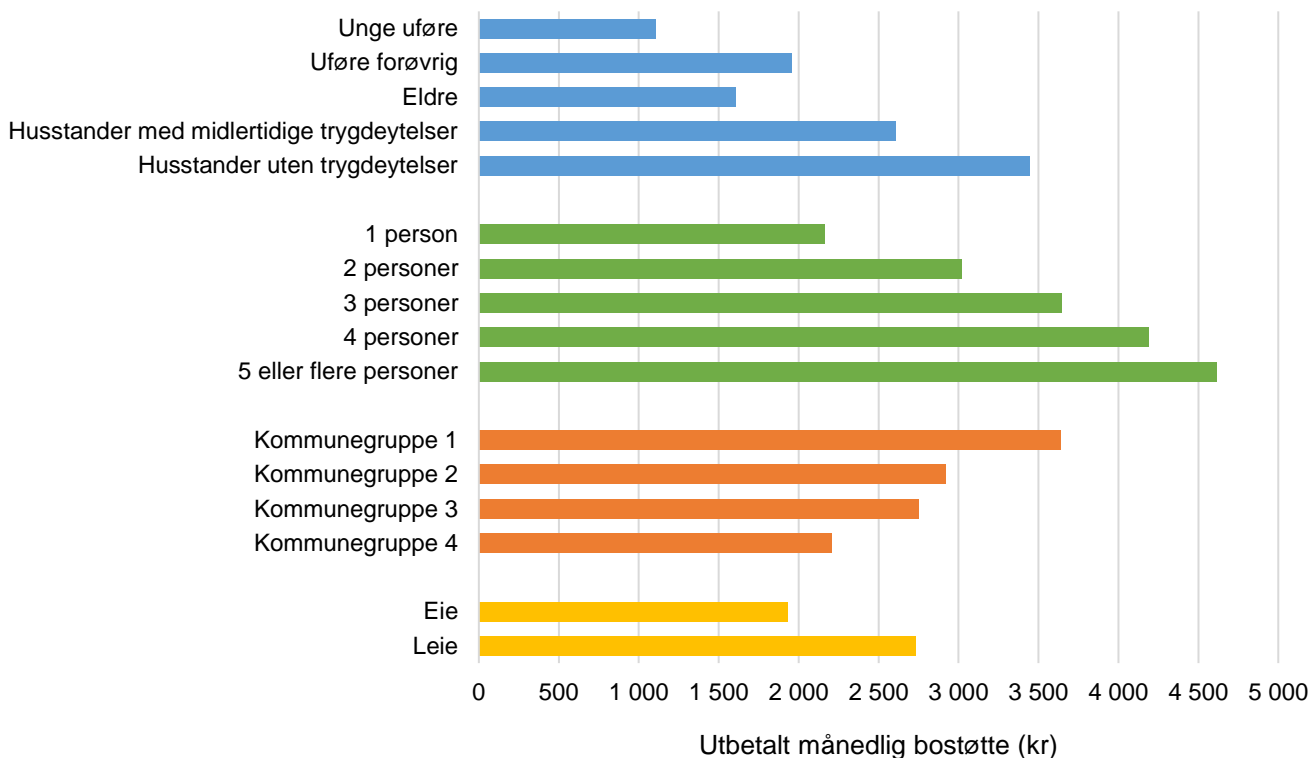

Bostøttemottakere med ulike kjennetegn fordeler seg derimot ujevnt i brukergruppene. Alderspensionister og uføre har lavere gjennomsnittlig utbetalt bostøtte enn mottakere med midlertidige eller uten trygdeytelser. Bostøttemottakere blant alderspensionister og uføre har den høyeste andelen enslige mottakere, noe som kan forklare lav bostøtteutbetaling siden gjennomsnittlig utbetaling blant annet øker med husstandsstørrelse.

Gruppen uten trygdeytelser høy andel husstander med flere personer, og som vist i kapittel 5, en langt lavere gjennomsnittsinntekt enn de øvrige brukergruppene. Dette gir lavere egenandel i beregningen av bostøtte og dermed gjennomsnittlig høyere bostøtteutbetalinger.

I tillegg vil bostøttemottakere i kommunegruppe 1, 2 og 3 i gjennomsnitt motta mer i bostøtte enn gruppe 4, noe som henger sammen med høyere boutgiftstak. Bostøttemottakere som leier har også høyere gjennomsnittlig utbetalt bostøtte enn boligeiere.

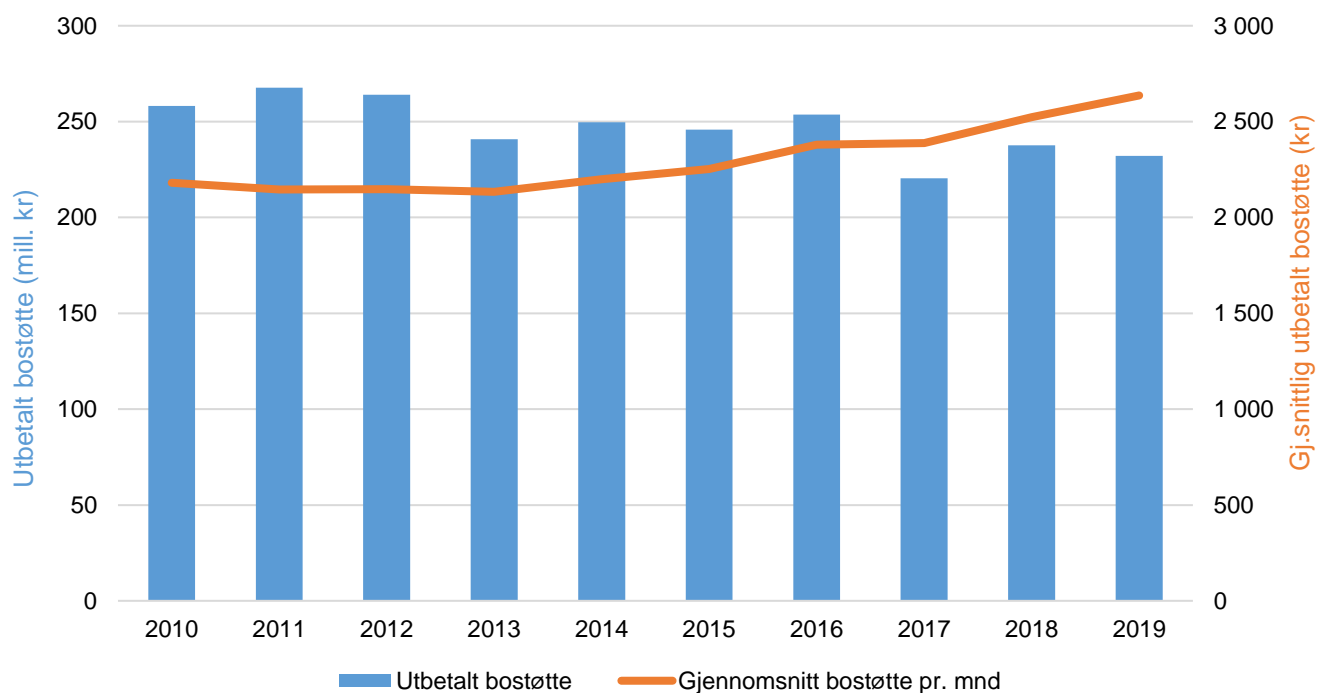
Figur 67: Gjennomsnittlig utbetalt bostøtte i februar 2019, etter brukergruppe og antall husstandsmedlemmer

Utvikling over tid

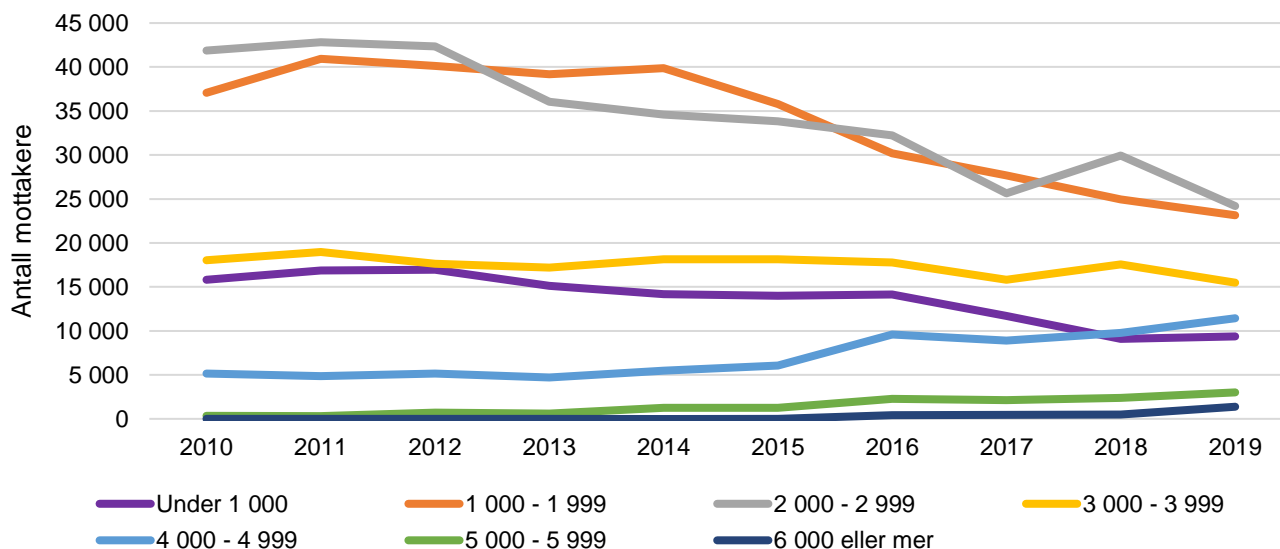
Mens antall bostøttemottakere har falt med 26 prosent fra februar 2010 til februar 2019, falt utbetalt bostøtte med 10 prosent i samme periode. Dette skyldes at gjennomsnittlig utbetalt bostøtte per husstand har økt i samme periode målt i løpende kroner. Selv om det er færre mottakere, får altså hver husstand i gjennomsnitt utbetalt mer, noe som gjør at utbetalingene faller mindre enn antall mottakere.

Figur 68: Utbetalt bostøtte og gjennomsnitt bostøtte per måned, februar måned (2010-2019)

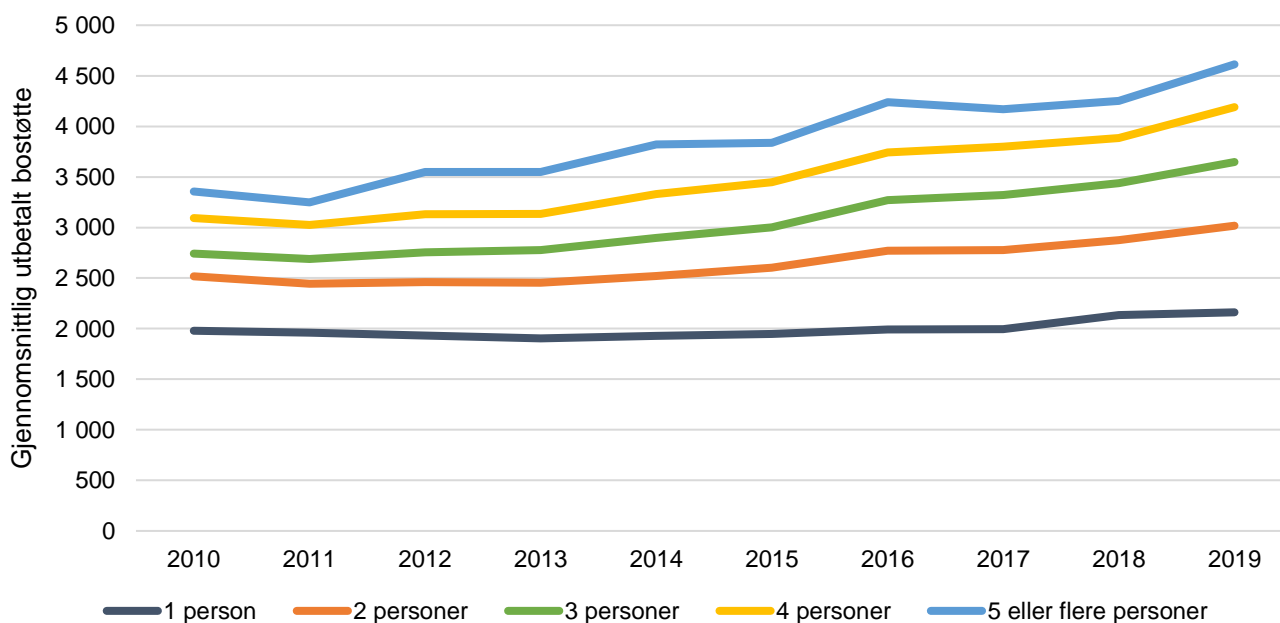
For alle grupper med høyere månedlig utbetaling enn kr 4 000 er det flere mottakere i februar 2019 i forhold til februar 2010. Samtidig som man ser en økning i de høye utbetalingsgruppene, har det vært en klar nedgang i gruppene som har fått utbetalt kr 3 000 eller lavere. Dette medfører at andelen med høyere bostøtteutbetaling har økt.

Figur 69: Antall mottakere per februar termin (2010-2019), fordelt etter størrelse på bostøtteutbetalingen til enkelthusstander

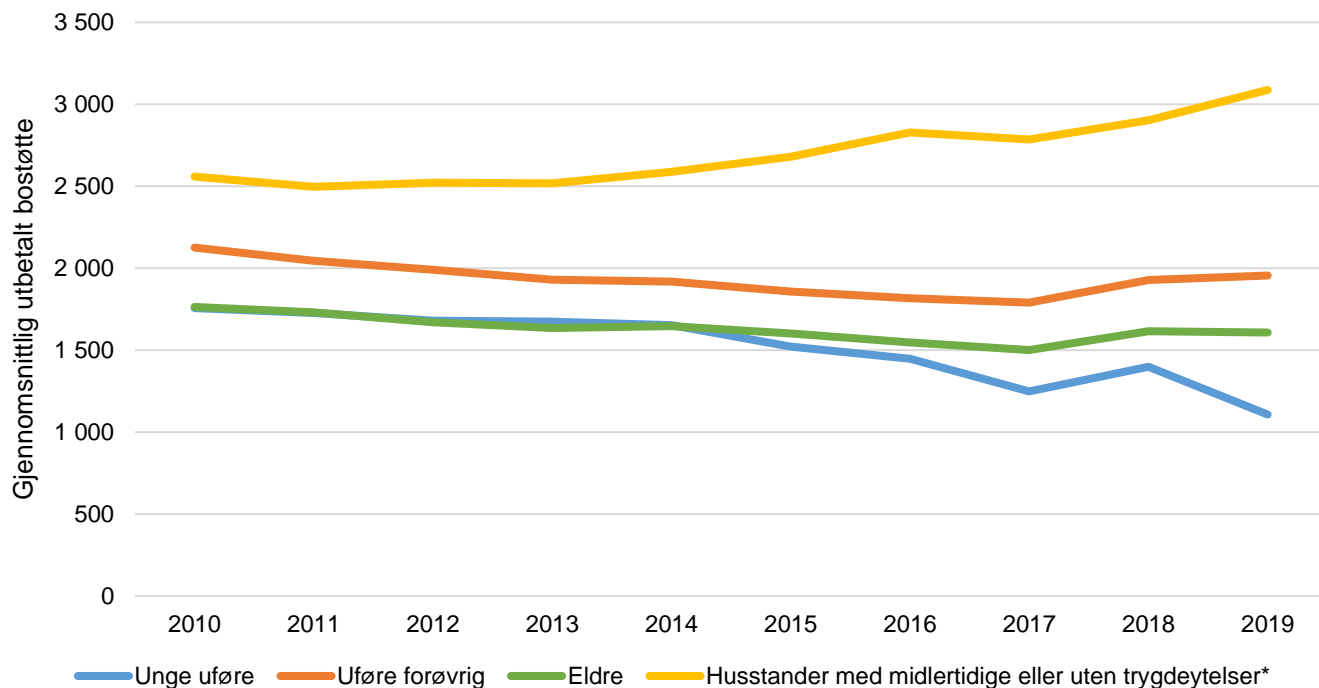
Ser man det i sammenheng med husstandsstørrelsen har det vært en klar økning i utbetalt bostøtte for større husstander. Husstander med fem personer eller flere har hatt en økning i februar 2019 på 37 prosent i forhold til februar 2010. Alle flerpersonshusholdninger har hatt en økning på minst 20 prosent, mens enslige bostøttemottakere har hatt en økning på ni prosent i samme periode.

Figur 70: Gjennomsnittlig utbetalt bostøtte per måned, februar termin (2010-2019), etter ulike husstandsstørrelser

For de ulike brukergruppene har gjennomsnittlig utbetalt bostøtte over tid utviklet seg ulikt. For husstander med midlertidige eller uten trygdeytelser har det vært en vekst i den gjennomsnittlige utbetalingen med 20 prosent, mens mottakere med faste pensjon- eller trygdeytelser alle har hatt en reduksjon i gjennomsnittlig utbetalt bostøtte siden februar 2010.

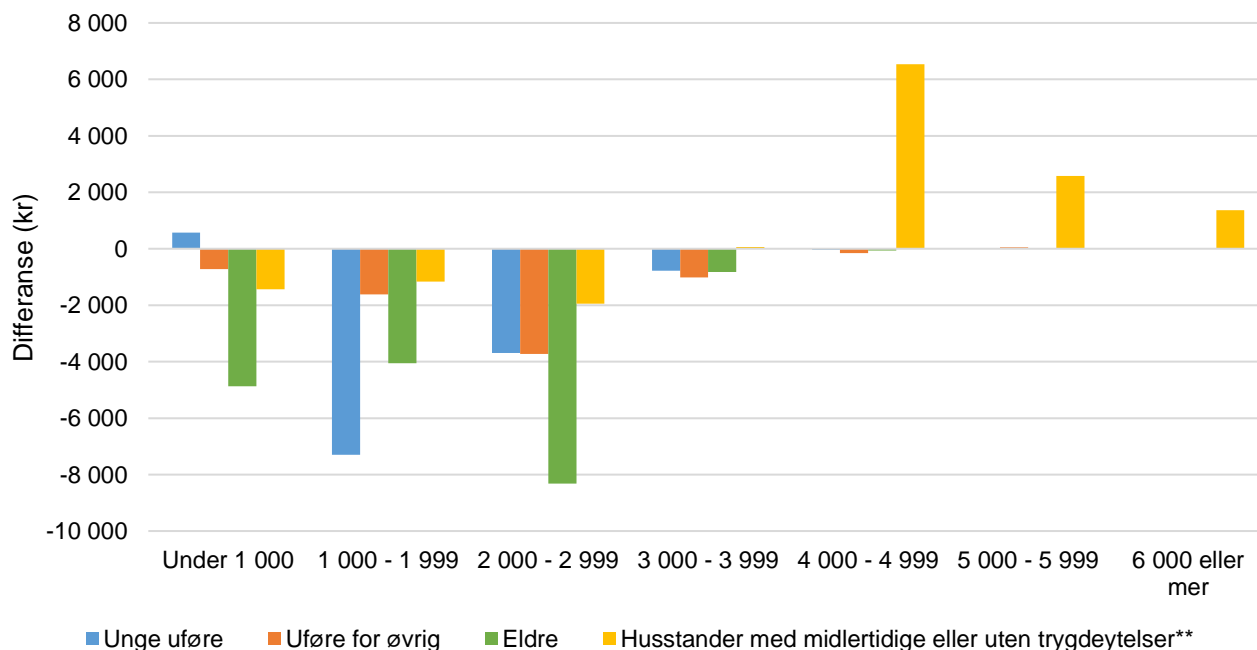
Figur 71: Gjennomsnittlig utbetalt bostøtte per måned, februar termin (2010-2019), etter brukergruppe

*Som følge av brudd i tidsserien fra og med 2017 er disse to brukergruppene sammenslått i tidsserier

Går vi enda nærmere inn på hvordan fordeling har vært for utbetaling av bostøtte blant ulike inntektstyper, ser vi noen tydelige trender. Omtrent all vekst i de tre øverste intervallene av gjennomsnittlig utbetalt bostøtte har kommet fra husstander med midlertidige eller uten trygdeytelser. For de andre gruppene har alle brukergrupper hatt nedgang i antall mottakere, med unntak av den under kr 1 000 i utbetalt bostøtte. Der har det vært en liten vekst av mottakere som er unge uføre.

Figur 72: Differanse* gjennomsnittlig utbetalt bostøtte mellom februar 2019 og februar 2010, etter brukergruppe og kategorisering utbetalingsstørrelsen

* Differanse som målt i «gjennomsnittlig utbetaling februar 2019 – gjennomsnittlig utbetaling februar 2010»

** Som følge av brudd i tidsserien fra og med 2017 er disse to brukergruppene sammenslått i tidsserier

Boutgifter

Hvor mye boutgifter hver enkelt husstand får godkjent ved beregningen av bostøtte avgjøres av det såkalte «boutgiftstaket». Som nevnt i kapittel 2 avgjøres hver enkelt husstand sitt tak av hvor mange som bor i husstanden og hvilken kommune husstanden bor i.

Tabellen nedenfor viser hvordan regelverket¹⁵ knyttet til disse boutgiftstakene har endret seg i prosent år for år (februar-termin) siden 2010. Blant annet har det for boutgiftstakene til de ulike kommunegruppene vært tilnærmet ingen vekst fram til prisjusteringen i 2017, bortsett fra for Oslo (kommunegruppe 1) som fikk en økning på ti prosent i 2012.

For boutgiftstakene knyttet til husstandsstørrelse har det vært noe ulik vekst fra år til år. Boutgiftstaket for enslige har vært lite regulert, spesielt frem til 2014. Takene for flerpersonshusholdninger har blitt regulert mer jevnlig, og spesielt for de største husholdningene.

Tabell 28: Årlig vekst for de ulike boutgiftstakene, per februar 2010*-2019

Regelverksparameter	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Boutgiftstak - kommunegruppe 1	0 %	10 %	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %	2 %	2 %
Boutgiftstak - kommunegruppe 2	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %	2 %	2 %
Boutgiftstak - kommunegruppe 3	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %	2 %	2 %
Boutgiftstak - 1 person	0 %	0 %	0 %	1 %	2 %	1 %	0 %	2 %	2 %
Boutgiftstak - 2 personer	0 %	2 %	0 %	3 %	1 %	4 %	0 %	2 %	4 %
Boutgiftstak - 3 personer	0 %	4 %	0 %	5 %	1 %	7 %	0 %	2 %	6 %
Boutgiftstak - 4 personer	6 %	0 %	0 %	7 %	1 %	9 %	0 %	2 %	8 %
Boutgiftstak - 5 personer	6 %	6 %	0 %	8 %	1 %	10 %	0 %	2 %	9 %

*Første endring blir dermed fra februar 2010 til februar 2011

Boutgifter over tak

Boutgiftstakene skal begrense mottaker i å få bostøtten beregnet med utgangspunkt i «urimelig» høye boutgifter. Andel bostøttemottakere med boutgifter over tak er per februar 2019 på over 76 prosent. Det betyr at over $\frac{3}{4}$ av bostøttemottakerne har boutgifter som ikke inngår i beregningen av bostøtte.

Nøkkeltall for februar 2019:

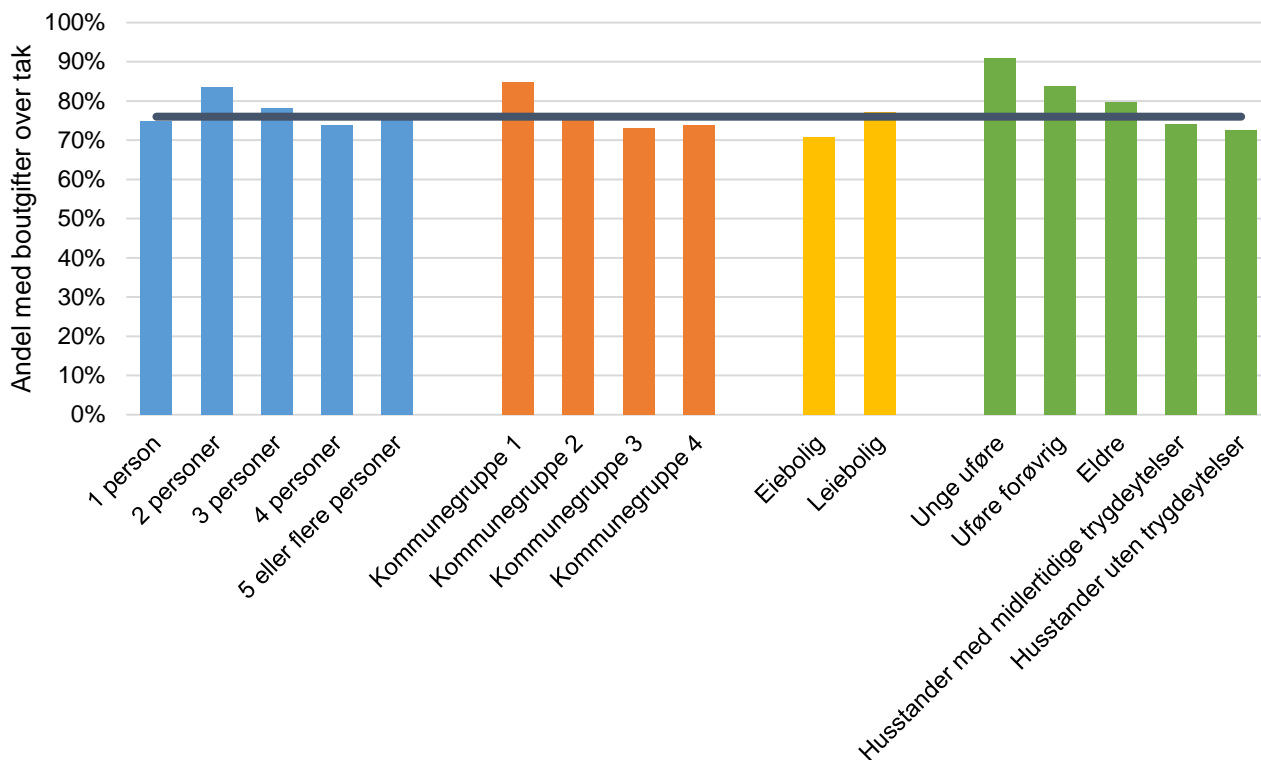
- Andel bostøttemottakere med boutgifter over tak: **76,3 %**
- Antall bostøttemottakere med boutgifter over tak: **67 187**

Det er spesielt noen grupper som har høyere andel bostøttemottakere med en andel av boutgifter som går over taket:

- Høyere andel for husstander med to personer
- Høyere andel for kommunegruppe 1 (Oslo)
- Høyere andel for personer som leier bolig enn eiere av boliger
- Mottakere med faste trygdeytelser (unge uføre, uføre og eldre) har høyere andel bostøttemottakere med boutgifter over tak

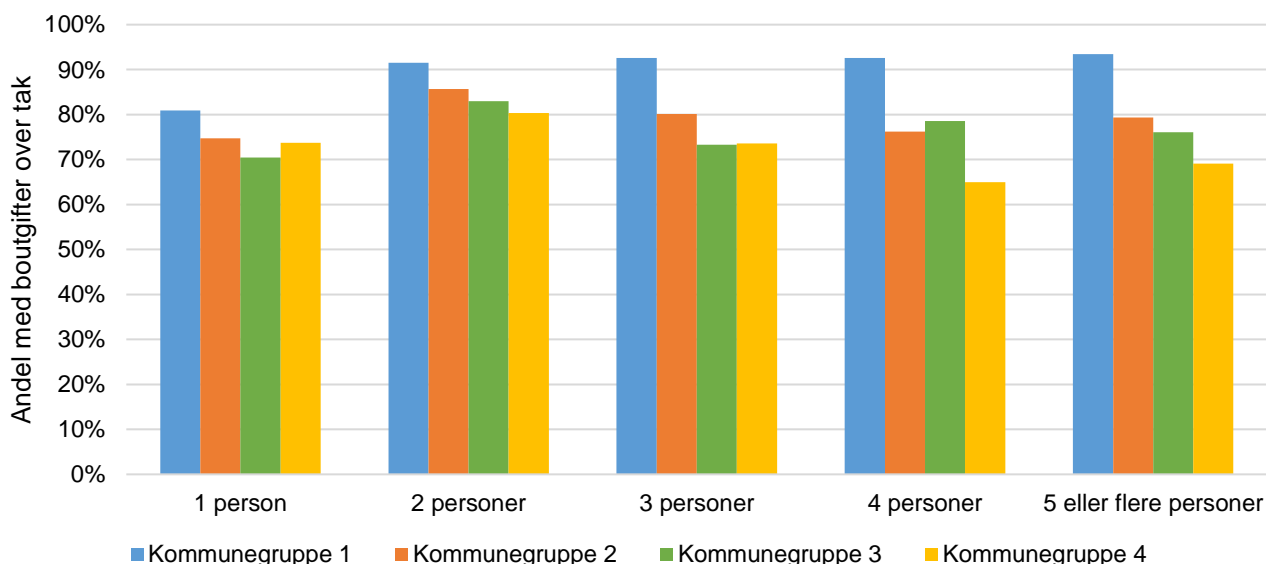
¹⁵ Se også tidslinje avslutningsvis i kapittel 2

Figur 73: Andel med boutgifter over tak per februar 2019 etter antall personer i husstanden, kommunegruppe, disposisjonsform og brukergruppe, og gjennomsnitt for alle grupper

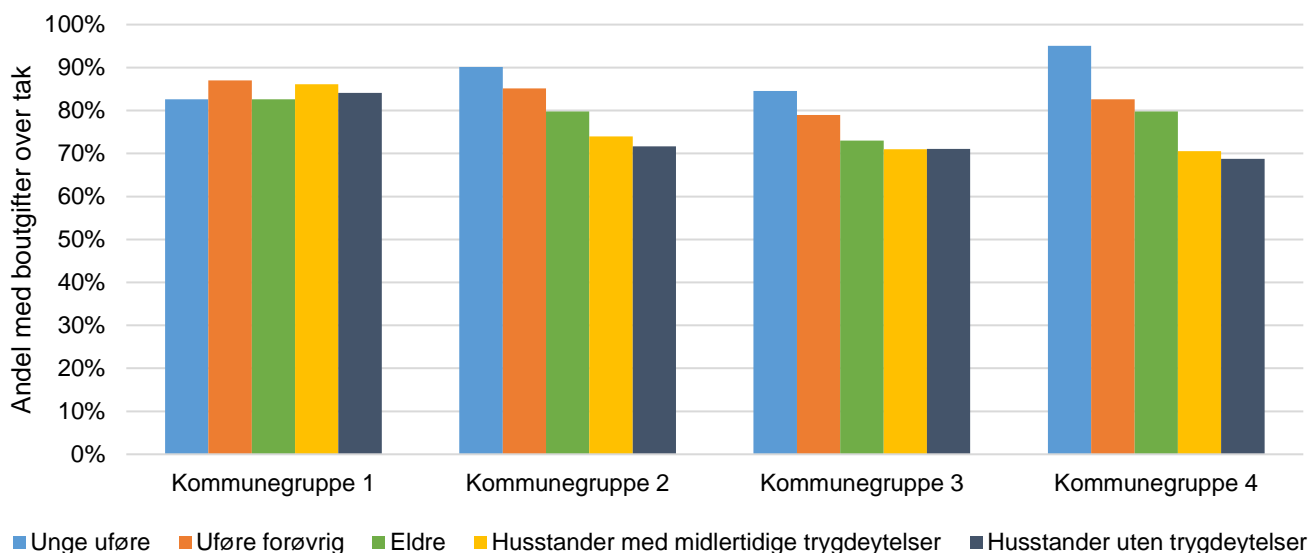
Andelen med boutgifter over tak i husstander med én eller to personer ligger relativt likt uavhengig av hvilken kommunegruppe man tilhører. Derimot øker forskjellene mellom kommunegruppe 1 og de andre kommunene når husstandene har tre eller flere personer.

Figur 74: Andel med boutgifter over tak i februar 2019, etter kommunegruppe og antall personer i husstanden

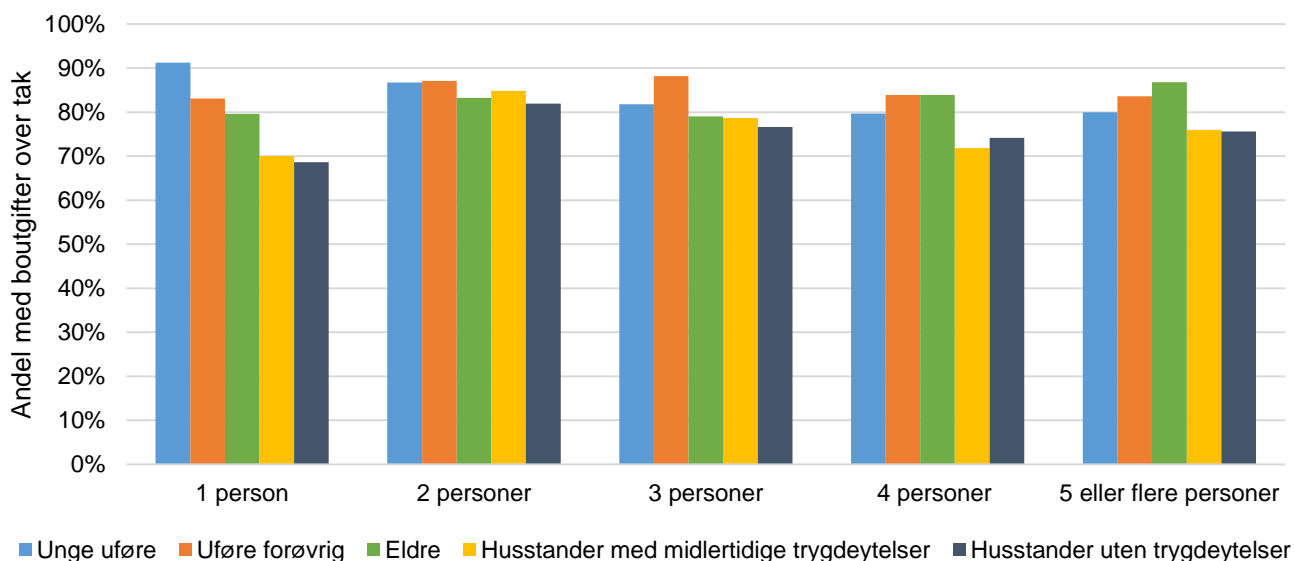
Kommunene utenom Oslo har en høyere andel uføremottakere, og spesielt unge uføre, med boutgifter over tak enn Oslo, mens andelen er lavere for husstander med midlertidige eller uten trygdeytelser.

Figur 75: Andel med boutgifter over tak i februar 2019, etter kommune- og brukergruppe

Uføremottakere, og spesielt unge uføre, har også en høyere andel med boutgifter over tak i én-personshusholdninger enn andre brukergupper. Spesielt bostøttmottakere med midlertidige eller ingen trygdeytelser har en lavere andel med boutgifter over tak for én-personshusholdninger enn i husstander med flere personer.

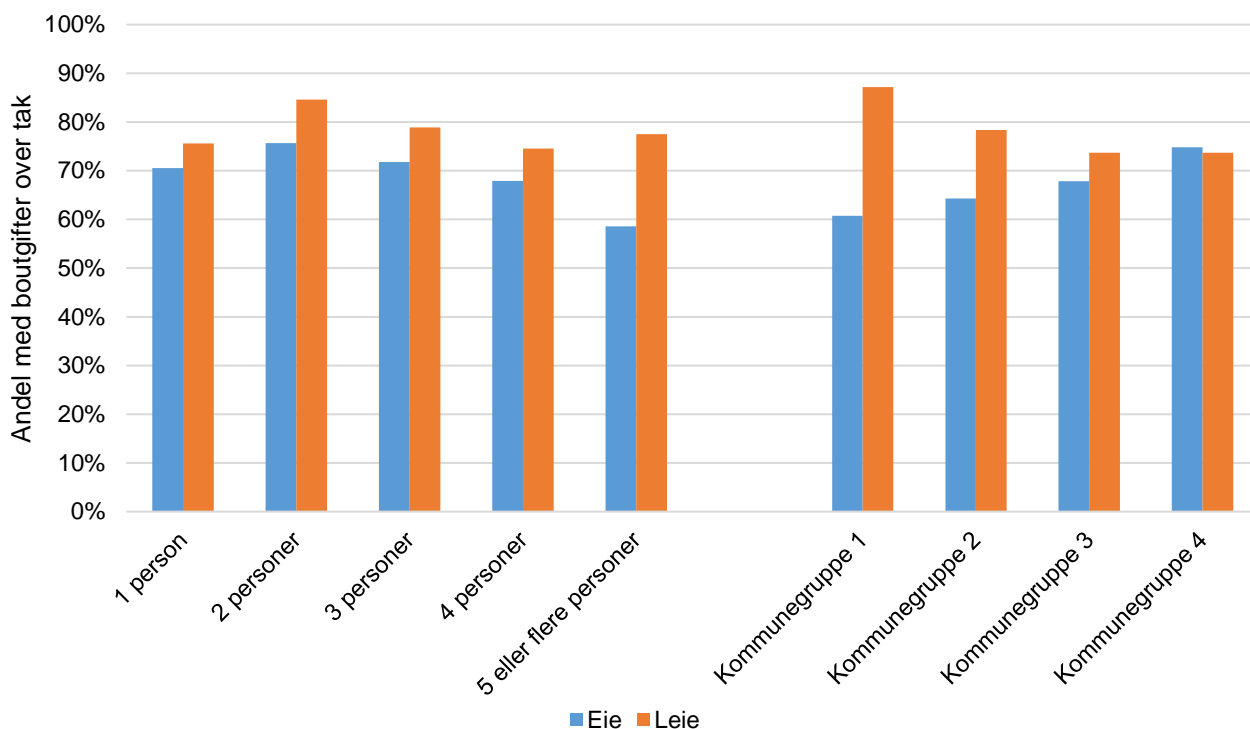
Figur 76: Andel med boutgifter over tak i februar 2019, etter brukergruppe og antall personer i husstanden

Det er ganske store forskjeller mellom personer som bor i egen eid bolig eller leiebolig. Personer som bor i en leid bolig har en høyere andel med boutgifter over tak for alle husstandsstørrelser og i alle kommunegrupper, unntatt i de mindre kommunene.

Størst forskjell i prosentpoeng er det for husstander med 5 eller flere i husstanden, og i Oslo. For de største husstandene er det 19 prosentpoengs forskjell i andel med boutgifter over tak, mens forskjellen er over 26 prosentpoeng mellom bostøttmottakere med boutgifter over tak i Oslo.

Figur 77: Andel med boutgifter over tak, februar 2019, fordelt på bolig som eies og som leies, etter antall husstandsmedlemmer og kommunegruppe

Som vist i tabell 29 er det også ganske store forskjeller mellom ulike disposisjonsformer, men flere har svært få mottakere, og andelen påvirkes dersom det er grunnleggende skjevheter i utvalget.

Tabell 29: Andel med boutgifter over tak i februar 2019, etter disposisjonsform

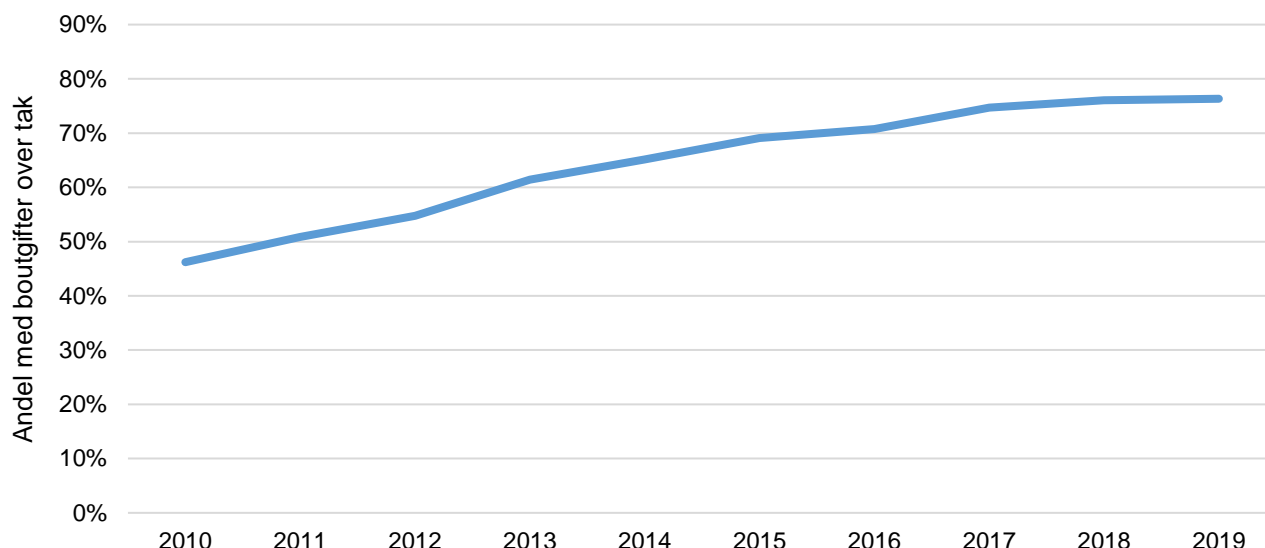
	Andel husstander med boutgifter over tak
Eie	71 %
Aksjeleilighet*	70 %
Borettslag	71 %
Obligasjonsleilighet*	88 %
Sameie	65 %
Selveier	73 %
Leie	77 %
Godkjent privat bokollektiv	21 %
Kommunal	80 %
Kommunalt disponert bofellesskap	51 %
Privat	78 %

*Få mottakere i gruppen

Utvikling over tid

Andelen med boutgifter over tak har økt hvert år siden 2010. I februar 2010 var andelen med boutgifter over tak på 46 prosent, mens samme måned i 2019 var andelen altså på 76 prosent. En økning på 30 prosentpoeng.

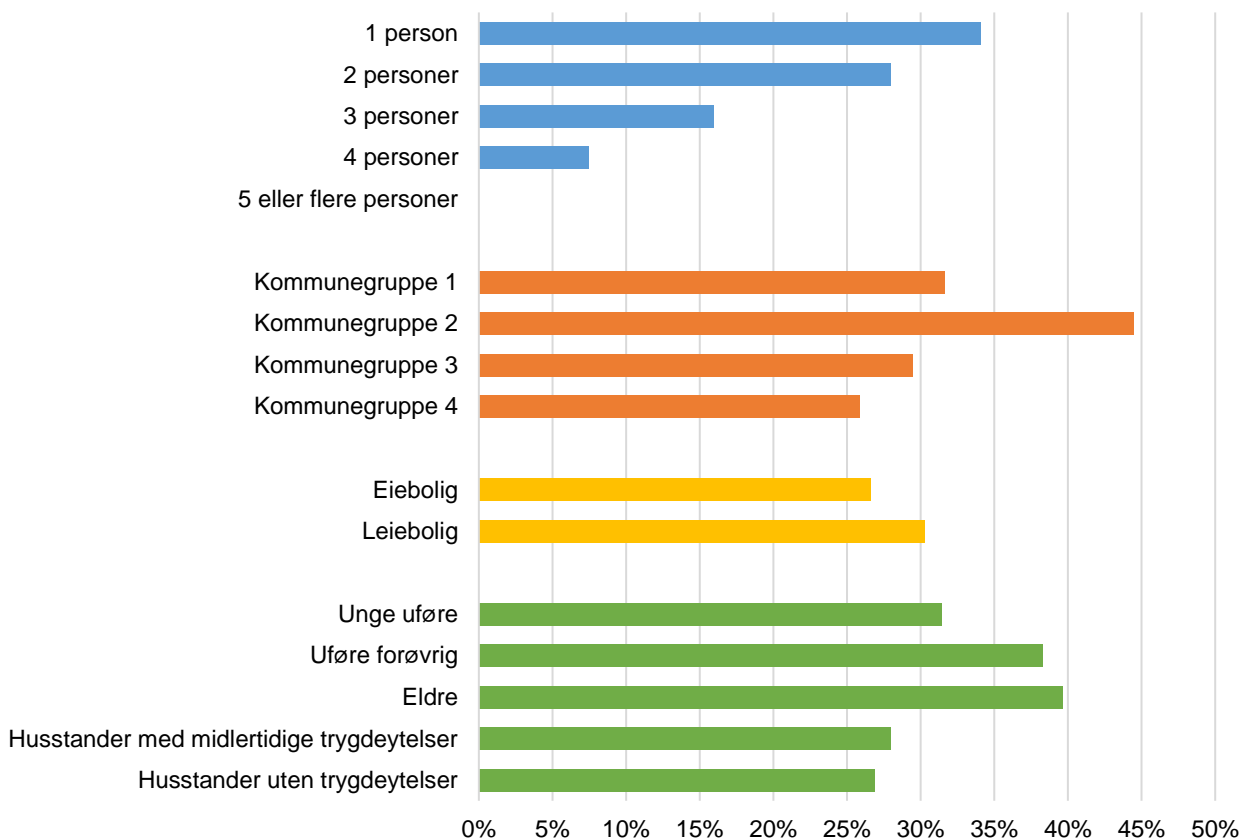
Figur 78: Andel med boutgifter over tak, februar termin (2010-2019)

Sammenlikner vi utviklingen, målt som differanse i andel med boutgifter over tak, så er det noen tydelige forskjeller fra februar 2010 i forhold til februar 2019.

- Husstandene med færrest personer har fått en høyere andel med boutgifter over tak
- Alle kommunegruppene har fått en økning i andelen, men økningen har vært størst for de største byene utenom Oslo. Disse byene har 18 prosentpoeng større økning i bostøttemottakere med boutgifter over tak enn de mindre kommunene.
- Uføre for øvrig og eldre har hatt en høyere vekst enn de øvrige brukergruppene, noe som må sees i sammenheng med at disse gruppene har høyest andel enslige

Figur 79: Endring i andel med boutgifter over tak fra februar 2010 til februar 2019, etter husstandsstørrelse, kommunegruppe, disposisjonsform og brukergruppe

Boutgiftstaket opp mot reelle boutgifter

Bostøttemottakerne i februar hadde i gjennomsnitt kr 17 300 høyere årlige boutgifter enn gjeldende boutgiftstak. Bostøttemottakere med boutgifter over tak lå i gjennomsnitt kr 26 100 over taket, mens de ¼ av mottakerne som har boutgifter under taket, ligger i gjennomsnitt kr 11 100 under gjeldende boutgiftstak.

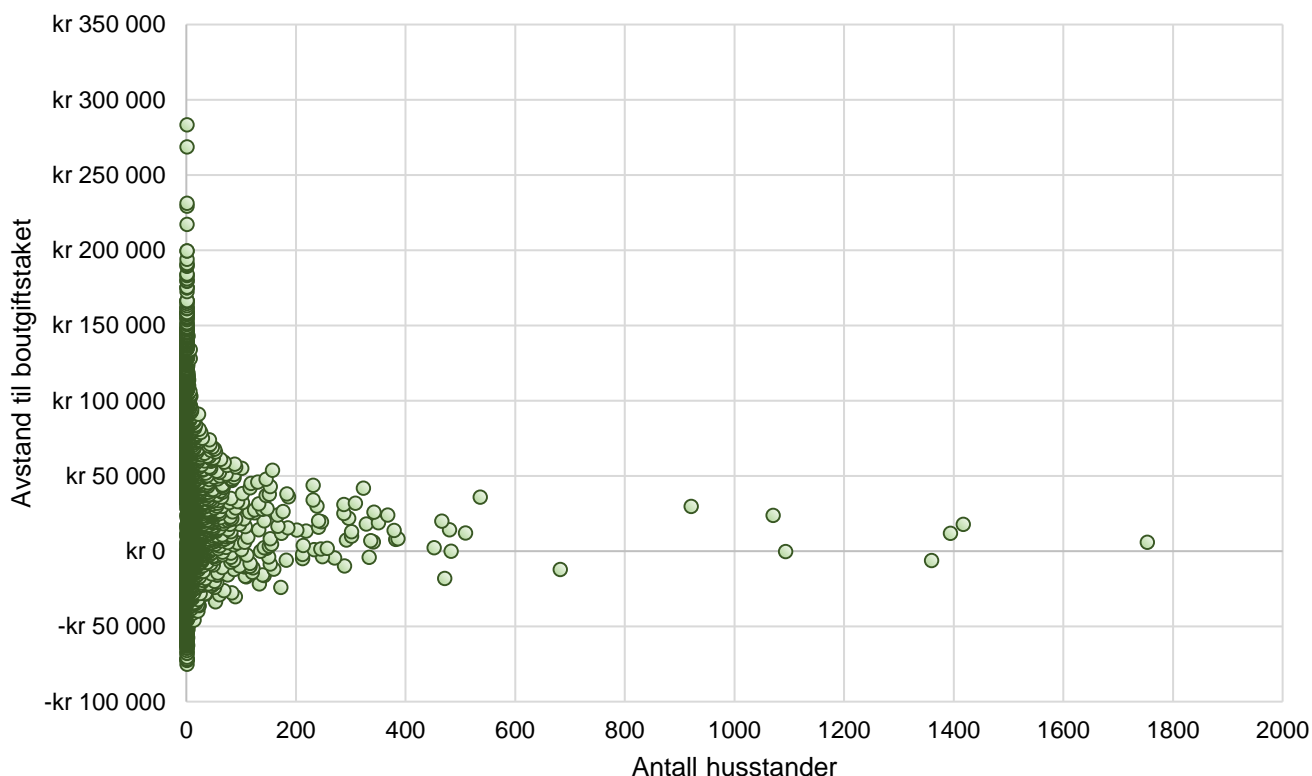
Tabell 30: Differanse til gjeldende boutgiftstak i februar 2019, gjennomsnitt per måned og år, etter hvorvidt mottaker har boutgifter over eller under boutgiftstak

	Gjennomsnitt per måned	Gjennomsnitt per år
Totalt	kr 1 445	kr 17 340
Over tak	kr 2 179	kr 26 148
Under tak	-kr 924	-kr 11 088

I figuren er bostøttemottakere i februar 2019 plottet etter hvor stor avstand det er mellom husstandens reelle boutgifter over boutgiftstaket. Eksempelvis vil mottakere som har boutgifter som akkurat er på samme størrelse som gjeldende boutgiftstak få verdien 0 på y-aksen. Desto flere som har lik avstand til boutgiftstaket, jo lenger til høyre på x-aksen vil punktet være.

Mange av mottakerne ligger nærme boutgiftstakene, men spesielt for de som har boutgifter over tak er det større spredning. Over 8 000 mottakere har boutgifter minimum kr 50 000 over tak, mens bare 85 mottakere har boutgifter kr 50 000 eller mer under tak.

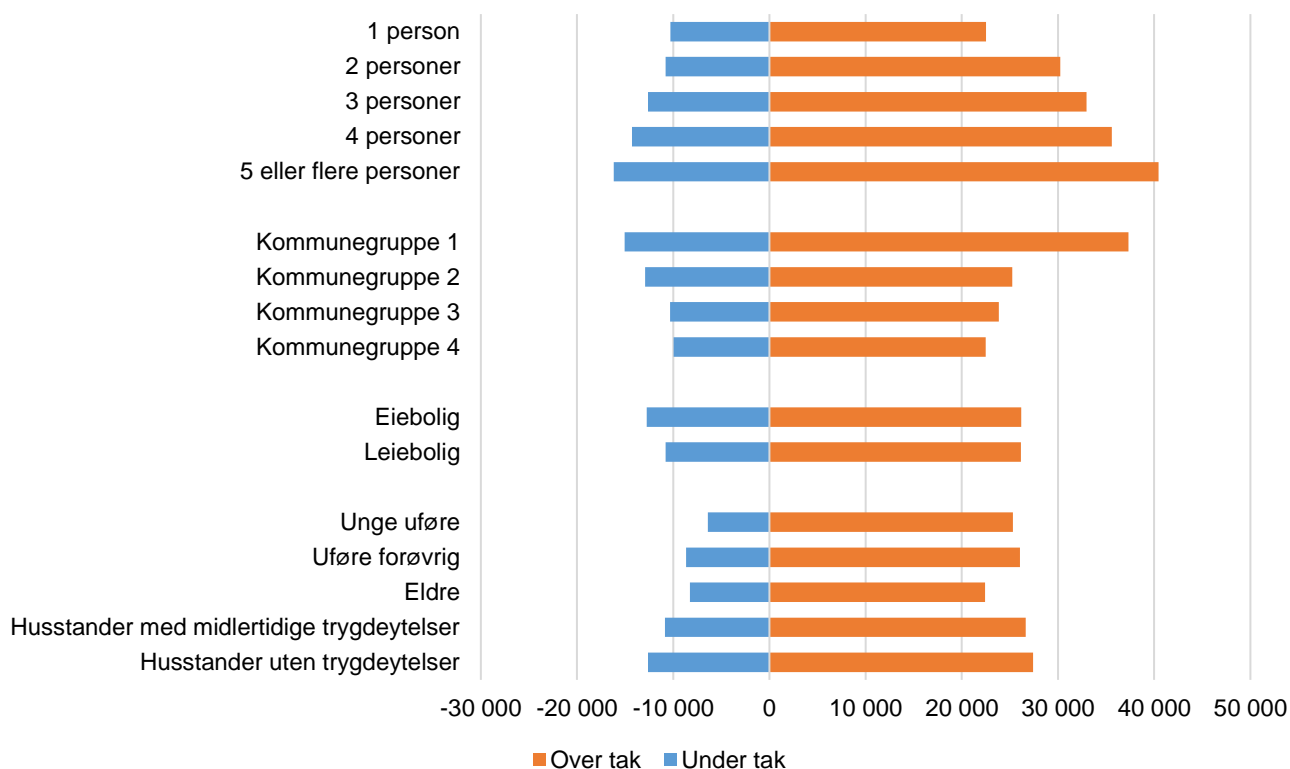
Figur 80: Bostøttemottakeres avstand til boutgiftstaket (årlige boutgifter), februar 2019

Dersom vi ser nærmere på hvordan gjennomsnittet fordeler seg etter ulike kjennetegn ved bostøttemottakerne, er det noen trekk som kommer tydelig frem:

- Større differanse i gjennomsnitt for store husholdninger og mottakere i Oslo
- Lavest differanse i gjennomsnitt for enslige mottakere og i små kommuner
- Ganske lik differanse for ulike disposisjonsformer og inntektstypogrupper

Figur 81: Gjennomsnittlig avstand til boutgiftstaket februar 2019, fordelt på om mottaker har boutgifter over/under tak, etter husstandsstørrelse, kommunegruppe, disposisjonsform og brukergruppe

Utvikling over tid

Utviklingen man så siden 2010 for andelen med boutgifter over tak gjenspeiles også i avstanden til boutgiftstaket for hver enkelt husstand.

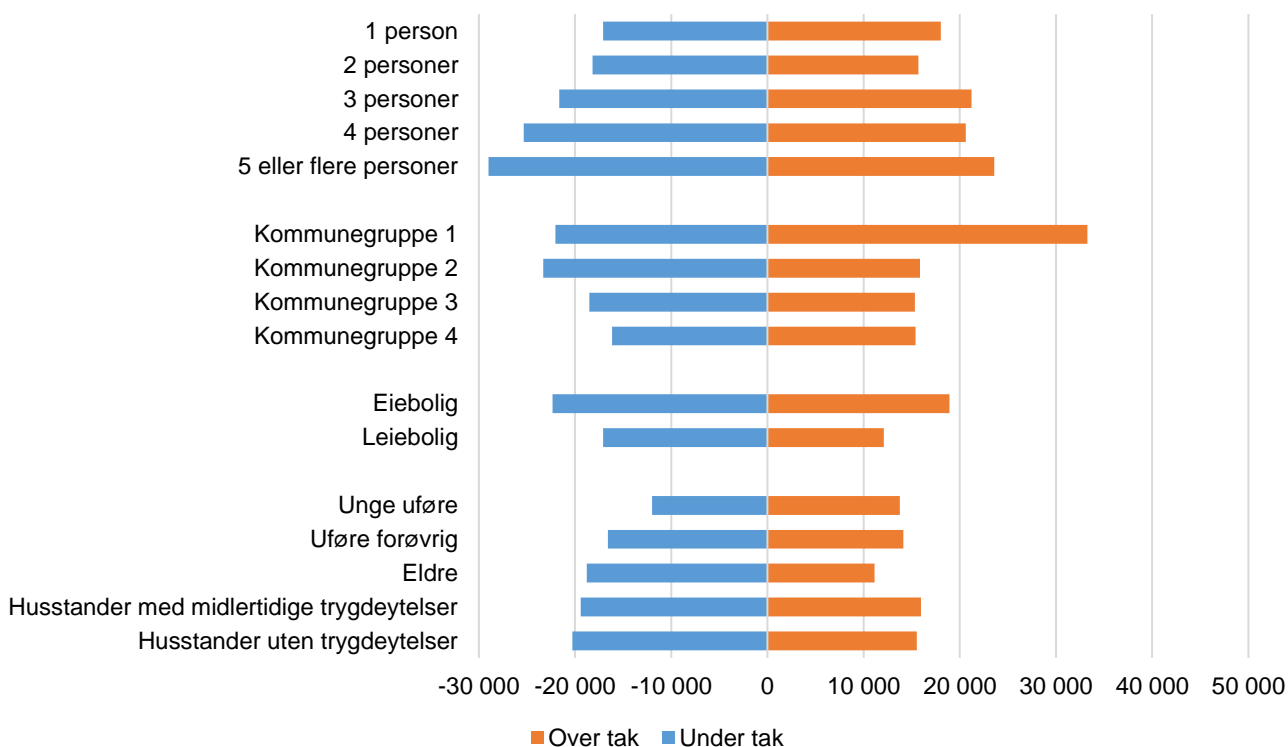
Fra å ligge gjennomsnittlig kr 8 016 *under* taket i årlige boutgifter i februar 2010, lå man i februar 2019 altså i gjennomsnitt kr 17 340 over boutgiftstaket.

Figur 31: Differanse til gjeldende boutgiftstak i februar 2010, gjennomsnitt per måned og år, etter hvorvidt mottaker har boutgifter over eller under boutgiftstak

	Gjennomsnitt per måned	Gjennomsnitt per år
Totalt	-kr 668	-kr 8 016
Over tak	kr 701	kr 8 412
Under tak	-kr 1 844	-kr 22 128

Om vi sammenlikner med figur 81 og 82, så ser vi at gjennomsnittet, fordelt etter ulike kjennetegn, var jevnere fordelt i februar 2010 mellom mottakerne med boutgifter over og under gjeldende boutgiftstak. Gjennomsnittet for alle mottakere lå i februar 2010 under boutgiftstaket.

Figur 82: Gjennomsnittlig avstand til boutgiftstaket februar 2010, fordelt på om mottaker har boutgifter over/under tak, etter husstandsstørrelse, kommunegruppe, disposisjonsform og brukergruppe

Inntekter og egenandel

Hvor mye av boutgiftene hver enkelt husstand er ment å skulle dekke selv, beregnes ved hjelp av tre komponenter¹⁶:

- En minste egenandel som blir tillagt alle søkere – uansett inntekt. Per 1.1.2019: kr 20 296
- En «lineær egenandel» som øker lineært for husstander med inntekt over innslagspunktet for lineær egenandel. Per 1.1.2019: kr 100 065
- En «progressiv egenandel» som øker progressivt for husstander med inntekt over innslagspunktet for progressiv egenandel. Per 1.1.2019: kr 176 203 / kr 219 709 (unge uføre)

En økning i minste egenandel vil altså gi en høyere egenandel, mens en økning i grenseverdien på de to andre komponentene vil redusere egenandelen.

Tabellen nedenfor viser hvordan minste egenandel og grenseverdiene for lineær og progressiv egenandel¹⁷, har endret seg i prosent år for år (februar-termin) siden 2010, som er første måned som denne rapporten ser på.

- Minste egenandel økte mye fra 2011 til 2013, men ble så ikke justert igjen før i juli 2016.
- Den lineære grenseverdien stod stille frem til juli 2016
- Den progressive grenseverdien økte i perioden 2011-2014, men deretter ingen økning før juli 2016.

¹⁶ Se kapittel 2, delkapittel «Egenandel», for mer detaljert forklaring av beregningen

¹⁷ Fra og med 2017 ble også prosentsatsene knyttet til lineær og progressiv egenandel justert, i tillegg til trinnsatsen for den progressive egenandelen.

Tabell 32: Årlig vekst for satsene knyttet til egenandelsberegningen, per februar 2010*-2019

Regelverk	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Minste egenandel	11 %	7 %	6 %	0 %	0 %	0 %	2 %	3 %	2 %
Innslagspunkt – lineær egenandel	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %	6 %	3 %	2 %
Innslagspunkt – progressiv egenandel	8 %	5 %	5 %	3 %	0 %	0 %	4 %	3 %	2 %
Innslagspunkt – progressiv egenandel**	5 %	4 %	4 %	4 %	0 %	0 %	4 %	3 %	2 %

*Første endring blir dermed fra februar 2010 til februar 2011

**Innslagspunkt for husstander med ung ufør mottaker

I gjennomsnitt fikk bostøttemottakerne i februar 2019 tillagt en egenandel på kr 35 208 ved beregningen av bostøtte. I gjennomsnitt utgjorde egenandelen 45 prosent av husstandens skattepliktige inntekt¹⁸.

Nøkkeltall for februar 2019:

- Gjennomsnittlig egenandel: **kr 35 208**
- Gjennomsnittlig egenandel som andel av inntekten: **45 %**

Ser vi på forskjellene i egenandel med bakgrunn i ulike kjennetegn ved mottakerne, kan man blant annet observere at husstander med faste eller midlertidige trygdeytelser har lavere gjennomsnittlige egenandel. Som det ble vist i kapittel 5 er den store andelen av mottakere med lave inntekter i disse brukergruppene, og spesielt blant mottakere uten trygdeytelser. En høy andel av husstandene i denne gruppen har så lav, eller ingen, skattepliktig inntekt at det kun er minste egenandel som blir lagt til i bostøtteberegningen.

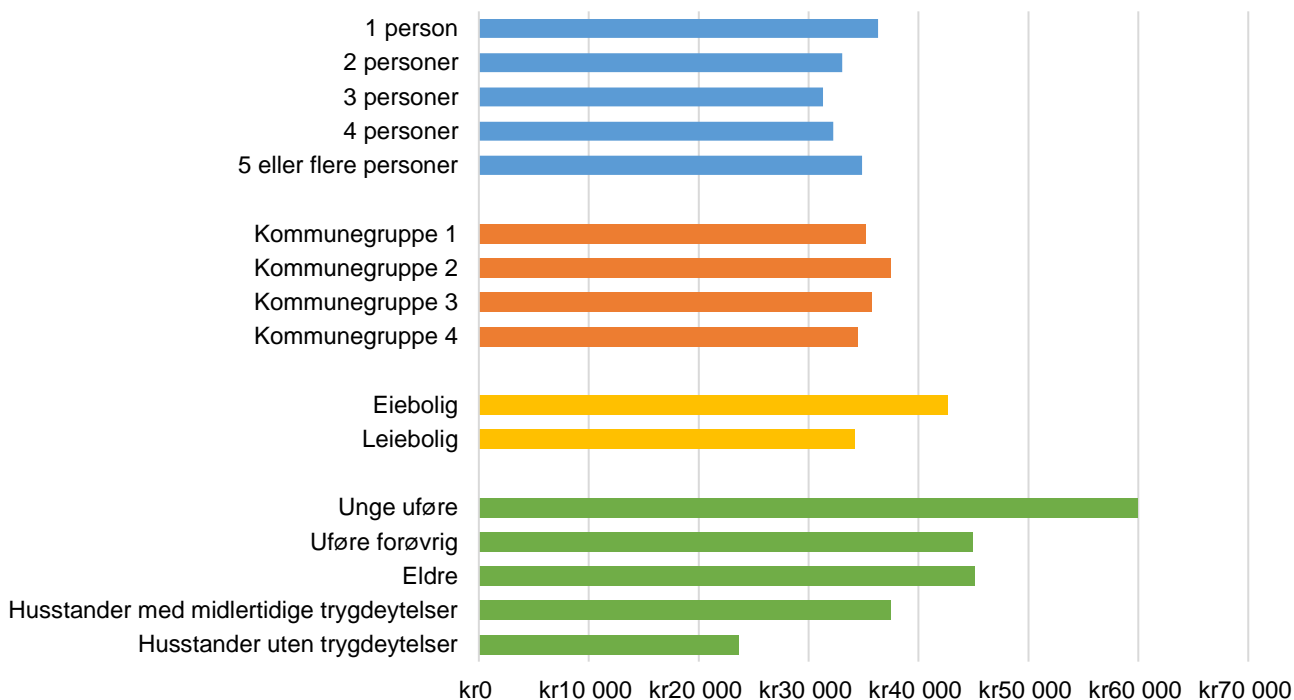
Dette vil også forklare mye av differansen for blant annet husstandsstørrelse, kommunegruppe og disposisjonsform. Høyere andel mottakere med svært lave inntekter vil påvirke gjennomsnittlig egenandel.

Ellers har husstander med en ung ufør en gunstigere beregning av egenandel, noe som gir utslag i at flere mottakere med høy egenandel sett opp mot de andre gruppene.

¹⁸ For husstander med 0 i skattepliktig inntekt vil denne beregningen være ugyldig. Derfor er husstander som har høyere egenandel enn skattepliktig inntekt satt til 1 – altså at hele egenandelen tar hele inntekten.

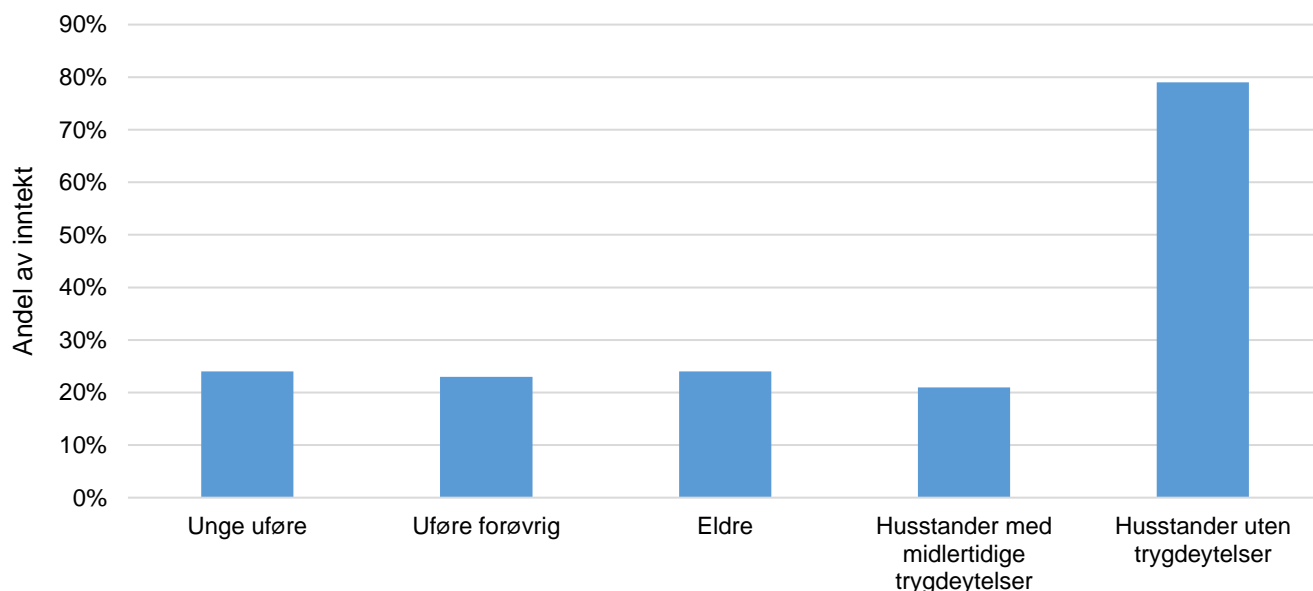
Husstander med flere enn én person vil også få omreknet inntekten sin før beregning av bostøtte, ref. regelverket som beskrives i kapittel 2. Den omregnede inntekten som brukes i beregningen er dermed lavere enn den samlede inntekten som egenandelen måles opp mot.

Figur 83: Gjennomsnittlig beregnet egenandel februar 2019, etter antall husstandsmedlemmer, kommunegruppe, disposisjonsform og brukergruppe

Dette vises også godt gjennom å se på hvor stor andel av inntekten egenandelen beregnes til å være. For alle mottakere er gjennomsnittet 45 prosent. Gjennomsnittstallet blir trukket opp av husstander uten trygdeytelser. Alle andre inntektstypengrupper ligger rett i overkant av 20 prosent i gjennomsnittlig egenandel.

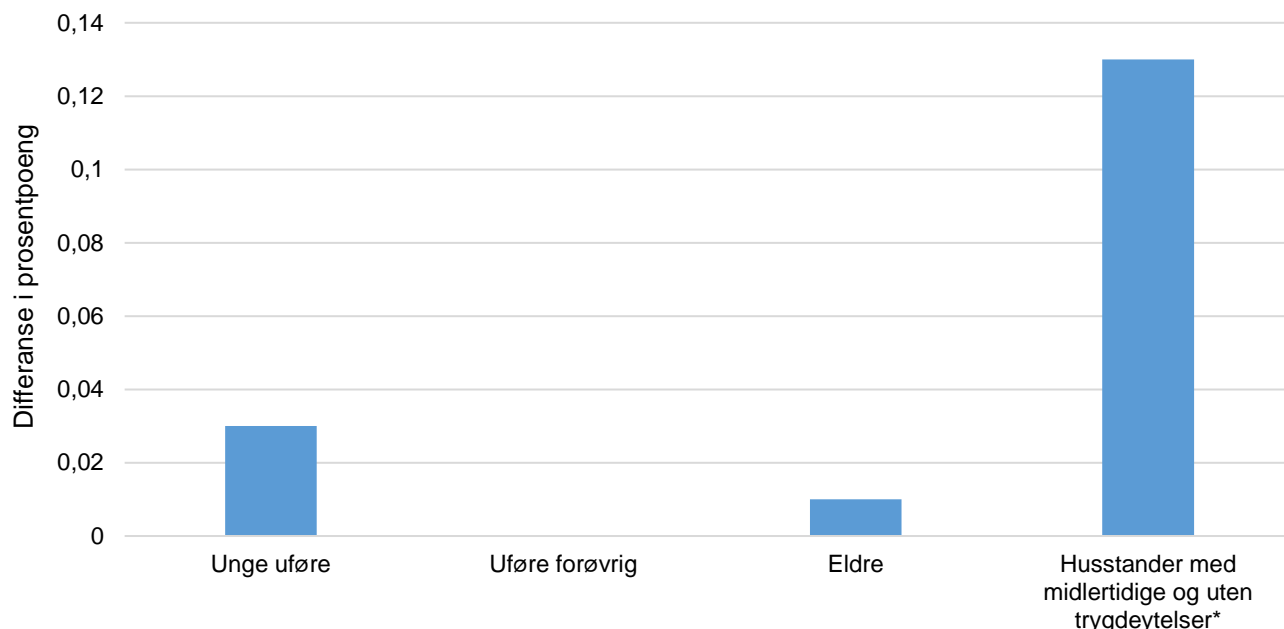
Figur 84: Gjennomsnittlig egenandel som i prosent av inntekt i februar 2019, etter brukergruppe

Fra februar 2010 til februar 2019 har gjennomsnittlig egenandel økt med kr 1 500. Sett i sammenheng med mottakernes nominelle gjennomsnittsinntekt har egenandelen økt med 22 prosentpoeng, fra en gjennomsnittlig egenandel i prosent av inntekt på 23 prosent i februar 2010 til den gjennomsnittlige egenandelen på 45 prosent i februar 2019.

Andelen egenandel utgjør av mottakers inntekt har økt for de fleste typer kjennetegn av bostøttmottakere, noe som i hovedsak henger sammen med økende andel mottakere med svært lav inntekt. Dette kommer tydelig frem i figur 85. Det har i liten grad vært en endring blant mottakerne med faste trygdeytelser, mens det har vært en økning på 13 prosentpoeng blant de med midlertidige eller uten trygdeytelser fra 2010 til 2019.

Figur 85: Endring i gjennomsnittlig egenandel som i prosent av inntekt mellom februar 2019 og februar 2010, etter brukergruppe

*På grunn av brudd i tidsserien fra og med 2017 er brukergruppene med midlertidige og uten trygdeytelser slått sammen

Minste, lineær og progressiv egenandel

Utviklingen i egenandel er knyttet til mottakernes inntekt og til hver av de tre komponentene som definerer hvor mye egenandel husstanden skal dekke selv. I februar 2019 fikk altså i overkant av 30 000 mottakere kun lagt til grunn minste egenandel, mens 2/3 av mottakerne også var over grensen for den lineære egenandelen. Av disse hadde nesten 50 000 bostøttmottakere også inntekter over grensen for den progressive delen av egenandelsberegningen.

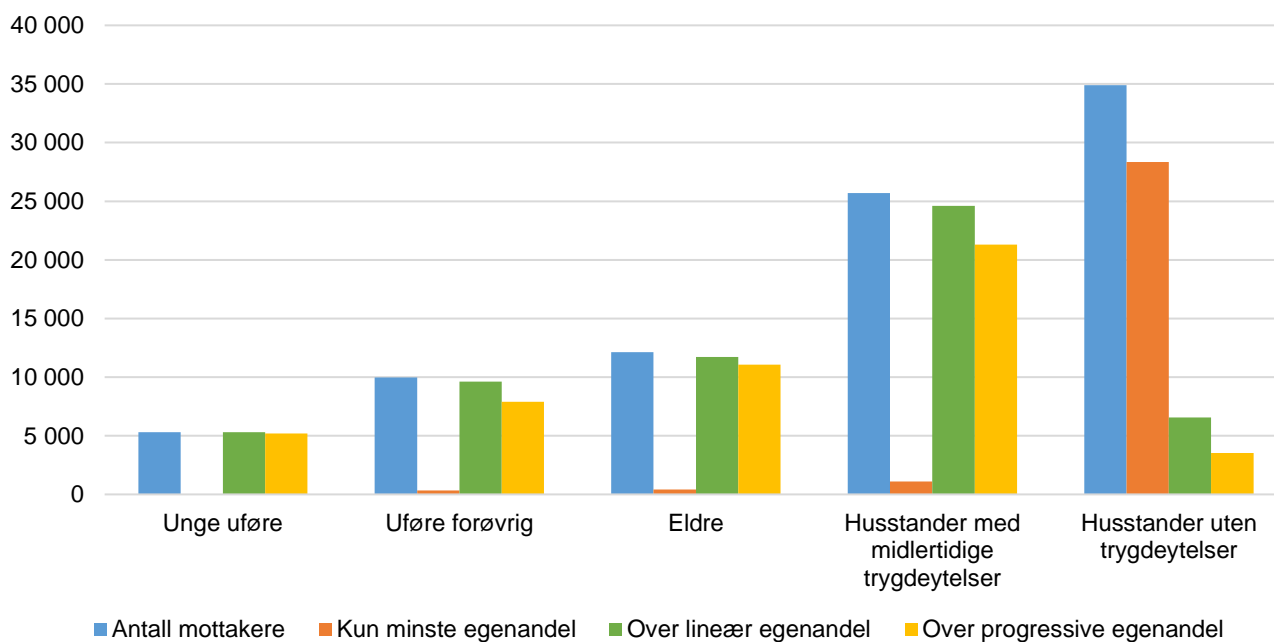
Tabell 33: Antall bostøttmottakere i februar 2019, etter hvilke ledd av egenandelsberegningen de fikk lagt til grunn

	Antall husstander
Totalt	88 012
Kun minste egenandel	30 180
Over grense for lineær egenandel	57 832
<i>Herav over grense for progressiv egenandel</i>	<i>49 018</i>

Ser vi det i sammenheng med mottakernes inntektstype blir det tydelig at det også her er store forskjeller mellom mottakerne. For de med faste trygdeytelser har de aller fleste inntekt som gjør at de treffer alle tre komponentene i egenandelsberegningen. Dette gjelder også for de med midlertidige ytelser, men her er andelen som også er over grensen for det progressive leddet noe lavere.

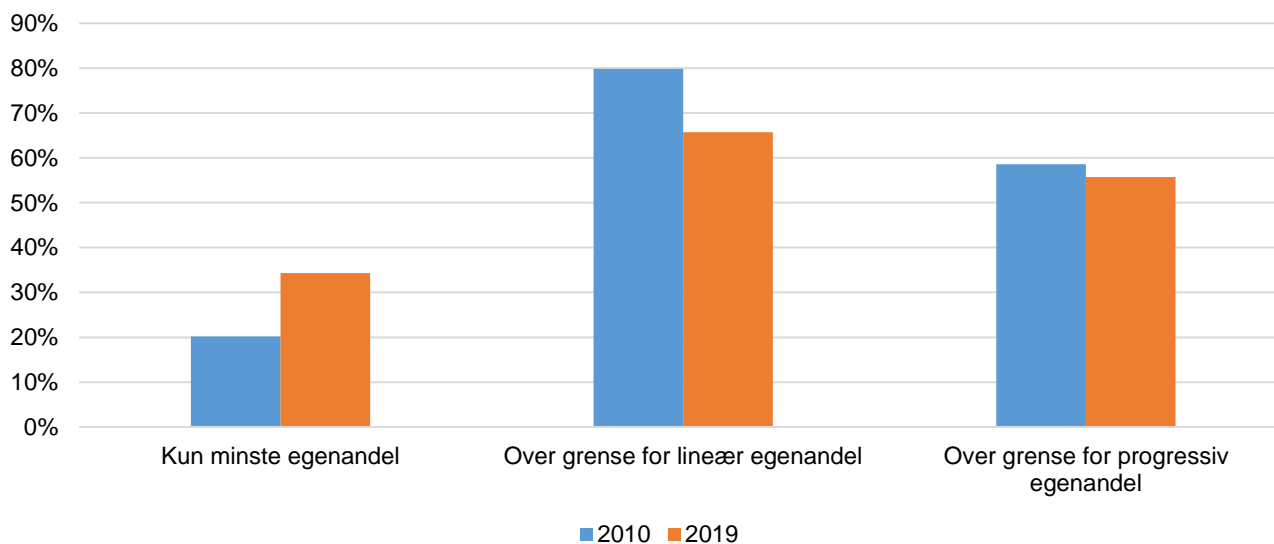
For husstander uten trygdeytelser har derimot over 80 prosent av mottakerne kun minste egenandel. Bare om lag 3 500 av de nesten 35 000 mottakerne i denne gruppen har inntekt høy nok til å få tillagt egenandel som følge av det progressive leddet i beregningen.

Figur 86: Antall bostøttemottakere i februar 2019, etter hvilke ledd av egenandelsberegningen de fikk lagt til grunn, etter brukergruppe

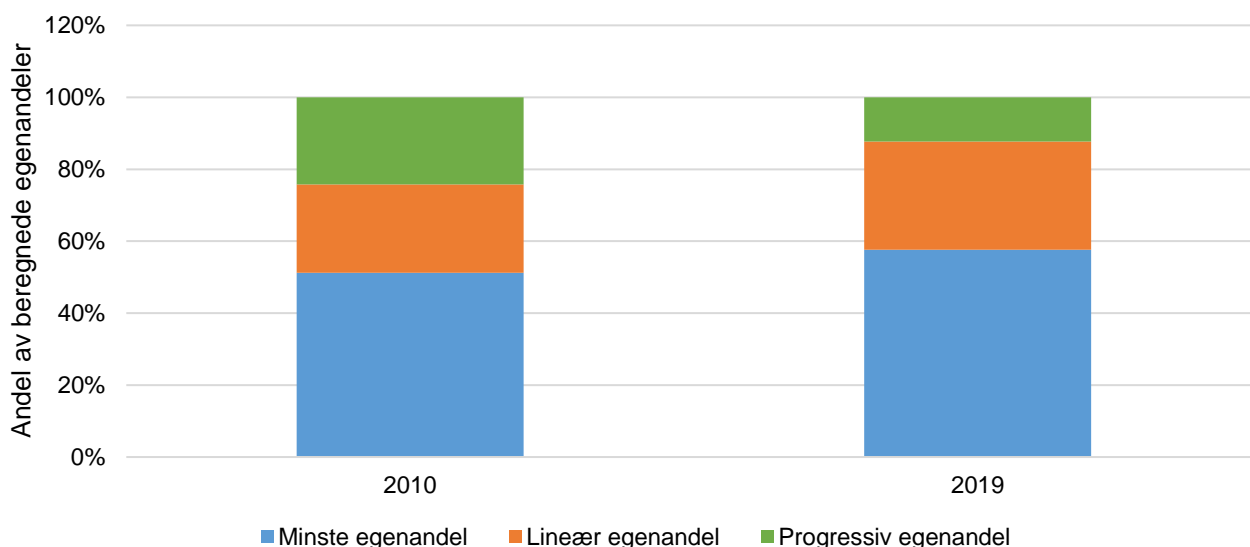
Andelen mottakere som kun har minste egenandel har økt med 34 prosent fra februar 2010 til februar 2019, noe som henger sammen med den økende andelen i gruppen uten trygdeytelser med svært lav inntekt. Andelen med inntekt over grensen for den progressiv har holdt seg omtrent på samme nivå, noe som skyldes at en høyere andel av mottakerne med faste trygdeytelser har inntekt over denne grensen i februar 2019.

Figur 87: Andel av bostøttemottakerne etter hvilke komponenter i egenandelsberegningen de fikk lagt til grunn, februar 2010 og februar 2019

Dersom man ser på utviklingen etter hvor mye av bostøttemottakernes beregnede egenandel som hvert av komponentene står for, ser man at minste egenandel og den lineære komponenten øker. Færre mottakere med inntekter over grensen for den progressive komponenten gjør at den totale andelen denne komponenten står for, har falt fra 24 prosent i februar 2010 til 12 prosent i februar 2019.

Figur 88: Andel av beregnet egenandel for hver av egenandelskomponentene, februar 2010 og februar 2019

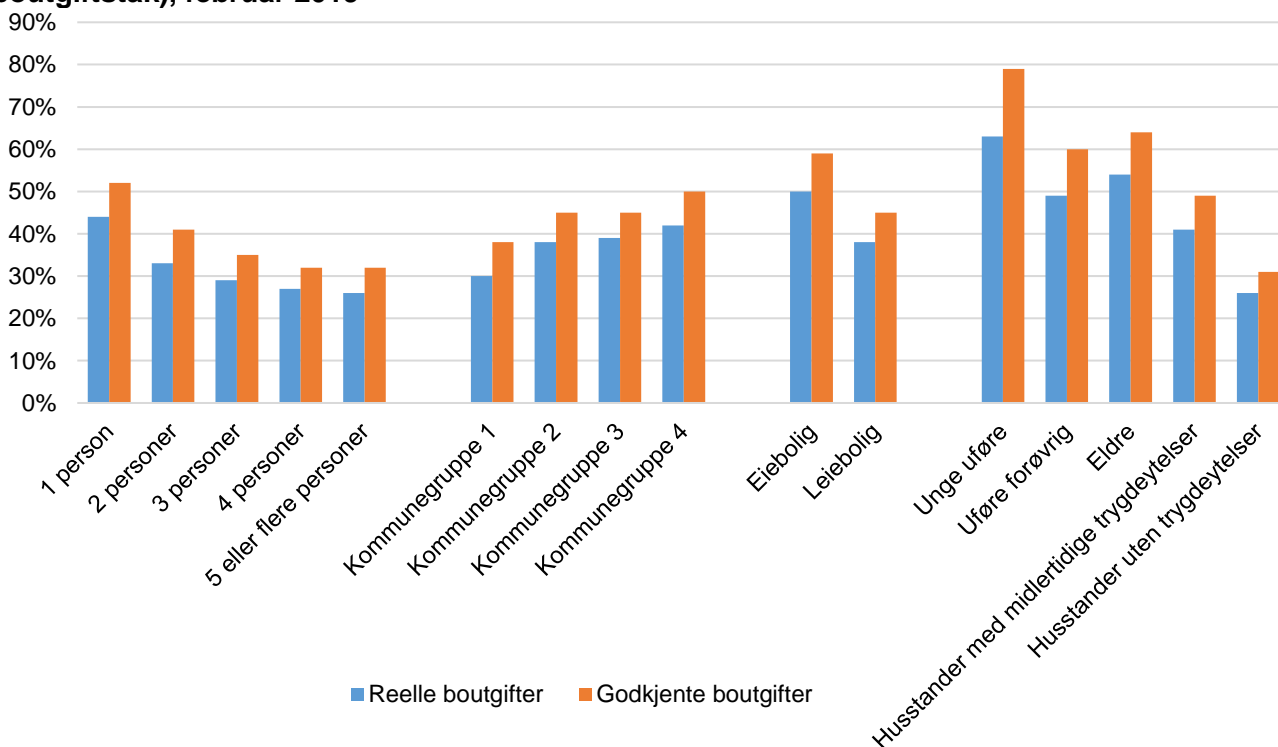

Egenandel, reelle og godkjente boutgifter

Andelen av boutgiftene¹⁹ husstanden selv dekker gjennom egenandelen er svært varierende for ulike bostøttemottakere. Også her slår effekten av mottakere med svært lav inntekt, og dermed lav egenandel, inn. Grupper som har stor andel med liten egenandel ligger jevnt over lavere i hvor mye egenandelen dekker av boutgiftene.

I tillegg ser man at der det er dyrere bo (kommunegruppe 1) er dekningsgraden lavere enn i relativt sett billigere kommuner (kommunegruppe 4).

Figur 89: Andel egenandel i prosent av boutgifter, reelle og godkjente (boutgifter opp til boutgiftstak), februar 2019

¹⁹ I dette kapittelet skiller vi mellom reelle (husstandens totale boutgifter, uavhengig av boutgiftstak) og godkjente boutgifter (husstandens boutgifter, men ikke høyere enn husstandens boutgiftstak).

Siden 2010 har andel egenandel av boutgifter blitt redusert for både reelle og godkjente boutgifter. I 2010 dekket egenandelen 47 prosent av de reelle boutgiftene og 51 prosent av de godkjente boutgiftene. Man ser trolig to effekter:

- En større andel har kun minste egenandel
- Økte boutgifter, og spesielt boutgifter man ikke får dekket ved beregningen av bostøtte

Konsekvenser av endringer

Gjennomgangen av dagens bostøttlemottakere, og utviklingen av mottakerne over tid, viser noen klare trekk.

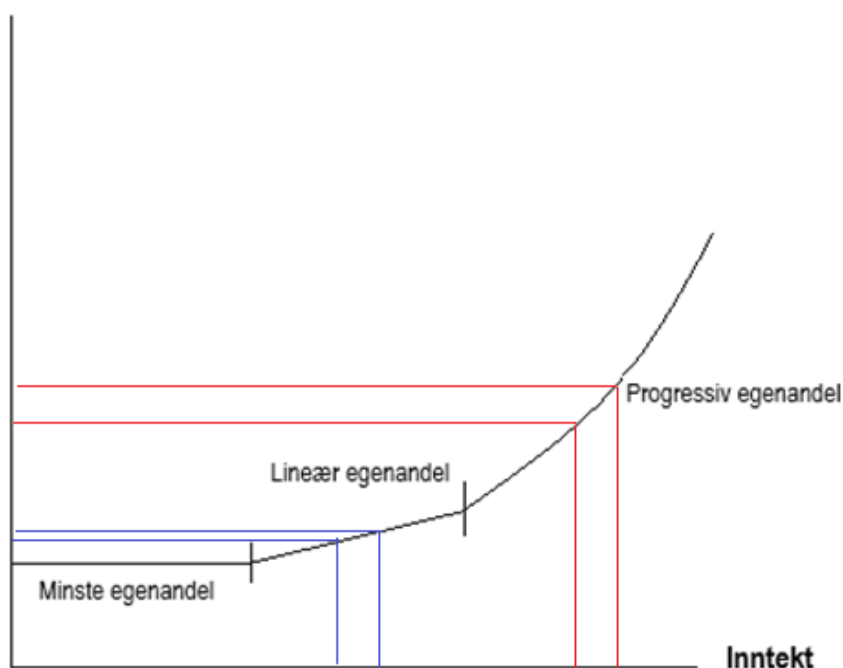
- Det blir færre mottakere, spesielt blir blant mottakere med faste trygdeytelser
 - Antallet enslige i bostøtteordningen blir dermed redusert
- Det blir flere mottakere i gruppen uten trygdeytelser, ofte med svært lav eller ingen inntekt
 - Disse mottakerne har en høyere andel husstander med mer enn én person og barnefamilier, som også treffes av endringene i boutgiftstak for flerpersonshusholdninger

Forskjellen på disse mottakernes inntektsstørrelse gjør at det er stor forskjell på hvor følsom deres egenandel er for endringer, både i egen inntekt og i regelverk. Som man ser av figuren under vil en husstand (markert i blått) med inntekt under innslagspunktet for den progressive egenandelen, få liten endring i egenandel ved en inntektsøkning. Mottakere med inntekt under innslagspunktet for lineær egenandel vil kun få lagt til grunn en minste egenandel, og får ingen endring i egenandel ved inntektsøkning til og med innslagspunktet for lineær egenandel.

De fleste husstandene med faste trygdeytelser har derimot inntekt over denne grensen, og vil dermed få relativt sett store endringer i egenandel ved endring i inntekt (markert i rødt). Jo lengre fra grenseverdien inntekten er, jo brattere er kurven, og dermed også størrelsen på endring i egenandel ved inntektsendring.

Figur 90: Forholdet mellom egenandel og inntekt, konsekvenser av endringer i inntekt

Egenandel

Bostøttemottakerne med inntekter over den grensen for den progressive egenandelen er altså mer følsomme for forholdet mellom egen inntektsutvikling og endring i satsene for beregning av egenandel.

Dette må i tillegg sees opp mot mottakernes boutgifter. Andelen med boutgifter over boutgiftstak har økt betraktelig siden 2010. Det betyr at:

- Flere mottakere med boutgifter over tak betyr at økte boutgifter for en stor andel av mottakerne ikke vil påvirke beregningen av bostøtte
- Endringer i satsene for godkjente boutgifter treffer de alle fleste mottakere, og med full effekt; det vil si at hele økningen inngår i beregningen.

For mottakere med høy inntekt og høy egenandel, så vil det i mange tilfeller være en forutsetning at man har maksimert egne boutgifter sett opp mot boutgiftstaket, for at man skal være berettiget bostøtte. Eksempelvis er de med høyest gjennomsnittlig egenandel, unge uføre, de med høyest andel boutgifter over tak. Mottakere med lav egenandel, som det er mange av i gruppen uten trygdeytelser, kan være berettiget bostøtte også med vesentlige lavere boutgifter.

Husstander med svært lav inntekt og boutgifter over tak vil dermed få mer i bostøtte ved endringer i satsene, for eksempel gjennom årlig prisjustering, dersom økningen i boutgiftstakene er høyere enn økningen i minste egenandel. Per februar 2019 lå minste egenandel på kr 20 296, og minste mulige boutgiftstak (én person, kommunegruppe 4) på kr 66 144. En prosentvis lik økning gir en klart høyere økning i kronebeløp for det høyeste beløpet. Altså må den prosentvise økningen for satsene knyttet til egenandelsberegningen være betydelig høyere enn den prosentvise økningen knyttet til satsene for boutgifter for at mottakere med svært lav inntekt skal få mindre utbetalt bostøtte.

Antakeligvis er mottakere med svært lav inntekt også i større grad mottakere av ikke-skattepliktige ytelser, spesielt sosialhjelp, som er omtalt i delkapittelet med samme navn i kapittel 5.

Dette forklarer i stor grad hvorfor denne gruppen øker i bostøtten, mens det for mottakere med høyere inntekter er et mer følsomt regnestykke for forholdet mellom egne inntekter og boutgifter, og satsene for beregning av godkjente boutgifter og egenandel. Mange av disse mottakerne ligger dermed nær grense for minste utbetalte beløp.

Bostøttemottakere som er nære ved å falle ut av bostøtteordningen

Vi tar en nærmere titt på bostøttemottakere som er nære ved å falle ut av ordningen, her definert som husstander med under kr 1 000 utbetalt bostøtte i februar måned.

Totalt fikk 9 363 mottakere utbetalt under kr 1 000 i bostøtte i februar 2019. Dette utgjør 11 prosent av alle husstander som mottok bostøtte den måneden. Den største andelen ligger i det øverste intervallet mellom kr 750 og kr 999.

Tabell 34: Antall mottakere med utbetalt bostøtte mindre enn kr 1 000, februar 2019, etter intervaller av utbetalt beløp

Utbetalt bostøtte	Antall mottakere
kr 345 - kr 499	2 825
kr 500 - kr 749	2 662
kr 750 - kr 999	3 876

Dette er altså mottakere hvis status som bostøttemottaker er følsom selv for mindre endringer i inntekt, boutgifter og satser. Ser man dette i sammenheng med inntektsklyngene som er beskrevet for de ulike brukergruppene i kapittel 5 vil man se at mange av mottakerne som har lav utbetalt bostøtte er registrert med samme inntekt.

De to inntektene med flest observasjoner av mottakere med under kr 1 000 utbetalt, er de samme to det er klart flest av blant unge uføre mottakere. Hele 1 544 mottakere med inntekt på kr 241 780 ligger i kategorien mellom kr 345 og kr 499 i utbetalt bostøtte. De tre neste inntektene med flest observasjoner, som listet opp i tabell 35, er inntekter som det også var klynger blant bostøttemottakere som er alderspensjonister.

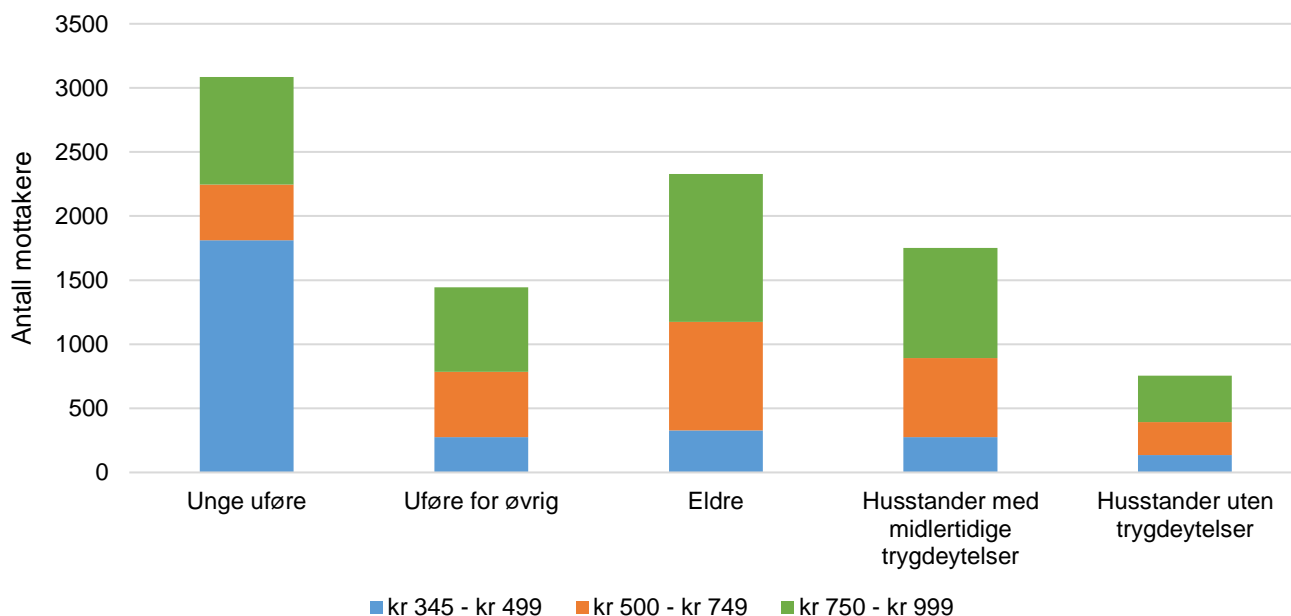
Tabell 35: Antall mottakere med utbetalt bostøtte mindre enn kr 1 000, februar 2019, de fem inntektsstørrelsene med flest observasjoner

Inntekt	Antall
Kr 241 780	1 908
Kr 251 920	520
Kr 196 401	406
Kr 194 196	336
Kr 193 764	311

Husstander med unge uføre har flest mottakere som er følsomme for mindre endringer, og generelt sett er det flest mottakere med faste eller midlertidige trygdeytelser som fikk utbetalt mindre enn kr 1 000 i februar 2019. Bare åtte prosent av de med så lav bostøtteutbetaling bor i en husstand som ikke mottar trygdeytelser.

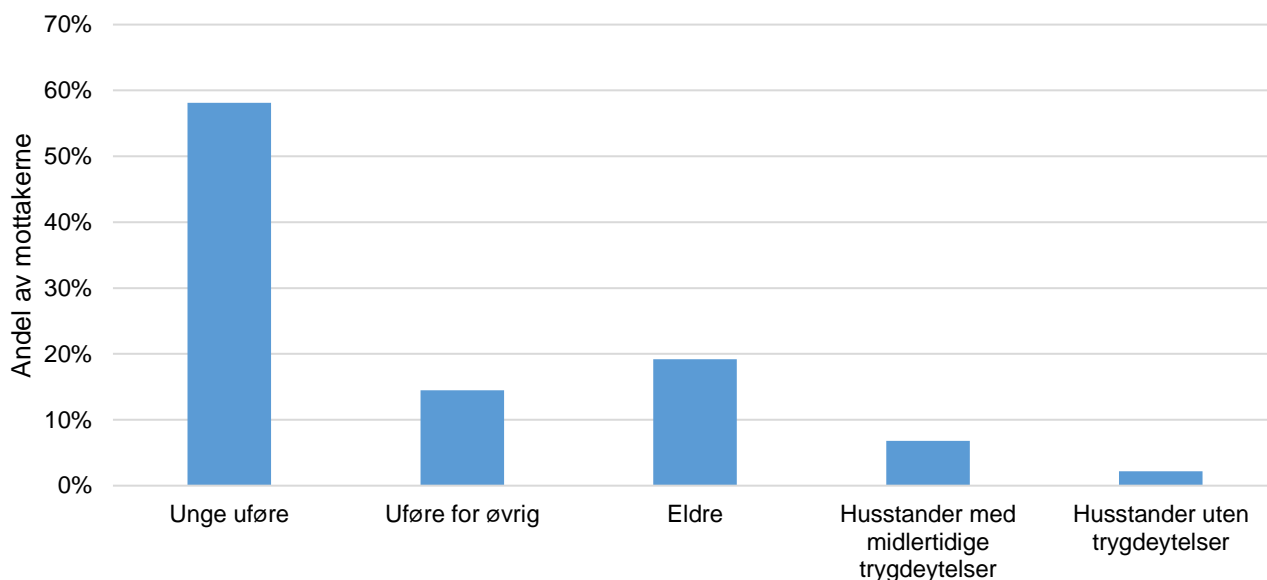
Verdt å merke seg er det at blant de unge uføre er spesielt mange som ligger i kategorien nærmest minste utbetalte bostøttebeløp. Hele 64 prosent av mottakerne i denne kategorien tilhører unge uføre mottakere.

Figur 91: Antall mottakere i februar 2019 med mindre enn kr 1 000 i utbetalt bostøtte, fordelt etter brukergruppe og utbetalingsstørrelse

Ser man hvor stor andel med ulike inntektstyper som ligger i gruppen med lav bostøtteutbetaling er det også her de unge uføre som skiller seg klart ut. Nesten 60 prosent av alle mottakerne i gruppen har under kr 1 000 utbetalt, mens bare to prosent av alle mottakere uten trygdeytelser har så lite utbetalt bostøtte.

Figur 92: Andel av brukergruppen med bostøtteutbetaling lavere enn kr 1 000 i februar 2019

For andre kjennetegn ved bostøttemottakere er det blant annet følgende som skiller seg ut for mottakere med svært lav bostøtteutbetaling:

- Flest fra kommunegruppe 4: 75 prosent av de med svært lav utbetalt bostøtte bor i denne kommunegruppen
- Flest enslige: 89 prosent av de med svært lav bostøtteutbetaling er enslige bostøttmottakere
- Høyere andel (27 prosent) i en eierbolig sammenliknet med bostøttmottakere totalt

7. Årsaker til nedgang i antall bostøttemottakere

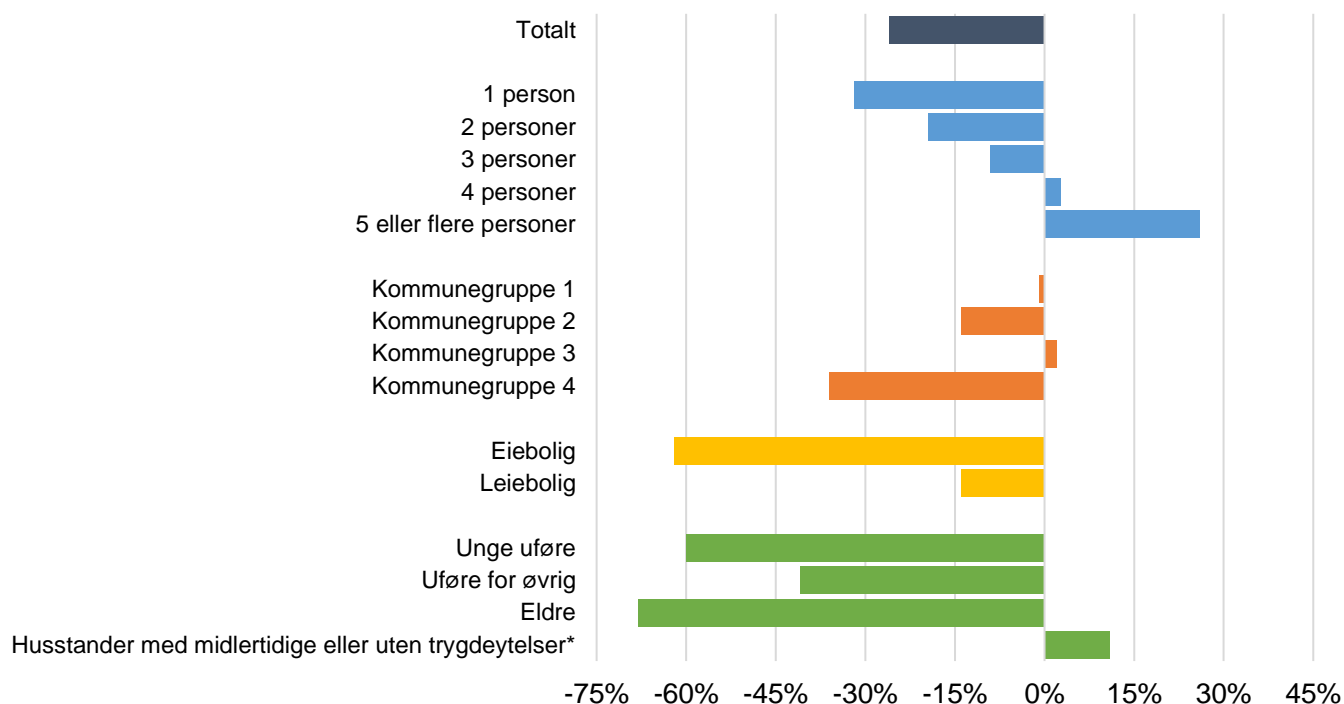
Fra februar 2010 til februar 2019 har antallet bostøttemottakere per måned blitt redusert med over 30 000, fra 118 332 til 88 023.

I dette kapittelet vil vi gå nærmere gjennom hvorfor så mange har fått redusert bostøtte eller falt ut av ordningen i perioden.

Hvem har mistet bostøtten?

Sammensetningen av ulike kategorier av bostøttemottakere har vært gjennomgått også tidligere i denne rapporten, men det kan være nyttig å se på det med en annen vinkling, gjennom å se på hva som kjennetegner de som har mistet bostøtte. Som vi ser av figur 93, er det spesielt antall enslige og husstander med faste trygdeytelser som er redusert i perioden. Det har derimot vært en økning i antall mottakere i store husholdninger med fem eller flere personer og husstander med midlertidige trygdeytelser eller uten trygdeytelser.

Figur 93: Differanse fra februar 2010 til februar 2019 i antall bostøttemottakere, etter husstandsstørrelse, kommunegruppe, disposisjonsform og brukergruppe

*Slått sammen på grunn av brudd i tidsserien fra og med 2017

Som vi ser av tabell 36 er det derimot ujevnt når endringene har inntruffet for de ulike gruppene av mottakere. Alderspensionister og mottakere som eier sin egen bolig har gått ned alle år, mens nedgangen for en del andre grupper startet ved overgangen fra 2012 til 2013. For uføre er det også en tydelig effekt av uførereformen over flere år fra og med 2015. Felles for alle er nedgangen ved overgangen til månedlige inntektsdata i 2017.

Kommunegruppe 4 er den eneste kommunegruppen som har opplevd en nedgang i antall bostøttemottakere hvert eneste år, og har også den største reduksjonen totalt sett. Både kommunegruppe 1 (Oslo) og kommunegruppe 3 har om lag samme antall mottakere som i 2010.

Tabell 36: Differanse fra februar til februar (2010-2019) i antall bostøttemottakere, etter husstandsstørrelse, kommunegruppe, disposisjonsform og brukergruppe

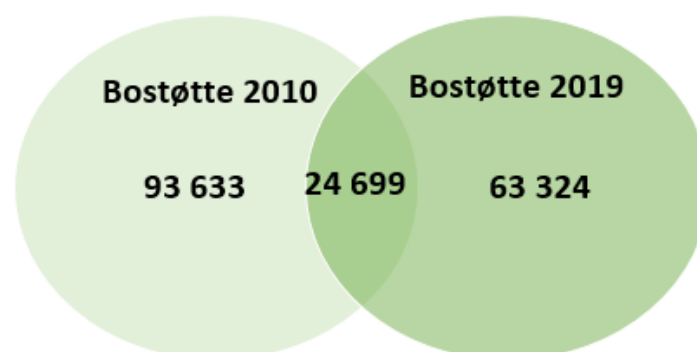
	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Totalt	5 %	-2 %	-8 %	1 %	-4 %	-2 %	-13 %	2 %	-7 %
1 person	6 %	-2 %	-9 %	-1 %	-6 %	-4 %	-13 %	1 %	-9 %
2 personer	4 %	-2 %	-7 %	4 %	0 %	-1 %	-16 %	3 %	-4 %
3 personer	3 %	-1 %	-7 %	7 %	0 %	2 %	-14 %	4 %	-2 %
4 personer	0 %	3 %	-4 %	8 %	1 %	5 %	-13 %	5 %	0 %
5 eller flere personer	4 %	0 %	-2 %	8 %	6 %	9 %	-9 %	5 %	3 %
Kommunegruppe 1	9 %	2 %	-6 %	4 %	0 %	0 %	-9 %	5 %	-4 %
Kommunegruppe 2	4 %	-1 %	-9 %	3 %	-4 %	0 %	-8 %	5 %	-5 %
Kommunegruppe 3	9 %	1 %	-7 %	5 %	0 %	3 %	-9 %	5 %	-5 %
Kommunegruppe 4	5 %	-2 %	-9 %	-1 %	-5 %	-4 %	-16 %	0 %	-8 %
Eierbolig	-2 %	-7 %	-14 %	-9 %	-13 %	-16 %	-21 %	-1 %	-6 %
Leiebolig	8 %	0 %	-7 %	3 %	-2 %	0 %	-12 %	2 %	-7 %
Unge uføre	0 %	-5 %	4 %	-4 %	-12 %	-24 %	-39 %	-4 %	-14 %
Uføre for øvrig	11 %	4 %	-15 %	-1 %	-1 %	-7 %	-27 %	-2 %	-6 %
Eldre	-2 %	-11 %	-15 %	-12 %	-18 %	-11 %	-12 %	1 %	-4 %
Husstander med midlertidige eller uten trygdeytelser*	10 %	2 %	-6 %	8 %	2 %	6 %	-6 %	4 %	-6 %

*Slått sammen på grunn av brudd i tidsserien fra og med 2017

Langvarige bostøttemottakere

Figuren under viser bostøttemottakerne februar 2010 opp imot februar 2019. Det er 24 699 husstander som har mottatt bostøtte både i 2010 og 2019. Dette indikerer at det er en gruppe husholdninger som er inne i bostøtteordningen over tid. 93 633 husstander var mottakere i 2010, men er det ikke i 2019, samtidig som 63 324 nye husstander har kommet til ordningen.

Figur 94: Husstander som mottok bostøtte i 2010 og 2019, februar termin

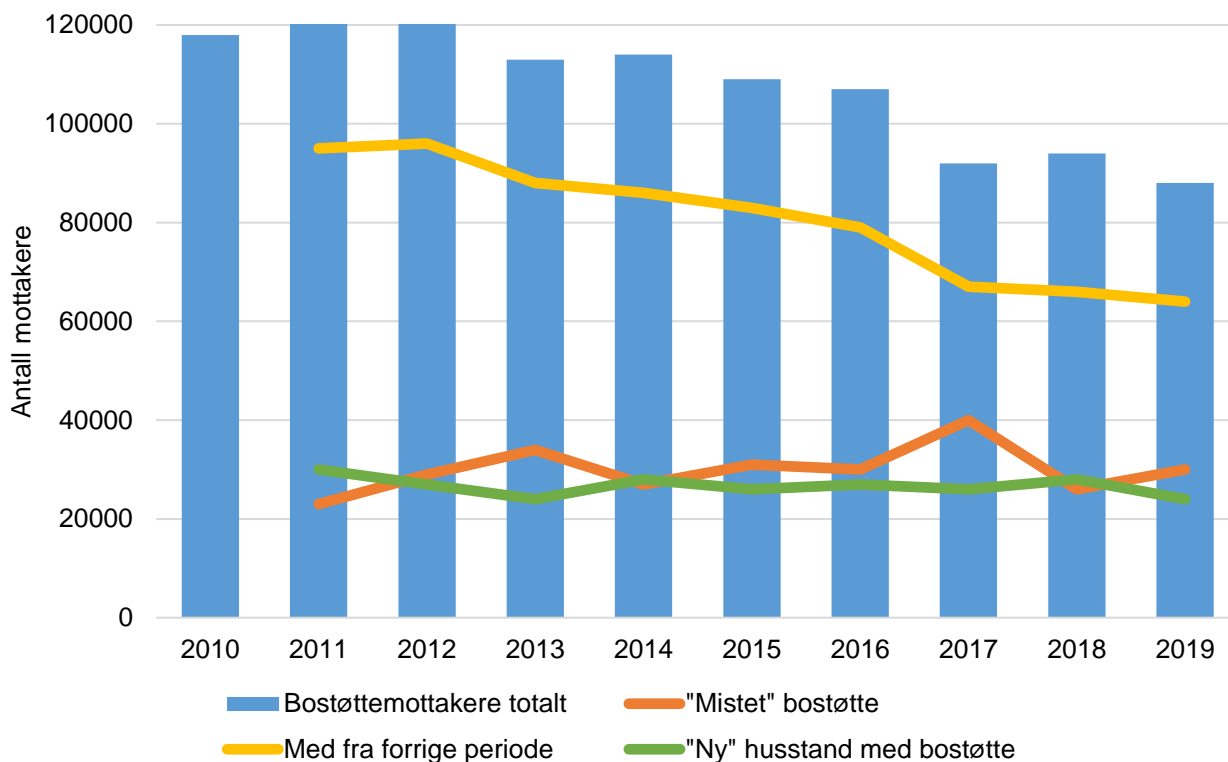

På tilsvarende måte har vi isolert avgang for hver av periodene (februar-termin) fra 2010 til og med 2019. Figur 95 illustrerer nedgangen i antall husstander som mottar bostøtte, i tillegg til flyten av husstander inn og ut av bostøtteordningen.

Fra 2010 til 2019 var det en nedgang i antall husstander som mottok bostøtte på 26 prosent. Nedgangen blant «nye» husstander som mottar bostøtte har vært noe svakere enn for bostøttemassen totalt sett, med en reduksjon på 20 prosent fra februar 2010 til februar 2019. Samtidig har antall husstander som mottar bostøtte i to påfølgende perioder falt med 33 prosent.

Da dette er en tverrsnittanalyse vil husstanden være definert til å ha mistet bostøtten både i 2011 og i 2013 og bli betraktet som to separate hendelser. I realiteten vil en husstand kunne være mottaker i 2010, miste bostøtten i 2011 for så å motta bostøtte igjen i 2012 for så å miste den igjen i 2013.

Figur 95: Utvikling i antall husstander som mottok bostøtte, februar termin (2010-2019), samt status i bostøtteordningen ved forrige februar termin

Utvikling i overordnede variabler

I dette kapittelet ser vi nærmere på makrovariabler. Altså utvikling i faktorer som ikke har med bostøttereguleringen å gjøre, men overordnede faktorer som påvirker massen av potensielle bostøttemottakere.

Minstepensjonister

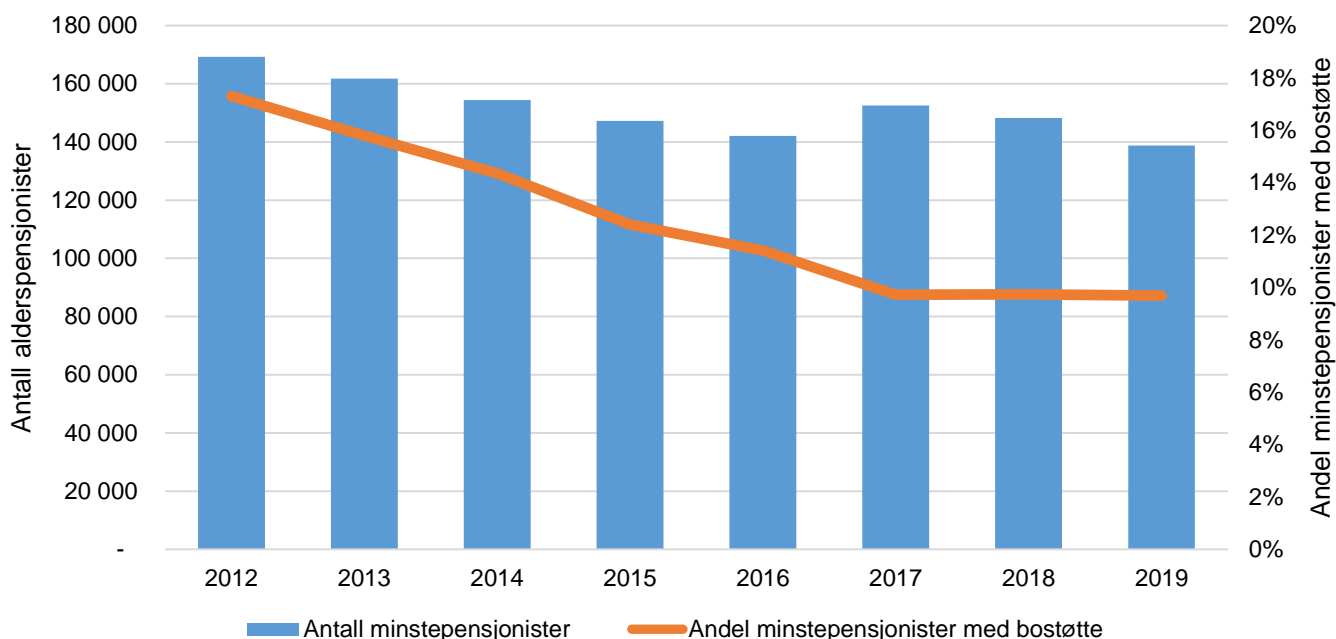
Det er en generell vekst i antall alderspensjonister i Norge. Men antall minstepensjonister har derimot falt med over 30 000 siden 2012. De fleste alderspensjonistene med bostøtte er minstepensjonister, noe som kan tyde på at antallet minstepensjonister med bostøtte ville falt, uavhengig av andre faktorer enn at det er færre minstepensjonister i Norge. Men fallet i antall minstepensjonister med bostøtte kan ikke bare forklares med færre minstepensjonister generelt.

Av figur 96 ser vi at andelen minstepensjonister med bostøtte har falt med 54 prosent fra 2012 til 2019, og antall bostøttemottakere blant minstepensjonister er dermed klart redusert. Nedgangen i antall bostøttemottakere med alderspensjon kan dermed ikke bare skyldes den generelle reduksjonen i antall minstepensjonister.

Det er også verdt å merke seg at minstepensjon ikke behøver å være husstandens eneste inntekt, og at det kan være et avvik ved at tallene for antall minstepensjonister ikke er direkte sammenliknbare

med husstander som mottar bostøtte, selv om de fleste bostøttemottakere med alderspensjon er enslige.

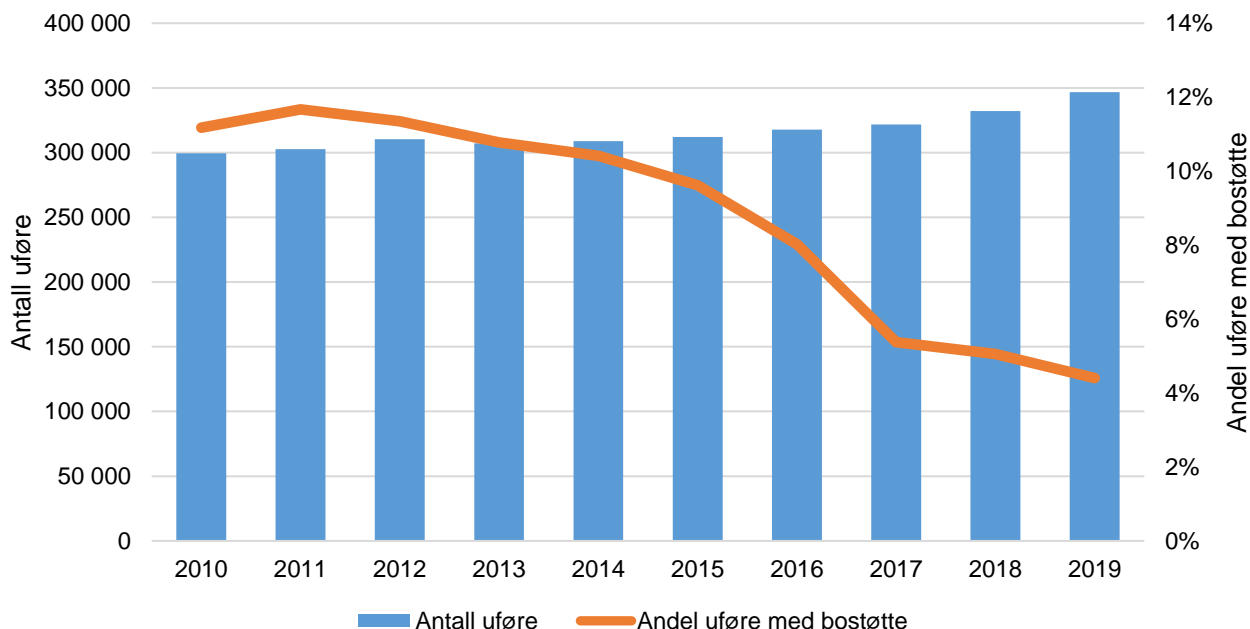
Figur 96: Antall alderspensjonister med minstepensjon, og andel minstepensjonister med bostøtte²⁰

Uføretrygdede

Det har vært økning i antall uføre fra 2010 til 2019. Økningen er i stor grad drevet av at det er mange uføre med 100 prosent uførhet. Det er blitt 5 000 flere unge uføre over en fireårsperiode fra 2015 til 2018, og antallet unge uføre øker i alle fylker.

Figur 97: Antall uføre, og andel uføre med bostøtte (2010-2019)

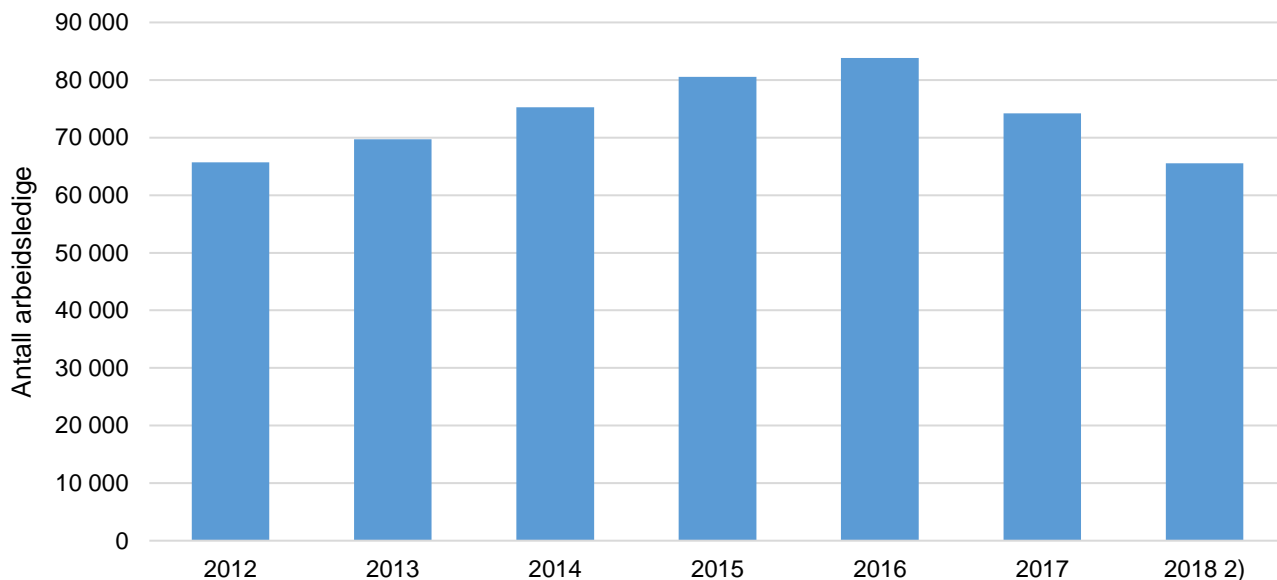
²⁰ To forutsetninger bak dette regnestykket; ingen endring i sammensetningen av minstepensjonister, og alle eldre bostøttemottakere er minstepensjonister. Eventuelle avvik fra disse antakelsene er sannsynligvis så små at de er neglisjerbare.

Andelen uføre med bostøtte har hatt en annen utviklingen. Andelen økte fra 11 til 12 prosent fra 2010 til 2011, og så gått jevnt ned til 8 prosent i 2017, og siden sunket ytterligere til 5 og 4 prosent. På sikt er denne gruppen i fare for å miste retten til bostøtte, gitt dagens regelverk.

Arbeid og ledighet

Antall helt arbeidsledige²¹ økte fra 2012 til 2016, for så å falle i 2017 og 2018. Vanligvis henger utviklingen i antall nye personer med arbeidsavklaringspenger og dagpenger sammen med antall arbeidsledige fra år til år.

Figur 98: Antall helt arbeidsledige, årgjennomsnitt (2012-2018)

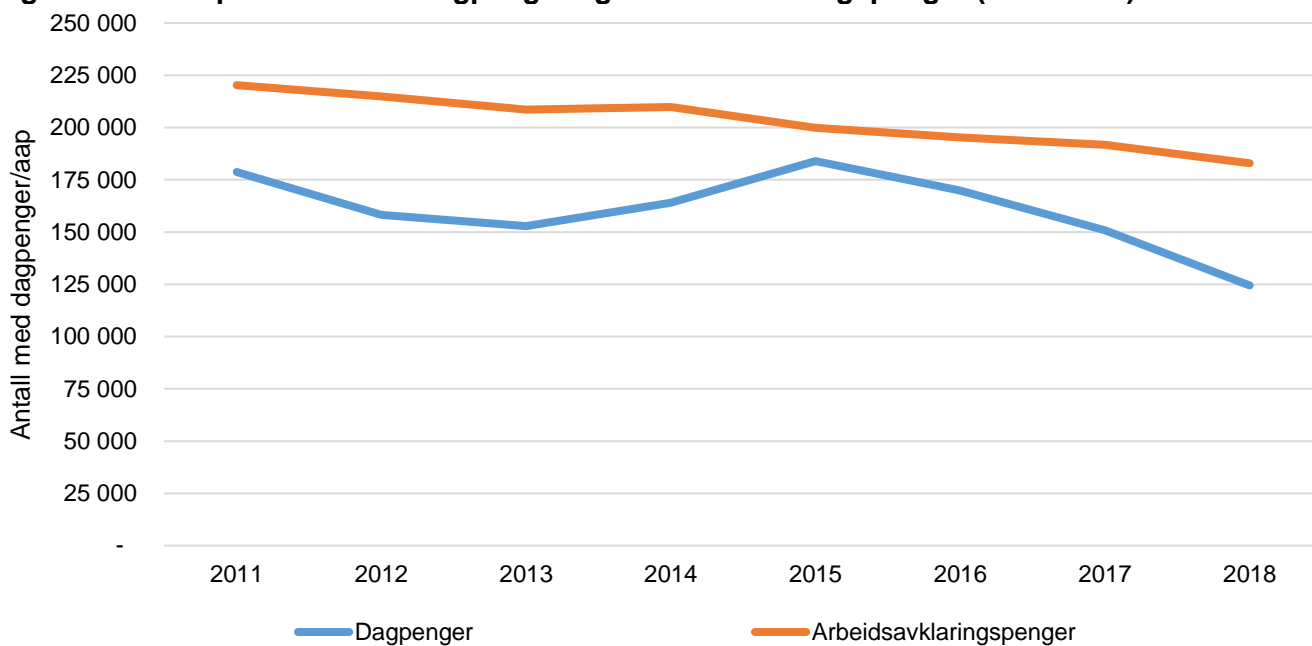

Arbeidsavklaringspenger er en folketrygdytelse som skal sikre personer inntekt i perioder der man på grunn av sykdom eller skade har behov for hjelp fra NAV til å komme i arbeid. Det har vært en tydelig nedgang i antall mottakere av AAP, spesielt fra 2014. Nytt arbeidsavklaringsregelverk gjelder fra 01.01.2018. Vilårene for å få AAP ut over ordinær periode ble innskrenket, og ordinær stønadsperiode ble kuttet fra fire til tre år.

I februar 2018 mottok rundt 8 prosent av de med arbeidsavklaringspenger også bostøtte. Andelen varierer fra måned til måned, og er betydelig lavere (om lag 4 prosent) i måneder der mange mottakere av arbeidsavklaringspenger får tre utbetalinger, og dermed får for høy inntekt i de månedene til å kunne motta bostøtte. Kun 1-2 prosent av mottakere av dagpenger mottok også bostøtte i 2017-2018.

²¹ NAV: <https://www.nav.no/no/NAV+og+samfunn/Statistikk/Arbeidssokere+og+stillinger+-+statistikk/Helt+ledige>

Figur 99: Antall personer med dagpenger og arbeidsavklaringspenger (2011-2018)

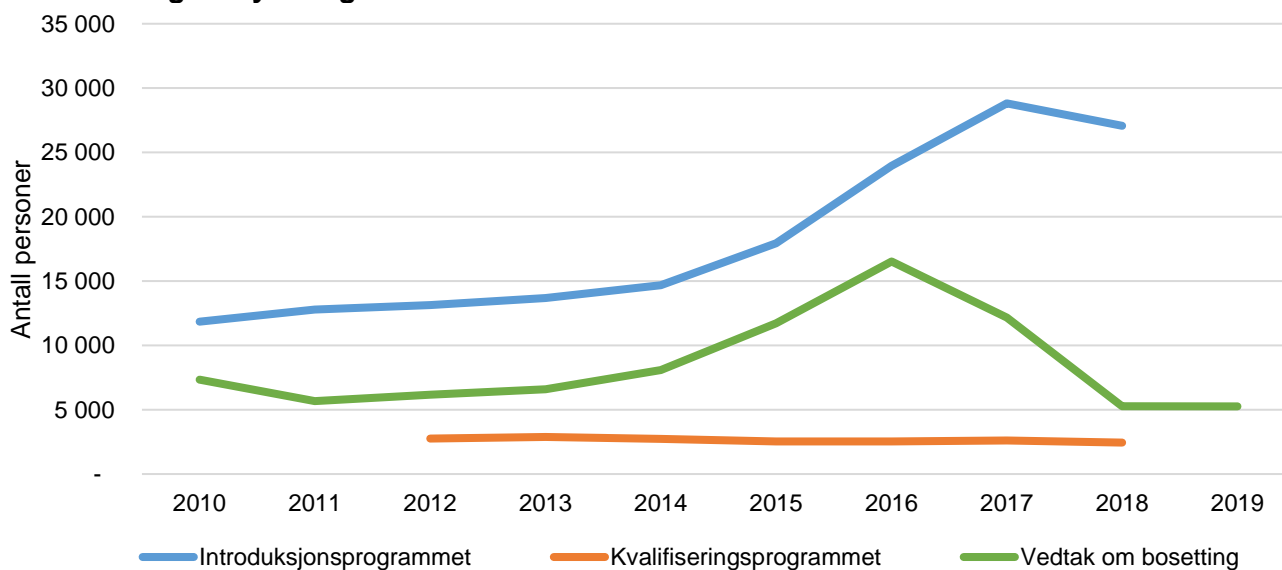

Introduksjonsprogrammet, kvalifiseringsprogrammet og flyktninger

Antall deltakere i introduksjons- og kvalifiseringsprogrammet avhenger av antall flyktninger som innvilges opphold og antall bosettinger. I figur 100 ser vi at antall i introduksjonsprogrammet økte med vedtak om bosetting, og fortsatt å øke i 2017, for å falle noe i 2018. Det er anslått om lag like mange bosettinger i 2019 som i 2018, slik at det er rimelig å anta at antall i introduksjonsprogrammet vil fortsette å synke i 2019. Mange av deltakerne i introduksjonsprogrammet mottar også bostøtte, og i februar 2019 var det nesten 6 000 bostøttemottakere med introduksjonsstønad.

Det er et relativt lite antall deltakere i kvalifiseringsprogrammet, og ser ikke ut til å ha noen store svingninger i takt med bosettingen, men jevnt fallende fra år til år siden 2010.

Figur 100: Antall personer i introduksjonsprogrammet, kvalifiseringsprogrammet og vedtak om bosetting av flyktninger²²

²² SSB

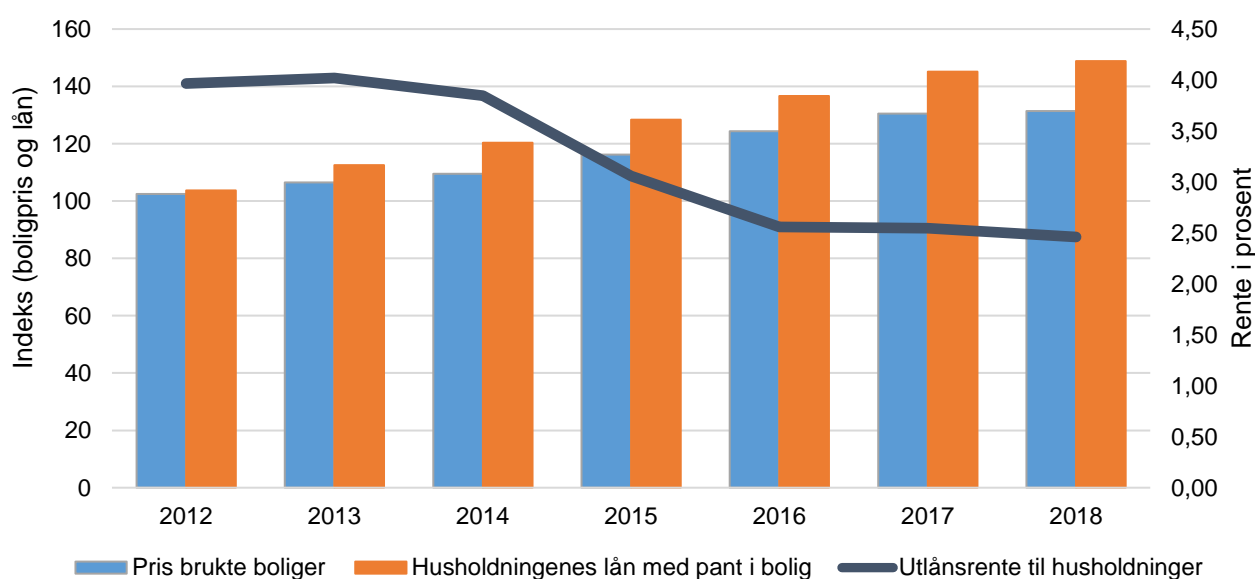
Utvikling i boligmarkedet

Det var sterk boligprisvekst mellom 2010 og 2017, med historisk prisvekst i 2016 og utflating i 2017. I løpet av denne perioden falt rentenivået, og med økende låneoptak.

I perioden mellom 2014 og 2016 var det størst prisvekst på boliger i blokkleiligheter. Den gjennomsnittlige kvadratmeterprisen økte fra 42 000 kroner i 2014 til 52 800 kroner i 2017, en økning på 26 prosent.

Den totale lånegjelden med pant i bolig har steget kraftig fra 2012 til 2018²³. Samtidig har boligene husholdningene kjøper, økt i verdi. Likevel har ikke veksten i boligprisene vært like kraftig som låneveksten. En nærliggende forklaring er at husholdningene belåner en større andel av boligens verdi enn tidligere, og har mer «gjeldsdrevet forbruk».

Figur 101: Boligpris, husholdningenes lån og utlånsrente til husholdninger (2012-2018)

Kilde: SSB

Ny boliglånforskrift ble vedtatt 01.01.2017. Forskriften begrenset blant annet lånegraden til fem ganger inntekt, og bankenes mulighetsrom til å avvike fra de øvrige føringene, samt økt krav til egenkapital ved boligkjøp. Dette reduserte muligheten for husstander med lav inntekt til å få boliglån i private banker, og bidro til å dempe boligprisveksten fra 2017. Det er store regionale forskjeller. For eksempel var det boligprisfall i noen kommuner i 2016, samtidig som det var historisk prisvekst i andre kommuner.

Boligprisveksten i perioden 2010-2018 innebærer en økning i formuesverdien i bolig. Formuesverdien av primærboliger settes til 25 prosent av boligverdien. En husstand kan dermed ha fått økt formuesverdien, og potensielt økt inntektsgrunnlaget i beregningen av bostøtte, og på dette grunnlag fått redusert eller mistet retten til bostøtte.

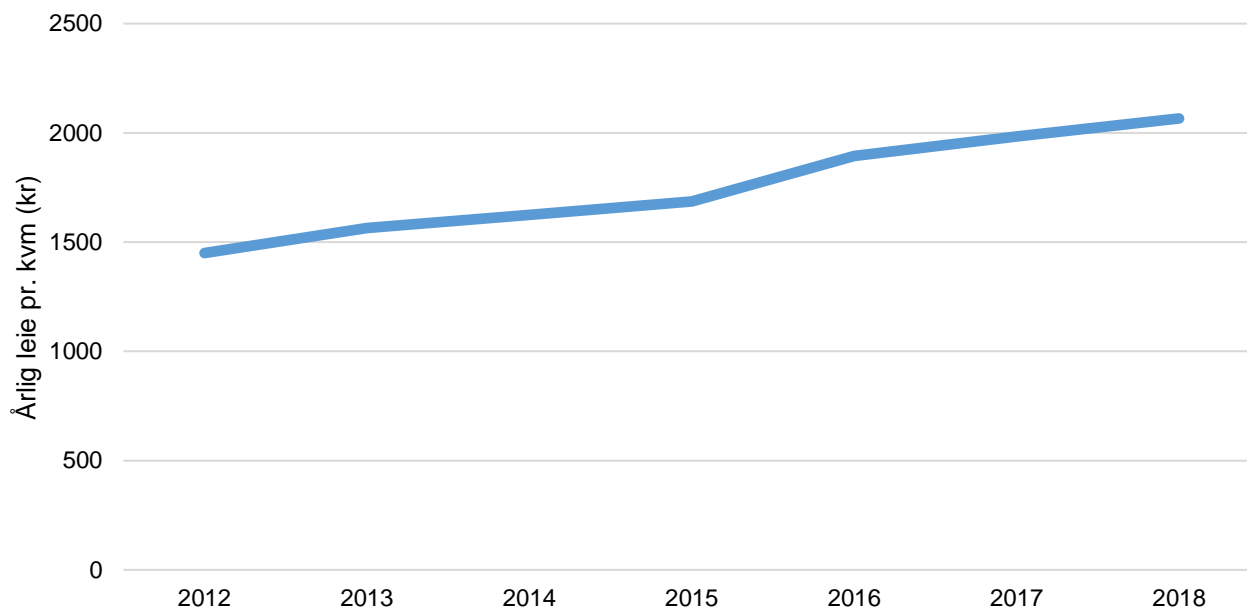
Eksempelvis vil en bolig til kjøpesum to millioner kroner i 2010 ha formuesverdi lik 500 000 kroner. Boligen kan mellom 2010 og 2018 hatt en prisvekst lik den gjennomsnittlige nasjonale boligprisveksten i samme periode, på om lag 33 prosent. Ny boligverdi vil være 2,66 mill. kroner, og ny formuesverdi på 665 000 kroner.

²³ SSB analyse (2019) «Renteutgifter redusert tross økt boligkjøp»

Leiemarkedet

Den sterke boligprisveksten kan ha bidratt til at mange husstander igjen har snudd mot leiemarkedet, eller forblitt der. Eierandelen blant husholdninger med lavinntekt har gått ned fra om lag 40 prosent i 2008, til 30 prosent i 2018²⁴. Leiemarkedet er ikke uavhengig av prisutviklingen i eiermarkedet, men leieprisene nasjonalt sett varierer ikke like mye. Figur 102 viser utviklingen i gjennomsnittlig årlig leie pr. kvm på nasjonalt nivå. I 2016 var veksten i gjennomsnittlige leiepriser pr. kvm høyere enn ellers.

Figur 102: Gjennomsnittlig årlig leie pr. kvm (2012-2018) - SSB

Oppsummert er arbeidsledigheten lavere i 2019 enn i 2012. Færre arbeidsledige vil vanligvis tilsi færre mottakere av dagpenger, arbeidsavklaringspenger og sosialstønad.

Det er færre mottakere av arbeidsavklaring sammenlignet med 2011, men en del av reduksjonen kommer av innstramninger i regelverket fra 01.01.2018. Det er kun en liten andel av mottakere av arbeidsavklaringspenger som mottar bostøtte. Disse mottakerne faller inn og ut av bostøtteordningen, som følge av måneder med tre utbetalinger av arbeidsavklaringspenger.

Det er færre minstepensjonister i 2019 enn i 2012, og stadig lavere andel av disse mottar bostøtte. Fallet i antallet minstepensjonister totalt forklarer dermed ikke hele nedgangen i antall eldre bostøttemottakere.

Totalt sett er det flere uføretrygdede i 2019 enn i 2010, men en stadig lavere andel er i tillegg bostøttemottakere. Det blir med andre ord flere uføre i landet, men stadig færre av disse kan få bostøtte, og de som allerede mottar bostøtte kommer til å ha for høye inntekter for å kunne motta bostøtte over tid.

Både leiepriser og boligpriser økte fra 2009 til 2017, for å flate ut i 2018 og 2019. Økende boligpriser kan forklare en økende andel mottakere med boutgifter over boutgiftstaket.

Økte boligpriser vil også ha bidratt til at bostøttemottakere som eier sin egen bolig har fått høyere formuesverdi, og i noen tilfeller også tillegg i inntektsgrunnlaget ved beregning av bostøtte som følge av økt formue.

²⁴ SSB (2018), «Mindre vanlig å eie bolig blant økonomisk utsatte grupper». Eierandelen blant befolkningen generelt har vært stabilt på om lag 75 prosent i samme periode.

Regulering av satsene

Satsene i bostøttereguleringen er regulert opp mot utviklingen i mottakernes boutgifter og inntekter. Hvordan de er regulert, vil være utslagsgivende for hvorvidt mottakere er berettiget bostøtte. I denne analysen viser vi til utviklingen i satsene fra og med 2010, og hvordan dette har påvirket mottakere av bostøtte. Gjennomgangen omhandler kun nominelle størrelser, det er ikke hensyntatt bostøttens realverdi for ulike mottakergrupper. Formålet med gjennomgangen er kun å se på årsaker til nedgangen i antall mottakere, og ikke om bostøtten som virkemiddel og hvorvidt det er «riktig» at grupper har falt ut eller ikke, eller hvor mye ulike husstander burde få utbetalt.

Boutgifter

Som tidligere omtalt, regulerer boutgiftstakene hvor mye av husstandens boutgifter som godkjennes ved beregning av bostøtte. Boutgiftstaket for hver enkelt husstand er avhengig av antall personer i husstanden, og et tillegg dersom man bor i enkelte kommuner med høye bokostnader. Nedenfor vises en oversikt over hvordan grensene for godkjente boutgifter har endret seg fra 2010 til 2019.

Tabell 37: Boutgiftstak i kroner per februar måned (2010-2019) etter boutgiftstak per husstandsstørrelse og tillegg for kommunegrupper

	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Boutgiftstak - 1 person	61 000	61 000	61 000	61 000	61 800	62 800	63 700	63 700	64 974	66 144
Boutgiftstak - 2 personer	64 000	64 000	65 500	65 500	67 700	68 700	71 600	71 600	73 032	76 107
Boutgiftstak - 3 personer	67 000	67 000	70 000	70 000	73 600	74 600	79 500	79 500	81 090	86 070
Boutgiftstak - 4 personer	70 000	74 500	74 500	74 500	79 500	80 500	87 400	87 400	89 148	96 033
Boutgiftstak - 5 personer	70 000	74 500	79 000	79 000	85 400	86 400	95 300	95 300	97 206	105 996
Boutgiftstak - kommunegruppe 1	20 000	20 000	22 000	22 000	22 000	22 000	22 000	22 000	22 440	22 844
Boutgiftstak - kommunegruppe 2	15 000	15 000	15 000	15 000	15 000	15 000	15 000	15 000	15 300	15 575
Boutgiftstak - kommunegruppe 3	10 000	10 000	10 000	10 000	10 000	10 000	10 000	10 000	10 200	10 384
Boutgiftstak - kommunegruppe 3	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0

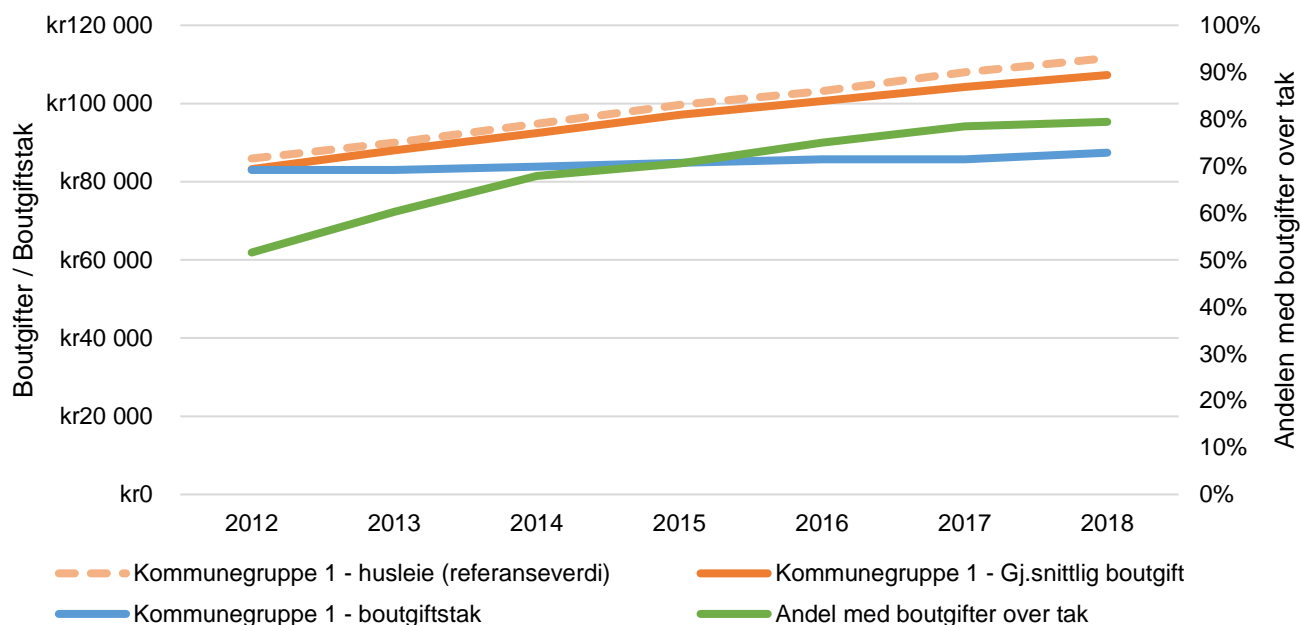
Som tidligere belyst har andelen med boutgifter over tak har økt fra 46 prosent i februar 2010 til 76 prosent i februar 2019 for alle bostøttemottakere. Dersom vi først ser på utviklingen med utgangspunkt i enslige mottakere, som det er flest av i bostøtten, ser vi fort at veksten i boutgiftstaket ikke har holdt tritt med boutgiftsveksten til mottakerne.

Den første figuren viser utviklingen i boutgifter og boutgiftstak for enslige mottakere i Oslo. Boutgiftene som presenteres er gjennomsnittlige boutgifter for bostøttemottakere i februar, og i tillegg

en referanseverdi som er predikert husleie for en 1-roms 30 kvm i Oslo hentet fra SSB²⁵ for å se om det er store skjevheter i bostøttemottakernes boutgifter. I tillegg vises det gjeldende boutgiftstaket, samt andelen med boutgifter over tak.

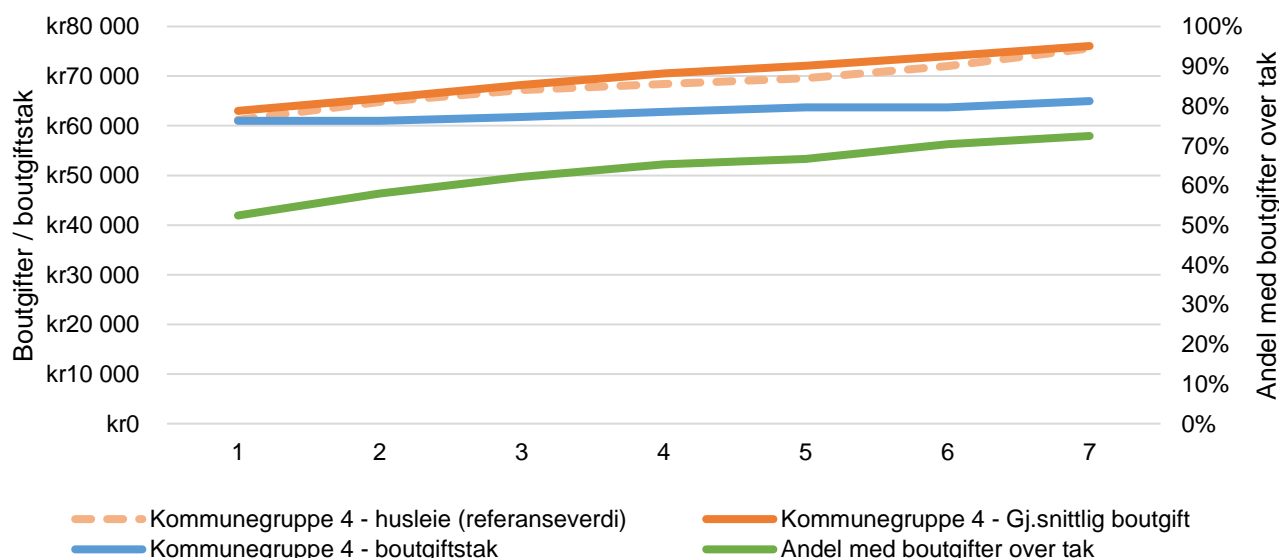
Figuren viser hvordan boutgiftstaket i 2012 var på nivå med mottakernes boutgifter i 2012, men boutgiftene har økt betydelig mer enn boutgiftstaket fram til 2018. Dette har medført at andelen med boutgifter over tak dermed har økt.

Figur 103: Boutgifter, boutgiftstak og andelen med boutgifter tak for enslige mottakere i Oslo, 2012-2018 (februar termin for bostøtterelaterte tall, mens referansepunktet er et årlig tall)

Samme utvikling som for bostøttemottakere i Oslo ser vi blant enslige mottakere i kommunegruppe 4 – om enn noe mindre tydelig. Her er referanseverdien endret til å gjelde 1-roms 30 kvm for tettsteder med 20 000 innbyggere eller mindre.

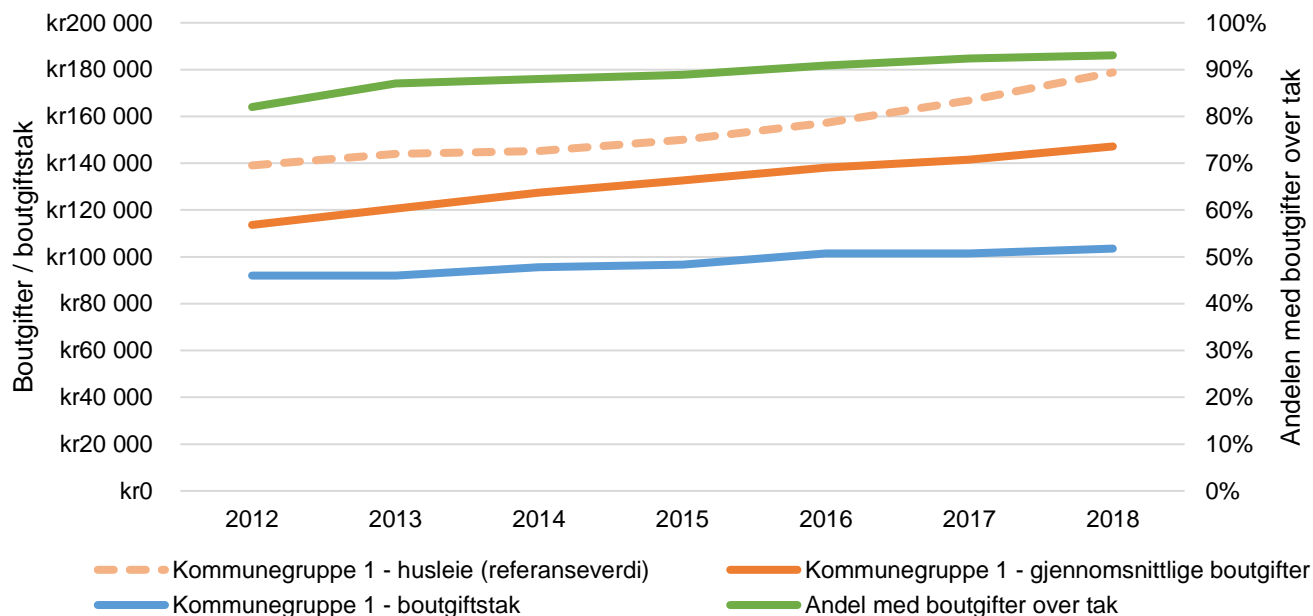
Figur 104: Boutgifter, boutgiftstak og andelen med boutgifter tak for enslige mottakere i kommunegruppe 4, 2012-2018 (februar termin for bostøtterelaterte tall, mens referansepunktet er et årlig tall)

²⁵ Her finnes det kun data tilbake til 2012, slik at det er første året som benyttes i figuren. Området i Oslo som er valgt er «Oslo – Søndre Nordstrand, Grorud, Stovner og Alna». Kilde: <https://www.ssb.no/statbank/table/09897/>

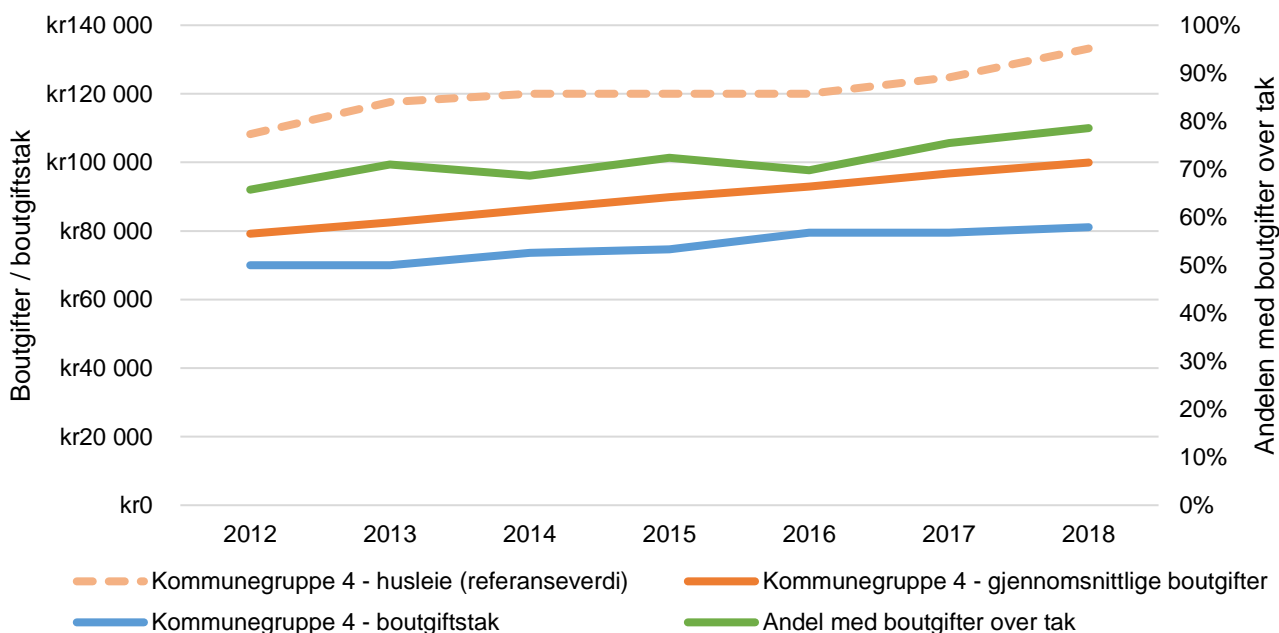
Om vi så gjør samme øvelse for en enslig forsørger med to barn²⁶ ser vi også her at boutgiftene har økt mer enn boutgiftstaket. Her var derimot boutgiftstaket langt lavere enn boutgiftene allerede ved utgangspunktet i 2012, slik at andelen over boutgiftstaket allerede den gang lå høyt.

Figur 105: Boutgifter, boutgiftstak og andelen med boutgifter tak for bostøttemottakere som er enslige forsørgere med to barn i Oslo, 2012-2018 (februar termin for bostøtterrelaterte tall, mens referansepunktet er et årlig tall)

Blant enslige forsørgere med to barn i kommunegruppe 4 ser vi noe av det samme som i Oslo. Avstanden mellom mottakernes boutgifter og gjeldende boutgiftstak har økt i perioden, men differansen var allerede i 2012 betydelig. Økningen i andelen med boutgifter over tak har vært på om lag ti prosentpoeng, noe som er lavere enn for enslige mottakere.

Figur 106: Boutgifter, boutgiftstak og andelen med boutgifter tak for bostøttemottakere som er enslige forsørgere med to barn i kommunegruppe 4, 2012-2018 (februar termin for bostøtterrelaterte tall, mens referansepunktet er et årlig tall)

²⁶ Samme geografiske referanseverdi, men ser nå på predikert husleie for 4-roms 80 kvm.

Vi har valgt å ikke inkludere utviklingen for alle husstandsstørrelser eller alle kommunegrupper. Selv om andelen over tak er om lag 10 prosentpoeng lavere enn i gruppe 2 til 4, sammenliknet med Oslo, forteller de i det store og hele samme historie. Boutgiftene har økt mer enn boutgiftstaket, noe som har medført at flere får boutgifter over tak. For disse mottakerne vil ikke en økning i boutgiftene resultere i mer bostøtte, med mindre boutgiftstaket økes.

Som vi så i kapittel 4 er utviklingen at bostøttemottakernes boutgifter ligger et godt stykke over sitt gjeldende boutgiftstak. Fra å ha årlig boutgifter som i 2010 lå i gjennomsnitt 700 kroner *under* taket har nå husstandene som mottar bostøtte boutgifter som ligger i gjennomsnitt 17 000 kroner *over* taket.

Inntekter og egenandel

I kapittel 6 fremkom det at gjennomsnittlig egenandel for en bostøttemottaker i februar 2019 var på 45 prosent, altså utgjorde egenandelen i snitt nesten halvparten av bostøttemottakernes inntekt. I denne delen vil vi se på liknende eksempler som i delen om inntekter og egenandel i forrige kapittel, men her er blikket enda mer rettet mot inntekten til en gruppe bostøttemottakere det har blitt vesentlig mindre av; alderspensjonister og uføretrygdede.

Tabell 38: Satser ved beregning av egenandel per februar måned (2010-2019) for minste egenandel, lineær egenandel og progressiv egenandel

	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Minste egenandel	kr 15 000	kr 16 600	kr 17 800	kr 18 900	kr 18 900	kr 18 900	kr 18 900	kr 19 300	kr 19 937	kr 20 296
Lineær egenandel - innslagspunkt	kr 90 000	kr 90 000	kr 90 000	kr 90 000	kr 90 000	kr 90 000	kr 90 000	kr 95 156	kr 98 296	kr 100 065
Lineær egenandel - proSENTSATS	17,00 %	17,00 %	17,00 %	17,00 %	17,00 %	17,00 %	17,00 %	16,44 %	16,44 %	16,44 %
Progressiv egenandel - innslagspunkt	kr 131 000	kr 142 000	kr 149 000	kr 156 000	kr 161 000	kr 161 000	kr 161 000	kr 167 557	kr 173 086	kr 176 202
Progressiv egenandel - innslagspunkt (unge uføre)	kr 169 000	kr 178 000	kr 185 000	kr 193 000	kr 201 000	kr 201 000	kr 201 000	kr 208 929	kr 215 824	kr 219 709
Progressiv egenandel - trinn	kr 1 000	kr 1 000	kr 1 000	kr 1 000	kr 1 000	kr 1 000	kr 1 000	kr 1 034	kr 1 068	kr 1 087
Progressiv egenandel - progresjonsfaktor	0,30 %	0,30 %	0,30 %	0,30 %	0,30 %	0,30 %	0,30 %	0,29 %	0,29 %	0,29 %

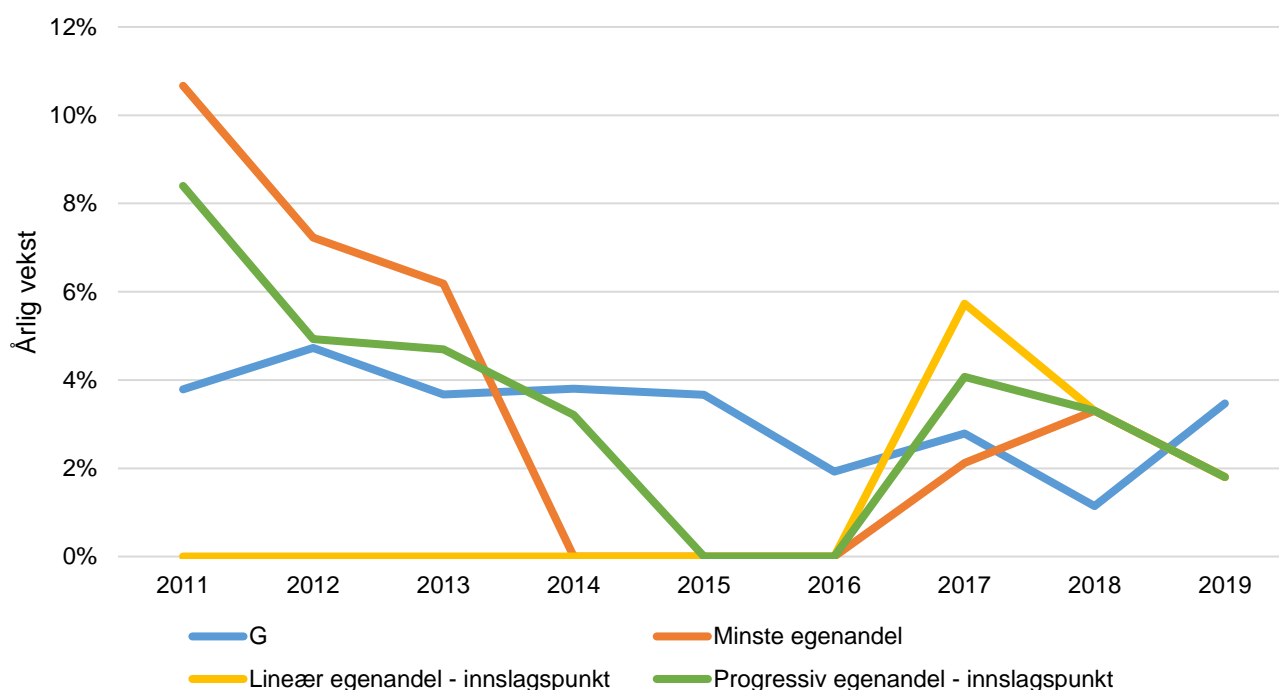
For å se nærmere på utviklingen i inntekt og egenandelsberegning vil vi nedenfor presentere noen eksempler. Først tar vi utgangspunkt i en enslig husholdning i februar termin fra 2010 til 2019. Inntekten vi antar i det hypotetiske eksempelet er på 2G da de fleste med trygd- og pensjonsinntekt har inntekt som er knyttet opp til G.

Dersom vi ser på prosentvis endring fra år til år per februar termin for folketrygdens grunnbeløp, minste egenandel og innslagspunktene for beregning av egenandel ser vi noen trekk²⁷:

²⁷ Før 2017 ble siste tilgjengelige inntekt lagt til grunn ved beregning, slik at det f.eks. i februar 2014 var likningsinntekten for 2012 som var tilgjengelig. Denne differansen er ikke hensyntatt i eksempelet, men fremskrivningen av inntekter i januar 2017 ble hensyntatt ved egenandelsberegning blant annet ved å justere innslagspunktene for lineær og progressiv egenandel.

- Økning i minste egenandel gir høyere egenandel for alle bostøttemottakere. Fra 2011 til 2013 var veksten i minste egenandel høyere enn veksten i G, men det var deretter ingen vekst før i 2017
- Økning i innslagspunktet for den lineære egenandelen gir lavere egenandel for husstander som har inntekt over dette punktet. Dette innslagspunktet ble ikke justert før i juni 2016, og 2017 var altså den første februar terminen dette innslagspunktet ble økt i perioden.
- Økning i innslagspunktet for den progressive egenandelen gir lavere egenandel for husstander som har inntekt over dette punktet. Fra 2010 til 2011, 2011 til 2012 og 2012 til 2013 lå veksten i innslagspunktet for den progressive egenandelen over veksten i G. Deretter var det lavere eller ingen vekst frem til 2017. I disse årene økte dermed andelen egenandel av inntekt. Etter at prisjusteringsmodellen ble iverksatt første gang i juni 2017 har veksten i alle de tre egenandelskomponentene vært lik og følger prisveksten (KPI).

Figur 107: Vekst fra året før pr. februar termin (2010-2019), for folketrygdens grunnbeløp (G), minste egenandel, samt innslagspunkt for lineær og progressiv egenandel

La oss så se på utviklingen i beregnet egenandel for mottakere med inntekt lik 2G i perioden²⁸. Som vi ser i figur 108, øker beregnet egenandel for denne mottakeren med om lag kr 14 000 i perioden. Egenandelen øker alle år utenom i 2017 og 2018. Nedgangen i 2017 kan i stor grad tilskrives at egenandelssatsene ble justert for å kompensere for overgangen fra siste tilgjengelige likningsinntekt til helt ferske månedlige inntektsdata. I 2018 var økningen i G på kun 1,1 prosent, mens prisveksten som ligger til grunn for veksten i egenandelskomponentene var høyere.

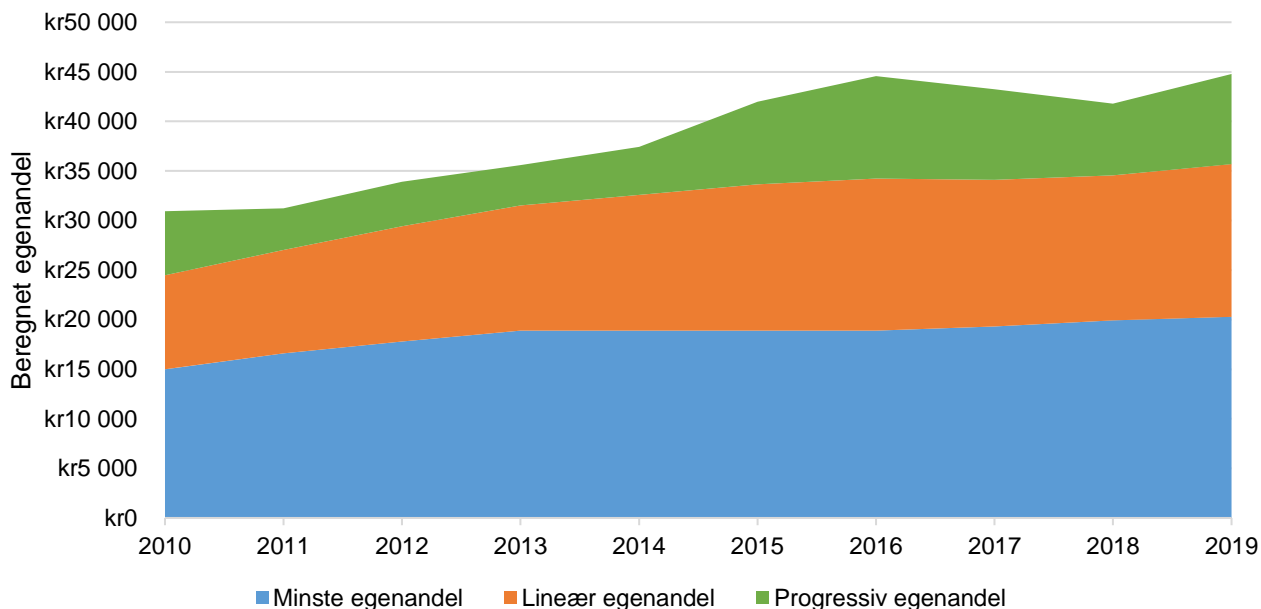
Går man nærmere inn på de enkelte egenandelskomponentene kan følgende trekkes frem:

- Økningen i minste egenandel, spesielt frem til 2013, kommer tydelig frem og står for nesten 40 prosent av veksten i beregnet egenandel. For mottakere med omregnet inntekt lavere enn innslagspunktet for lineær egenandel vil denne kurven representere veksten i egenandel.
- Innslagspunktet for den lineære egenandel ble ikke justert før sommeren 2016, og dermed februar i 2017 i vårt eksempel. Det har også gitt en betydelig vekst i denne delen av egenandelsberegningen; 43 prosent av økningen i egenandel kan spores til denne veksten, og omtrent all veksten kom i perioden frem til 2016.

²⁸ Øvrige endringer i beregningen av lineær og progressiv egenandel er innarbeidet i beregningen

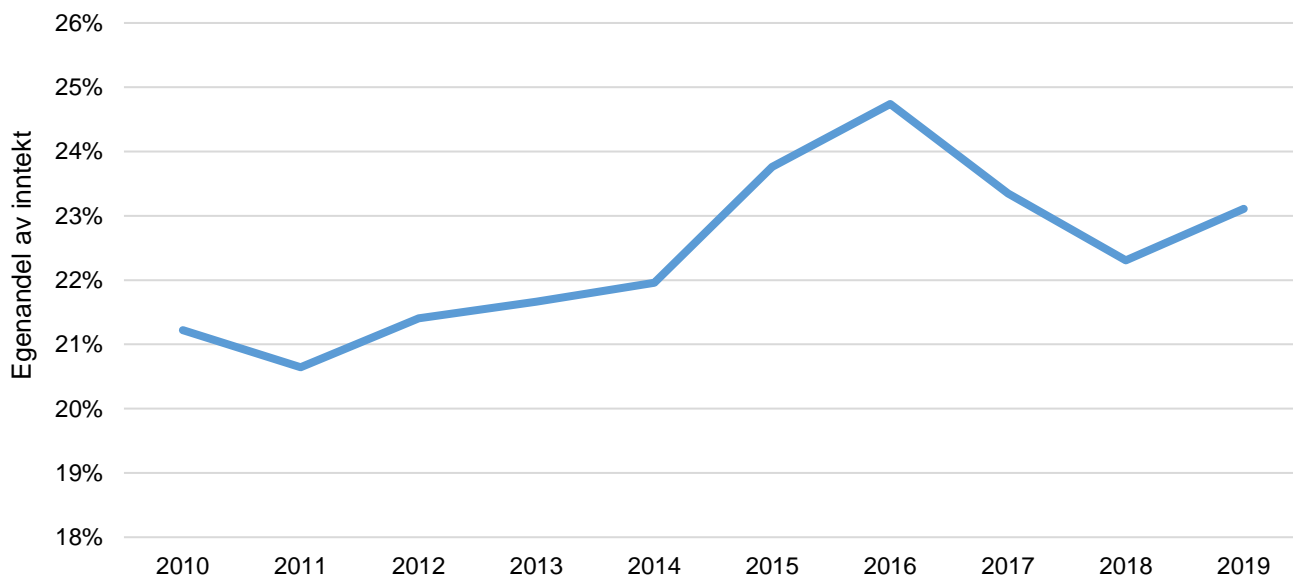
- Den resterende økningen er det den progressive egenandelskomponenten som står for. Helt frem til 2014 ble det derimot betalt mindre i egenandel her enn i 2010, men økte betydelig de årene satsene ikke ble justert.
- Den progressive egenandelen svinger mer fra år og år. Det er fordi den er følsom for endringer i forholdet mellom inntekt og innslagspunktet for egenandelen. Som illustrert i figur 90 i kapittel 6, vil en lik beløpsmessig endring utgjøre mer i ekstra egenandel jo mer inntekten i utgangspunktet er over innslagspunktet.

Figur 108: Egenandel for mottakere med inntekt lik 2G, februar termin 2010-2019, fordelt på egenandelskomponentene minste egenandel, lineær og progressiv egenandel

Ser man egenandelen som andel av husstandens inntekt har også denne økt i perioden. Altså må en bostøttemottaker med inntekt lik 2G betale en større andel av inntekten som egenandel i 2019 sammenliknet med 2010.

Figur 109: Andel egenandel av inntekt, februar måned (2010-2019), mottaker med inntekt lik 2G

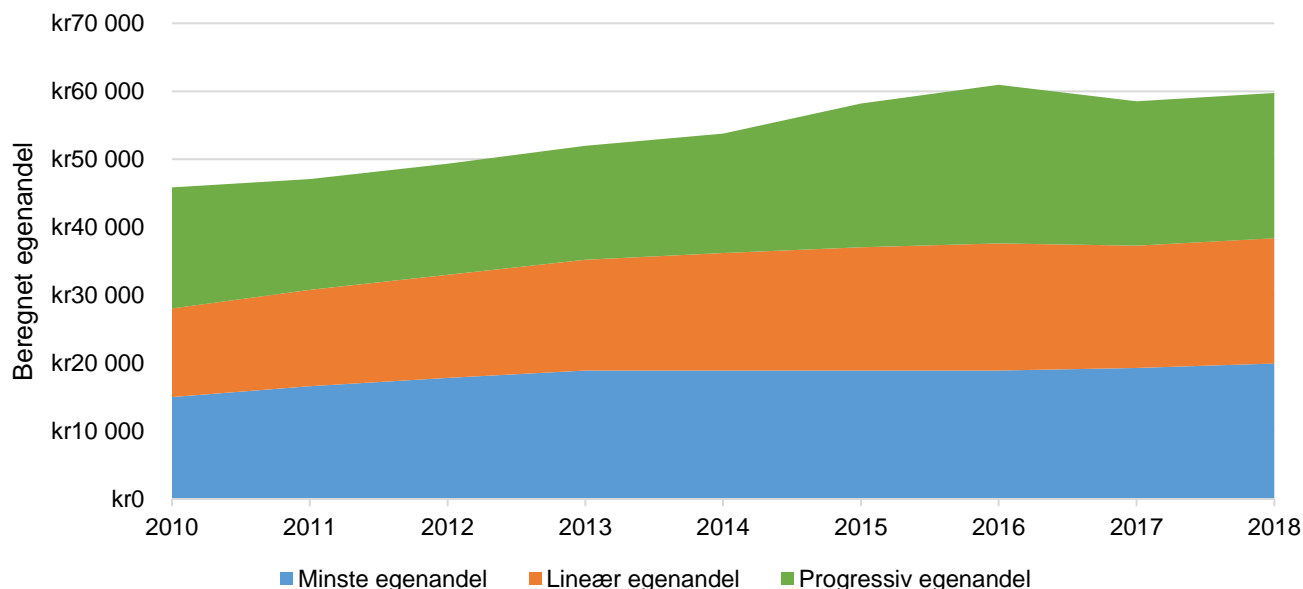

Husstander med en omregnet inntekt under det lineære innslagspunktet vil kun få den minste egenandelen lagt til grunn ved beregning av bostøtte. Inntektsnivået til bostøttemottakere varierer som tidligere vist stort sett etter inntektstype, størrelse på husstand og livssituasjon. I denne

gjennomgangen vil vi ikke se på alle typer inntekter i detalj, men la oss også se på enslig mottaker med to barn som i 2010 hadde kr 200 000 i årlig inntekt, og som deretter har hatt en inntektsvekst lik lønnsveksten.

Vi ser da mye av den samme utviklingen som for en enslig mottaker med inntekt lik 2G, men at den progressive egenandelen utgjør en større andel av den totale egenandelen.

Figur 110: Egenandel for enslig mottaker med to barn med inntekt lik kr 200 000 (februar 2010) og utvikling per år lik årlig lønnsvekst (SSB), februar termin 2010-2019, fordelt på egenandelskomponentene minste egenandel, lineær og progressiv egenandel

Mottakere med høyere inntekt, definert som omregnet inntekt rundt 2G og høyere, vil være mer følsomme for endringer i inntekt. Inntektsendringer påvirker egenandelen i større grad når man også har den progressive egenandelen med i beregningen. Hvordan denne påvirkningen er over tid vil avhenge av regulering av satsene knyttet til egenandelskomponentene. En mottaker med lavere inntekt, som kanskje bare får lagt til grunn minste egenandel, vil derimot ha en mer stabil egenandelsberegning. Mindre endringer i inntekt får i dette tilfellet lite konsekvenser for bostøtteberegningen.

Oppsummert kan man si at satsene for beregning av egenandel ikke har utviklet seg i takt med justeringen av folketrygdens grunnbeløp. Dette har medført at mange av husstandene som mottar bostøtte der inntekt er tett knyttet til denne justeringen har fått beregnet en egenandel som utgjør en større del av deres bruttoinntekt.

Samtidig har satsene for godkjente boutgifter heller ikke holdt tritt med utviklingen i mottakernes boutgifter. Dette har medført at en større andel av husstandene har boutgifter de ikke får lagt til i beregningen av bostøtte.

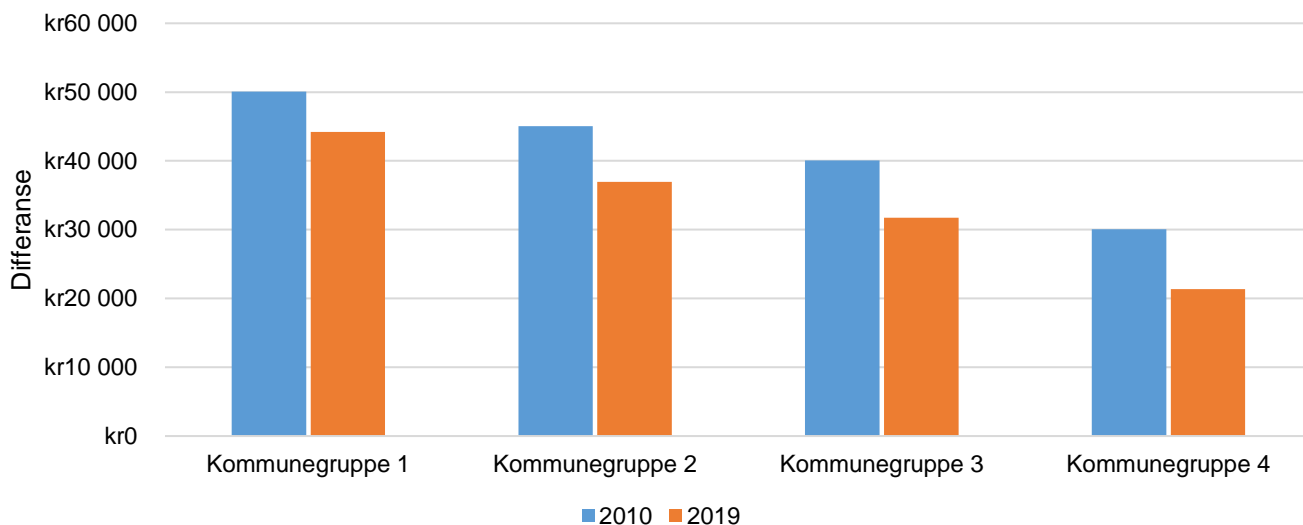
Beregning av bostøtte

I de to foregående delene har det altså fremkommet at grensene for godkjente boutgifter ikke ser ut til å ha holdt tritt med bostøttemottakernes boutgifter, og at egenandelen virker å ha økt i forhold til mottakernes inntekt. Men bostøtten beregnes ut av begge disse komponentene, og det er forholdet mellom dem som avgjør hvordan reguleringen av satsene over tid påvirker bostøttemottakernes utbetalte bostøtte.

Differansen mellom godkjente boutgifter (gitt at man har boutgifter lik eller større enn gjeldende boutgiftstak) og egenandel er redusert i perioden fra 2010 til 2019 for en enslig mottaker med inntekt lik 2G i alle kommunegrupper. Differansen er lavest i kommunegruppe 1, og størst i kommunegruppe

4. For de aktuelle bostøttemottakerne, betyr dette at beregnet bostøtte er blitt lavere som følge utviklingen i satsene sett opp imot utviklingen i boutgifter og G.

Figur 111: Differanse mellom godkjente boutgifter og egenandel (år), februar 2010 og 2019, enslige mottakere med inntekt lik 2G i alle kommunegrupper

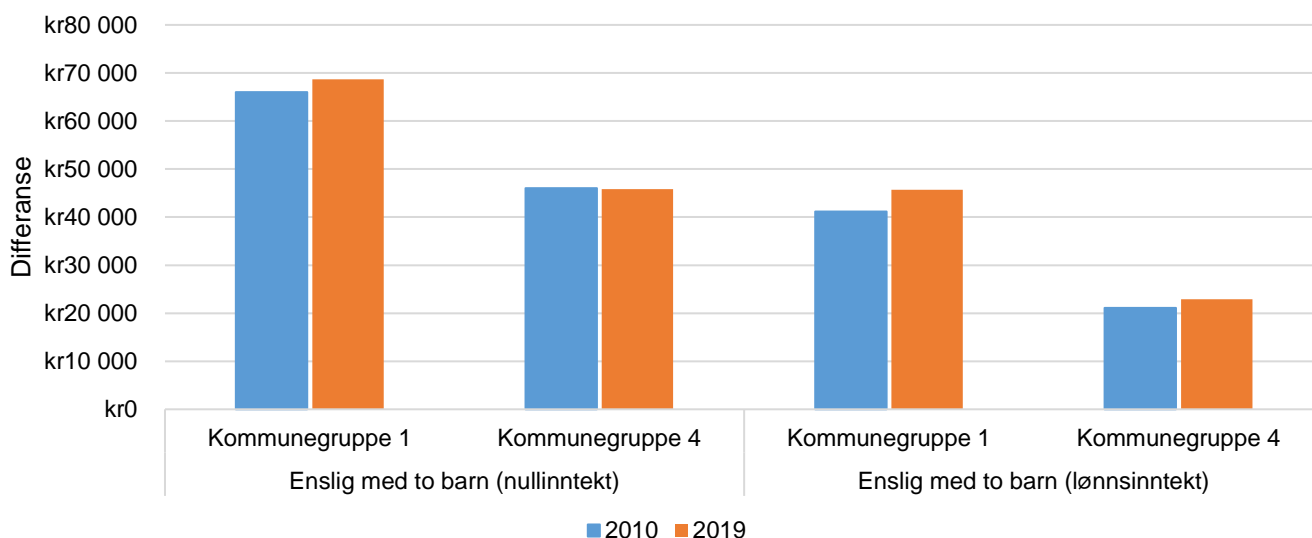

Gjør vi den samme øvelsen for mottakere med ulike inntektstyper, i ulike kommunegrupper, slår det derimot noe annerledes ut.

For en enslig mottaker med nullinntekt har bostøttegrunnlaget økt noe i kommunegruppe 1 og er omtrent på samme nivå i kommunegruppe 4. Selv om taket for godkjente boutgifter har økt mindre enn boutgiftene, så er endringen i egenandel kun lik økningen i satsen for minste egenandel. I kommunegruppe 1 der man har fått økning i boutgiftstaket også for kommunegruppetillegget så har dermed grunnlaget for beregning av bostøtte økt.

Neste eksempel, som også ble omtalt i forrige del om inntekt, er en enslig mottaker med to barn med lønnsinntekt på kr 200 000 i 2010, der inntekten har økt i takt med den generelle lønnsveksten. I dette eksempelet er bostøttegrunnlaget (godkjente boutgifter minus egenandel) høyere i 2019 for begge kommunegruppene, men høyere i kommunegruppe 1 av samme årsak som nevnt for en enslig med nullinntekt. I tillegg ser man et resultat av at veksten i boutgiftstakene for flerpersonshusstander, og til dels at omregnet inntekt demper effekten av den årlige lønnsveksten.

Figur 112: Differanse mellom godkjente boutgifter og egenandel (år), februar 2010 og 2019, enslig forsørger med to barn med ingen inntekt eller lønnsinntekt i kommunegruppe 1 og 4

Kommunal vs. privat disposisjonsform – konsekvenser av endret dekningsprosent

Fra og med 1.1.2016 ble dekningsprosenten, altså den andelen av differansen mellom boutgifter og egenandel som bostøtten dekker, lik for alle mottakere. Før 2015²⁹ dekket bostøtten 80 prosent av denne differansen for mottakere i kommunale boliger, og 70 prosent for øvrige mottakere.

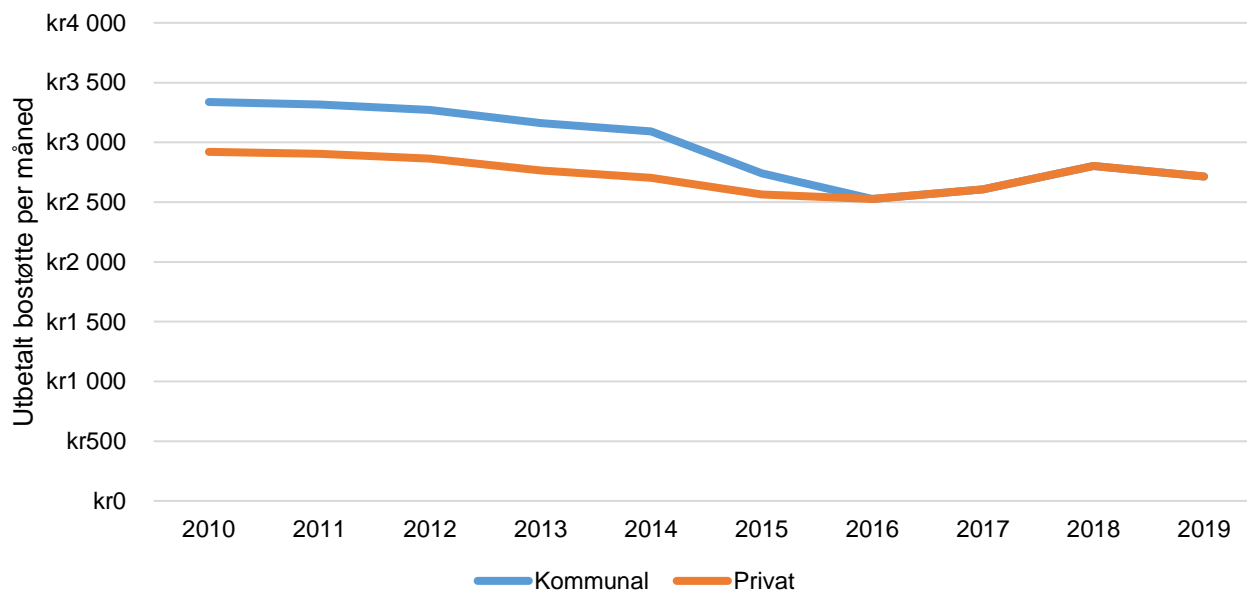
Som det ble vist i kapittel 3 har det vært en kraftig nedgang i mottakere som bor i kommunale boliger. Dersom vi ser på endring for husstander som mottok bostøtte i kommunale leie sammenliknet med mottakere i private boforhold fra desember 2014 (siste måned før endring) til januar 2016 (første måned etter endring) er den prosentvise nedgangen lik for begge grupper. Derimot har den gjennomsnittlige bostøtten til mottakere i kommunal leie holdt seg uendret, mens mottakere i private boforhold har hatt en økning i gjennomsnittlig bostøtte på 13 prosent i samme periode.

Tabell 39: Prosentvis endring i antall husstander og gjennomsnittlig utbetalt bostøtte for mottakere i desember 2014 til januar 2016, etter kommunal eller privat disposisjonsform

	Antall husstander	Gjennomsnitt bostøtte pr. måned
Kommunal leie	-7 %	0 %
Privat	-7 %	13 %

Dersom vi simulerer bostøtteutbetalingen for to hypotetiske bostøttemottakere i Oslo, som er enslige alderspensjonister med inntekt lik 2G, så fremkommer virkningen av reduksjonen i dekningsprosent for husstander i kommunale leieforhold. Effekten er motsatt for mottakere i private boforhold som har fått en gunstigere bostøtteberegning som følge av endringen.

Figur 113: Utbetalt bostøtte for enslige mottaker med inntekt lik 2G i Oslo, februar 2010 til februar 2019, fordelt på om vedkommende leier av kommunen eller har et privat boforhold

Ny prisjusteringsmodell

Den nye prisjusteringsmodellen som ble innført i 2017 er tidligere omtalt i kapittel 2. Innføringen av en ny prisjusteringsmodell har gitt en betydelig økning i satsene de seneste årene. I tillegg er justeringen av satsene mer forutsigbart. Forutsetningen om at satsene skal følge prisstigningen gir en mer stabil utvikling av ordningen over tid i tråd med reelle inntekter og boutgifter.

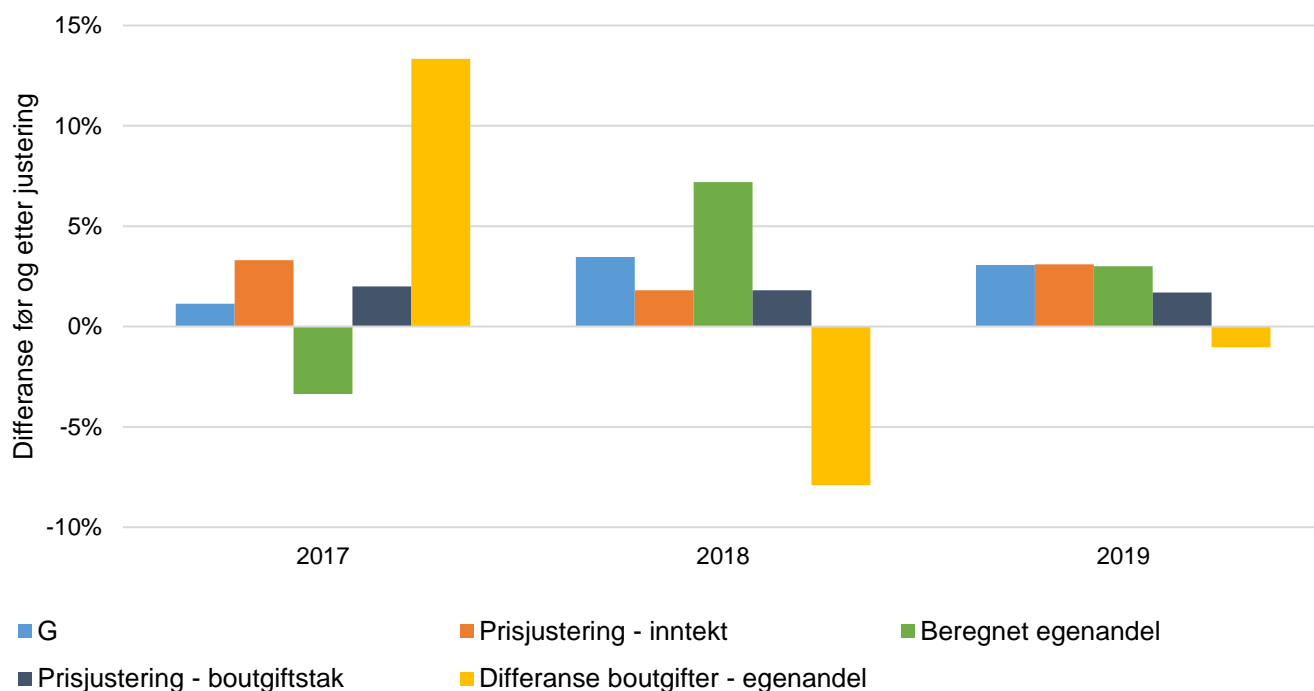
²⁹ Dekningsgraden ble harmonisert i 2015, og var dette året på 76,8 prosent for husstander i kommunale leieforhold og 71,9 prosent for mottakere i private boforhold.

Fra år til år vil det derimot være ulikt hvordan det treffer utviklingen av mottakernes boutgifter og inntekter. For boutgifter vil reguleringen i liten grad treffe variasjoner i prisveksten med bakgrunn i geografi, disposisjonsform, og husstandsstørrelse. Satsene knyttet til godkjente boutgifter øker prosentvis like mye uavhengig av dette.

Dette er også gjeldende for inntekter. Tar vi utgangspunkt i mottakere som får inntekten sin justert med G vil det kunne være forskjell mellom den årlige økningen i grunnbeløpet og prisveksten (KPI) som satsene knyttet til egenandelsberegning i bostøttereguleringen justeres i tråd med. Ved prisjusteringen i 2017 var prisveksten høyere enn utviklingen i G. Satsene i regelverket økte prosentvis mer enn veksten i G, og dermed ble egenandelen redusert. Sett opp mot at boutgiftstaket også økte medførte dette at grunnlaget for beregning av bostøtte økte med over 13 prosent.

Året etter, i 2018, var situasjonen motsatt og G økte mer enn prisveksten. Dermed økte beregnet egenandel, og differansen mellom godkjente boutgifter og beregnet egenandel ble redusert. I 2019 var veksten i G og prisveksten lik, men veksten i egenandel var høyere enn økningen i boutgiftstaket slik at bostøttegrunnlaget ble redusert.

Figur 114: Utvikling i G, prosentvis endring i prisjustering for boutgifter og inntekter, beregnet egenandel og differanse mellom godkjente boutgifter (enslig i kommunegruppe 4) og beregnet egenandel, prisjustering (2017-2019)

Dette illustrerer hvordan små forskjeller fra år til år allikevel kan gjøre stor forskjell på bostøtten til en mottaker. Nå illustrerer dette situasjonen for en enslig mottaker i kommunegruppe 4, og for husstander med høyere godkjente boutgifter og en annen inntektsstørrelse vil situasjonen være annerledes. Men spesielt mottakere med omregnet inntekt som overstiger innslagspunktet for den progressive egenandelen vil være følsomme for forholdet mellom utvikling i G og prisvekst.

Et annet spørsmål er startpunktet for den nye prisjusteringsmodellen. Dersom den nye prisjusteringsmodellen ble innført på et tidspunkt der satsene ikke hadde blitt regulert over en periode, så vil den absolutte verdien av en prosentvis lik endring være lavere. Eksempel: En bostøttmottaker med boutgiftstak på kr 70 000 ved første prisjustering vil få en økning på kr 200 mer sammenliknet med om boutgiftstaket hadde vært kr 60 000, dersom satsene blir justert med to prosent. Over tid vil det også bli en «renters rente-effekt», det vil si at man neste år igjen får en effekt av «tilleggsøkningen» på kr 200, og så videre.

Denne analysen vil ikke gå nærmere i beregninger av en slik effekt, og enkelte av satsene (minste egenandel, trinn for progressiv egenandel) vil også bidra til å dempe effekten. Men denne effekten bør analyseres nærmere for å forstå den langsiktige utviklingen av bostøtte og bruken av en prisjusteringsmodell.

Endringer i hvem som mottar bostøtte

Det har i perioden 2010-2018 vært en endring i hvem som får bostøtte. Dette følger i stor grad hvordan beregningen av bostøtte slår ut for ulike grupper av mottakere. Dette ser man også i faktorene som legger grunnlaget for denne beregningen; boutgifter og inntekter.

Gjennomsnittlig inntekt har holdt seg relativt stabilt i perioden, men det betyr altså ikke at bostøttemottakerne ikke har hatt noen inntektsutvikling. Dette skyldes heller en utskifting av mottakere med relativt sett høy inntekt i bostøtten, med mottakere som har svært lav eller ingen inntekt. Samtidig er det den nominelle gjennomsnittlige inntekten som er lik. I og med at det har vært prisvekst i samfunnet ellers, betyr det i realiteten at gjennomsnittlig realinntekt er blitt lavere blant bostøttemottakerne.

«Utskiftingen» av mottakere gjelder antakelig også for boutgifter. Fordi det i mange tilfeller kan være en forutsetning for å motta bostøtte at man har høye boutgifter, som i dette tilfellet vil være boutgifter på nivå med eller høyere enn gjeldende boutgiftstak. Dersom egenandelen er høy, vil man da være avhengig av å maksimere den andre delen av boutgiftsberegningen, nemlig hvor mye boutgifter som bostøtten skal dekke. Dette vil potensielt bidra til at veksten i de gjennomsnittlige boutgiftene alle bostøttemottakere overgår økningen i boutgifter for eksisterende mottakere.

Det er i denne gjennomgangen ikke foretatt en grundig analyse av dette, men ser vi på mottakere i februar 2018 og 2019 kan det virke som at det er en viss effekt av dette. I begge perioder hadde 76 prosent av mottakerne boutgifter over tak. Andelen med boutgifter over tak blant mottakerne som var der i begge perioder ble derimot redusert fra 78 til 77 prosent. Av de som kun mottok bostøtte i februar 2018 hadde 71 prosent boutgifter over tak, mens blant mottakere som kun fikk bostøtte i februar 2019 hadde 74 prosent boutgifter over tak. Altså kunne man i disse to månedene observere at nye mottakere hadde en høyere andel med boutgifter over tak enn de som falt ut av ordningen.

Uførereform i 2015

Overgangsordningen fra 2015 gjelder kun uføre som mottok bostøtte i desember 2014. Bakgrunnen for ordningen er overgangen til ny uføretrygd i 2015. Uføre fikk da en høyere brutto inntekt, som følge av overgang fra uførepensjon til uføretrygd, og med det endret skattelegging av den høyere bruttoinntekten. For å unngå at noen falt ut av bostøtteordningen som følge av endringen, ble det opprettet en overgangsordning. Denne ordningen er siden videreført.

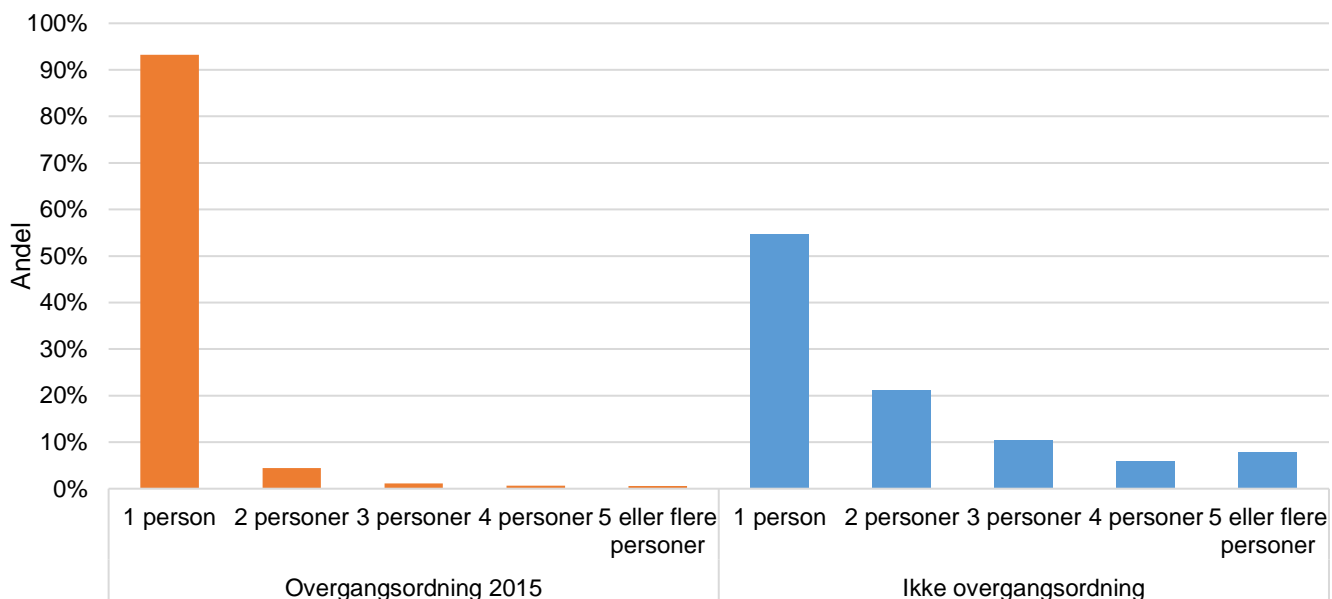
Uføre i overgangsordningen får et trekk i inntekten før beregningen av bostøtte. Trekket er differansen mellom brutto uførepensjon i desember 2014 og brutto uføretrygd i januar 2015, tillagt 3,43 prosent av differansen. Fra januar 2015 til desember 2016 var trekket det samme kronebeløpet som differansen mellom gammel trygd i desember 2014 og ny pensjon fra januar 2015. Fra januar 2017, i forbindelse med overgangen til faktisk månedlig inntekt ble differansen, eller innteksttrekket justert opp med 3,43 prosent for å regulere for prisstigning. Trekket er ikke justert utover dette.

Trekket i inntekt gjør at uføre i overgangsordningen reelt sett kan ha inntekter høyere enn inntektsgrensen. Det betyr at uføre med samme inntekt, som ikke mottok bostøtte i desember 2014 og dermed ikke er omfattet av overgangsordningen, ikke får samme beregning av bostøtte. Med andre ord; lik inntekt gir ulik bostøtte.

I figur 6 i kapittel 3 kan vi se at det stadig er færre uføre på overgangsordningen fra 2015. Det kan være flere årsaker til at de uføre faller ut.

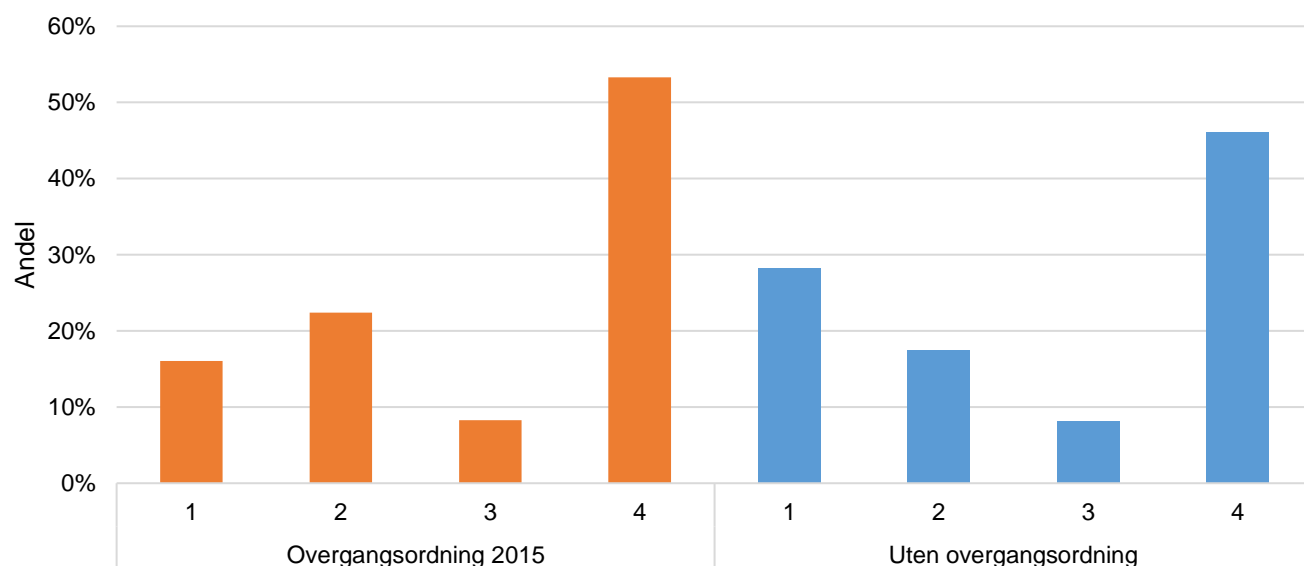
I figur 115 kommer det tydelig frem at de aller fleste uføre på overgangsordning er en-personshusholdninger. Denne husstandsstørrelsen er også den største blant uføre utenfor overgangsordningen, men blant disse er fordelingen jevnere i de andre husstandsstørrelsene.

Figur 115: Andel uføre fordelt på husstandsstørrelse, ut ifra om de er i overgangsordning eller ikke

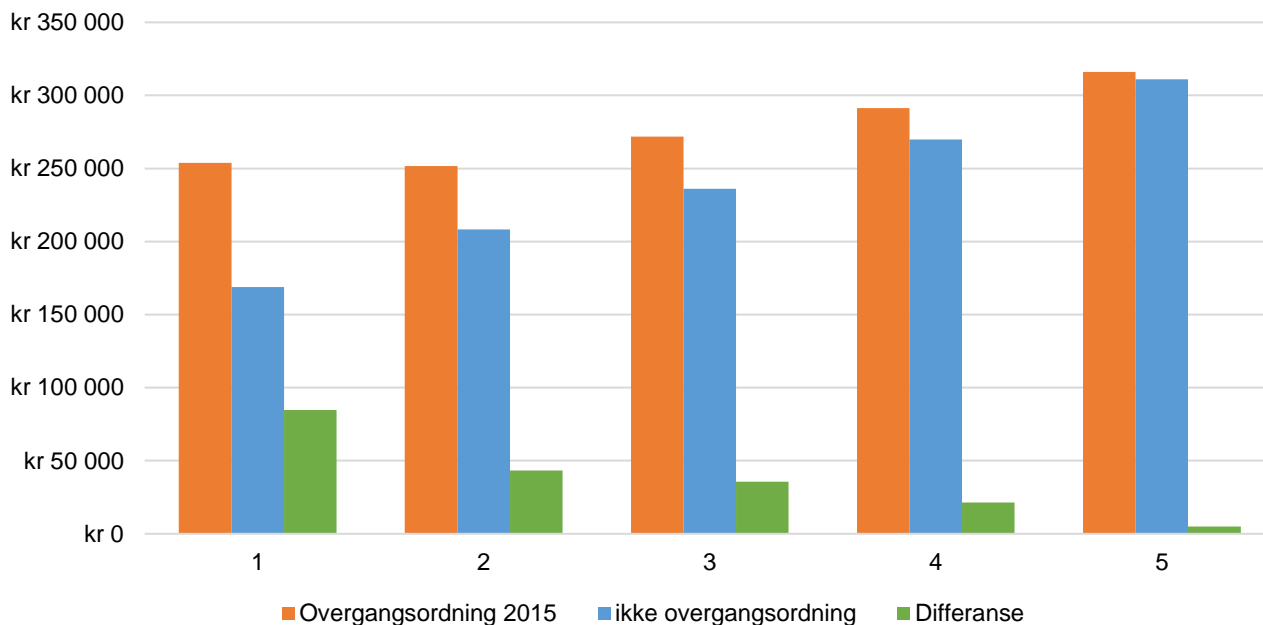
En noe større andel av uføre bostøttemottakere uten overgangsordning bor i kommuner med tillegg i bostøttetaket, og får lagt til grunn høyere inntektsgrenser ved beregning av bostøtte.

Figur 116: Antall husstander i overgangsordningen og utenfor, fordelt på kommunegruppene

Enslige uføre i overgangsordningen har i gjennomsnitt høyere inntekter enn enslige uføre utenfor overgangsordningen. Det er fordi de uføre i overgangsordningen får et trekk i inntekten som brukes som grunnlag i bostøtteberegningen, slik at de kan ha høyere brutto inntekt enn de utenfor overgangsordningen. Denne differansen i inntekt er størst for en-personshusholdninger, og reduseres for hver økning i husstandsstørrelse.

Figur 117: Gjennomsnittlig årlig inntekt før trekk for uføre bostøttemottakere i og utenfor overgangsordningen

Konsekvenser av at inntekstrekket i forbindelse med at overgangsordningen ikke er justert

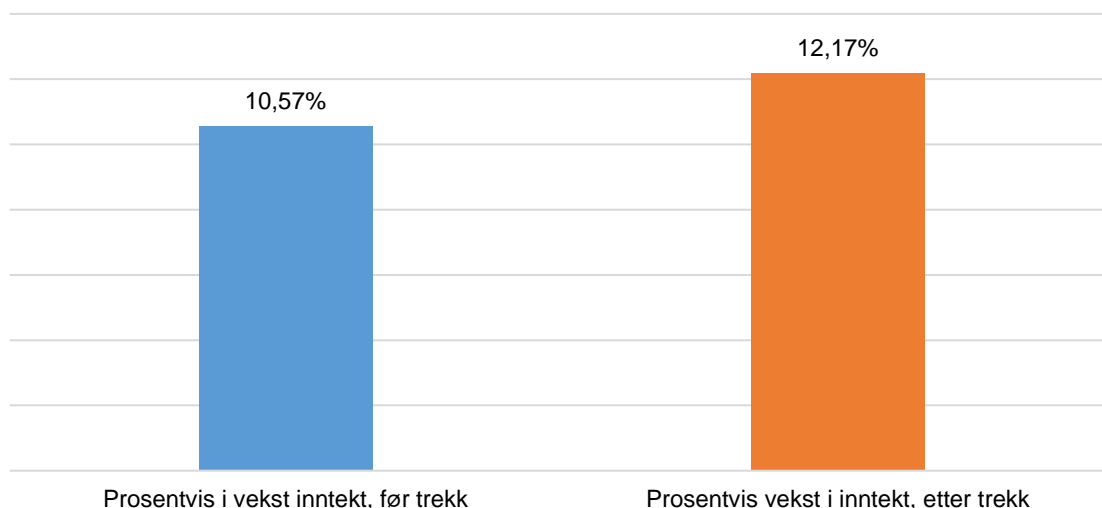
Inntekstrekket var fra januar 2015 til desember 2016 et eksakt kronebeløp som utgjorde forskjellen i uførepensjon i desember 2014 og uføretrygd i januar 2015 for hver person med denne typen inntekt i hver husstand med bostøtte. I forbindelse med overgangen til månedlige inntektsdata i januar 2017 ble trekket justert med 3,43 prosent, men har ikke blitt justert i forbindelse med prisjusteringene i juni måned.

Figur 4 viser veksten i inntekt før og etter trekk for uføre en-personshusholdninger med uføretrygd³⁰. Den prisjusterte inntekten øker fra år til år, både før og etter trekket, men inntekten som legges til grunn i bostøtteberegningen, inntekt etter trekk, har hatt en høyere vekst enn den faktiske inntekten. Denne differansen blir større over tid, og større enn trekket som ble lagt til grunn i overgangsordningen, også med det oppjusterte trekket fra 2017. Når inntekten kommer et stykke over den progressive egenandelen, vil hver inntektsøkning resultere i en vesentlig høyere egenandel i beregningen av bostøtte.

Dette fører til at uføre på overgangsordningen ikke er beskyttet mot økt inntekt som grunnlag i beregningen av bostøtte, og at inntektsveksten som legges til grunn er høyere enn den faktiske inntektsveksten. Over tid vil differansen bli stadig større, og stadig flere uføre vil falle ut av bostøtteordningen som følge av at trekket ikke reguleres for prisvekst.

³⁰ Inntekten som er lagt til grunn er satsen for minsteytelse for enslige uføre og er 2,48 ganger folketrygdens grunnbeløp, G. Se tabell 12.

Figur 118: Prosentvis vekst i faktisk inntekt (jan. 2015 - jan. 2019), og i inntekt etter trekk

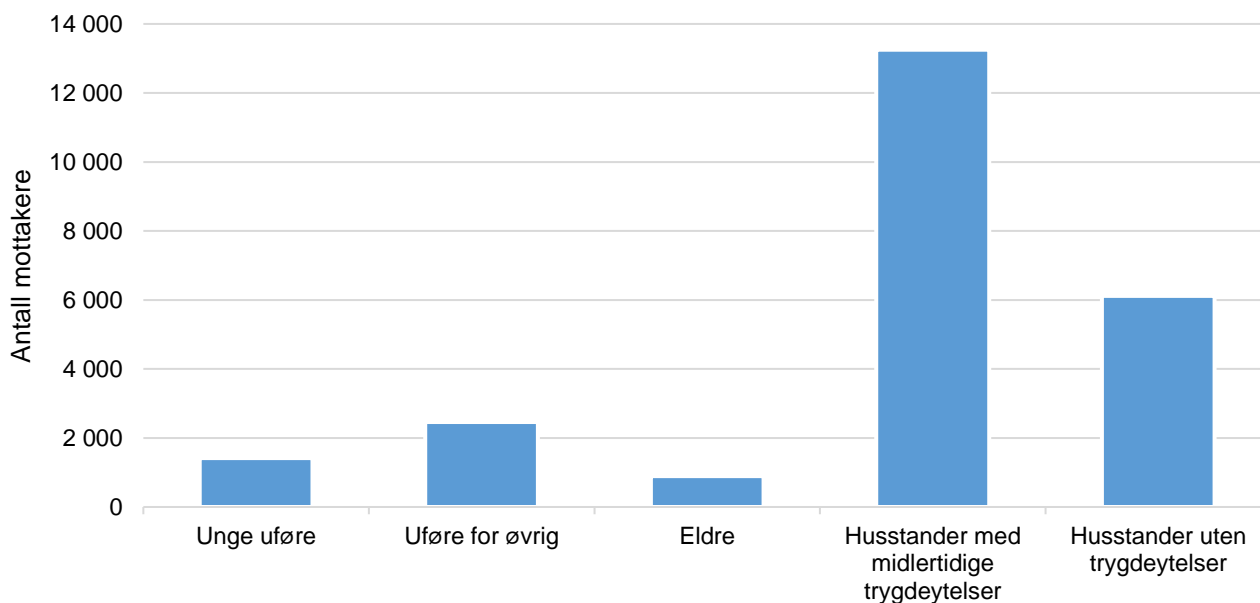

Overgangen til nytt inntektsgrunnlag i 2017

Ved overgangen til månedlige inntektsdata fra a-registeret i januar 2017 var det mange av husstandene som mottok bostøtte i desember 2016 som fikk avslag. Totalt var det 24 144 husstander med bostøtte i desember 2016, som fikk avslag i januar 2017.

De brukergruppene³¹ med flest som falt ut var husstander med midlertidige trygdeytelser og husstander uten trygdeytelser. I alt utgjorde disse 80 prosent av alle mottakere som falt ut fra desember til januar. For husstander med midlertidige ytelser var januar en måned med tre utbetalinger av blant annet arbeidsavklaringspenger, noe som medførte at mange i denne gruppen fikk avslag, men kom tilbake igjen neste måned. Husstander uten trygdeytelser har i større grad varierende inntekt, noe som gjør at de i større grad vil kunne falle inn og ut av bostøtten fra måned til måned.

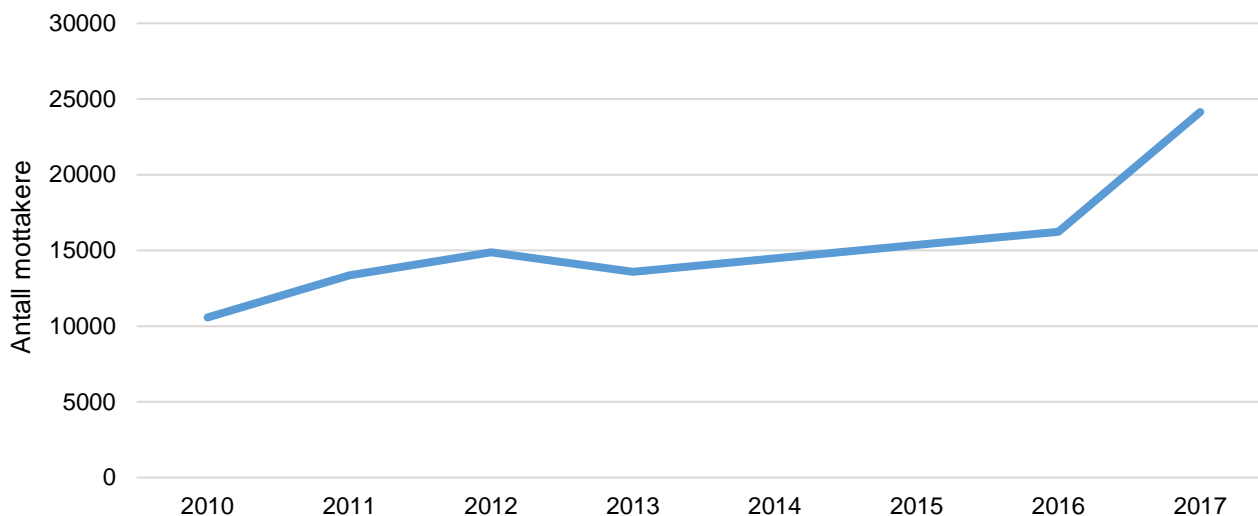
Figur 119: Antall bostøttemottakere i desember 2016 med avslag januar 2017, fordelt på brukergruppe

³¹ Det er tatt utgangspunkt i brukergruppen husstanden er registrert under i januar 2017

Denne effekten har man også sett før 2017 ved overgangen til ny likningsinntekt da mange mottakere fikk avslag når ny likning forelå i juli. Om lag 15 000 mottakere falt ut i juli-måned hvert år etter å ha mottatt bostøtte i juni som følge av nytt inntektsgrunnlag i perioden 2012-2016.

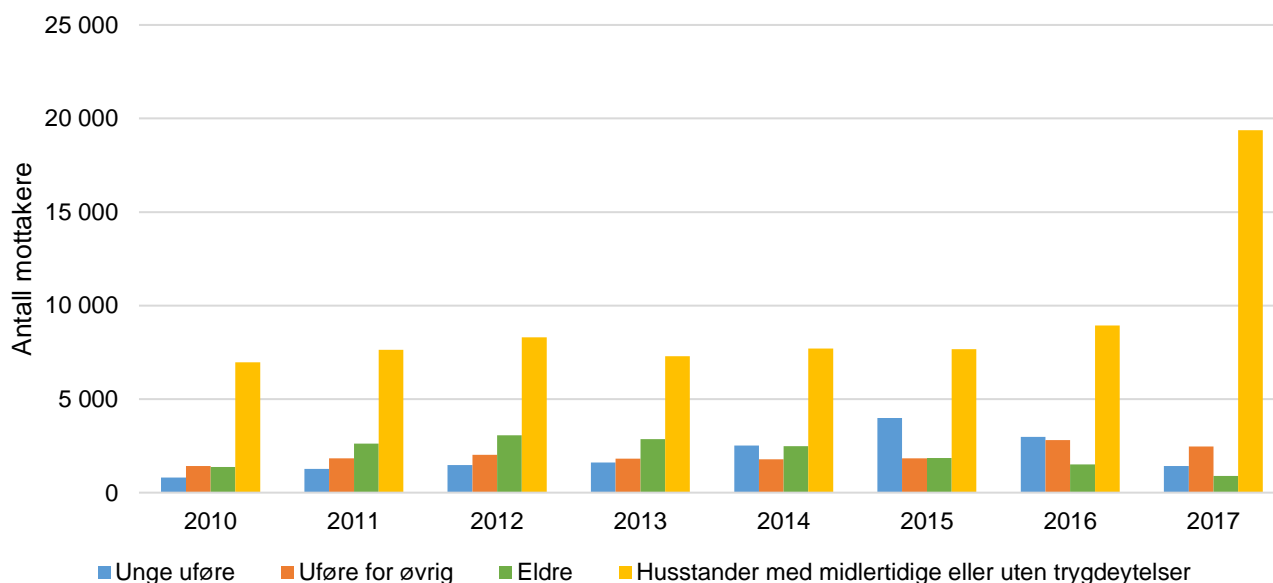
Figur 120: Antall bostøttemottakere med avslag ved overgang til nye inntektsopplysninger (2010-2017)³²⁾

Fordeler man på hver enkelt brukergruppe ser man noen klare utslag. Tidligere år var andelen som falt ut med faste trygdeytelser langt høyere. Dette har sammenheng med at egenandelssatsene ble justert ved overgangen til 2017 for å ta høyde for at inntekten ble fremskrevet fra likningsinntekt 2015 til månedlig inntekt for januar 2017. Formålet med tilpasningen var at søkere som hadde en økning lik veksten i folketrygdens grunnbeløp (G) fra 2015 og fram til januar 2017, ikke skulle få endret bostøtte. Veksten i G i denne perioden var 3,43 prosent.

Mottakere som har hatt en vesentlig økning i inntekt, eller husstander med variabel inntekt der månedsinntekt i januar er klart høyere enn likningsinntekten³³⁾, fikk derimot en reduksjon i bostøtten eller falt ut.

Figur 121: Antall bostøttemottakere med avslag ved overgang til nye inntektsopplysninger (2010-2017), per brukergruppe

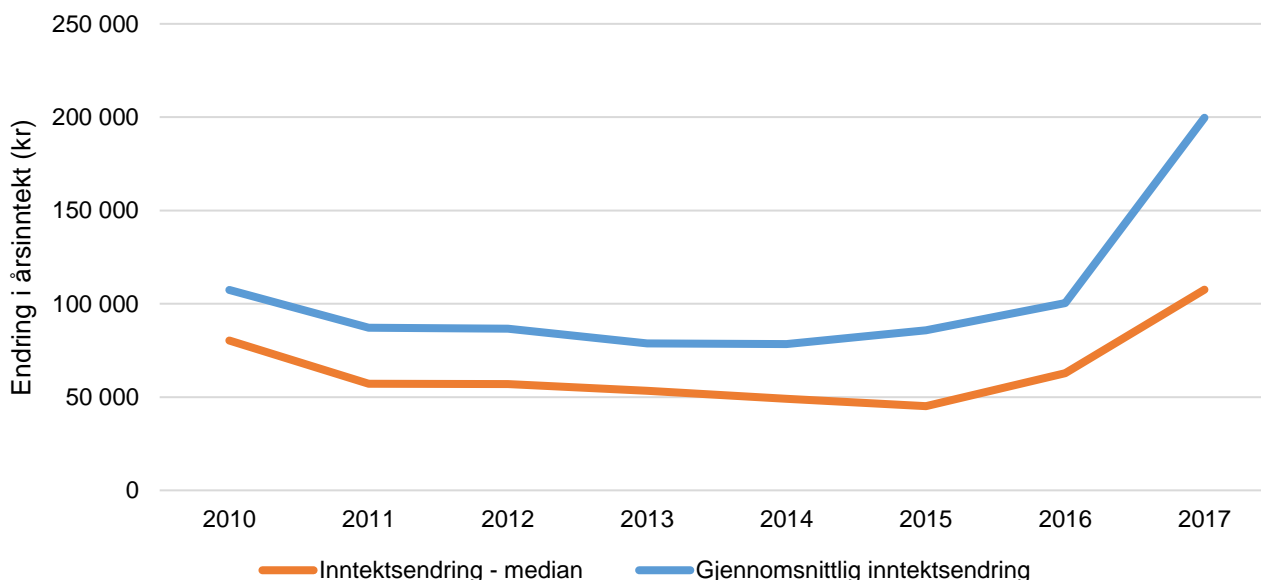
³²⁾ Fra og med 2017 blir inntektene oppdatert månedlig, med unntak av meldepliktige inntekter (formue osv.)

³³⁾ Månedsinntekt x 12 > Likningsinntekt/årsinntekt

Hvorfor falt de ut?

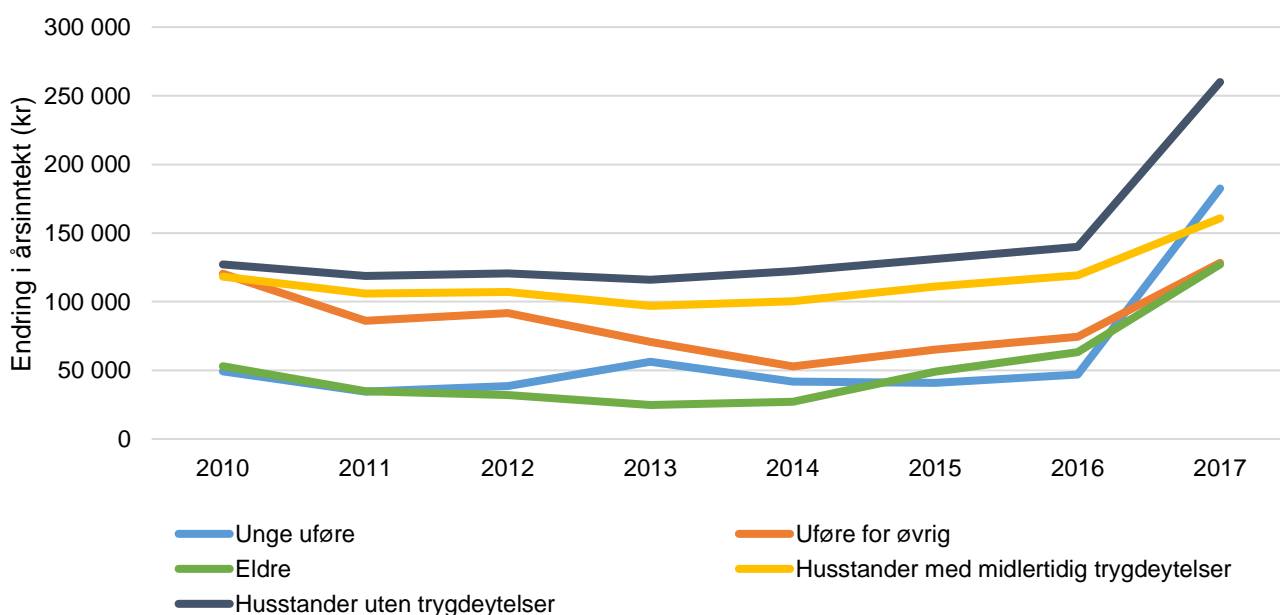
Ser vi nærmere på gruppen av mottakere med avslag ser vi at inntekten deres har økt vesentlig, og denne økningen er vesentlig høyere i 2017 enn tidligere år. I gjennomsnitt økte inntekten med kr 200 000 (dette inkluderer formuestillegg som lagt til inntekten) fra desember 2016 til januar 2017. Tidligere år har denne økningen vært på om lag kr 100 000. Ser man derimot på endring i medianinntekt så ligger denne lavere for alle år, og forskjellen mellom 2017 og tidligere år er mindre. Dette tyder på at enkelte husstander med svært store inntektsendringer påvirker gjennomsnittet betydelig.

Figur 122: Inntektsendring, median og gjennomsnitt, for mottakere med avslag ved overgang til nye inntektsopplysninger (2010-2017)

Ser vi på gjennomsnittsendringene fordelt på brukergruppe fremkommer det at husstander uten trygdeytelser og unge uføre hadde en spesielt stor økning. I snitt hadde disse mottakerne en inntektsøkning på over kr 250 000 ved overgangen til nytt inntektsgrunnlag.

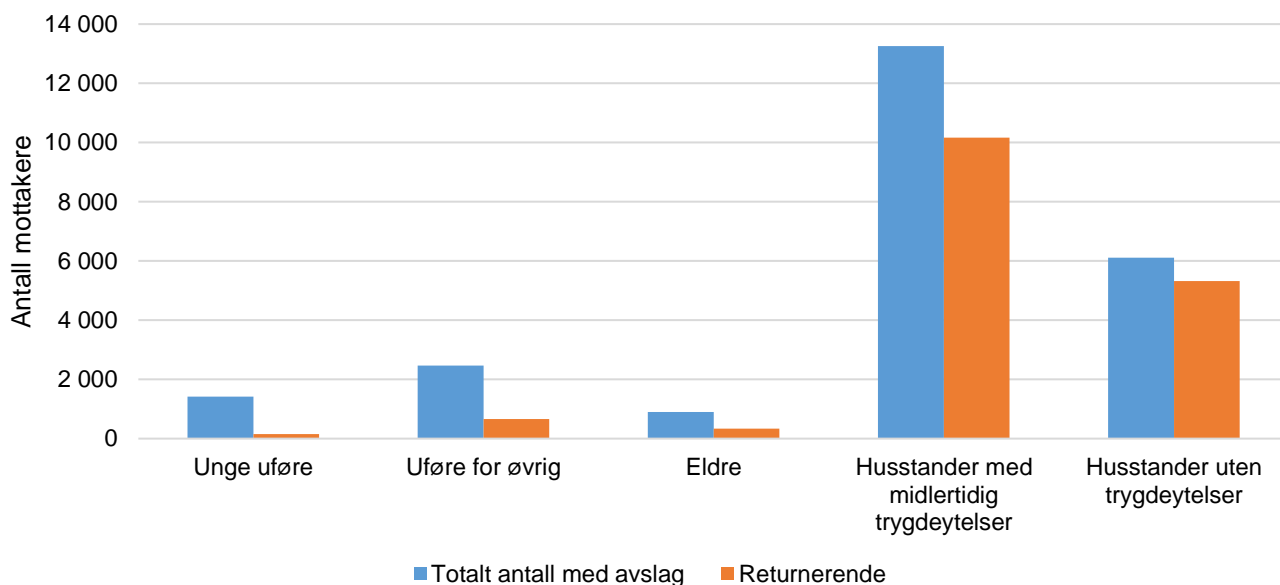
Figur 123: Gjennomsnittlig inntektsendring, median og gjennomsnitt, for mottakere med avslag ved overgang til nye inntektsopplysninger (2010-2017)

Hvor mange returnerer i løpet av det neste året?

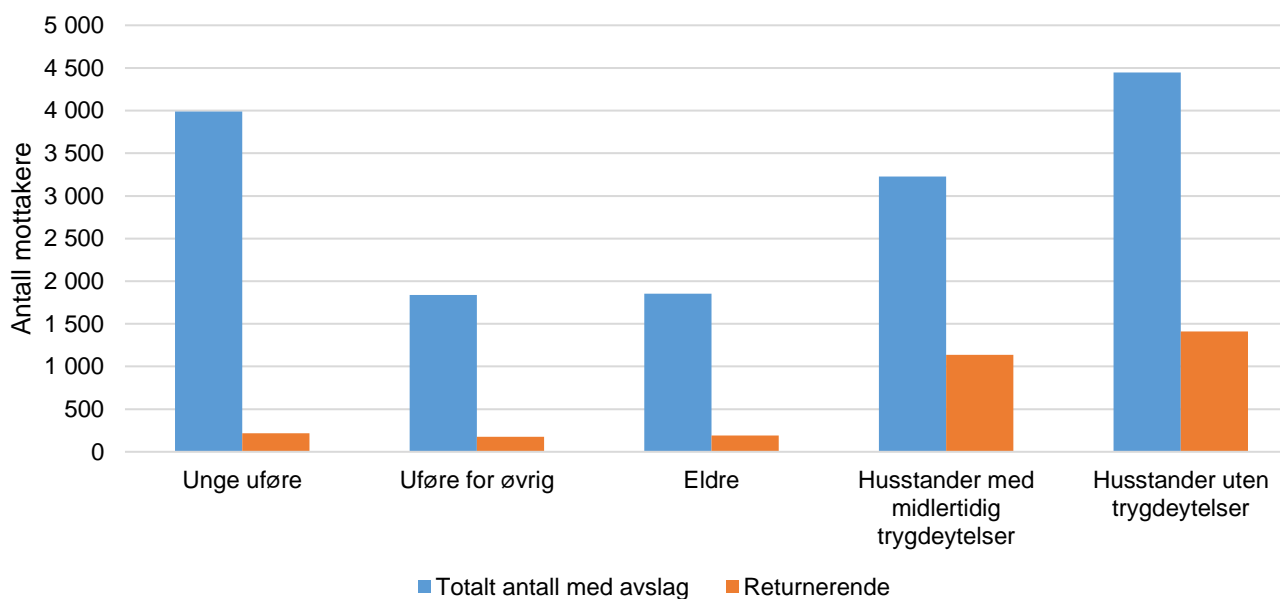
Av de 24 144 mottakere i desember 2016 som fikk avslag i januar 2017 var det totalt 16 625 som mottok bostøtte i en av de andre terminene i 2017 – en andel på nesten 70 prosent. Klart høyest er andelen returnerende mottakere for gruppene med midlertidige eller uten trygdeytelser. For mottakere med midlertidige ytelser returnerte mange allerede neste måned da det ikke var tre utbetalinger av blant annet arbeidsavklaringspenger. For husstander uten trygdeytelser returnerte nesten 9 av 10 mottakere, noe som tyder på at denne brukergruppen har vesentlige inntektsendringer gjennom året.

Figur 124: Antall bostøttemottakere med avslag ved overgang til nye inntektsopplysninger i januar 2017 som har returnert senere terminer i 2017, per brukergruppe

Tidligere år har andelen returnerende mottakere vært betydelig lavere, på om lag 20 prosent. I figuren nedenfor er overgangen til nye inntektsopplysninger fra juni 2015 til juli 2015 benyttet. Også da var det klart flest mottakere i brukergruppene med midlertidige og uten trygdeytelser som returnerte, men andelen returnerende i disse gruppene var langt lavere.

Figur 125: Antall bostøttemottakere med avslag ved overgang til nye inntektsopplysninger i juli 2015 som returnerte i løpet av det neste året, per brukergruppe

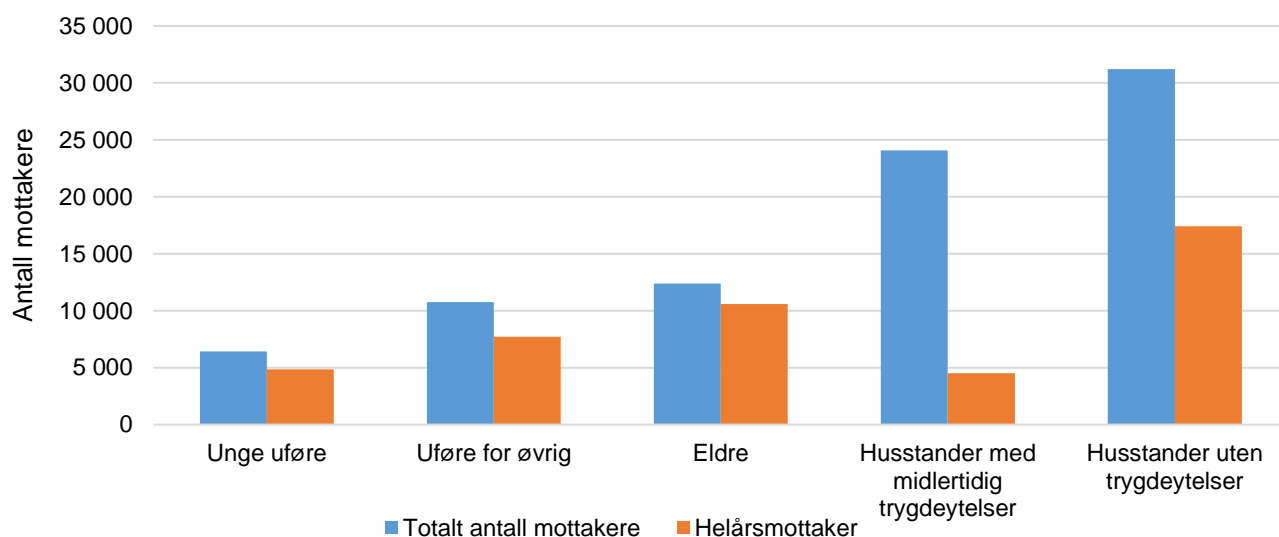
Hvor mange var med hele året?

Ved overgangen til nye inntektsopplysninger i årene før 2017 så man at antallet mottakere steg jevnt og trutt gjennom året, helt til ny likning igjen forelå. Etter overgangen til månedlig inntektsdata i 2017 har derimot antallet mottakere stabilisert seg på samme nivå, med en del variasjoner fra måned til måned.

I tillegg til at flere mottakere returnerer i løpet av året, vil det også være interessant å se dette i sammenheng med hvor mange av mottakerne i måneden etter nye inntektsopplysninger som er mottakere gjennom hele året.

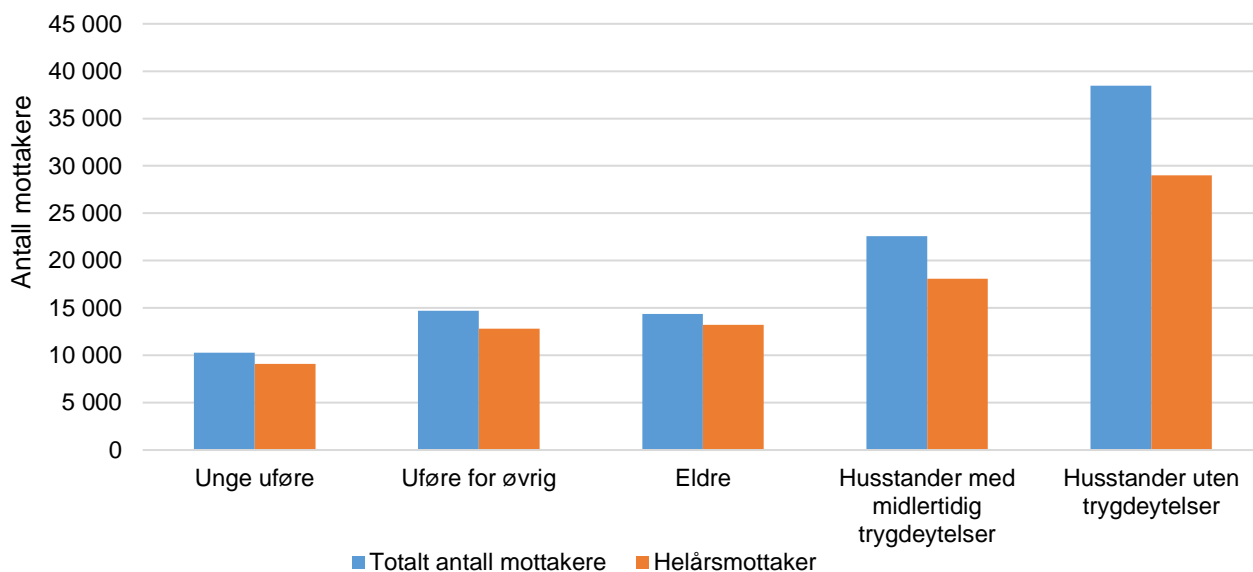
Av husstandene som fikk innvilget bostøtte i januar 2017 mottok 53 prosent av husstandene bostøtte gjennom alle måneder i 2017. Andelen var klart lavest for husstander med midlertidige ytelser der bare 20 prosent mottok bostøtte gjennom hele året, mens høyest var det for alderspensjonister der hele 85 prosent var mottakere gjennom hele perioden. Litt overraskende er det at over halvparten av mottakerne i januar 2017 i brukergruppen uten trygdeytelser var mottakere i alle måneder i 2017.

Figur 126: Antall bostøttemottakere i januar 2017 som mottok bostøtte i alle terminer i 2017, per brukergruppe

Sammenlikner vi dette med tidligere år, og hvor mange av mottakerne i måneden etter nye likningsopplysninger som mottok bostøtte hele det neste året, så utgjorde dette en langt høyere andel av mottakerne. Av mottakere i juli 2015, som mottok bostøtte alle måneder frem til og med juni 2016, så var andelen på hele 82 prosent. Altså er det svært få mottakere som faller ut av bostøtteordningen i løpet av året. Selv om også da andelen var lavere for mottakere med midlertidige eller uten trygdeytelser, så er andelen generelt høy for alle brukergrupper.

Figur 127: Antall bostøttemottakere i juli 2015 som mottok bostøtte i alle terminer frem til og med juni 2016, per brukergruppe

Kort oppsummert ga overgangen til månedlige inntektsopplysninger i langt større grad presise inntektsopplysninger, og mottakere i desember 2016 som falt ut gjorde det fordi inntekten i januar 2017 var for høy til å motta bostøtte. En større andel av disse mottakerne returnerer en eller flere terminer i løpet av det neste året. Antallet mottakere øker derimot ikke på samme måte gjennom året ettersom en større andel av mottakerne i måneden med nye inntektsopplysninger faller ut av bostøtteordningen i løpet av det neste året sammenliknet med tidligere år.

Økning i inntektstillegg ved formue

Denne delen omhandler endringen i påslagsprosenten for formue som slo inn fra og med 1.1.2015. I Prop. 1 S (2014–2015) er omtalen som følger:

«Det foreslås en noe sterkere behovsprøving av bostøtten, ved at støtten i noe større grad avkortes for husholdninger med netto formue over et visst nivå»

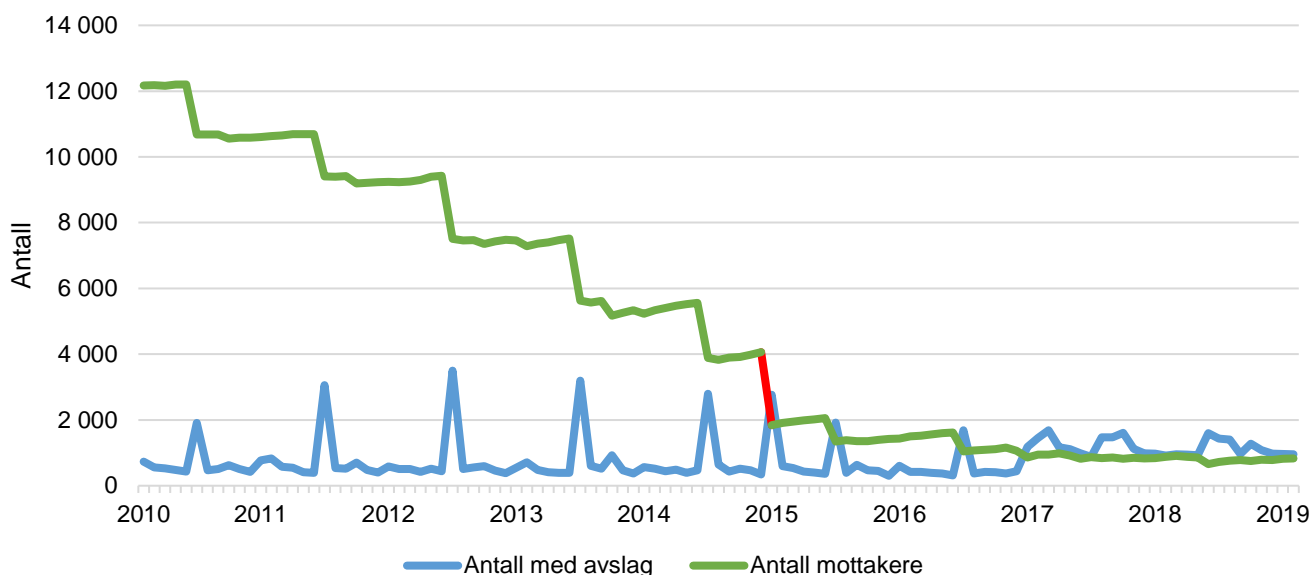
«Bostøtten er behovsprøvd, og avkortes dersom mottaker har formue ut over fribeløpene. Det er ikke rimelig at husstander med betydelig formue skal kunne få bostøtte. Departementet foreslår derfor å skjerpe behovsprøvingen av bostøtten ved å redusere utbetalingene til mottakere med høy formue. Det foreslås å øke påslagsprosenten for formue, den andelen av nettoformuen som tillegges inntekten, fra 16 til 65 pst.»

Siden februar 2010 er antallet mottakere som har et slikt formuestillegg på inntekten som legges til grunn for bostøtteberegningen blitt vesentlig redusert. I februar 2010 hadde i overkant av 12 000 husstander som mottok bostøtte et slikt tillegg, mens det i februar 2019 kun var litt over 800 husstander som hadde dette. Som andel av alle bostøttemottakere har det blitt redusert fra ti til en prosent.

En nedgang skiller seg derimot fra de øvrige, nemlig nedgangen fra desember 2014 til januar 2015, markert i rødt. Nedgangen på i overkant av 2 000 mottakere kan isoleres til effekten av økningen i påslagsprosenten på formue.

Som man ser av figuren under har antallet blitt redusert i forbindelse med at ny likning ble tilgjengelig i juli. Antall avslag økte mer enn antallet mottakere med formuestillegg falt, noe som betyr at flere husstander ble registrert med netto formue over fribeløpet i den totale søkermassen enn den foregående måneden. Siden 2017 har derimot antallet med formuestillegg stabilisert seg.

Figur 128: Antall mottakere og antall søkere med formuestillegg per termin, februar 2010 til februar 2019

Nedgangen i antall mottakere fra desember 2014 til januar 2015 var sterkest blant husstander som leier bolig, og antallet leiere med formuestillegg ble redusert med om lag dobbelt så mye som reduksjonen blant eiere. Mottakere som leier bolig har et lavere fribeløp ved beregning av formuestillegg.

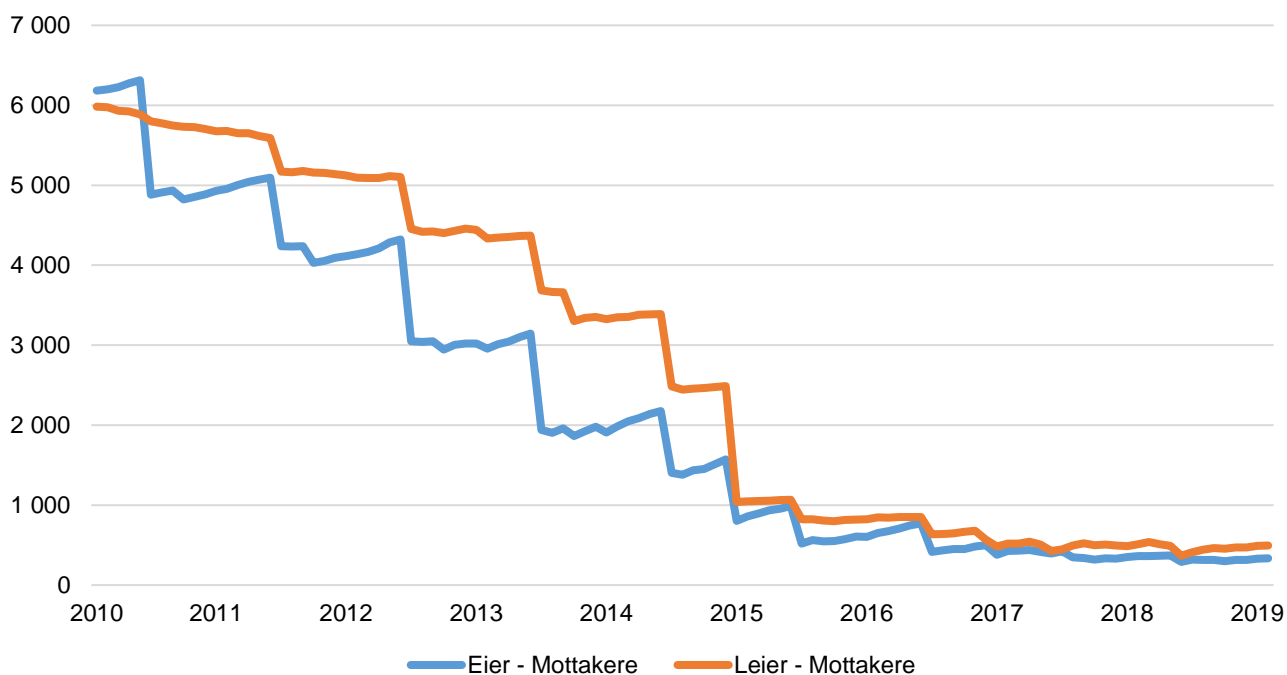
I snitt hadde de som mottar bostøtte en økning i formuestillegget på nesten kr 21 200. Snittet økte derimot langt mer blant mottakere som leier bolig; for denne gruppen økt gjennomsnittlig formuestillegg for husstander som mottok bostøtte i januar 2015 med over kr 31 000 sammenliknet med snittet for bostøttemottakerne måneden før.

Tabell 40: Antall bostøttemottakere med formuestillegg og størrelse på tillegg, endring fra desember 2014 til januar 2015, fordelt på husstander som eier og leier bolig

	Antall med formuestillegg	Gjennomsnittlig formuestillegg
Totalt	-2 219	Kr 21 179
<i>Eie</i>	<i>-768</i>	<i>Kr 8 387</i>
<i>Leie</i>	<i>-1 451</i>	<i>Kr 31 446</i>

Det var i 2010 flest eiere blant mottakerne med formuestillegg, men antallet i perioden totalt sett har falt kraftigere enn blant de som leier. Etter regelendringen i 2015 falt de derimot til om lag samme nivå, og antallet mottakere for begge disposisjonsformer har ligget jevnt lavt etter dette.

Figur 129: Antall mottakere med formuestillegg per måned, februar 2010 til februar 2019, fordelt på husstander som eier og leier bolig

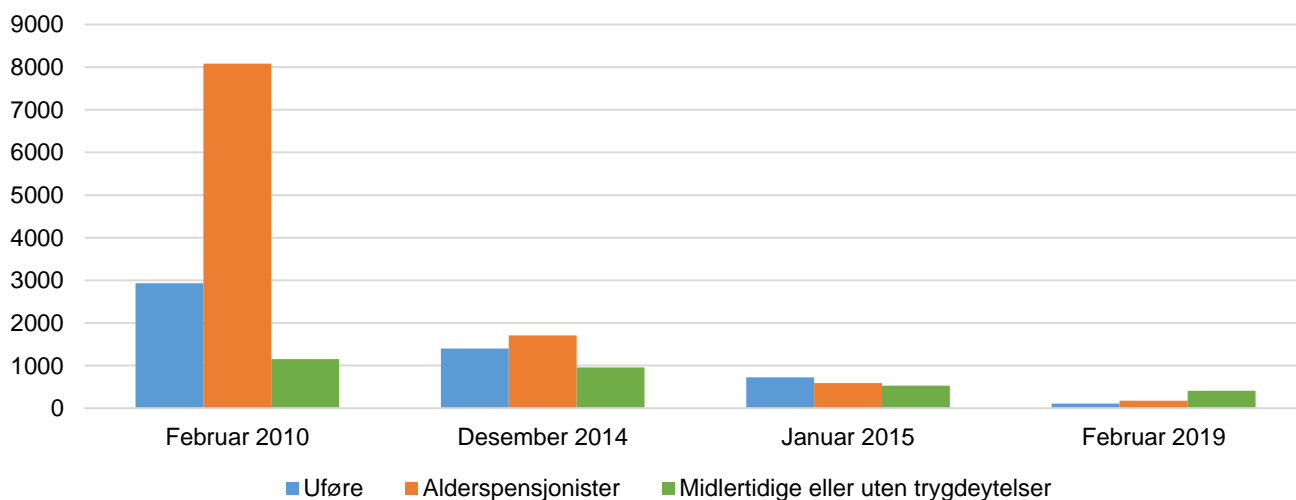

Den sterkeste nedgangen i antall mottakere med formuestillegg finner vi blant husstander som er uføre og alderspensjonister, og spesielt sistnevnte. Husstander med faste trygdeytelser utgjorde i februar 2010 over 90 prosent mottakerne med formuestillegg, men denne andelen er redusert til om lag 40 prosent i februar 2019.

Mottakere med faste trygdeytelser har i stor grad et inntektsnivå over progressiv egenandel, og en økning av inntekt gjennom formuestillegg kan være avgjørende for hvorvidt husstanden er berettiget bostøtte eller ei.

Økningen i påslagsprosent har derimot en begrenset effekt fordi antallet mottakere allerede var vesentlig redusert før økningen av påslagsprosenten fra og med januar 2015. Endringen forsterket effekten av formuestillegget, og har sannsynligvis også påvirket antall mottakere.

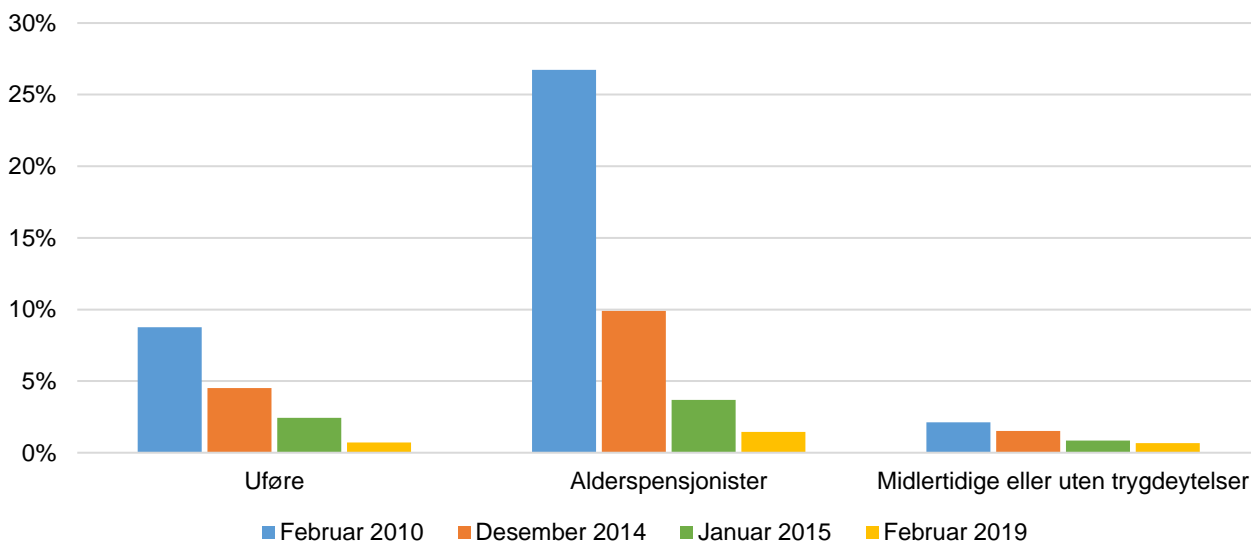
Figur 130: Antall mottakere med formuestillegg for utvalgte terminer, for uføre, alderspensjonister og husstander med midlertidige eller uten trygdeytelser

Ser vi det i sammenheng med andelen av mottakerne i brukergruppen som har formuestillegg har det blant alderspensjonister vært en betydelig nedgang. I februar 2010 hadde 27 prosent av bostøttemottakerne med alderspensjon et formuestillegg, mens bare én prosent har det i februar 2019.

Andelen blir redusert for alle brukergrupper, men særlig for alderspensjonister ved overgangen til høyere påslagsprosent. Men andelen hadde allerede falt betydelig fra februar 2010 til desember 2014.

Figur 131: Andel av brukergruppen med formuestillegg, utvalgte måneder, for uføre, alderspensjonister og husstander med midlertidige eller uten trygdeytelser

Oppsummert er det vanskelig å anslå effekten av formuestillegget, og særlig endringen i påslagsprosent, fordi den ikke er lett å skille fra øvrige effekter, som manglende regulering av andre satser i regelverket. Samtidig ser man at nedgangen med formuesinntekt er sterkere for alle brukergrupper enn den generelle nedgangen i antall mottakere. Formuestillegget, og økningen i påslagsprosent, vil høyst sannsynlig ha forsterket andre effekter som tidligere er nevnt, deriblant manglende regulering av satsene.

Økningen i boligpriser, som vist i delkapittelet med overordnede faktorer, medfører at husstander som eier egen bolig har fått økt formuesverdien av boligen. Selv om det har vært liten endring i husholdningens økonomi for øvrig, så vil økningen her kunne bidra til at netto formue øker, spesielt dersom formuesverdien er over fribeløpet.

Følger vi eksemplet fra delkapittelet om makrovariabler, kan vi se hvordan endringen i påslagsfaktoren på formuestillegget slår ut. Boligen husstanden hadde i 2010 til 2 mill. kroner, er i 2019 verdt nesten 2,7 mill. kroner, dersom den har fulgt gjennomsnittlig prisvekst i Norge i tidsperioden. I dette eksemplet er det antatt at boligen er nedbetalt i sin helhet. Verdiøkningen vil være en sum av generell prisstigning og eventuelle vedlikehold eller oppgradering.

Med et fribeløp lik ligningsverdien på boligen, og ingen annen formue, slår ikke formuesverdien ut i formuestillegg i bostøtteberegningen i 2010. I 2019 får husstanden derimot et formuestillegg på 62 269 kroner. I mellomtiden har både boligverdien og fribeløpet økt, men førstnevnte økt betydelig mer enn sistnevnte. I tillegg har påslagsprosenten for formue over fribeløpet økt fra 16 til 65 prosent, som gjør at formuen over fribeløpet utløser et formuestillegg, som legges til inntektsgrunnlaget i beregningen av bostøtte.

Tabell 41: Forskjell formuestillegg fra 2010 til 2019 for eksempelmottaker

	Boligverdi	Ligningsverdi bolig/ formuesverdi	Fribeløp, i eierbolig	Påslagsprosent	Formuestillegg
2010	2 000 000	500 000	500 000	0,16	-
2019	2 660 000	665 000	569 202	0,65	62 269

En grundig gjennomgang av ulike mottakere og konsekvenser av utvikling og endring blir ikke gjort i denne omgang. Det kunne derimot vært interessant å se på det ved en senere anledning, blant annet med bakgrunn i ulik vekst i ulike boligmarkeder, og hvem mottakerne som har blitt spesielt rammet av økningen i påslagsprosenten er.

Studenter

Studenter har som hovedregel ikke rett til bostøtte, jf. bostøtteloven § 4. Bostøttesøker oppgir selv om vedkommende er student, og har plikt til å melde fra dersom vedkommende blir student i perioden det søkes bostøtte for.

I oktober 2018 ba Husbanken, med hjemmel i bostøtteloven § 8 a, om opplysninger fra Lånekassen om hvem om var registrert som student og hadde rett til støtte fra Lånekassen i perioden høsten 2017 og våren 2018.

Kontroller mot Lånekassen avdekket at opptil 3 000 studenter har mottatt urettmessig bostøtte en eller flere måneder høsten 2017 og våren 2018. I februar 2019, da man kjørte kontrollen opp mot et nytt vedtak for første gang, fikk om lag 2 500 mottakere avslag med bakgrunn i resultatet fra denne kontrollen; en medvirkende årsak til nedgangen i antall bostøttemottakere i 2019.

Oppsummering

Antall mottakere er fra februar 2010 til februar 2019 redusert med om lag 30 000 mottakere. Kjennetegn ved husstander som har mistet bostøtte eller fått redusert bostøtte i denne perioden er:

- Enslig
- Alderspensjonist eller ufør
- Bor i kommunegruppe 4
- Eier egen bolig

Årsakene til at mange har falt ut av bostøtteordningen finner vi i liten grad gjennom å se på strukturelle endringer, som for eksempel antall alderspensjonister, antall uføre eller arbeidsledighet. Selv om dette kan være noe av bakgrunnen for nedgangen for enkelte grupper er det andre forklaringsfaktorer som er sterkere i noen tilfeller.

Satsene som bestemmer godkjente boutgifter og egenandel i beregningen av bostøtte har ikke vært tilstrekkelig regulert til å holde tritt med endring i mottakernes boutgifter og inntekter. Etter innføringen av ny prisjusteringsmodell justeres satsene etter prisutviklingen, men manglende regulering i perioden før dette vil være en av hovedfaktorene for nedgangen i antall bostøttemottakere.

For uføre er også overgangen fra pensjon til trygd en viktig årsak til reduksjonen i antall mottakere. Enslige uføre som ikke er omfattet av overgangsordningen vil i all hovedsak måtte ha gradert uføretrygd for å være bostøttemottaker. I tillegg viser beregningen hvordan overgangsordningen vil svekke seg noe over tid.

En tydelig reduksjon i antall mottakere så man også ved overgangen til bruk av månedlige inntekter fra januar 2017. De som mistet retten til bostøtte hadde i snitt langt høyere inntekt enn det som lå til grunn i desember 2016, og falt dermed rettmessig ut. Denne reduksjonen har vi sett tidligere, ved oppdatering til ny likningsinntekt. Forskjellen er at det etter 2017 er en lavere andel av mottakerne som blir værende gjennom året, mens flere av de som fikk avslag i januar 2017 mottok bostøtte igjen i løpet av året.

Det er vanskelig å påvise effekten av endring i påslagsprosenten for formue. Men det er sannsynlig at økningen, i tillegg til manglende regulering av fribeløpene, har gjort at en del bostøttemottakere i nedbetalte eierboliger med økning i formuesverdien på boligene har fått et formuestillegg. Formuestillegget har gjort at de har fått mindre eller mister retten til bostøtte.

8. Sammendrag

I februar 2019 mottok om lag 88 000 husstander bostøtte. Dagens bostøttemottakere er husstander med uføretrygd, alderspensjon, midlertidige trygdeytelser og husstander uten trygdeytelser.

Husstander med midlertidige eller uten trygdeytelser utgjør totalt nesten 70 prosent av alle mottakere. Mottakere med disse inntektstypene har en større andel flerpersonshusholdninger og husstander med svært lav inntekt.

Om lag 12 000 mottakere er alderspensjonister og i overkant av 15 000 husstander mottar uføretrygd. En stor andel av disse er enslige mottakere, og disse gruppene har også en klart høyere eierandel enn de øvrige mottakerne. I alt 68 prosent av bostøttemottakere er enslige, mens 12 prosent eier egen bolig.

Blant husstandene som mottok bostøtte i februar 2019 var det i alt nesten 25 000 barnefamilier. Blant barnefamiliene var 15 700 enslige forsørgere.

Det blir færre bostøttemottakere, men det blir flere med svært lav inntekt

Fra 2010 til 2019 har det vært en nedgang i antall bostøttemottakere på 26 prosent, fra ca. 118 000 mottakere i februar 2010 til ca. 88 000 mottakere i februar 2019.

Nedgangen har vært spesielt stor i antall bostøttemottakere som er alderspensjonister og uføre. Mottakerne i disse gruppene har en inntekt som følger utviklingen i folketrygdens grunnbeløp (G), og har høyest gjennomsnittlig inntekt blant bostøttemottakerne. Sammenlignet med februar 2010 er det 20 000 færre husstander med disse inntektstypene i bostøtteordningen i 2019. Den prosentvise nedgangen har vært aller størst for mottakere som har fått innvilget uføretrygd som ung ufør.

Husstander i disse gruppene med bruttoinntekt litt over minsteytelse³⁴ vil i mange tilfeller få avslag på søknaden om bostøtte. Dette gjelder spesielt enslige, og de som ikke bor i Oslo eller andre kommuner der det gis et tillegg til bostøttetakstet. 90 prosent av alderspensjonister og uføretrygdede som mottar bostøtte er enslige. Enslige mottakere av uføretrygd som *ikke* er en del av overgangsordningen fra 2009 eller 2015 vil i de aller fleste tilfeller ikke motta bostøtte.

Antall bostøttemottakere med midlertidige eller uten trygdeytelser har derimot holdt seg på et stabilt nivå, og blant mottakere uten trygdeytelser øker antallet noe. I sistnevnte gruppe har en stor andel av mottakerne svært lav eller ingen skattbar inntekt. Blant husholdningene med svært lav inntekt, er det også høyere forekomst av enslige forsørgere.

Antallet bostøttemottakere har falt siden 2010, både for de som leier og som eier boligen de bor i, men prosentvis har reduksjonen vært størst blant bostøttemottakere som er boligeiere. Reduksjonen i antall boligeiere som mottar bostøtte er på 62 prosent fra 2010 til 2019, mens tilsvarende reduksjon blant bostøttemottakere som leier sin bolig er på 14 prosent. Nedgangen blant boligeiere kan spores til med nedgangen i antall pensjonister og uføretrygdede blant bostøttemottakerne, som utgjør den største andelen av bostøttemottakere som bor i en bolig de eier.

Det er stor forskjell i utvikling i antall bostøttemottakere i landets 10 største kommuner. Oslo har kun en liten nedgang i antall bostøttemottakere, mens Bergen og Trondheim har en nedgang på henholdsvis 11 og 26 prosent. Sett opp mot befolkningsvekst er nedgangen enda mer markant. Av 266 kommuner med befolkningsvekst er det kun 15 av disse som samtidig har en vekst i antall bostøttemottakere.

³⁴ Per februar 2019 var særskilt sats for enslige pensjonister 194 192 kroner, minsteytelse for enslig ufør 240 270 kroner og enslig ung ufør på 281 930 kroner.

Lavere utbetaling totalt, men mer i gjennomsnitt per mottaker

Målt i nominelle kroner har totalt utbetalt bostøtte falt med 10 prosent fra februar 2010 sammenliknet med februar 2019. Antall bostøttemottakere har falt mer, det vil si at gjennomsnittlig utbetalt bostøtte per mottaker har økt, målt i nominelle kroner. I gjennomsnitt får bostøttemottakerne utbetalt ca. 32 000 kroner årlig i dag³⁵, det vil si en nominell økning fra 2010 på 21 prosent. Hvis vi imidlertid ser på realverdien (tar hensyn til prisstigningen fra 2010 til i dag på 20 prosent) har bostøttemottakerne i gjennomsnitt hatt en reell økning på 1 prosent i perioden. Forskjellen er derimot stor for ulike mottakergrupper.

Uføre og eldre får lavest utbetalt bostøtte. De fleste får i gjennomsnitt fra 12 000 til 24 000 kroner årlig. Det er mange enslige i disse gruppene. Enslige har kun hatt en nominell vekst i utbetalt bostøtte på ni prosent i perioden, men en reell nedgang på 11 prosent. Alderspensionister og unge uføre ligger nær grensen for å falle ut av bostøtteordningen.

Husstander med midlertidige trygdeytelser eller uten trygdeytelser får mest i bostøtte, de fleste fra 30 000 til 40 000 kroner årlig. Bostøtten har økt mest for flerpersonshusholdningene, med en økning på 37 prosent sammenliknet med 2010.

Manglende regulering av regelverkssatsene virker å være hovedårsaken til nedgangen

Bostøtten blir beregnet ut fra godkjente boutgifter fratrukket en egenandel. Det er satt et tak på godkjente boutgifter, og boutgifter som overstiger dette taket blir ikke inkludert i bostøtteberegningen. Taket avhenger av hvor mange som bor i husstanden, og i tillegg har mottakere i enkelte kommuner et tillegg for å kompensere for høyere lokale boutgifter. Egenandelen til husholdningen beregnes med utgangspunkt i hva husstanden forventes å kunne dekke selv ut fra husstandens samlede skattepliktig inntekt (pluss et tillegg for formue som overstiger fribeløpet) og antall personer i husholdningen.

Fra 2010 og frem til i dag har det vært flere økninger i boutgiftstaket, men enkelte år har boutgiftstaket vært uendret. De seneste årene har det derimot vært en særlig økning i boutgiftstaket til flerpersonshusholdninger. For husstander med fem eller flere personer har andelen med boutgifter over boutgiftstaket derimot holdt seg stabil og er i februar 2019 på 76 prosent, det samme som i februar 2010. Økningen fra 2010 kan forklares med en klar vekst i andelen blant mindre husstander, og spesielt enslige som har hatt en vekst på 34 prosentpoeng, fra 41 prosent i 2010 til 75 prosent i 2019.

Totalt sett har andelen med boutgifter over tak likevel økt fra 46 prosent i 2010 til 76 prosent i 2019. I gjennomsnitt har bostøttemottakere med boutgifter over boutgiftstaket om lag 26 000 kroner over gjeldende tak.

Andelen med boutgifter de ikke får dekket i beregningen av bostøtte har økt i alle kommunegrupper, men som vist til i kapittel 4 i er det store forskjeller innad i kommunegruppene. Dette kan tyde på at dagens geografiske differensiering i mange tilfeller ikke treffer med hensyn til de faktiske boutgiftene i en del kommuner. Blant annet ser man dette i byer som Drammen som ikke har noe «geografisk tillegg», samt en rekke av Oslo sine randkommuner, som samtidig har relativt høye bokostnader sammenliknet med kommuner med takt tillegg

Når boutgiftene overstiger grensen for godkjente boutgifter vil ikke lenger en økning i boutgifter utgjøre noen forskjell ved beregning av bostøtte. Søker er derfor avhengig av at boutgiftstaket justeres for å få økt andelen boutgifter som blir med i bostøtteberegningen. Manglende justering av boutgiftstak vil gi lavere utbetalt bostøtte dersom egenandelen øker.

³⁵ Tall på månedsnivå multiplisert med 12

Egenandelen beregnes ut fra husstandens skattbare inntekt. I nominelle kroner har den gjennomsnittlige årlige inntekten pr bostøttemottaker ikke endret seg så mye fra 2010 til i dag. Reelt har det dermed vært en nedgang ved at konsumprisindeksen i samme periode har økt med 20 prosent.

Gjennomsnittlig årlig skattbar inntekt for bostøttemottakerne er i 2019 på 134 000 kroner. I gjennomsnittstallet skjuler det seg at det er flest bostøttemottakere med en inntekt under 50 000 kroner og mellom 150 000 til 200 000 kroner.

Reguleringen av satsene for beregning av egenandel har ikke vært i tråd med endringen i inntekt for en stor andel av mottakerne, og da spesielt mottakere med trygd eller pensjon som hovedinntektskilde. For en mottaker med inntekt lik 2G har egenandelen økt med om lag kr 14 000 siden 2010, og utgjør i februar 2019 en større andel av inntekten som ligger til grunn for beregningen enn i 2010.

Mottakere med uføretrygd og alderspensjon er i stor grad enslige, og har dermed hatt en liten vekst i boutgiftstaket. Samtidig har forholdet mellom deres skattbare inntekt og satsene i beregning av egenandel vært slik at egenandelen har økt i forhold til inntekten. Mange av disse mottakerne har derfor falt ut av bostøtten, eller fått mindre bostøtte og er i ferd med å falle ut av ordningen. Kun mottakerne med høyest boutgifter og lavest inntekter i denne gruppen er igjen. I tillegg gjorde overgangen fra pensjon til trygd i 2015 at uføremottakere fikk en høyere bruttoinntekt. Dagens uføre bostøttemottakere er i all hovedsak omfattet av overgangsordningen som delvis skjermer dem fra denne økningen gjennom et inntektstrekk, men overgangsordningens effekt svekkes over tid fordi trekket ikke prisjusteres.

Situasjonen er som nevnt noe annerledes for mottakere uten trygdeytelser, der mange i mottakergruppen har svært lav skattbar inntekt. Disse husstandene får kun lagt til grunn minste egenandel ved beregning av bostøtte, og økningen i egenandel fra år til år har vært lavere enn økningen i boutgiftstakene. Disse mottakerne er i stor grad husstander som i tillegg mottar sosialhjelp. Basert på tall fra SSB vet vi at 68 000 husstander mottar sosialhjelp i tillegg til bostøtte. Sosialhjelp er dermed den største skattefrie overføringen blant bostøttemottakerne. Antall sosialhjelpsmottakere blant bostøttemottakerne har økt med nesten 15 000 fra 2010 til 2017.

I tillegg har gruppene med midlertidige eller uten trygdeytelser en større andel flerpersonshusholdninger og får dermed et høyere tak for godkjente boutgifter lagt til grunn, i tillegg til at inntekten blir omregnet (reduisert) etter hvor mange som bor i husstanden.

I sum betyr dette at reguleringen av satsene i perioden ikke har vært tilstrekkelig for mange bostøttemottakere. Utviklingen i boutgifter og inntekter har medført at bostøtten er blitt redusert eller forsvunnet helt for mange husstander. Gjenværende mottakere kjennetegnes i stor grad ved at de enten har svært lave månedlige inntekter og/eller har høye boutgifter.

Bedre presisjon, mindre stabil og permanent lavere nivå

Ved overgangen til bruk av månedlige inntektsdata fra a-registeret i januar 2017 falt mange ut av bostøtteordningen, spesielt blant mottakere med midlertidige eller uten trygdeytelser. Denne nedgangen så man imidlertid også tidligere ved overgangen til ny likningsinntekt. Men der tidligere få mistet retten til bostøtten i løpet av det neste året frem til ny likning forelå, og flere nye kom til i perioden, så er det nå stabilisert på et mer permanent lavere nivå. Tidligere fikk mange krav om tilbakebetaling av bostøtte på grunn av for høy inntekt, noe som med nytt inntektsgrunnlag er redusert betydelig.

Ordningen er blitt mer treffsikker, inntekten som benyttes oppdateres hver måned, og treffer de som bostøtten sett opp mot regelverket er ment å treffe. Samtidig har ordningen blitt mer ustabil for mottakeren. Der mottaker tidligere fikk en stabil bostøtteutbetaling gjennom året ved bruk av likningsinntekt, vil enkelte husstander være mer inn og ut av ordningen ettersom inntekten deres varierer fra måned til måned. Dette er blant annet tydelig i forbindelse med mottakere som har

utbetaling av ytelse hver 14. dag (blant annet arbeidsavklaringspenger), utbetaling av feriepenger og etterutbetaling av trygd.

Antallet som er med bostøtten i lengre perioder er fallende. Dette må også sees i sammenheng med nedgangen i antall mottakere med faste trygdeordninger, og en større andel mottakere med svært lav inntekt.

Presisjonen i utviklingen i satsene er også forbedret ved at det i 2017 ble innført en ny prisjusteringsmodell som legger opp til at ordningen skal videreføres med uendret realverdi for år til år. Alle satser i bostøtteregelverket som oppgis i kroner, justeres årlig i takt med prisstigningen. En utfordring kan derimot være at modellen ble innført på et tidspunkt der det allerede var et gap mellom satsene og mottakernes boutgift- og inntektsnivå. Dette gjør det vanskelig å opprettholde realverdien av bostøtten over tid, gitt at satsene kun reguleres i tråd med prisjusteringsmodellen i juni.

Avslutning

Med utgangspunkt i funnene i gjennomgangen av dagens bostøttemottakere kan det gjøres et forsøk på å se på hvordan ordningen utvikler seg i årene fremover.

- Det vil fortsette å bli færre mottakere med trygdeytelser som følger folketrygdens grunnbeløp (G)
- Gjenværende mottakere vil i større grad ha svært lav eller ingen inntekt
- Gjenværende mottakere vil i større grad være flerperssonshusholdninger, på grunn av høyere boutgiftstak og omregning av inntekt
- Gjenværende mottakere vil i større grad være del av kommuner som har et geografisk tillegg ved beregning av godkjente boutgifter

Det presiseres også at gjennomgangen i denne analysen i mange tilfeller baserer seg på en forenklet tilnærming, og enkelte konklusjoner må sees i lys av det. Mange av temaene som gjennomgås på et overordnet nivå kan være interessante å se nærmere på i egne analyser.

Gjennomgangen tar heller ikke stilling til hvorvidt bostøtten er regulert riktig i forhold til mottakernes totale økonomiske situasjon. Med andre er ikke analysen egnet for å gjøre endelige konklusjoner knyttet til bostøttens realverdi og dens virkning på mottakerne, eller tidligere mottakere som ikke lenger er berettiget støtten.